

Jais Poulsen, Maiken Friischman Larsen og
Astrid Krabbe Trolle

Evaluering af forsøg under Lov om forsøg i folkekirken 2020

Folkekirken Uddannelses- og Videnscenter

Jais Poulsen, Maiken Friischman Larsen
& Astrid Krabbe Trolle

Evaluering af forsøg under Lov om forsøg i folkekirken 2020

FOLKEKIRKENS
UDDANNELSES- OG VIDENSCENTER

Evaluering af forsøg under Lov om forsøg i folkekirken 2020

Forfattere: Jais Poulsen, Maiken Friischman Larsen &
Astrid Krabbe Trolle

© Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter
Aarhus 2020

Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter
Skt. Markus Kirkeplads 1, 1.
8000 Aarhus C

www.fkuv.dk

ISBN: 978-87-90323-84-4

Indholdsfortegnelse

1	KONKLUSION	10
1.1	Baseline og fidelitet	11
1.2	Erfaringer fra forsøgene	12
2	INDLEDNING	15
2.1	Evalueringsens baggrund	16
2.2	Evalueringsens formål	16
2.3	Forsøgsrammerne	17
2.4	Evalueringsprocessen	19
2.5	Metode	21
2.5.1	Dataindsamling	21
2.5.2	Brug af data - baseline og fidelitet	22
2.6	Etiske overvejelser	24
3	FORSØGSLOVGIVNINGEN	24
3.1	Forsøg igangsat på over halvdelen af forsøgsrammerne	26
3.2	Tværgående erfaringer fra forsøgene	28
3.2.1	Fidelitet – de fleste forsøg foretaget som tiltænkt	29

3.2.1.1	Baseline – praksis inden forsøgsordningen begrænser evalueringens grundlag i flere af forsøgsrammerne	30
3.2.1.2	Beslutningsprocesser hindrer korrekt afprøvning	31
3.2.1.3	Behov for tættere opfølgning	31
3.2.1.4	Lavt antal forsøg med både korrekt gennemførelse og udgangssituation begrænser erfaringernes generaliserbarhed	32
3.2.2	Målfrielse	32
3.2.2.1	Bedre mulighed for individuel organisering	34
3.2.2.1.1	Mere fleksible rammer for fordeling af roller og ansvar	34
3.2.2.1.2	Nye muligheder for økonomistyring skaber økonomisk overblik og gennemsigtighed	35
3.2.2.2	Lettet menighedsrådsarbejde	36
3.2.2.2.1	Øget fleksibilitet skaber lettede administrative arbejdsvilkår	36
3.2.2.2.2	Uddelegeret ansvar giver kortere beslutningsprocesser	36
3.2.2.2.3	Nye rammer for økonomistyring sænker arbejdsbyrden i menighedsrådene	37
3.2.2.2.4	Nye muligheder for økonomistyring giver effektive løsninger	37
3.2.2.2.5	Bedre balance mellem kirkelige og administrative opgaver	38
3.2.2.2.6	Bedre mulighed for at beskæftige sig med interesseområder	38
3.2.2.2.7	Øget samarbejde om opgaveløsning	39
3.2.2.2.8	Samarbejde styrker kvalitet i opgaveløsning	39
3.2.2.2.9	Ingen overordnede negative virkninger	39
3.2.2.2.10	Fortsat udækkede behov	40
3.3	Sammenfatning – lovgivningsniveau	40
4	FORSØGSRAMMERNE	42
4.1	Forsøgsramme 1 – Placering af formålsbestemte puljer i provstiudvalgskassen	43
4.1.1	Baseline og fidelitet	44
4.1.1.1	Få forsøg lever op til baseline-kriteriet	44
4.1.1.2	Næsten alle forsøg er foretaget som tiltænkt	44

4.1.1.3	Tilsyn fra andet provstiudvalg fungerer ikke	47
4.1.2	Målfrielse	47
4.1.2.1	Forsøgene tyder på, at modellen understøtter formålene	47
4.1.2.2	God balance mellem kirkelige og administrative opgaver	49
4.1.2.3	Stadig meget administration i menighedsrådenes arbejde	49
4.1.2.4	Provstiets målsætninger i fokus	49
4.1.2.5	Det er vigtigt at sikre en fleksibel og transparent proces	50
4.1.2.6	Forsøgsrammen er økonomisk rentabel	50
4.1.3	Sammenfatning – forsøgsramme 1	51
4.2	Forsøgsramme 2 – Ændret organisering af samarbejder som selvstændig juridisk enhed – bevillingssamarbejde	51
4.2.1	Baseline og fidelitet	52
4.2.1.1	Forsøgene har haft den nødvendige praksis inden indtrædelse i forsøgslovgivningen	52
4.2.1.2	Over halvdelen af forsøgene er foretaget som tiltænkt	52
4.2.1.3	Beslutningsprocedurer forhindrer intenderet forsøgspraksis	55
4.2.1.4	Behov for tættere opfølgning	57
4.2.2	Målfrielse	57
4.2.2.1	Forsøgsmodellen opfylder formålene	57
4.2.2.2	Menighedsrådene oplever at have kontrol med midlerne	57
4.2.2.3	Økonomisk samarbejde giver overblik og bedre investeringsmuligheder	58
4.2.2.4	Selvstændigt regnskab skaber transparens	58
4.2.2.5	Bedre balance mellem administrative og kirkelige opgaver	58
4.2.2.6	Medarbejdertrivslen øges og kvaliteten i opgaveløsningen styrkes	61
4.2.2.7	Risiko for større afstand mellem menighedsråd og ansatte	62
4.2.2.8	Lettede administrative vilkår styrker stabilitet og fleksibilitet i samarbejderne	62
4.2.3	Sammenfatning – forsøgsramme 2	63
4.3	Forsøgsramme 3 – Ændret organisering af samarbejder som selvstændig juridisk enhed – budgetsamrådsmodellen	64
4.3.1	Baseline og fidelitet	64
4.3.1.1	Næsten alle forsøg har haft den nødvendige praksis inden indtrædelse i forsøgslovgivningen	65
4.3.1.2	Få forsøg er foretaget som tiltænkt	65

4.3.1.3	Beslutningsprocedurer forhindrer intenderet forsøgspraksis	67
4.3.1.4	Behov for tættere opfølgning	68
4.3.2	Målindfrielse	69
4.3.2.1	Begrænset datagrundlag	69
4.3.2.2	Forsøgsmodellen opfylder formålene	69
4.3.2.3	Selvstændigt regnskab skaber bedre overblik	69
4.3.2.4	Provsttudvalgene har mulighed for sammenstillinger	71
4.3.2.5	Lettede administrative vilkår i menighedsrådene	71
4.3.2.6	Bedre balance mellem menighedsrådene i samarbejderne	72
4.3.3	Sammenfatning – forsøgsramme 3	72

4.4 Forsøgsramme 7 – Ny organisering af menighedsrådets arbejde – fra roller til ansvar og opgaver

4.4.1	Baseline og fidelitet	75
4.4.1.1	Næsten alle forsøg har haft den nødvendige praksis inden indtrædelse i forsøgslovgivningen	75
4.4.1.2	Forsøgene er foretaget som tiltænkt	75
4.4.2	Målindfrielse	80
4.4.2.1	Generelle erfaringer for forsøgsramme 7	80
4.4.2.1.1	Forsøgene tyder på, at formålene indfries	80
4.4.2.1.2	Mere fleksible rammer giver bedre organisering	83
4.4.2.1.3	Bedre muligheder for at arbejde med interesseområder styrker fastholdelse og rekruttering	83
4.4.2.1.4	Ideer til styrket rekruttering og fastholdelse	84
4.4.2.2	Model A - Bestyrelsesmodellen med professionel forvaltning	85
4.4.2.2.1	Ny organisering skaber bedre balance for menighedsrådet mellem administrative og kirkelige opgaver	85
4.4.2.2.2	Administrativ ledelse understøtter politiske beslutninger	86
4.4.2.3	Model B - Bestyrelsesmodel med arbejdende udvalg	87
4.4.2.3.1	Besluttende udvalg medfører kortere beslutningsprocesser	87
4.4.2.3.2	Besluttende udvalg giver mere samarbejde om opgaveløsningen	88
4.4.2.3.3	Udvalgenes beslutningskompetence styrker mulighed for interessebaserede ansvarsområder	88
4.4.2.3.4	Udækkede behov i forhold til personaleansvar	89

4.4.2.4	Model C - Formands/næstformandsmodellen	90
4.4.2.4.1	Samling af opgaver skaber frihed for de øvrige medlemmer	90
4.4.2.4.2	Samling af opgaver giver kortere beslutningsprocesser	90
4.4.2.4.3	Risiko for videnstab	91
4.4.3	Sammenfatning – forsøgsramme 7	91

BILAG 93

Bilag 1: Evalueringer af de enkelte forsøg i forsøgsramme 1 93

Hedensted provsti	93
Aarhus Søndre provsti	97
Aarhus Vestre provsti	102
Skanderborg provsti	106
Brønderslev provsti	108
Viborg provsti	112
Varde provsti	116

Bilag 2: Evalueringer af de enkelte forsøg i forsøgsramme 2 120

Silkeborg Kirkegårde og Krematorium	120
Den fælleskirkegårdsdrift i Hillerød	122
Fælles kirkegårdsdrift mellem Gørløse, Skævinge-Lille Lyngby og Strø	126
Horsens Kirkegårde	130
Holstebro Kirkegårde	132
Ribe Kirkegårde	136
Kirkeadministration	140
Folkekirkens Hus, Aalborg	146
Vejle Kirkegårde	149

Bilag 3: Evalueringer af de enkelte forsøg i forsøgsramme 3 151

Kirkekasserer Vest	151
Sct. Olai Kirkegårdsforvaltning	154
Fælles kirkegårdsdrift for Skive og Egeris menighedsråd	157
Herning Kirkegårde	159
Kirkernes Hus, Fredericia	162
Ikast Kirkegårde	164
Folkekirkens Kirkegårde i Hvidovre	166
Hørsholm Kirkegårde	168
Gladsaxe Kirkegård	172

Herlev-Birkholm Kirkegårde	174
Bilag 4: Evalueringer af de enkelte forsøg i forsøgsramme 7	176
Ærø menighedsråd	176
Hundige-Kildebrønde menighedsråd	180
Nordvestfalster menighedsråd	184
Ikast menighedsråd	188
Nørresundby menighedsråd	192
Åby menighedsråd	196
Pedersborg menighedsråd	200
Assens-Gamtofte menighedsråd	204
Voldum-Rud menighedsråd	208
Bilag 5: Interviewguides	212
Forsøgsramme 1 – Placering af formålsbestemte puljer i provstikassen – Menighedsråd	212
Forsøgsramme 1 – Placering af formålsbestemte puljer i provstikassen – Provsti	215
Forsøgsramme 2 – Ændret organisering af samarbejder som selvstændig juridisk enhed - bevillingssamarbejde	217
Forsøgsramme 3 – Ændret organisering af samarbejder som selvstændig juridisk enhed - budgetsamrådsmodellen	219
Forsøgsramme 7 – Ny organisering af menighedsrådets arbejde – fra roller til ansvar og opgaver	222

1 Konklusion

Dette kapitel opsamler erfaringerne fra evaluering 2020 af forsøg under *Lov om forsøg i folkekirken (LOV nr 460 af 15/05/2017)*, som Folketinget vedtog i 2017. Evalueringen vil blive opdateret i foråret 2021 og afsluttet i foråret 2022, hvorfor nærværende evaluering blot indeholder de indledende erfaringer fra indsatsen.

Formålet med *Lov om forsøg i folkekirken* beskrives som følger i §1:

”Formålet med forsøg er at afprøve rammerne for organisering af menighedsrådenes opgaver med henblik på at lette menighedsrådenes arbejde og skabe bedre mulighed for, at menighedsrådene kan organisere sig individuelt.”

Evalueringen vil sigte på at afdække hvorvidt dette formål er indfriet med forsøgsindsatsen. Evalueringen er foretaget af Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter.

Der er ved evalueringstidspunktet etableret 69 forsøg. Disse ligger under 6 af de 11 udbudte forsøgsrammer. Heraf er der på nuværende tidspunkt 35 forsøg, som har været i gang i to år, og som derfor er enten afsluttet eller forlænget. Næsten alle de igangsatte forsøg er blevet forlænget, hvorfor evalueringen baserer sig på forsøgenes foreløbige erfaringer, som de kan registreres i del-evalueringer ved forlængelsestidspunktet. Som det ses af nedenstående, ligger de 35 forsøg, der på nuværende tidspunkt kan devalueres eller evalueres, inden for fire af de fem forsøgsrammer, der blev udbudt med starttidspunkt 1. januar 2018 (kirkeårets begyndelse 2017). Forsøg med de sidste forsøgsrammer (forsøgsramme 4-6 og 9-11) er først udbudt med virkning fra 1. januar 2019 (eller kirkeårets begyndelse 2018), og kan derfor først devalueres i 1. kvartal 2021.

Evaluering af forsøg under Lov om forsøg i folkekirken 2020

Tabel 1: Antal igangsatte forsøg under forsøgsrammerne

Forsøgsramme	Igangsatte forsøg	Indgår i evalueringen
1: Placering af formålsbestemte puljer i provstikassen	15	7
2: Ændret organisering af samarbejder som selvstændig juridisk enhed - bevillingssamarbejde	11	9
3: Ændret organisering af samarbejder som selvstændig juridisk enhed - budgetsamrådsmodellen	18	10
4: Samarbejde mellem menighedsråd om fælles bygningsadministration og –vedligeholdelse om udlicitering af hele eller dele af opgaven til eksternt leverandør		
5: Samarbejde mellem menighedsråd, hvor hele eller dele af bygningsadministrationen og –vedligeholdelsen, ansvaret herfor (kompetencen) og finansieringen heraf placeres i provstiudvalget	7	
6: Placering af visse eller alle administrative opgaver, ansvaret herfor (kompetencen) og finansiering heraf i provstiudvalget	3	
7: Ny organisering af menighedsrådets arbejde – fra roller til ansvar og opgaver	15	9
8: Fælles kontaktperson for flere menighedsråds personale		
9: Placering af visse eller alle administrative opgaver og ansvaret herfor (kompetencen) hos biskoppen/stiftsøvrigheden		
10: Fælles udvalg med beslutningskompetence på tværs af menighedsråd		
11: Samarbejde mellem kontaktpersoner på tværs af menighedsråd		
I alt	69	35

Til brug for evalueringen er gennemført telefoninterviews af i gennemsnit ca. ½ times varighed med 171 interviewpersoner i de 35 forsøg. Dertil kommer en lang række eksplorative telefoninterviews for at finde frem til de relevante interviewpersoner.

Ud over interviewene har evalueringerne været sendt til alle aktører involveret i forsøgene til kommentering, hvorved yderligere input til evalueringen er opnået.

1.1 Baseline og fidelitet

Af de 35 konkrete forsøg har 21 afprøvet forsøgsmodellerne korrekt inden for forsøgsrammernes intentioner (fidelitet). Af disse har 16 haft den nødvendige forskellighed mellem praksis før forsøget og forsøgsindsatsen (baseline).

Når der analyseres på tværs af forsøgsrammerne peger evalueringen på følgende forhold vedrørende baseline og fidelitet:

- Manglende forskellighed mellem praksis før og under forsøget begrænser evalueringens grundlag – primært forsøgsramme 1.
- En række af forsøgene har ikke foretaget beslutningsprocesserne angående afsættelse af midler til forsøgene korrekt, hvilket forhindrer at opnå viden om modellernes virkninger – primært forsøgsramme 3, men også i nogen grad forsøgsramme 2.
- Forsøgene uden korrekte beslutningsprocesser peger på et behov for tættere opfølgning og rådgivning, så disse sikres.
- Lavt antal forsøg med både korrekt udgangssituation (baseline) og gennemførelse (fidelitet) nedsætter erfaringernes generaliserbarhed – primært henholdsvis forsøgsramme 1 og 3.

Ovenstående betyder, at evalueringsgrundlaget kan styrkes fremadrettet. Dette kan ske ved at Kirkeministeriet igangsætter flere forsøg på forsøgsramme 1 i provstier, som ikke har anvendt målrettede puljer oprettet i provstiudvalgskassen inden indtrædelsen i forsøgsordningen. Desuden kan evalueringsgrundlaget styrkes, ved at Kirkeministeriet sikrer, at forsøgene får etableret korrekte beslutningsprocesser i forsøgsramme 3.

1.2 Erfaringer fra forsøgene

På tværs af forsøgsrammer er erfaringerne fra forsøgene, at forsøgsordningerne giver bedre mulighed for individuel organisering, og at menighedsrådsarbejdet lettes. Desuden opleves det, at de nye organiseringsformer passer bedre til den praktiske virkelighed i sognene.

Der er dog fortsat udækkede behov blandt aktørerne. Forsøgsrammerne formår at give mere fleksible rammer for det administrative arbejde, men menighedsrådsarbejdet er fortsat forbundet med meget bureaukrati og regnskabsafklæggelsen er kompliceret.

Det er imidlertid bemærkelsesværdigt, at erfaringerne fra forsøgene pt. gennemført i forsøgsrammerne 1, 2, 3 og 7 ikke tyder på negative virkninger ved forsøgsrammerne. Dette betyder overordnet set, at deres permanentgørelse vil være forbundet med positive forandringer.

Erfaringerne fra forsøgsrammerne er, at de nye organiseringsformer skaber mere fleksible rammer for fordelingen af roller og ansvar. Dette betyder, at ansvar samles på færre hænder, uddelegeres til ansatte, uddelegeres til udvalg eller samles på tværs af sogne i samarbejder eller puljeordninger. Disse rammer opleves som mere fleksible og giver anledning til lettere administrative vilkår samt bedre balance mellem kirkelige og administrative opgaver. I og med at ansvaret samles eller uddelegeres er erfaringen, at beslutningsprocesserne og tiden fra idé til udførelse bliver kortere. Dette giver desuden øgede muligheder for menighedsrådsmedlemmerne for at beskæftige sig med egne interesseområder. Samlet set motiverer disse forhold og opleves som en mulig positiv rammesætning for rekruttering og fastholdelse af medlemmer til menighedsrådene. Dette sidste er mest udtalt i forsøgsramme 7, hvor omorganiseringen af roller og ansvar i menighedsrådet giver muligheder for at samle beslutningskompetence og arbejde på færre hænder eller at uddelegere til ansatte eller udvalg med beslutningskompetence.

Med forsøgsrammerne er desuden skabt nye muligheder for økonomistyring, som forsøgenes erfaringer tyder på giver overblik og gennemsigtighed. På provstiniveau kan puljer og regnskabsers tilgængelighed i Økonomiportalen være med til at skabe baggrund for økonomiske prioriteringer på tværs af sogne, hvilket åbner for effektiv brug af midlerne. I stedet for at midler bliver opsparet i kirkekasserne kan de samles og sættes i anvendelse, hvor behovet er størst. Det giver hurtigere og mere målrettet brug af midlerne samt åbner for fælles investeringer. Tilsvarende har menighedsrådene mulighed for at ansætte fælles

personale med særlige kompetencer, fx inden for økonomi, kirkegårdsdrift eller administration, hvilket giver bedre opgaveløsning og til tider også mere økonomisk rentable løsninger.

Forsøgsrammerne har øget muligheden for samarbejde i og på tværs af menighedsrådene. Internt i menighedsrådene hjælpes medlemmerne ad med at løse opgaverne i fællesskab, hvilket betyder, at man ikke så ofte er alene om opgaverne. Erfaringerne er også, at dette bidrager til opgaveløsningens kvalitet. På tværs af menighedsråd giver samarbejder og puljer muligheder for at samarbejde om bestemte fokusområder eller dele af det kirkelige og administrative arbejde. Det letter det administrative arbejde i menighedsrådene og giver anledning til fælles strategisk indsats på områder, hvor det ellers kan være vanskeligt at skabe bevidsthed og samarbejde på tværs. Fx lettes samarbejdet om driften af kirkegårde og ansættelsen af personale, hvilket giver gode muligheder for fælles opgaveløsning, stabilitet i arbejdet og vidensudveksling på tværs af menighedsråd.

Nedenstående tabel fremhæver centrale erfaringer fra de enkelte forsøgsrammer:

Tabel 2: Centrale erfaringer fra forsøgsrammerne

Forsøgsramme	Erfaringer
1: Placering af formålsbestemte puljer i provstiudvalgskassen	Puljer giver mulighed for at samle økonomi på tværs af sogne og sætte den i anvendelse hurtigere og prioriteret efter behov på tværs af sogne. Desuden skaber forsøgsrammen gode vilkår for økonomistyring i provstiet og åbner for billigere og bedre løsninger.
2: Ændret organisering af samarbejder som selvstændig juridisk enhed - bevilgningssamarbejde	At etablere samarbejder på tværs af sogne som egne juridiske enheder letter det administrative og regnskabsmæssige arbejde. Det åbner desuden muligheder for økonomiske løsninger med brug af fælles ansatte specialister og fælles materiel til gavn for de enkelte sogne. Forsøgsordningen har skabt et bedre samlet overblik over de enkelte samarbejders økonomi samtidigt med, at menighedsrådene fastholder kontrollen med midlerne.
3: Ændret organisering af samarbejder som selvstændig juridisk enhed - budget-samarådsmodellen	På trods af begrænset datagrundlag, tyder evalueringen på, at modellen med selvstændige samarbejder, som modtager midler direkte, giver menighedsrådene mindre administrativt arbejde. Desuden giver det bedre gennemsigtighed i økonomien for både menighedsråd, samarbejder og provstiudvalg.
7: Ny organisering af menighedsrådets arbejde – fra roller til ansvar og opgaver	Muligheden for at omorganisere roller og ansvar, så beslutninger og udførelse samles på færre hænder, uddelegeres til ansatte eller uddelegeres til udvalg giver muligheder for at tilpasse organiseringen til lokale behov. Er-

faringen er, at modellen letter arbejdsgangene, forkorter beslutningsprocesserne og bevirker, at menighedsrådsmedlemmerne nemmere kan arbejde med de områder, der interesserer dem.

Samlet set betyder ovenstående erfaringer, at de afprøvede rammer ser ud til at indfri formålet med *Lov om forsøg i folkekirken*, da der både skabes bedre muligheder for individuel organisering, og da dette bevirker lettet menighedsrådsarbejde. På evalueringstidspunktet er der kun 4 af de 11 forsøgsrammer, som har været afprøvet i 2 år, og som derfor kan devalueres, mens der er igangsat forsøg på to yderligere forsøgsrammer, som devalueres efter 2 år i 1. kvartal 2021. Det bemærkes i den forbindelse, at der i denne første ansøgningsrunde med forsøg, der begyndte 1. januar 2018 (kirkeårets begyndelse 2017), kun var mulighed for at søge om forsøg indenfor fem af de 11 forsøgsrammer. Den manglende brug af forsøgsrammerne kan skyldes, at der ikke er interesse for de resterende forsøgsrammer i menighedsrådene og provstierne. Imidlertid kan det også tyde på, at der ikke er kendskab til disse forsøgsrammer blandt menighedsråd og provstier. Hvis Kirkeministeriet ønsker en afprøvning af de øvrige forsøgsrammer og deres virkninger, vil det være nødvendigt med en mere opsøgende indsats blandt menighedsråd og provstier, så et tilstrækkeligt antal forsøg igangsættes.

2 Indledning

Nærværende rapport udgør devaluering 2020 af forsøg under *Lov om forsøg i folkekirken (LOV nr 460 af 15/05/2017)*, der er igangsat 1. januar 2018 (kirkeårets begyndelse 2017). Evalueringen vil blive udbygget yderligere i 2021 og munde ud i afsluttende evaluering i 2022. Evalueringen vil basere sig på evaluering af alle afsluttede projekter og devaluering af alle forlængede projekter på de tre evalueringstidspunkter. Evaluering foretages af Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter.

2.1 Evalueringsens baggrund

I maj 2017 vedtog Folketinget *Lov om forsøg i folkekirken*. Loven giver Kirkeministeriet mulighed for i årrækken frem til år 2023 at gennemføre forsøg med organisering og opgavefordeling i folkekirken. Loven giver således mulighed for at fravige den almindelige organisering og opgavefordeling, der følger af:

- lov om menighedsråd
- lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde
- lov om bestyrelse og brug af folkekirkens kirker m.m.
- lov om ansættelse i stillinger i folkekirken m.v.
- lov om folkekirkens økonomi
- samt de administrative forskrifter udstedt i medfør af disse love

Lov om forsøg i folkekirken foreskriver desuden, at der skal foretages evaluering af de igangsatte forsøg, og at denne evaluering skal foretages af Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter.

Kirkeministeriet har udbudt 11 forsøgsrammer, som giver menighedsråd og provstiudvalg nye organisatoriske muligheder. Forsøgsrammerne etablerer hver især forskellige undtagelser til den eksisterende lovgivning. Menighedsråd og provstiudvalg har haft mulighed for at ansøge om deltagelse alt efter interesse. Da det har været frivilligt for menighedsrådene at deltage, er det de rammer, som aktørerne har fundet interessante, som er blevet afprøvet.

2.2 Evalueringsens formål

Lovens formål beskrives i §1 som følger:

”Formålet med forsøg er at afprøve rammerne for organisering af menighedsrådenes opgaver med henblik på at lette menighedsrådenes arbejde og skabe bedre mulighed for, at menighedsrådene kan organisere sig individuelt.”

Dette formål fordrer et fokus på følgende spørgsmål i evalueringen:

1. I hvilken udstrækning er rammerne for organisering af menighedsrådenes opgaver igennem forsøgene blevet afprøvet på de af forsøgsrammerne definerede områder?
2. Giver forsøgsrammerne anledning til et lettet menighedsrådsarbejde?
3. Skaber forsøgsrammerne bedre mulighed for, at menighedsrådene kan organisere sig individuelt?

For at besvare disse spørgsmål foretages evaluering på tre niveauer. 1) lovgivningsniveau, 2) forsøgsrammeniveau og 3) de enkelte forsøg. Evalueringen vil sigte på at afklare, om forsøgene er foretaget ifølge intentionerne og, i det omfang de er det at opsamle erfaringer om de afprøvede modeller beskrevet i forsøgsrammerne.

2.3 Forsøgsrammerne

De 11 udbudte forsøgsrammer kan overordnet set siges at afsøge nye mulige organisatoriske måder at placere roller og beslutningsansvar på medlemmerne af menighedsrådet, ansatte medarbejdere, beslutende udvalg i menighedsrådene, i tværgående samarbejder mellem menighedsråd og i provstiudvalget.

Tabel 3: Oversigt over forsøgsrammerne

Forsøgsramme	Beskrivelse
1: Placering af formålsbestemte puljer i provstiudvalgskassen	Menighedsråd og provstiudvalg opretter i samarbejde puljer til brug for afgrænsede og veldefinerede projekter.
2: Ændret organisering af samarbejder som selvstændig juridisk enhed - bevillingssamarbejde	Model for samarbejder, hvor menighedsrådene afsætter midler til et samarbejde, og samarbejdet selv udarbejder og aflægger regnskab.
3: Ændret organisering af samarbejder som selvstændig juridisk enhed - budgetsamrådsmodellen	Model for samarbejder, hvor menighedsrådene på budgetsamrådet afsætter midler til et samarbejde, og samarbejdet selv udarbejder og aflægger regnskab.

Evaluering af forsøg under Lov om forsøg i folkekirken 2020

Forsøgsramme	Beskrivelse
4: Samarbejde mellem menighedsråd om fælles bygningsadministration og -vedligeholdelse om udlicitering af hele eller dele af opgaven til ekstern leverandør	Forsøgsrammen skal synliggøre muligheden for at placere bygningsadministration og -vedligeholdelse ved en ekstern leverandør.
5: Samarbejde mellem menighedsråd, hvor hele eller dele af bygningsadministrationen og -vedligeholdelsen, ansvaret herfor (kompetencen) og finansieringen heraf placeres i provstiudvalget	Hele eller dele af bygningsadministrationen og -vedligeholdelsen, ansvaret herfor (kompetencen) og finansiering heraf flyttes til provstiudvalget.
6: Placering af visse eller alle administrative opgaver, ansvaret herfor (kompetencen) og finansiering heraf i provstiudvalget	Organiseringsform hvor menighedsrådene placerer administrative opgaver, ansvaret herfor (kompetencen) og finansiering i provstiudvalget.
7: Ny organisering af menighedsrådets arbejde – fra roller til ansvar og opgaver	Modeller for ny organisering, der lægger vægt på ansvar og opgaver frem for roller: A) Bestyrelsesmodel med professionel forvaltning – En administrativ ledelse/forvaltning, som gennemfører menighedsrådets beslutninger. Formandspost og næstformandspost bibeholdes. Herudover er det frivilligt, hvordan menighedsrådets øvrige opgaver fordeles mellem valgte og ansatte. B) Bestyrelsesmodel med arbejdende udvalg – Menighedsrådet anvender udvalg til at tage ansvaret for/udføre opgaver vedrørende udvalgte områder. C) Formands-/næstformandsmodel – Menighedsrådet har ansvaret for de områder, som i dag reguleres af roller/funktioner, men de konkrete opgaver, som ansvaret medfører, udføres af formand/næstformand.
8: Fælles kontaktperson for flere menighedsråds personale	Model hvor ét menighedsråd vælger en kontaktperson, som efter aftale med andre menighedsråd også er kontaktperson for deres ansatte.
9: Placering af visse eller alle administrative opgaver og ansvaret herfor (kompetencen) hos biskoppen/stiftsøvrigheden	Organisationsmodel hvor menighedsråd placerer administrative opgaver og ansvaret herfor (kompetencen) i stiftet.
10: Fælles udvalg med beslutningskompetence på tværs af menighedsråd	Fleksibel organisering med udvalg på tværs af menighedsråd efter to modeller: A) Fælles udvalg med fælles økonomi for et område på tværs af menighedsråd B) Fælles udvalg med opdelt økonomi for hvert menighedsråd
11: Samarbejde mellem kontaktpersoner på tværs af menighedsråd	Fleksibel struktur, hvor kontaktpersoner samarbejder på tværs af menighedsråd om personaleopgaverne.

2.4 Evalueringsprocessen

Denne evaluering skal ses som første led i en længere evalueringsproces, som afsluttes endeligt, når de konkrete forsøg med forsøgsrammerne afsluttes. Rapporten og dens konklusioner vil derfor blive opdateret efterhånden som forsøgsrammerne forlænges og lukkes. Hver gang en ramme forlænges eller lukkes foretages en relevant dataindsamling i forsøgene, hvorefter evalueringen opdateres ud fra den opnåede viden og en ny version tilsendes Kirkeministeriet.

Ifølge den planlagte forsøgsproces vil de sidste forsøgsrunder blive afsluttet ved udgangen af år 2021, hvorefter der kan foretages den endelige opdatering af evalueringen. Dog vil en række forsøgsrunder afsluttes eller forlænges ved udgangen af 2020, hvorfor evalueringen opdateres i foråret 2021. For en oversigt over forsøg og runder se skemaet på næste side.

Evaluering af forsøg under Lov om forsøg i folkekirken 2020

Tabel 4: Forsøgsrammerne og deres afprøvning

Forsøg	2017			2018				2019					2020				2021				2022					
	7. jun	1. okt	3. dec	1. jan	15. feb	1. jun	15. aug	2. dec	1. jan	1. juni	15. sep	30. nov	1. dec	31. dec	1. jan	28. nov	29. nov	31. dec	1. jan	27. nov	28. nov	31. dec	1. jan	26. nov	31. dec	
1+2+3	Frist			Forsøg										Forlængelse												
7+8		Frist		Forsøg										Forlængelse												
1+2+3 (2. runde)					Frist				Forsøg										Forlængelse				Udfasning			
4+5+6						Frist			Forsøg										Forlængelse				Udfasning			
7+8 (2. runde)						Frist			Forsøg										Forlængelse				Udfasning			
9						Frist			Forsøg										Forlængelse				Udfasning			
10+11						Frist			Forsøg										Forlængelse				Udfasning			
1+2+3 (3. runde)										Frist						Forsøg				Udfasning						
4+5+6 (2. runde)										Frist						Forsøg				Udfasning						
7 (3. runde)											Frist				Forsøg				Udfasning							
9 (2. runde)										Frist					Forsøg				Udfasning							
10+11 (2. runde)											Frist				Forsøg				Udfasning							
Eventuel nv															Forsøg				Udfasning							

2.5 Metode

2.5.1 Dataindsamling

Dataindsamlingen bygges op, så de relevante aktører, der er involveret i forsøgene kontaktes, interviewes og får mulighed for at kommentere på evalueringen af de enkelte forsøg. De interviewede aktører inkluderer:

- Repræsentanter for menighedsråd
- Provster og provstisekretærer
- Repræsentanter for provstiudvalg
- Ansatte medarbejdere i samarbejder
- Repræsentanter for bestyrelser i samarbejder

Hvis et forsøg forlænges sendes evalueringen til kommentering hos aktørerne, når forlængelsesperioden udløber. I det omfang aktørerne har nye erfaringer foretages interviews målrettet at fremdrage og belyse disse.

Interviewdata er indsamlet i perioden november 2019 til marts 2020. Der er i alt interviewet 171 personer per telefon til brug for evalueringen. Dertil kommer en lang række telefoninterviews gennemført i eksplorativt øjemed inden det er lykkedes at identificere de endelige interviewpersoner. Interviewene har taget ca. ½ time i gennemsnit per stk. Desuden er de 171 personer ofte blevet geninterviewet om forskellige relevante emner i løbet af evalueringsprocessen efter deres oprindelige interviews.

Interviewene har spurgt ind til fire overordnede temaer:

1. Praksis før indtrædelse i forsøg (baseline)
2. Praksis under forsøget (fidelitet)
3. Vurdering af formålenes indfrielse
4. Øvrig erfaringsopsamling

Disse fire overordnede temaer er under hensyntagen til de enkelte forsøgsrammers særlige formål og erfaringsmæssige fokusområder blevet afdækket gennem interviewene. Interviewguides kan findes i bilag for den interesserede læser, hvor den konkrete omsætning af disse temaer til spørgsmål for de enkelte forsøgsrammer kan ses.

Ud over de gennemførte interviews er evalueringerne blevet udsendt til kommentering hos de involverede menighedsråd, samarbejder og provstiudvalg. Disse kommentarer er ofte kommet ind per e-mail og er inkluderet i det samlede datagrundlag.

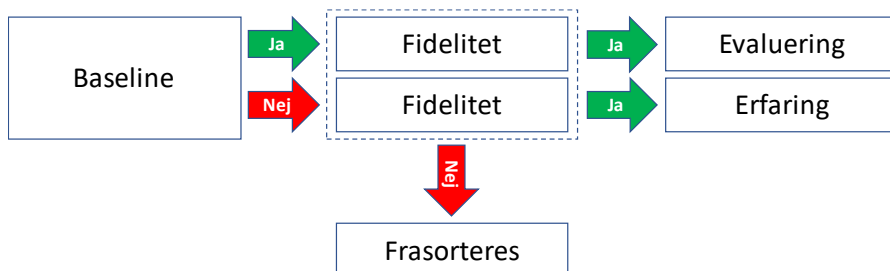
2.5.2 Brug af data - baseline og fidelitet

Ud fra de gennemførte interviews vurderes først om situationen inden indtrædelse i forsøget har den nødvendige forskellighed fra forsøgsindsatsen (*baseline*). Der er i den forbindelse i samarbejdet med Kirkeministeriet etableret et baseline-kriterie for hver af forsøgsrammerne, som afgør dette. Til eksempel sigter forsøgsramme 1 på at afprøve en model, som giver menighedsrådene mulighed for at oprette puljer til afgrænsede veldefinerede projekter i provstiudvalgskassen, fx til strategiarbejde, en generel anlægspulje eller en kirkekalkningspulje. Forsøgene i denne forsøgsramme skal bidrage med viden om, hvilken forskel det gør, hvis man etablerer puljer. Hvis man allerede inden forsøgets igangsættelse havde lignende puljer, kan man ikke bidrage med viden om denne forskellighed. Derfor er baseline-kriteriet på forsøgsramme 1, at der ikke må have været sådanne puljer inden indtrædelse i forsøget. Tilsvarende kriterier er opsat for alle forsøgsrammerne.

Såfremt aktørernes praksis inden indtrædelse i et forsøg ikke har den nødvendige forskellighed til forsøgsindsatsen – dvs. at *baseline* ikke er korrekt – kan forsøgets erfaringer ikke anvendes evalueringsmæssigt til at sige noget om forskelle mellem før og efter indtrædelsen i forsøget. Udsagn fra aktørerne i disse forsøg kan dog inddrages i rapporten som bredere *erfaring* om, hvordan det opleves at agere inden for ram-

merne af forsøget – såfremt man har foretaget forsøget ifølge forsøgsbeskrivelsen. I den nedenstående figur kan ses et overblik over dataanvendelsen i evalueringen.

Figur 1: Overblik over brug af data

Når baseline er vurderet foretages der en vurdering af, om forsøgene er foretaget inden for forsøgets rammer (*fidelitet*). Til brug for denne vurdering er i samarbejde med Kirkeministeriet etableret en række kriterier, som skal være opfyldt, for at et forsøg kan siges at være foretaget ifølge hensigten. Kriterierne er udvalgt ud fra forsøgsbeskrivelserne. Disse kriterier er opstillet med det formål at sikre, at kernen i indsatsen er til stede i alle de forsøg, som bidrager til *evaluering*.

Forsøg som ikke lever op til kriterierne kan ikke siges at have afprøvet den tiltænkte model og kan derfor ikke bidrage med viden om, hvordan modellen virker, hvorfor de *frasorteres*.

Forsøg der lever op til kriterierne anvendes som erfaringsmæssigt datagrundlag for evalueringen af modellens virkninger. I det omfang, der er forsøg, som ikke har opfyldt baseline, men har foretaget forsøget som tiltænkt i øvrigt, anvendes erfaringerne til at underbygge de konklusioner, som uddrages af de forsøg, som lever op til kriterierne for både baseline og forsøgsindsats.

Anvendelsen af baseline og fidelitet sikrer evalueringens validitet. Det vil sige at erfaringerne fra evalueringerne giver viden om det objekt, som evalueringen undersøger, hvorfor konklusionerne fra evalueringen står på et solidt datagrundlag.

2.6 Etiske overvejelser

Eftersom både ansatte i sogne og provstier samt medlemmer af menighedsråd og provstiudvalg er offentligt kendte, er det ikke muligt at opnå anonymitet i evalueringen. Personer, som har udtalt sig til evalueringen, nævnes ikke ved navns nævnelse og oftest beskrives vurderinger eller perspektiver på baggrund af flere datakilder samtidig, hvorfor enkeltpersoners udsagn sjældent står alene. Desuden er alle forsøgs-evalueringer sendt til de respektivt involverede aktører til kommentering, hvilket betyder, at udsagnene beror på en fælles forståelse.

Interviews er optaget, og der er skrevet referat af interviewene. Data opbevares på lukkede områder af OneDrive, som kun de nødvendige personer for evalueringen i Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter har adgang til. Drevenes sikkerhed sikres af Folkekirkens IT. Data gemmes indtil 1 år efter den endelige evaluering er godkendt af Kirkeministeriet og publiceret. Dette for at sikre, at der kan foretages yderligere analyser eller besvares spørgsmål, såfremt dette skulle vise sig nødvendigt på baggrund af evalueringen.

3 Forsøgslovgivningen

Dette kapitel indeholder evaluering af forsøgene på tværs af de 11 forsøgsrammer etableret under forsøgslovgivningen.

Evalueringen skal vurdere, hvorvidt det med den samlede igangsatte forsøgsaktivitet under Lov om forsøg i folkekirken er lykkedes at indfri det overordnede formål med lovgivningen:

”§ 1. Formålet med forsøg er at afprøve rammerne for organisering af menighedsrådenes opgaver med henblik på at lette menighedsrådenes arbejde og skabe bedre mulighed for, at menighedsrådene kan organisere sig individuelt.”

Når dette formål skal evalueres på lovgivningsniveau betyder det, at følgende evalueringsspørgsmål skal afklares:

- 1 I hvilken udstrækning er det med forsøgslovgivningen lykkedes Kirkeministeriet at afprøve nye rammer for organiseringen af menighedsrådenes opgaver?
- 2 Er der med forsøgslovgivningen skabt rammer, som letter menighedsrådsarbejdet?
- 3 Er der med forsøgslovgivningen skabt rammer, som giver bedre mulighed for, at menighedsrådene kan organisere sig individuelt?

Disse tre evalueringsspørgsmål er en konkretisering af de overordnede evalueringsspørgsmål i indledningens afsnit om evalueringens formål tilpasset evaluering på lovgivningsniveauet.

Nærværende kapitel skal vurdere, hvorvidt man med den samlede forsøgsindsats har indfriet disse mål.

Kapitlet skal opsamle relevante erfaringer med forsøgsindsatsen på tværs af forsøgsrammer, som kan udtrækkes af datamaterialet til gavn for det videre lovforberedende arbejde.

For at der med evalueringen kan skabes viden om, hvorvidt forsøgslovgivningen letter menighedsrådsarbejdet og giver mulighed for at menighedsrådene kan organisere sig individuelt, er det nødvendigt at afklare, hvorvidt de nye organiseringsformer beskrevet i forsøgsrammerne er blevet afprøvet i praksis. Dette opsummeres i det første evalueringsspørgsmål. Dernæst er det af interesse, om man overordnet set på tværs af forsøgsrammerne har formået at indfri de to ambitioner beskrevet i evalueringsspørgsmål 2 og 3.

3.1 Forsøg igangsat på over halvdelen af forsøgsrammerne

Dette afsnit giver et overblik over afprøvningen af alle de etablerede forsøgsrammer under forsøgslovgivningen.

Nedenstående tabel viser forsøgsrammerne og antallet af gennemførte forsøg under hver ramme, som på evalueringstidspunktet ligger til grund for evalueringen (hvid kolonne). Derudover indeholder tabellen information om antallet af igangsatte forsøg, som ikke er nået evalueringstidspunkt og som derfor ikke indgår i erfaringsgrundlaget (grå kolonner). Evalueringen er på nuværende tidspunkt skrevet ud fra erfaringerne fra de forsøg, der er gennemført i perioden 2018/2019:

Tabel 5: Oversigt over igangsatte forsøg

Forsøgsramme	2018/2019	2019/2020	2020/2021
1: Placering af formålsbestemte puljer i provstikassen	7	4	4
2: Ændret organisering af samarbejder som selvstændig juridisk enhed - bevillingssamarbejde	9	2	
3: Ændret organisering af samarbejder som selvstændig juridisk enhed - budgetsamrådsmodellen	10	6	2
4: Samarbejde mellem menighedsråd om fælles bygningsadministration og -vedligeholdelse om udlicitering af hele eller dele af opgaven til eksternt leverandør	-		
5: Samarbejde mellem menighedsråd, hvor hele eller dele af bygningsadministrationen og -vedligeholdelsen, ansvaret herfor (kompetencen) og finansieringen heraf placeres i provstiudvalget	-	7	
6: Placering af visse eller alle administrative opgaver, ansvaret herfor (kompetencen) og finansiering heraf i provstiudvalget	-	1	2
7: Ny organisering af menighedsrådets arbejde – fra roller til ansvar og opgaver	9	4	2
8: Fælles kontaktperson for flere menighedsråds personale			
9: Placering af visse eller alle administrative opgaver og ansvaret herfor (kompetencen) hos biskoppen/stiftsøvrigheden	-		
10: Fælles udvalg med beslutningskompetence på tværs af menighedsråd	-		
11: Samarbejde mellem kontaktpersoner på tværs af menighedsråd	-		

Note: Streger i felterne angiver, at forsøgsrammerne ikke har været åbne for ansøgninger. De to kolonner markeret med gråt indikerer, at disse ikke indgår i den nuværende evaluering.

Kirkeministeriet har udbudt 11 forsøgsrammer, som provstiudvalg og menighedsråd har haft mulighed for at ansøge om at afprøve. Intensjonen har været at give nye muligheder for organisering af menighedsrådsarbejdet. Der er på evalueringstidspunktet igangsat 69 forsøg på de 11 forsøgsrammer, hvoraf 35 ved udgangen af 2019 har været i gang i 2 år, og derfor enten er afsluttet eller forlænget. Det er disse 35, der indgår i evalueringen på nuværende tidspunkt.

Som det fremgår af Tabel 5 er der gennemført forsøg på fire forsøgsrammer (forsøgsramme 1, 2, 3 og 7) i perioden 2018/2019 (den hvide kolonne). Disse forsøg indgår i nærværende evaluering. Kirkeministeriet udbød i første ansøgningsrunde forsøgsrammerne 1, 2, 3, 7 og 8. Af disse er der ikke kommet ansøgninger fra menighedsråd om oprettelse af forsøg under forsøgsramme 8.

Dertil er der to yderligere forsøgsrammer (forsøgsramme 5 og 6), hvor der er igangsat forsøg i 2019 eller 2020 (de grå kolonner). Desuden er yderligere forsøg igangsat på forsøgsrammerne 1-3 og 7 i disse år. De senere igangsatte forsøg vil indgå i evalueringen, når den opdateres i foråret 2021 og 2022.

Den samlede aktivitet på forsøgsrammerne viser, at 6 af de 11 rammer er under afprøvning. Det kan være et udtryk for, at de øvrige fem forsøgsrammer ikke har interesse for provstierne og menighedsrådene. I det tilfælde kan Kirkeministeriet vælge at lade muligheden for tilmelding stå åben og lade tilmeldinger være udtryk for interesse og behov i provstier og menighedsråd.

Imidlertid kan de manglende tilmeldinger også være udtryk for, at provstier og menighedsråd ikke har kendskab til disse forsøgsrammer og deres muligheder. Såfremt Kirkeministeriet ønsker en afprøvning af disse forsøgsrammer og deres virkninger, vil det være nødvendigt med en mere aktivt opsøgende indsats blandt menighedsråd og provstiudvalgene.

3.2 Tværgående erfaringer fra forsøgene

I dette afsnit analyseres de tværgående erfaringer med at afprøve de nye organisatoriske rammer. Først analyseres erfaringerne omkring at sikre forsøgsdeltagere med den nødvendige forskellighed mellem praksis inden forsøget og under forsøgsindsatsen (baseline), og at gennemføre indsatsen ifølge forsøgsrammernes intentioner (fidelitet). Dernæst uddrages de tværgående erfaringer om henholdsvis at skabe bedre muligheder for individuel organisering og lettet menighedsrådsarbejde igennem forsøgsrammerne (målfrielse).

Tabel 6: Opfyldelse af forsøgslovgivningens målsætninger

Forsøgsramme	Baseline	Nye rammer afprøvet (fidelitet)	Bedre mulighed for individuel organisering	Lettet menighedsrådsarbejde
1: Placering af formålsbestemte puljer i provstikassen	2/7	5/7	2/2	2/2
2: Ændret organisering af samarbejder som selvstændig juridisk enhed – bevillingssamarbejde	9/9	5/9	5/5	5/5
3: Ændret organisering af samarbejder som selvstændig juridisk enhed – budgetsamrådsmodellen	9/10	2/10	2/2	2/2
7: Ny organisering af menighedsrådets arbejde – fra roller til ansvar og opgaver	7/9	9/9	7/7	6/7
I alt	27/35	21/35	16/16	15/16

En forsøgsramme bliver vurderet til at have indfriet intensio-
nerne i forsøgsrammen i tilstrækkelig grad, hvis mere end halvdelen af de deltagende forsøg opfylder intensio-
nen. I så tilfælde farves feltet grønt og ellers farves det rødt. Dette vurderingskriterium sættes ud fra, at det må være meningen med igangsættelsen af et forsøg, at det skal afprøve forsøgsrammen, og at denne afprøvning skal kunne vise, at det i de fleste tilfælde giver sig udslag i bedre muligheder for individuel organisering af arbejdet og et lettet menighedsrådsarbejde.

Som et eksempel bruges forsøgsramme 1: *Placering af formålsbestemte puljer i provstikassen* til at illustrere, hvordan tabellen skal læses. Forsøgsramme 1 har syv igangsatte forsøg, og af disse har to forsøg haft

den tiltænkte udgangssituation inden påbegyndelse af forsøgsindsatsen (se tabellens anden kolonne). 5 af de 7 forsøg har foretaget en relevant afprøvning af de nye rammer (se tabellens tredje kolonne).

Eftersom kun 2 af de 7 igangsatte forsøg har haft den nødvendige udgangssituation inden påbegyndelsen af forsøgsindsatsen og samtidig har foretaget en relevant afprøvning af de nye rammer, kan forskellen mellem før-situation og forsøgsindsatsen kun vurderes for disse to forsøg. Derfor vurderes formålene om bedre mulighed for individuel organisering og lettet menighedsrådsarbejde ud fra disse to forsøg (se tabellens fjerde og femte kolonne).

Det angives herefter hvor mange af de to forsøg, som viser, at forsøgsrammen giver bedre mulighed for individuel organisering og lettet menighedsrådsarbejde ud fra disse to forsøg. For forsøgsramme 1 er det i begge tilfælde 2 ud af 2. Da det således i begge tilfælde er over 50% af forsøgene, som viser at disse formål indfries, farves felterne grønne.

På baggrund af denne tabel vil tendenser på tværs af rammerne blive beskrevet, og dertil hørende erfaringer vil blive trukket frem og behandlet i et tværgående perspektiv neden for. Vinklen vil blive fastholdt på lov-niveauet. Det vil sige, at enkeltstående erfaringer i en enkelt af forsøgsrammerne ikke i sig selv har interesse i denne sammenhæng. Kun hvis der kan ses tendenser, ligheder eller særligt fremstående forskelligheder, bliver det af interesse for denne analyse. Indgående analyse af enkelte forsøgsrammer følger i et kapitel neden for.

3.2.1 Fidelitet – de fleste forsøg foretaget som tiltænkt

Nærværende afsnit beskriver i hvilken udstrækning rammerne for organisering af menighedsrådenes opgaver igennem forsøgene er blevet afprøvet på de af forsøgsrammerne definerede områder.

Samlet set er 21 af de 35 forsøg afprøvet inden for intensionerne af de fire forsøgsrammer, som de er fordelt på (se tredje kolonne i skemaet

ovenfor). Af disse 21 har 16 desuden haft den nødvendige forskellighed mellem baseline og forsøgsindsats. Ud af disse 16 har samtlige forsøg oplevet bedre muligheder for individuel organisering under forsøgslovgivningen og 15 forsøg har oplevet, at forsøgsrammerne har lettet menighedsrådsarbejdet som en følge af den individuelle organisering.

3.2.1.1 Baseline – praksis inden forsøgsordningen begrænser evalueringens grundlag i flere af forsøgsrammerne

Størstedelen af forsøgene (5 ud af 7) i forsøgsramme 1 opfylder ikke baseline-kriteriet. De deltagende provstier har allerede inden forsøgslovgivningens ikrafttræden haft målrettede puljer oprettet i provstiudvalgskassen. Det betyder, at forsøgene ikke har den nødvendige forskellighed til forsøgsindsatsen, som netop handler om at opnå positive virkninger ved at oprette sådanne puljer. I evalueringssøjemed betyder dette, at erfaringerne fra disse fem forsøg ikke kan anvendes til at belyse, hvorvidt oprettelsen af puljer giver anledning til de ønskede virkninger. Erfaringerne kan dog anvendes som viden om, hvordan det er at agere inden for forsøgslovgivningens rammer, såfremt forsøgene i øvrigt er foretaget som tiltænkt i forsøgsperioden.

Tilsvarende gælder for ét af forsøgene i forsøgsramme 3 og to af forsøgene i forsøgsramme 7.

Forsøgene uden den tiltænkte udgangssituation i forsøgsramme 1 har haft en praksis inden forsøgsordningen, der ligger for tæt på forsøgspraksissen. Derfor kan det høje antal af forsøg, der ikke har den tiltænkte udgangssituation, tyde på, at der har været et behov for forsøgsordningens praksis i menighedsrådene i en længere årrække inden forsøgslovgivningens indførelse.

I forsøgsramme 1 betyder disse forhold, at evalueringen bygger på et begrænset datagrundlag. Ønsker Kirkeministeriet at opnå en højere soliditet i evalueringen, vil det være nødvendigt at igangsætte forsøg i

provstier, som ikke har haft målrettede puljer oprettet i provstiudvalgskassen. Dette vil styrke muligheden for at evaluere, om forsøgsrammen indfrier de ønskede mål om bedre mulighed for individuel organisering og lettet menighedsrådsarbejde.

3.2.1.2 Beslutningsprocesser hindrer korrekt afprøvning

I forsøgsramme 2 og 3 har 12 ud af 19 forsøg ikke etableret de tiltænkte beslutningsprocesser omkring økonomien til de oprettede samarbejder. Dette betyder, at forsøgsrammerne ikke er fulgt og at erfaringerne fra disse forsøg derfor ikke kan anvendes til at belyse forsøgsrammernes virkninger.

Det samme gør sig gældende for ét af forsøgene i forsøgsramme 1, som ligeledes ikke har etableret de tiltænkte beslutningsprocesser. Det andet forsøg i forsøgsramme 1, som ikke opfylder fidelitets-kriterierne, har ikke fået etableret en korrekt praksis tilsyn.

Evalueringen tyder på, at samarbejderne har haft vanskeligt ved at etablere de korrekte beslutningsprocesser og processer omkring afsættelsen af midler til samarbejder og puljer. Samarbejderne og provstiudvalgene har enten været af den opfattelse, at deres praksis har været inden for rammerne af forsøget eller, at deres hidtidige praksis angående beslutningsprocesser på budgetsamråd ikke bliver reguleret af forsøgsrammerne. Der bør derfor etableres større klarhed om, at ved deltagelse i forsøgene skal forsøgsvilkårene følges uanset, at det betyder en fravigelse af den almindelige lovgivning, som menighedsrådene og provstiudvalgene fungerer under.

3.2.1.3 Behov for tættere opfølgning

På baggrund af ovenstående foreslår Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter, at Kirkeministeriet følger tættere op på forsøgene under forsøgsrammerne. Især med henblik på at sikre, at nye beslutningsprocesser gennemføres korrekt. Behovet ser ud til at være størst på forsøgsramme 2 og 3 af de på det nuværende tidspunkt afprøvede ram-

mer. Evalueringsens erfaringer tyder således på, at der blandt de deltagende provstiudvalg og menighedsråd er behov for tættere opfølgning og rådgivning fra Kirkeministeriet angående beslutningsprocesserne i forsøgsrammerne. Dette vil kunne sikre et større datagrundlag for den endelige evaluering.

3.2.1.4 Lavt antal forsøg med både korrekt gennemførelse og udgangssituation begrænser erfaringernes generaliserbarhed

Forsøgsramme 1 og 3 har hver blot to forsøg, som både har korrekt gennemførelse (fidelitet) og den rigtige udgangssituation (baseline), hvorfor datagrundlaget for disse forsøgsrammer nærmere baserer sig på enkeltstående eksempler frem for generelle tendenser for erfaringerne med at agere under forsøgsrammerne. Med det udgangspunkt, at under halvdelen af de samlede forsøg er foretaget med den tiltænkte udgangssituation og inden for rammerne af forsøgsordningen, er generaliserbarheden af erfaringerne med at agere under forsøgslovgivningen begrænset i den følgende evaluering af forsøgslovgivningens målfrielse.

3.2.2 Målfrielse

Hver forsøgsramme har opstillet en række formål, der skal være opnået i de enkelte forsøg for, at forsøgsrammen indfrier ambitionerne om at skabe bedre mulighed for individuel organisering og lettet menighedsrådsarbejde. Nedenstående tabel er en oversigt over de enkelte formål for de respektive forsøgsrammer. I oversigten fremgår det, hvilke af de enkelte formål i forsøgsrammerne, der understøtter de to ambitioner, beskrevet i evalueringsspørgsmålene.

Tabel 7: Fordeling af forsøgsrammernes formål på lovgivningens målsætninger

Formål	Bedre mulighed for individuel organisering	Lettet menighedsrådsarbejde
Forsøgsramme 1		
1. Opnå mere fleksible rammer for menighedsrådenes opgaveløsning.	x	
2. Menighedsrådene får mulighed for at organisere sig individuelt med det som de oplever som den helt rigtige balance mellem kirkelige og administrative opgaver.	x	

Evaluering af forsøg under Lov om forsøg i folkekirken 2020

Formål	Bedre mulighed for individuel organisering	Lettet menighedsrådsarbejde
3. Give provstiudvalg og menighedsråd mulighed for at prioritere midler bedst muligt til de projekter, som understøtter provstiets målsætninger.		x
Forsøgsramme 2		
1. At sikre menighedsrådet fortsat kontrol med midlerne.	x	
2. Skabe bedre indsigt/transparens i samarbejdets økonomi gennem selvstændigt budget og regnskab i økonomiportalen.	x	
3. At lette menighedsrådenes administrative arbejdsvilkår – da menighedsrådene ikke behøver løbende at kontrollere og samkøre økonomi mellem samarbejde og menighedsråd gennem konsolidering af budget- og regnskabs-tal.		x
4. At lette samarbejdernes administrative arbejdsvilkår.		x
Forsøgsramme 3		
1. Placering af regnskabet aflagt i Økonomiportalen giver samlet overblik og gør det muligt for provstiudvalget at lave sammenstillinger på tværs.	x	
2. Mere enkle rammer for økonomistyring i menighedsråd.	x	
3. Lette menighedsrådenes administrative arbejdsvilkår ved, at der udbetales ligningsmidler direkte fra provstiudvalget til et samarbejde under særlige vilkår og under menighedsrådenes kontrol.		x
Forsøgsramme 7		
1. At sikre, at man som menighedsrådsmedlem kan arbejde med de opgaver, som man interesserer sig for. Dette understøtter fastholdelse og rekruttering.	x	
2. Mere fleksible vilkår for den interne organisering af menighedsrådene.	x	
3. Menighedsrådene får større frihed til at organisere sig individuelt, sådan at måden at arbejde på passer med den praktiske virkelighed, der er i sognene.	x	
4. (7a): At forbedre praksis i store sogne, hvor de mange enkeltmandsposter i menighedsrådet skygger for, at menighedsrådet træffer de politiske beslutninger, som gennemføres af medarbejdere.		x
5. (7b): At skabe mulighed for, at menighedsrådsmedlemmerne kan blive medlem af de udvalg, som de finder mest interessante og kan friholdes for specifikke opgaver, som de ikke finder interessante.		x
6. (7b): At skabe mulighed for, at det ikke er en enkelt kontaktperson, der sidder med en opgave men et udvalg, som hjælpes om at løse en opgave.		x
7. (7c): At give mulighed for, at de lovbestemte roller og dertilhørende funktionsområder frisættes og på den måde gøre ansvaret lettere at løfte og øge kvaliteten af menighedsrådets opgaver.		x

Nedenfor evalueres på denne baggrund de tværgående erfaringer vedrørende henholdsvis bedre mulighed for individuel organisering og lettet menighedsrådsarbejde.

3.2.2.1 Bedre mulighed for individuel organisering

Dette afsnit evaluerer, hvorvidt de 16 forsøg med den korrekte udgangssituation og forsøgspraksis på tværs af rammerne har oplevet bedre mulighed for at organisere menighedsrådenes arbejde individuelt under forsøgsrammernes praksis. Afsnittet inkluderer desuden erfaringerne fra de 5 forsøg, som har udført forsøget korrekt, men som ikke har den korrekte baseline. Disse erfaringer anvendes til at understøtte erfaringerne fra de 16 forsøg med både korrekt udgangssituation og forsøgspraksis.

I de 16 forsøg, der både har haft den tiltænkte udgangssituation og forsøgspraksis, er der skabt bedre mulighed for individuel organisering i menighedsrådene. Menighedsrådene har med forsøgene oplevet en øget fleksibilitet og større frihed til at organisere sig efter de individuelle behov i sognene og provstierne. Erfaringerne fra de øvrige 5 understøtter disse konklusioner.

3.2.2.1.1 Mere fleksible rammer for fordeling af roller og ansvar

Menighedsrådene oplever med forsøgsrammerne at have opnået mere fleksible rammer for fordelingen af roller og ansvar. Overordnet har menighedsrådene fået mulighed for at omorganisere fordelingen af roller og ansvar mellem menighedsrådsmedlemmer, udvalg, menighedsråd, ansatte, bestyrelser i samarbejder og provstiudvalg. Tiltagene inkluderer fx:

- at bestyrelser, de ansatte eller den administrative ledelse har overtaget en række opgaver, der tidligere lå i menighedsrådene,
- at det administrative arbejde er blevet flyttet fra menighedsrådene til provstiudvalget,

- at menighedsråd deler ansvaret og opgaveløsningen mere lige-
ligt mellem sig i de etablerede samarbejder,
- at udvalg og bestyrelser med nyerehvervet beslutningskompe-
tence selv kan prioritere midlerne inden for de budgetrammer,
som menighedsrådene har besluttet,
- at udvalg og bestyrelser med beslutningskompetence hurtigere
kan agere, inden for deres eget område og ikke skal vente på
godkendelse fra det/de øvrige menighedsråd.

Disse muligheder for at omorganisere beslutningsprocesser og arbej-
det giver på tværs af forsøgsrammer bedre mulighed for at møde de lo-
kale behov.

3.2.2.1.2 Nye muligheder for økonomistyring skaber økonomisk overblik og gennemsigtighed

Flere af forsøgsrammerne giver nye muligheder for økonomistyring. I
forsøgsramme 1 og 3 kan provstiudvalgene følge økonomien i forsø-
gene, hvilket kan være behjælpeligt til at styre økonomien fremadret-
tet i provstiet, når ligningsmidlerne skal fordeles.

For forsøgsramme 1, 2 og 3 giver rammerne gode muligheder for sam-
lede økonomiske overblikke i provstiudvalget, menighedsrådene og
samarbejderne. Det har skabt bedre gennemsigtighed og transparens
for økonomierne i forsøgene, at provstiudvalgene og samarbejderne lø-
bende kan holde øje med de separate regnskaber for samarbejderne.

Det har ligeledes været vigtigt for hensigtsmæssigheden af forsøgsram-
merne, at menighedsrådene oplever en gennemsigtighed i forbindelse
med fordeling og prioritering af midler for, at menighedsrådene fortsat
oplever at have kontrol med de midler, der er lagt ud i puljerne og sam-
arbejderne.

3.2.2.2 Lettet menighedsrådsarbejde

I dette afsnit evalueres forsøgsrammerne på baggrund af, hvordan de nye muligheder for individuel organisering af menighedsrådene kan medføre lettet menighedsrådsarbejde.

3.2.2.2.1 Øget fleksibilitet skaber lettede administrative arbejdsvilkår

Overordnet har de fire forsøgsrammer skabt lettede arbejdsvilkår for menighedsrådene, hvad angår administrativt arbejde. Den individuelle organisering i forsøgsrammerne har medført, at de administrative arbejdsopgaver i højere grad er samlet på færre hænder i menighedsrådene eller er delt ud til udvalg med beslutningskompetence, ansatte medarbejdere, bestyrelser i samarbejder og provstiudvalg. Disse former for organisering har øget fleksibiliteten i menighedsrådene og givet medlemmerne tid til at beskæftige sig med andre områder i større udstrækning. Medlemmerne har især oplevet at få hjælp til at varetage opgaver forbundet med de obligatoriske poster gennem forsøgsordningerne – fx kasserer, kontaktperson og kirkeværge – hvilket har gjort opgaverne mere overkommelige.

3.2.2.2.2 Uddelegeret ansvar giver kortere beslutningsprocesser

På tværs af rammerne oplever en række menighedsråd mere fleksible og kortere beslutningsprocedurer samt hurtigere opgaveløsninger. De nye organiseringsmuligheder giver bedre muligheder for at tage beslutninger tæt på opgaveløsningen, hvilket afstedkommer hurtigere godkendelsesprocesser og opgaveløsning.

Rammerne skaber rum for en fleksibel praksis, hvor der er kortere vej fra idé til handling og fra ansøgning til svar. Det skyldes, at udvalg og bestyrelser med beslutningskompetence selv kan prioritere midlerne inden for de budgetrammer, som menighedsrådene har besluttet, hvilket gør besluttende udvalg og bestyrelser mere selvkørende. Der er dermed færre instanser involverede i beslutningerne, hvorfor fx bestyrelser og udvalg hurtigere kan agere. Dette skyldes, at de ikke skal vente på godkendelse fra det samlede menighedsråd og derfor kan nøjes med at orientere det øvrige menighedsråd om beslutningerne. Det

betyder i praksis, at nystartede projekter hurtigere kan blive udført og afsluttet.

Forsøgsrammernes organisering har for langt de fleste menighedsråd medført en mindre arbejdsbyrde, nemmere arbejdsgange og hurtigere beslutningsprocesser.

3.2.2.2.3 Nye rammer for økonomistyring sænker arbejdsbyrden i menighedsrådene

Ambitionen om at lette menighedsrådenes arbejde understøttes især på det økonomiske område, hvor forsøgsrammernes nye organisering giver mulighed for mere enkel økonomistyring for en række menighedsråd, eftersom nogle regnskabs- og økonomistyringsopgaver er udlagt til andre instanser. For nogle menighedsråd har provstiudvalgene overtaget økonomistyringen på afgrænsede områder, for andre menighedsråd er økonomistyring uddelegeret til bestyrelser, mens andre menighedsråd får hjælp til regnskabsaflæggelser af medarbejdere og bestyrelser. Denne praksis har lettet de administrative opgaver i forbindelse med økonomi for mange menighedsråd. Det sparer nogle menighedsråd en regnskabsmæssig arbejdsgang, da de ikke længere skal være mellemlid eller koordinere økonomien på forsøgsområderne, og det forenkler arbejdet for de fleste menighedsråd.

Det har desuden skabt et bedre overblik over de økonomiske og administrative arbejdsopgaver, især i de tilfælde, hvor menighedsrådene får hjælp til økonomi- og regnskabsførelse af professionelle.

3.2.2.2.4 Nye muligheder for økonomistyring giver effektive løsninger

For forsøgsramme 1, 2 og 3 giver rammerne gode muligheder for samlede økonomiske overblikke i provstiudvalg, menighedsråd og samarbejderne. Ved at se på tværs af økonomien i provstiet, sognene og samarbejderne kan midlerne bedre udnyttes til effektive løsninger. En række menighedsråd har gennem samarbejderne oplevet:

- en effektiv udnyttelse af de økonomiske ressourcer, fx ved at lave fælles indkøb, dele maskiner og anvende midlerne de steder i provstier, hvor behovet er størst,
- en god anvendelse af kompetencerne hos de ansatte i provstierne/samarbejderne, der er professionelt uddannet, og derfor kan bistå menighedsråd med kvalificeret hjælp og rådgivning,
- at en samlet personalegruppe på tværs af menighedsråd i et samarbejde giver mere fleksibilitet, bedre muligheder for at dække personalets ferie- og sygedage, styrket opgaveløsning og medarbejdertilfredshed,
- at det enkelte menighedsråd ikke sidder alene med administrative opgaver, da de løses i samarbejdet og af uddannet personale.

3.2.2.2.5 Bedre balance mellem kirkelige og administrative opgaver

De nye måder at organisere sig på i menighedsrådene har desuden skabt en bedre balance mellem de administrative og kirkelige opgaver. Omorganiseringen i menighedsrådene har medført mindre administrativt arbejde på forskellig vis i de respektive forsøgsrammer, hvilket har frigjort nogle ressourcer, hvormed menighedsrådene kan prioritere andre opgaver, der fx er mere kirkelige.

3.2.2.2.6 Bedre mulighed for at beskæftige sig med interesseområder

En følge af de nye organiseringsformer og den bedre balance mellem kirkelige og administrative opgaver er, at menighedsrådsmedlemmerne får bedre muligheder for at beskæftige sig med områder efter interesse og kompetence. Det betyder samtidig også, at menighedsrådsmedlemmerne kan undgå at involvere sig i områder, som ikke har deres interesse. Dette er især gældende i forsøgsrammerne 2, 3 og 7, som på hver deres måde omstrukturerer roller og ansvar for arbejdet. Forsøgsdeltagerne i forsøgsramme 7 vurderer desuden, at dette kan lede til bedre muligheder for rekruttering til og fastholdelse af medlemmer i menighedsrådet.

3.2.2.2.7 Øget samarbejde om opgaveløsning

Forsøgsrammerne har øget samarbejdet om opgaveløsning i menighedsrådene. For nogle af forsøgsrammerne drejer det sig om samarbejde på tværs af menighedsråd om afgrænsede områder. For andre forsøgsrammer har menighedsrådene oplevet et øget internt samarbejde, hvor medlemmerne hjælper hinanden med opgaveløsning fx i besluttende udvalg. Det betyder, at opgaveløsningen ikke længere påhviler enkeltstående menighedsrådsmedlemmer, men ofte løses i et samarbejde i de nye strukturer.

3.2.2.2.8 Samarbejde styrker kvalitet i opgaveløsning

Forsøgsrammernes samarbejder styrker desuden kvaliteten i opgaveløsningen. Det skyldes, at menighedsrådsmedlemmer med interesse og kompetencer inden for et bestemt område i de nye organiseringsformer kan vælge at koncentrere sig om disse områder. Det kan fx være i udvalg, bestyrelser for samarbejder eller ved at påtage sig særlige roller i menighedsrådet. Dette øger kvaliteten af det gennemførte arbejde, oplever menighedsrådene.

En anden måde, hvorpå det øgede samarbejde styrker kvaliteten af opgaveløsningen er på et mere overordnet organisatorisk niveau. Forsøgsramme 1, 2 og 3 muliggør en administrativ centralisering i provstiudvalget eller i samarbejderne. Her har man ofte ansat personale med særlige kompetencer inden for fx økonomi, kirkegårdsdrift og HR/administration til at varetage de fælles funktioner på tværs af sogne samt til at rådgive menighedsrådene i deres arbejde. Menighedsrådene har igennem disse samarbejder oplevet en kvalitativ forbedring af opgaveløsningen. Dette eftersom opgaverne nu er overtaget af professionelle personalegrupper eller at menighedsrådene kan modtage kvalificeret rådgivning, når behovet opstår.

3.2.2.2.9 Ingen overordnede negative virkninger

Det er bemærkelsesværdigt, at evalueringen ikke identificerer nogen overordnede negative virkninger på baggrund af de 21 korrekt udførte forsøg. Det tyder på, at forsøgsrammerne møder en række behov

blandt menighedsråd og provstier. Kun ét enkelt forsøg under forsøgsramme 7 har oplevet, at forsøgsrammen ikke passer til den praktiske virkelighed i sognet, hvorfor menighedsrådet har valgt at afslutte forsøget efter udløbet af den 2 årlige forsøgsperiode.

3.2.2.2.10 Fortsat udækkede behov

Der er imidlertid fortsat udækkede behov i forhold til forenkling af de administrative og økonomiske vilkår. Disse udækkede behov har dog ikke noget at gøre med forsøgsrammerne, men drejer sig om mere generelle organisatoriske forhold. Fx fortæller mange, at regnskabsaflægningen opleves som unødvendigt kompliceret og at arbejdsgangene fortsat er bureaukratisk tunge.

3.3 Sammenfatning – lovgivningsniveau

21 af 35 igangsatte forsøg er afprøvet korrekt inden for forsøgsrammernes intentioner (fidelitet). Af disse 21 har 16 haft den nødvendige forskellighed mellem indsats før og under forsøget (baseline). Evalueringen peger på følgende forhold omkring baseline og fidelitet i forsøgene:

- Praksis inden forsøgsordningen begrænser evalueringens grundlag i flere forsøgsrammer (baseline) – I forsøgsramme 1 har kun 2 ud af 7 forsøg haft den nødvendige udgangssituation.
- Beslutningsprocesser hindrer korrekt afprøvning – I forsøgsramme 2 og 3 har en række forsøg ikke foretaget beslutningerne omkring økonomi som tiltænkt.
- Behov for tættere opfølgning – De mange forsøg uden korrekte beslutningsprocesser peger på et behov for tættere opfølgning og rådgivning.
- Lavt antal forsøg med både korrekt gennemførelse og udgangssituation nedsætter erfaringernes generaliserbarhed – I forsøgsramme 1 har kun to forsøg den korrekte udgangssituation (baseline) og i forsøgsramme 3 er kun to forsøg gennemført ifølge intentionerne (fidelitet).

Samlet betyder disse forhold, at evalueringsgrundlaget kan styrkes fremadrettet. Dette forudsætter, at Kirkeministeriet igangsætter flere forsøg på forsøgsramme 1, som ikke har anvendt målrettede puljer oprettet i provstiudvalgskassen inden indtrædelsen i forsøgsordningen. Desuden kan evalueringsgrundlaget styrkes, hvis Kirkeministeriet i de igangværende forsøg i forsøgsramme 3 sikrer, at forsøgene får etableret korrekte beslutningsprocesser.

De etablerede forsøg, der har afprøvet forsøgsrammerne som intenderet, har oplevet en bedre mulighed for individuel organisering, og at menighedsrådsarbejdet er lettet. Blandt de 16 forsøg, der har haft den tiltænkte udgangssituation og forsøgspraksis, har samtlige forsøg oplevet bedre muligheder for individuel organisering. 15 af disse forsøg har oplevet, at forsøgsrammerne har lettet menighedsrådsarbejdet som en følge af den individuelle organisering. I de tilfælde, hvor de rette betingelser for forsøgene har været til stede, har forsøgsrammerne således forbedret mulighederne for individuel organisering, der passer til den praktiske virkelighed i sognene. Dermed har de nye organiseringer i stor udstrækning lettet arbejdet i menighedsrådene. Afprøvningsresultaterne af forsøgsrammerne afstedkommer følgende blandt de involverede aktører:

- Mere fleksible rammer for fordeling af roller og ansvar
- Nye muligheder for økonomistyring skaber økonomisk overblik og gennemsigtighed
- Øget fleksibilitet skaber lettede administrative arbejdsvilkår
- Uddelegeret ansvar giver kortere beslutningsprocesser
- Nye rammer for økonomistyring sænker arbejdsbyrden i menighedsrådene
- Nye muligheder for økonomistyring giver effektive løsninger
- Bedre balance mellem kirkelige og administrative opgaver
- Bedre mulighed for at beskæftige sig med interesseområder
- Øget samarbejde om opgaveløsning
- Samarbejde styrker kvalitet i opgaveløsning

- Ingen overordnede negative virkninger
- Fortsat udækkede behov

Samlet set giver forsøgsrammernes fleksible muligheder for organisering anledning til positive virkninger i forhold til lettet administrativt arbejde, økonomisk styring, styrket samarbejde og muligheder for at beskæftige sig med interesseområder. Evalueringen identificerer således ingen overordnede negative virkninger af de afprøvede forsøgsrammer, hvilket er bemærkelsesværdigt. Samtidig fortæller aktørerne også, at der er fortsat udækkede behov for enklere arbejdsgange fx i forhold til regnskabsaflæggelse og bureaukratiske arbejdsgange i menighedsrådsarbejdet. Hvilket tyder på, at forsøgsrammerne ikke dækker alle behov, og at der fortsat kan være uudnyttede muligheder.

4 Forsøgsrammerne

Dette afsnit indeholder en evaluering af hver af forsøgsrammernes samlede fidelitet og målfrielse. Evalueringen af forsøgsrammerne gennemføres som en tværgående analyse af evalueringerne af de enkelte forsøg. Evalueringen af hver forsøgsramme vil indeholde følgende elementer:

1. *En kort indledning* – Præsenterer forsøgsrammen og dens overordnede formål.
2. *Baseline og fidelitet* – En afdækning af, hvorvidt forsøgene med deres praksis inden indtrædelse i forsøget har den nødvendige forskellighed til forsøgspraksissen (baseline), samt om forsøgene har gennemført forsøgspraksis i overensstemmelse med intensionerne i forsøgsrammen (fidelitet). Der er i samarbejde med Kirkeministeriet udvalgt en række kriterier for, hvornår baseline og fidelitet er opfyldt.
3. *Målfrielse* – Såfremt forsøgene under forsøgsrammen er gennemført i overensstemmelse med hensigten, og at baseline

er korrekt, foretages en vurdering af, om de specifikke formål med forsøgsrammen opfyldes igennem brug af modellen. Viden opnået fra bredere erfaringsopsamlingsspørgsmål, indgår ligeledes i analysen. Såfremt nogen af forsøgene ikke har den korrekte baseline, men er foretaget ifølge intensionerne benyttes erfaringerne fra disse som bredere erfaringsopsamling om, hvordan det opleves at agere inden for rammerne af forsøget.

Evalueringer af de enkelte forsøg, som ligger til grund for nærværende kapitels evaluering af forsøgsrammerne kan findes i bilag.

4.1 Forsøgsramme 1 – Placering af formålsbestemte puljer i provstiudvalgs-kassen

I forsøgsramme 1 kan menighedsråd og provstiudvalg i samarbejde oprette formålsbestemte puljer i provstiudvalgs-kassen. Midlerne til disse puljer fastsættes af alle menighedsråd i provstiet ved afstemning på budgetsamrådet, hvorefter de afsatte midler går fra menighedsrådenes ligningsbeløb. Derved samles midler til bestemte formål fra de enkelte kirkekasser i puljer, som administreres af provstiudvalget, der har kompetencen til at fordele puljens midler i løbet af budgetåret.

Formålet med forsøgsramme 1 er at:

1. skabe mere fleksible rammer for menighedsrådenes opgaveløsning,
2. skabe en bedre balance mellem kirkelige og administrative opgaver på menighedsrådsniveau,
3. give menighedsråd og provstiudvalg mulighed for at prioritere midlerne bedst muligt til de projekter, som understøtter provstiets målsætninger,
4. sikre en fleksibel proces ved fordelingen af midler.

På denne måde sigter forsøgsrammen på at skabe fleksibilitet for menighedsrådene og at give provstiudvalget redskaber til øget samarbejde på tværs og bedre økonomistyring.

4.1.1 Baseline og fidelitet

I nedenstående tabel fremgår en oversigt over hvilke forsøg, der opfylder baseline- og fidelitets-kriterier for forsøgsindsatsen. Fx har Skanderborg Provsti inden indtrædelse i forsøget haft målrettede puljer oprettet i provstiudvalgskassen, hvorfor baseline farves rødt. Der har i Skanderborg Provsti under forsøgsordningen været oprettet målrettede puljer i provstiudvalgskassen og udmøntningen er sket på den til tænkte måde, hvorfor disse felter farves grønne. Beslutningsprocesserne omkring puljernes størrelse på budgetsamrådet er imidlertid ikke gennemført i overensstemmelse med intensjonerne i forsøgsrammen. Derfor farves de to sidste felter røde.

4.1.1.1 Få forsøg lever op til baseline-kriteriet

I forsøgsramme 1 er det kun 2 ud af 7 provstier, der lever op til baseline-kriteriet om ikke at have haft puljeordninger før indtrædelse i forsøget. Det drejer sig om Brønderslev provsti og Varde provsti. Langt størstedelen af aktørerne har haft puljeordninger før indtrædelsen i forsøget, hvorfor der ikke er den nødvendige forskellighed på indsatsen før forsøget og under forsøget. Det er derfor kun muligt at undersøge relevante før-efter-virkninger i 2 af forsøgene. Det betyder, at datagrundlaget for denne rammeevaluering vil have form af to enkeltstående eksempler på, hvordan det er at agere under forsøgslovgivningens rammer. Datagrundlaget er således for lavt til at foretage generaliserbar erfaringsdannelse om forskellen mellem før og efter.

4.1.1.2 Næsten alle forsøg er foretaget som tiltænkt

5 ud af 7 provstier opfylder med forsøgsindsatsen alle fidelitets-kriterierne. Det drejer sig om følgende provstier: Brønderslev provsti, Hedensted provsti, Varde provsti, Aarhus Søndre provsti og Aarhus Vestre provsti. De sidste 2 provstier har ikke opfyldt fidelitets-kriterierne fuldt ud, da de enten ikke har stemt om puljerne på budgetsamrådene

(Skanderborg provsti) eller ikke har fået udført tilsyn i forsøgsperioden (Viborg Domprovsti). Derfor udgår deres erfaringer af denne evaluering. Etableres imidlertid en praksis, hvor tilsynene udføres som tiltænkt, vil erfaringerne fra disse forsøg kunne bidrage i evalueringsarbejdet i 2022, når forsøgene skal slutevalueres.

De 5 provstier, der opfylder fidelitets-kriterierne, har imødekommet disse ved at oprette formålsbestemte puljer i provstiudvalgskassen, som drøftes og reguleres på de årlige budgetsamråd, hvor alle menighedsråd stemmer om det. Det vil sige, at også menighedsråd, der ikke

Evaluering af forsøg under Lov om forsøg i folkekirken 2020

Tabel 8: Baseline og fidelitet – Forsøgsramme 1 – Placering af formålsbestemte puljer i provstiudvalgskassen

Kriterier	Datakilder	Brønderslev provsti	Hedensted provsti	Skanderborg provsti	Varde provsti	Viborg domprovsti	Aarhus Søndre provsti	Aarhus Vestre provsti
Baseline								
1. Der må ikke være oprettet puljer til afgrænsede og veldefinerede projekter hos menighedsrådene i provstiudvalgskassen som fx puljer til strategiarbejde, en generel anlægspulje eller en kirkekalkningspulje.	Interview med menighedsråd og provsti	Green	Red	Red	Green	Red	Red	Red
Fidelitet - forsøgsindsats								
2. Der oprettes en eller flere formålsbestemte puljer med et konkret formål, der bestyrer af provstiudvalget som en del af provstiudvalgskassen.	Interview med menighedsråd og provsti	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green
3. Udmøntningen til konkrete projekter kan ske på to måder: a. Midlerne overføres efter ansøgning fra menighedsrådene til kirkekassen, som afholder udgifterne. b. Udgifterne afholdes af provstiudvalgskassen.	Interview med menighedsråd og provsti	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green
4. Hvor menighedsrådenes rammebevilling til drift og bevillinger til anlæg fastsættes af provstiudvalget, er dette ikke tilfældet for puljen. Rammen for puljen fastsættes i stedet af menighedsrådene på budgetsamrådet med stemmeflertal (simpelt flertal) blandt de fremmødte menighedsrådsrepræsentanter. Det er en forudsætning, at mindst halvdelen af menighedsrådsrepræsentanterne er til stede.	Interview med menighedsråd og provsti	Green	Green	Red	Green	Green	Green	Green
5. Menighedsråd, som ikke deltager i puljesamarbejdet, skal således på budgetsamrådet være med til at tage stilling til puljens størrelse.	Interview med menighedsråd og provsti	Green	Green	Red	Green	Green	Green	Green
6. Det lovpligtige tilsyn i relation til de opgaver, der flyttes til provstiudvalget, skal af habilitetsmæssige årsager flyttes til et andet provstiudvalg. Tilsynspligten overgår på baggrund af en lokal aftale til et andet provstiudvalg. Såfremt en sådan aftale ikke kan indgås lokalt, udarbejder stiftet en rotationsordning mellem stiftets provstiudvalg.	Interview med menighedsråd og provsti	Green	Green	Green	Green	Red	Green	Green

Note: Tabellen er dannet på baggrund af de enkelte forsøgsevalueringer, som kan findes i bilag.

deltager i puljeordningen skal være med til at beslutte puljernes budgetrammer. I praksis deltager næsten alle menighedsråd dog i de oprettede puljer.

Når der søges midler fra puljerne, overføres disse efter godkendt ansøgning til den lokale kirkekasse eller også afholder provstiudvalgs-kassen selv udgiften.

Desuden har provstierne fået udført tilsyn fra et andet provsti.

4.1.1.3 Tilsyn fra andet provstiudvalg fungerer ikke

Det sidste fidelitets-kriterium handler om, at et eksternt provstiudvalg skal føre tilsyn med forsøgsordningens udførsel, noget størstedelen af provstiudvalgene anfører som et unødvendigt og besværliggørende tiltag. Alle provstier er i forvejen underlagt eksternt revision af deres regnskaber og tilsyn fra stiftsøvrigheden. Derfor giver det ikke mening at bruge tid og energi på at etablere et ekstra tilsyn fra et andet provstiudvalg, som ofte ikke i udgangspunktet har tilstrækkelig indsigt i de særlige forhold i forbindelse med forsøgsmodellen.

4.1.2 Målandfrielse

I tabellen på næste side opsummeres målandfrielsen i forsøgene.

4.1.2.1 Forsøgene tyder på, at modellen understøtter formålene

Som det fremgår af tabellen nedenfor tyder erfaringerne fra de 5 provstier, der indgår i vurderingen af målandfrielsen, på, at den afprøvede model understøtter formålene.

Menighedsrådene oplever fleksibilitet i deres opgaveløsning. Intentionen med forsøgsrammen er bl.a. at skabe rammerne for, at menighedsrådene oplever fleksibilitet i deres opgaveløsning. I ramme 1 tyder erfaringerne på, at denne intention understøttes ved, at de midler, som er samlet i de oprettede puljer, kan søges løbende og igennem en overskuelig ansøgningsprocedure. Provstiudvalget, der bestyrer

Evaluering af forsøg under Lov om forsøg i folkekirken 2020

Tabel 9: Målfrielse – Forsøgsramme 1 – Placering af formålsbestemte puljer i provstikassen

Evalueringsfokus	Datkilder	Brønderslev provsti	Hedensted provsti	Varde provsti	Aarhus Sønder provsti	Aarhus Vestre provsti
Formål						
1. Opnå mere fleksible rammer for menighedsrådenes opgaveløsning.	Interview med menighedsråd og provsti					
2. Menighedsrådene får mulighed for at organisere sig individuelt med det som de oplever som den helt rigtige balance mellem kirkelige og administrative opgaver.	Interview med menighedsråd og provsti					
3. Give provstiudvalg og menighedsråd mulighed for at prioritere midler bedst muligt til de projekter, som understøtter provstiets målsætninger.	Interview med menighedsråd og provsti					
4. Sikre en fleksibel proces, når midler skal fordeles.	Interview med menighedsråd og provsti					
Evaluerings spørgsmål						
5. Virker modellen efter hensigten?	Evaluators vurderer samlet ud fra, om formålene er indfriet.					
6. Er modellen økonomisk rentabel?	Interview med menighedsråd og provsti					

Note: Tabellen er dannet på baggrund af de enkelte forsøgsevalueringer, som kan findes i bilag.

puljerne, godkender eller giver afslag på ansøgningerne ud fra puljernes formål og mængden af midler. Det er i de fleste provstier sådan, at man kan ansøge om midler inden det månedlige provstiudvalgsmøde, og derefter få hurtig besked om udfaldet. Den løbende ansøgning og justering af puljerne giver menighedsrådene mulighed for at starte og færdiggøre projekter inden for en overskuelig periode. Erfaringen fra de gennemførte forsøg er, at menighedsrådene oplever stor fleksibilitet i deres opgaveløsning med muligheden for at oprette formålsbestemte puljer.

4.1.2.2 God balance mellem kirkelige og administrative opgaver

Med forsøgsordningen har menighedsrådene og provstiudvalget mulighed for at oprette puljer, som flytter noget af det administrative arbejde fra menighedsrådene til provstiudvalget. Flere menighedsråd oplever herigennem en effektiv udnyttelse af de økonomiske ressourcer i puljerne ved gode og billige løsninger på f.eks. kirkekalkning. De oplever også en god anvendelse af de menneskelige ressourcer ved at have folk ansat i provstiet, der er uddannet til at varetage fx regnskaber. Derfor giver puljerne mulighed for skabe en god balance mellem kirkelige og administrative opgaver ved, at det enkelte menighedsråd ikke sidder alene med alle de administrative opgaver. Dertil oplever flere menighedsråd at blive motiveret af, at puljerne giver nem adgang til midler. Derfor oplever de også en god balance mellem det kirkelige og det administrative arbejde.

4.1.2.3 Stadig meget administration i menighedsrådenes arbejde

Selvom erfaringerne er, at der er en god balance mellem det kirkelige og administrative arbejde, er et gennemgående tema blandt de adspurgte menighedsråd i forsøgsordningen, at menighedsrådene stadig er overvældet af mængden af administrativt arbejde. Fx forbundet med vedligehold af kirkelige bygninger og krav til detaljeret regnskabsaflægning vedrørende alle dele af sognenes arbejde.

4.1.2.4 Provstiets målsætninger i fokus

Da puljeordningerne samler flere midler i provstiudvalgs-kassen frem for, at midlerne ligger i de enkelte kirkekasser, giver forsøgsordningen

provstiudvalget redskaberne til at styre den økonomiske udvikling fremadrettet og arbejde målrettet med udvalgte fokusområder. De deltagende provstiudvalg har forskellige formål med puljerne, men overordnet støtter puljerne provstiets målsætninger – om det drejer sig om at have en sund økonomi i provstiet som helhed eller at iværksætte flere kirkelige initiativer på tværs af sognegrænser.

4.1.2.5 Det er vigtigt at sikre en fleksibel og transparent proces

De deltagende provstier har sikret en fleksibel proces ved at skabe gennemsigtighed omkring fordelingen af midler. Det sker ved, at alle menighedsråd får information om hvilke projekter, der har modtaget midler. Informationen gives ofte på budgetsamrådene. Oplevelsen fra de deltagende menighedsråd er, at processen forstås som fleksibel, hvis menighedsrådene er blevet hørt i forbindelse med prioriteringen af midler. Dertil er det vigtigt, at menighedsrådene ser en spredning i bevillingsmodtagerne, sådan at alle dele af provstiet tilgodeses.

4.1.2.6 Forsøgsrammen er økonomisk rentabel

Puljernes formål er meget forskellige fra provsti til provsti. I nogle provstier som fx Brønderslev, Hedensted og Varde er puljernes formål at samle midlerne til brug for ansøgninger om anlægsudgifter. Her opleves det, at forsøgsrammen giver gode rammer for at etablere effektive økonomiske løsninger, hvor man udnytter det overblik og de muligheder for besparelser, der kan opstå ved at samle midlerne på provstiniveau. Andre puljer er mere målrettet kirkelige initiativer, hvor formålet ikke er at skabe økonomiske effektive løsninger, men at skabe aktivitet inden for bestemte fokusområder. For nogle provstier er intentionen med puljeordningerne også at etablere samarbejde på tværs af sognegrænser, noget som også bidrager med trivsel generelt i provstiet.

4.1.3 Sammenfatning – forsøgsramme 1

Få forsøg (2 ud af 7) lever op til baseline-kriteriet om ikke at have oprettet puljer i provstiudvalgskassen før indtrædelse i forsøgsordningen. Til gengæld er de fleste forsøg (5 ud af 7) udført inden for de opstillede fidelitets-kriterier.

Erfaringerne med at agere inden for forsøgsordningens rammer tyder på, at modellen med at etablere puljer understøtter de opstillede formål. Forsøgene tyder på, at modellen skaber fleksible rammer for menighedsrådene og gode redskaber til økonomisk styring for provstiudvalg og menighedsråd. På denne baggrund opleves forsøgspraksissen som velfungerende for både menighedsråd og provstiudvalg i de gennemførte forsøg. Derfor giver mange af menighedsrådene og provstiudvalgsrepræsentanterne i forsøgene udtryk for et ønske om at permanentgøre muligheden for at placere formålsbestemte puljer i provstiudvalgskassen. Dog bemærker næsten alle provstier, at kravet om eksternt tilsyn bør udgå.

4.2 Forsøgsramme 2 – Ændret organisering af samarbejder som selvstændig juridisk enhed – bevillingssamarbejde

I forsøgsramme 2 kan menighedsråd oprette større samarbejder som en selvstændig juridisk enhed med selvstændig økonomi. Det er de deltagende menighedsråd, der hvert år fastsætter driftsbevillingen til samarbejdet. Derved bidrager menighedsrådene med midler fra kirkekasserne til et fælles samarbejde, hvilket fastholder menighedsrådenes overordnede ansvar for prioriteringen af midler til samarbejdet. Samarbejdet står herefter for prioriteringen af midlerne og regnskabsafleggelse mv., hvilket skaber indsigt/transparens. Beslutninger i samarbejdet træffes af en nedsat bestyrelse bestående af 2/3 læge menighedsrådsmedlemmer, som repræsenterer de deltagende menighedsråd.

Formålet med forsøgsramme 2 er at lette menighedsrådenes og samarbejdernes administrative arbejdsvilkår samt at skabe bedre indsigt og transparens i samarbejdernes økonomi gennem selvstændigt budget og regnskab i økonomiportalen samtidig med at menighedsrådene sikres fortsat kontrol over midlerne.

4.2.1 Baseline og fidelitet

I nedenstående tabel fremgår en oversigt over hvilke forsøg, der opfylder baseline- og fidelitets-kriterier for forsøgsindsatsen. Til eksempel kan Silkeborg Kirkegårde og Krematorium illustrere, hvordan tabellen skal læses. Praksis i samarbejdet om Silkeborg Kirkegårde og Krematorium har haft den tiltænkte udgangssituation inden påbegyndelse af forsøgsindsatsen, hvorfor baseline-kriteriet er farvet grønt. Under forsøget ved Silkeborg Kirkegårde og Krematorium har menighedsrådene ikke været den besluttende instans i afsættelsen af midler. Tilsvarende er økonomien i samarbejdet ikke koordineret på fælles møder mellem menighedsrådene. Derfor farves disse to kriterier røde. Samarbejdet har dog udarbejdet budget, kvartalsrapporter og årsregnskab parallelt med menighedsrådene, hvorfor dette felt farves grønt.

4.2.1.1 Forsøgene har haft den nødvendige praksis inden indtrædelse i forsøgslovgivningen

Alle samarbejder i forsøgsramme 2 har opfyldt baseline-kriteriet, hvilket betyder, at organisering inden indtrædelse i forsøget har den nødvendige forskellighed til forsøgsindsatsen. Dermed er det muligt at undersøge relevante før-efter-virkninger for samarbejder i forsøgsramme 2.

4.2.1.2 Over halvdelen af forsøgene er foretaget som tiltænkt

5 af de 9 samarbejder opfylder med forsøgsindsatsen alle fidelitets-kriterierne. Det drejer sig om følgende samarbejder: Den fælles kirkegårdsdrift i Hillerød, Fælles kirkegårdsdrift ml. Gørløse, Skævinge-Lille Lyngby og Strø, Holstebro Kirkegårde, Ribe Kirkegårde samt Kirkeadministration.

De fem samarbejder har formået at imødekomme fidelitets-kriterierne ved, at midler afsat til samarbejdet afsættes af menighedsrådene fra deres respektive kirkekasser. Dermed er beløb til samarbejdet også bogført som en postering i kirkekassernes regnskaber.

Evaluering af forsøg under Lov om forsøg i folkekirken 2020

Tabel 10: Baseline og fidelitet – Forsøgsramme 2 – Ændret organisering af samarbejder som selvstændig juridisk enhed - bevillingssamarbejde

Kriterier	Datakilder	Silkeborg Kirkegårde og Krematorium	Den fælles kirkegårdsdrift i Hillerød	Fælles kirkegårdsdrift ml. Gørløse, Skævinge-Lille Lyngby og Strø	Horsens Kirkegårde	Holstebro Kirkegårde	Ribe Kirkegårde	Kirkeadministration	Folkekirkens Hus, Aalborg	Vejle Kirkegårde
Baseline										
1. Eksisterende samarbejder har ikke haft adgang til at aflægge budget og regnskab i økonomiportalen. Dette har ligget i menighedsrådet.	Interview med samarbejde og menighedsråd									
Fidelitet - forsøgsindsats										
2. Menighedsrådene afsætter midler til et samarbejde.	Interview med samarbejde og menighedsråd									
3. Hvis flere menighedsråd bevilger midler til samarbejdet afholdes et eller flere koordinerende møder mellem menighedsrådene, hvor økonomien fastlægges.	Interview med samarbejde og menighedsråd									
4. Samarbejdet skal udarbejde budget, kvartalsrapporter og årsregnskab parallelt med menighedsrådene.	Interview med samarbejde og menighedsråd									

Note: Tabellen er dannet på baggrund af de enkelte forsøgsevalueringer, som kan findes i bilag.

Det vil sige, at menighedsrådene fastholder kontrollen med midler afsat til samarbejdet, da menighedsrådene om nødvendigt kan vælge at omdisponere midler til samarbejdet, eftersom midlerne finansieres gennem kirkekasserne.

Der er etableret bestyrelser for samarbejderne bestående af repræsentanter for de deltagende menighedsråd samt ofte repræsentanter for samarbejdernes medarbejdere – fx en kirkegårdsleder. Samarbejderne afholder koordinerende møder i deres bestyrelser, hvor budgetter og regnskaber udarbejdes, og efterfølgende godkendes budgetrammerne af menighedsrådene. Dette er yderligere med til at fastholde kontrollen med midlerne hos menighedsrådene.

Det er bestyrelserne, der har ansvaret for den daglige drift af samarbejderne. Bestyrelserne for samarbejderne har adgang til Økonomiportalen, hvori samarbejderne aflægger selvstændige budgetter og årsregnskaber samt kvartalsrapporter parallelt med, at menighedsrådene aflægger budgetter, kvartalsrapporter og årsregnskaber for kirkekasserne.

4.2.1.3 Beslutningsprocedurer forhindrer intenderet forsøgspraksis

4 ud af de 9 samarbejder opfylder ikke alle fidelitets-kriterierne i forsøgsindsatsen. Det drejer sig om: Silkeborg Kirkegårde og Krematorium, Horsens Kirkegårde, Vejle Kirkegårde og Folkekirkens Hus. Fælles for de fire samarbejder er, at de bl.a. ikke opfylder fidelitets-kriteriet om, at det er menighedsrådene, der afsætter midlerne til samarbejderne. Midlerne til samarbejderne afsættes i disse provstier uden om kirkekasserne og føres direkte fra provstikasserne til samarbejdernes kasser.

Ved tre af de fire samarbejder (Silkeborg Kirkegårde og Krematorium, Horsens Kirkegårde og Vejle Kirkegårde) skyldes det, at midlerne til samarbejderne afsættes af provstiudvalgene. Dermed kan menighedsrådene ikke siges at have den direkte beslutningskompetence til afsættelse af midler til samarbejderne om end forslag til budgetter kommer

fra menighedsrådene gennem repræsentanterne i bestyrelserne. Konsekvensen af denne praksis er, at provstiudvalgene i princippet kan ændre på midlernes størrelse eller vælge at gå imod bestyrelsernes budgetforslag, hvilket ikke er i overensstemmelse med forsøgets intensi-
on.

I det fjerde samarbejde (Folkekirken Hus) afsættes midlerne til samarbejdet af et fælles budgetudvalg for de fire deltagende provstier. Midlerne afsættes til det ene provsti, der videregiver midlerne til samarbejdet uden om sognenes kirkekasser. Det betyder, at det ligeledes i dette samarbejde ikke er menighedsrådene, der har den direkte beslutningskompetence til at afsætte midler til samarbejdet. Dette er ligeledes uden for intensi-
on i forsøgsrammen.

De fire samarbejder afholder koordinerende bestyrelsesmøder i samarbejderne, hvor menighedsrådene for de tre samarbejder angående kirkegårdsdrift er repræsenteret gennem deres repræsentanter i bestyrelserne. Imidlertid er menighedsrådene kun indirekte repræsenteret i de koordinerende bestyrelsesmøder i Folkekirken Hus gennem repræsentanter fra provstiudvalgene. Desuagtet om de deltagende menighedsråd afholder koordinerende møder angående samarbejdernes økonomi, er økonomierne for samarbejderne hverken bevilget eller fastlagt på koordinerende møder, eftersom det ikke er menighedsrådene, der afsætter midlerne til samarbejderne. Dette er ikke i overensstemmelse med intensi-
onerne i forsøget.

Som det fremgår af ovenstående, er de nævnte fire samarbejder ikke organiseret i overensstemmelse med hensigten i forsøgsrammen. De fire samarbejder kan derfor ikke anvendes til at vurdere forsøgsrammen eller skabe erfaringer om at agere inden for forsøgsrammen og udgår derfor af vurderingen af målbildfrielsen i næste afsnit. Såfremt forsøgene ændrer deres organisering, således at den er i overensstemmelse med forsøgsbeskrivelsen, vil deres erfaringer imidlertid kunne indgå i den endelige evaluering i år 2022.

Evalueringen viser, at det har været vanskeligt for 4 af de 9 samarbejder at etablere korrekte beslutningsprocesser og processer omkring afsættelsen af midler. Hvor beslutningerne ifølge intensionen skulle ligge i koordinerende møder mellem menighedsrådene, som efterfølgende afsætter midler fra egne kirkekasser til samarbejderne, har beslutningerne ligget på provstiniveau, og midlerne er aldrig blevet lignet ud i kirkekasserne. Samarbejderne har imidlertid været af den opfattelse, at deres praksis har ligget inden for lovgivningens rammer.

4.2.1.4 Behov for tættere opfølgning

Folke Kirkens Uddannelses- og Videnscenter foreslår på den baggrund, at Kirkeministeriet i det fremadrettede arbejde med forsøgene under forsøgsramme 2 følger tættere op for at sikre, at forsøgene lever op til de opstillede fidelitets-kriterier. Der er behov for mere rådgivning og opfølgning omkring etablering af beslutningsprocesser og afsættelse af midler til samarbejderne. Dette vil kunne sikre et større datagrundlag at foretage den endelige evaluering ud fra.

4.2.2 Målfrielse

På næste side opsummeres målfrielsen i forsøgene. Skemaet er dannet på baggrund af de enkelte forsøgsevalueringer, som kan findes i bilag.

4.2.2.1 Forsøgsmodellen opfylder formålene

Som det fremgår af nedenstående tabel indfrier forsøgsramme 2 de forventede virkninger for hvert af de enkelte fem forsøg, der indgår i vurderingen af målfrielsen.

4.2.2.2 Menighedsrådene oplever at have kontrol med midlerne

Kirkeministeriet har med forsøgsrammen organiseret en beslutnings-procedure, hvor menighedsrådene først afsætter midler til samarbejderne ved afstemning i menighedsrådet, dernæst godkender samarbejdernes budgetter samt løbende er repræsenteret i samarbejdernes bestyrelser og på koordinerende møder. Intensionen er, at menighedsrå-

dene oplever fortsat kontrol med midlerne i samarbejderne. Erfaringen fra de gennemførte forsøg er, at der opleves en tilstrækkelig kontrol med midlerne under disse rammer og at dette er afgørende for modellens hensigtsmæssighed.

4.2.2.3 Økonomisk samarbejde giver overblik og bedre investeringsmuligheder

Med forsøgsordningen har menighedsrådene i de enkelte samarbejder mulighed for at se på tværs af økonomien i samarbejdet for at vurdere, om der er midler til nye investeringer. Menighedsrådene har derfor oplevet en mere effektiv anvendelse af materiel samt tekniske og menneskelige ressourcer ved at samarbejde frem for at løse opgaverne alene i de enkelte menighedsråd.

4.2.2.4 Selvstændigt regnskab skaber transparens

Forsøgspraksissen har adskilt økonomien i samarbejderne fra økonomien i kirkekasserne. Det har skabt bedre muligheder for alle menighedsrådene i samarbejderne til at skabe sig et overblik over ligningsmidlerne i samarbejderne. Det skyldes at disse kun var bogført i ét sogns regnskab gennem konsolidering inden forsøgsordningen.

Det selvstændige budget og regnskab i Økonomiportalen giver de enkelte samarbejder mulighed for at sammenligne økonomien for samarbejdet år for år. Det har givet en større indsigt og transparens i de enkelte samarbejders økonomi sammenlignet med inden overgangen til forsøgspraksissen.

4.2.2.5 Bedre balance mellem administrative og kirkelige opgaver

De fem samarbejder oplever, at menighedsrådenes administrative arbejdsvilkår er blevet lettet af en række årsager:

- Samarbejderne har et samlet regnskab, der ikke længere er fordelt på de deltagende sogne. Det betyder, at menighedsrådene ikke behøver at kontrollere og samkøre økonomi mellem samarbejde og menighedsråd løbende.

- Bestyrelserne og de professionelle personalegrupper har overtaget en del af de administrative arbejdsopgaver, der tidligere lå i de enkelte menighedsråd.

Evaluering af forsøg under Lov om forsøg i folkekirken 2020

Tabel 11: Målfrielse – Forsøgsramme 2 – Ændret organisering af samarbejder som selvstændig juridisk enhed - bevillingssamarbejde

Evalueringsfokus	Datakilder	Den fælles kirke- gårdsdrift i Hillerød	Fælles kirkegårds- drift ml. Gørøse, Skævinge-Lille Lyngby og Strø	Holstebro Kirke- gårde	Ribe Kirkegårde	Kirkeadministration
Formål						
1. At sikre menighedsrådet fortsat kontrol med midlerne.	Interview med samarbejde og menighedsråd					
2. Skabe bedre indsigt/transparens i samarbejdets økonomi gennem selvstændigt budget og regnskab i økonomiportalen.	Interview med samarbejde og menighedsråd					
3. At lette menighedsrådenes administrative arbejdsvilkår – da menighedsrådene ikke behøver løbende at kontrollere og samkøre økonomi mellem samarbejde og menighedsråd gennem konsolidering af budget- og regnskabstal.	Interview med samarbejde og menighedsråd					
4. At lette samarbejdernes administrative arbejdsvilkår.	Interview med samarbejde og menighedsråd					
Evaluerings spørgsmål						
5. Virker modellen efter hensigten?	Evaluator vurderer samlet ud fra, om formålene er indfriet.					

Note: Tabellen er dannet på baggrund af de enkelte forsøgsevalueringer, som kan findes i bilag.

- Menighedsrådene oplever, at de ikke længere har problemer med at få dækket personalets ferie- og sygedage, fordi de igennem samarbejdet har en samlet personalegruppe med egen ledelse, som står for at dække disse behov.

Overordnet bidrager samarbejderne med en øget stabilitet og fleksibilitet i sognenes administrative arbejdsvilkår. Desuden sænkes den administrative arbejdsbyrde i menighedsrådene, hvilket giver bedre tid til andre tiltag. Det giver menighedsrådene en bedre balance mellem det administrative og det kirkelige arbejde.

4.2.2.6 Medarbejdertrivslen øges og kvaliteten i opgaveløsningen styrkes

Efter en række arbejdsopgaver er blevet overtaget af professionelle personalegrupper i samarbejderne, har menighedsrådene oplevet en kvalitativ forbedring af opgaveløsningen, eftersom de ansatte er specialiserede i de opgaver, de løser. Det sikrer et øget overblik over de administrative og økonomiske opgaver, som før ofte har været en tung administrativ post for menighedsrådene. Desuden oplever især de menighedsråd, der har samarbejdet om økonomi- og regnskabsførelse en øget professionalisme og tryghed forbundet med samarbejdet.

I samarbejderne samles opgaverne om fx kirkegårdsdrift eller økonomi. Hvor enkelte medarbejdere før sad med opgaverne alene i det enkelte sogn, samles de nu i en tværgående personalegruppe med fælles ansvar for opgaveløsningen på tværs af sogne. På denne måde opstår nye muligheder for at sparre fagligt med hinanden og løse større opgaver hurtigere i fællesskab. Det har i nogle samarbejder resulteret i forbedret arbejdsglæde og trivsel hos samarbejdernes medarbejdere. Samtidigt giver samarbejderne anledning til sparring mellem sogne og bidrager som et forum for fælles vidensudveksling.

Uddelegeringen af arbejdsopgaver til personalegrupperne stiller desuden menighedsrådene stærkere, når der er medlemsskifte i menighedsrådene og viden skal overleveres til nye medlemmer, da personalegrupperne kan være behjælpelige med vidensoverdragelsen.

4.2.2.7 Risiko for større afstand mellem menighedsråd og ansatte

Imidlertid nævner nogle repræsentanter for menighedsrådene, at de har oplevet en øget afstand mellem menighedsrådene og de ansatte i samarbejdet. Dette skyldes, at det primært er bestyrelserne, der har kontakten til personalegrupperne i samarbejderne. Derfor kan bestyrelserne opleves som et ekstra mellemlid i kontakten til medarbejderne.

4.2.2.8 Lettede administrative vilkår styrker stabilitet og fleksibilitet i samarbejderne

Evalueringen viser, at samarbejderne oplever lettede administrative arbejdsvilkår. Imidlertid er det forskelligt, hvordan de enkelte samarbejder oplever en lettelse i deres administrative arbejdsvilkår. Generelt oplever samarbejderne nogle mere enkle arbejdsgange, eftersom der er færre instanser involveret i udførelsen af arbejdsopgaver. Det har bl.a. nedsat antallet af møder. I stedet for at tage beslutninger i hvert enkelt menighedsråd, som indgår i et samarbejde, kan man under den nye organisering nøjes med at tage beslutninger på koordinerende møder i samarbejdernes bestyrelser. Derudover er samarbejderne ikke længere afhængige af menighedsrådene, når samarbejderne skal aflægge regnskaber, da samarbejdernes regnskaber ikke længere er konsoliderede i menighedsrådenes regnskaber. Forsøgspraksissen har dermed fjernet et ekstra mellemlid, hvilket sparer tid.

Overordnet har forsøgspraksissen lettet samarbejdernes administrative arbejdsvilkår, da forsøgsmodellen har opstillet nogle faste og gensidigt forpligtende rammer for, hvordan samarbejderne skal foregå. Hvor samarbejderne tidligere ofte har været baseret på mindre formaliserede hensigtserklæringer, etablerer forsøgsordningen nye rammer, som minimerer tvivl angående samarbejdernes struktur samt øger stabiliteten og fleksibiliteten i samarbejderne.

4.2.3 Sammenfatning – forsøgsramme 2

Samtlige forsøg i forsøgsramme 2 opfylder baseline-kriteriet, og praksis i samarbejderne inden indtrædelse i forsøgsordningen er derfor tilstrækkelig forskellig fra forsøgspraksis. 5 af de 9 forsøg opfylder desuden alle fidelitets-kriterierne for forsøgspraksis.

De fire samarbejder, der ikke opfylder fidelitets-kriterierne, afsætter midlerne til samarbejdet direkte fra provstierne til samarbejderne uden om kirkekasserne. Dermed er det ikke som ifølge hensigten menighedsrådene, der afsætter midlerne til samarbejderne, hvorfor de ikke har den tiltænkte kontrol med midlerne.

Da det i disse fire samarbejder ikke er menighedsrådene, der afsætter midlerne til samarbejderne, kan menighedsrådene heller ikke siges at fastlægge samarbejdernes økonomi på koordinerende møder, selvom praksis for koordinerende møder mellem menighedsrådene er etableret for de fleste samarbejder. På de koordinerende møder etableres i praksis forslag til budgetter for samarbejderne, som herefter sendes til provstiudvalget, der afsætter midlerne. Denne konstruktion er ikke i overensstemmelse med intensionerne i forsøgsrammen.

De fire samarbejder har været af den opfattelse, at deres praksis har fulgt forsøgslovgivningens rammer. Derfor er de korrekte beslutningsprocesser ikke blevet etableret og evalueringen tyder på, at mere rådgivning og opfølgning vil være nødvendig for at sikre dette.

Forsøgsordningen har formået at indfri formålene med forsøgspraksisen for de fem samarbejder. Forsøgsordningen har skabt nye og bedre rammer, som menighedsrådene har kunnet samarbejde inden for. Resultatet har været lettede administrative arbejdsvilkår for menighedsrådene og bestyrelserne på grund af den øgede professionalisering i samarbejderne, bedre drift af samarbejderne og bedre trivsel for medarbejderne. Forsøgsordningen har skabt et bedre samlet overblik over de enkelte samarbejders økonomi samtidigt med, at menighedsrådene

fastholder kontrollen med midlerne. På denne baggrund opleves forsøgspraksissen som en positiv forandring for samarbejderne, der ønskes permanentgjort.

4.3 Forsøgsramme 3 – Ændret organisering af samarbejder som selvstændig juridisk enhed – budgetsamrådsmodellen

I forsøgsramme 3 har menighedsråd mulighed for at oprette større samarbejder, der etableres som en selvstændig juridisk enhed med egen økonomi. I denne forsøgsramme er det provstiets menighedsråd, der på budgetsamrådet skal afsætte midler til samarbejdet. Ligningsmidlerne udbetales direkte fra provstiudvalget eller kommunen og det er samarbejdet, der har ansvar for budget og regnskab. Derved skal menighedsrådene forholde sig til samarbejdets økonomi én gang om året, og herefter kan menighedsrådene løbende følge samarbejdets økonomi gennem kvartalsrapporter og årsregnskab.

Formålet med forsøgsramme 3 er at lette menighedsrådenes administrative arbejdsvilkår og skabe enkle og fleksible rammer for økonomistyring i menighedsrådene. Disse mål opnås ved, at midler til samarbejdet udbetales direkte af provstiudvalget/kommunen til samarbejdets kasse. Derved undgås konsolidering af samarbejdets økonomi i menighedsrådenes regnskaber. Samtidigt får samarbejdet adgang til selvstændig aflæggelse af budget og regnskab i Økonomiportalen, hvilket skal skabe bedre indsigt og transparens i samarbejdets økonomi og give provstiudvalget mulighed for at lave sammenstillinger på tværs.

4.3.1 Baseline og fidelitet

I nedenstående tabel fremgår en oversigt over hvilke forsøg, der opfylder baseline- og fidelitets-kriterier for forsøgsindsatsen. Fx i forsøget gennemført af Sct. Olai Kirkegårdsforvaltning har samarbejdet ikke

haft adgang til at aflægge selvstændigt regnskab i økonomiportalen inden indtrædelsen i forsøget. Derfor farves baseline grønt. Samarbejdet har imidlertid ikke haft den tiltænkte beslutningsproces, hvorfor dette felt farves rødt. Sct. Olai Kirkegårdsforvaltning har imidlertid oprettet samarbejdet som en selvstændig juridisk enhed og har også udfærdiget egne budgetter, kvartals- og årsregnskaber i Økonomiportalen samt gjort disse tilgængelige for menighedsrådene på de korrekte tidspunkter. Derfor farves disse felter grønne.

4.3.1.1 Næsten alle forsøg har haft den nødvendige praksis inden indtrædelse i forsøgslovgivningen

9 ud af 10 samarbejder opfylder baseline-kriteriet, hvormed organisationen i de ni samarbejder har haft den nødvendige forskellighed til forsøgspraksissen inden indtrædelse i forsøget. Dette betyder, at det er muligt at sammenligne før- og eftervirkninger for disse samarbejder i forsøgsramme 3.

4.3.1.2 Få forsøg er foretaget som tiltænkt

2 af de 10 samarbejder har foretaget forsøgspraksissen som tiltænkt og opfylder alle fidelitets-kriterierne. Det drejer sig om Herning Kirkegårde og Hørsholm Kirkegårde.

De to samarbejder opfylder fidelitets-kriterierne ved, at de fremmødte menighedsråd stemmer om afsættelse af midler til samarbejderne på de respektive budgetsamråd. Uafhængigt af, om provstierne har orienterende eller besluttende budgetsamråd, sættes beløbet til samarbejderne til afstemning blandt alle de fremmødte menighedsråd.

Forud for budgetsamrådet har samarbejdernes bestyrelser sendt budgetforslag til provstiudvalgene. Provstiudvalgene fordeler ligningsmidlerne mellem provstiernes sogne og samarbejderne. På budgetsamrådene fremlægger provstiudvalgene de tildelte ligningsmidler til kirkekasserne og samarbejderne, hvorefter alle de fremmødte menighedsråd stemmer om afsættelse af beløbene til samarbejderne. Dermed vedtager menighedsrådene i de enkelte provstier beløbene til samarbejderne.

Evaluering af forsøg under Lov om forsøg i folkekirken 2020

Tabel 12: Baseline og fidelitet – Forsøgsramme 3 – Ændret organisering af samarbejder som selvstændig juridisk enhed - budgetsamrådsmodellen

Kriterier	Datakilder	Kirkekasserer Vest - Aarhus Vestre Provsti	Sct. Olai Kirke-gårdsforvaltning	Fælles kirkegårds-drift for Skive og Egeris Menigheds-råd	Herning Kirke-gårde	Kirkernes Hus, Fredericia	Ikast Kirkegårde	Folkekirken Kir-kegårde i Hvidovre	Hørsholm Kirke-gårde	Gladsaxe Kirke-gårde	Herlev Birkholm Kirkegårde
Baseline											
1. Eksisterende samarbejder har ikke haft adgang til at aflægge budget og regnskab i økonomiportalen. Dette har ligget i menighedsrådet.	Interview med sam-arbejdet										
Fidelitet - forsøgsindsats											
2. Beløb afsat til samarbejdet vedtages af menighedsrådene på budgetsamrådet ved stemmeflertal (simpelt flertal) blandt de fremmødte menighedsrådsrepræsentanter. Det er en forudsætning, at mindst halvdelen af menighedsrådsrepræsentanterne er til stede.	Interview med provsti										
3. Samarbejdet er en selvstændig juridisk enhed med eget cvr-nummer, eget momsregnskab, egen arbejdsgiver i FLØS mv. og adgang til at udarbejde budget og regnskab i økonomiportalen.	Interview med sam-arbejdet										
4. Samarbejdet skal udarbejde budget, kvartalsrapporter og årsregnskab parallelt med menighedsrådene.	Interview med sam-arbejdet										
5. Budgetter, kvartalsrapporter og årsregnskaber gøres tilgængelige for de deltagende menighedsråd løbende, så de på næste budgetsamråd kan træffe en velunderbygget beslutning om samarbejdets økonomi – herunder om samarbejdet skal bruge af opsavede midler mv.	Interview med sam-arbejdet										

Note: Tabellen er dannet på baggrund af de enkelte forsøgsevalueringer, som kan findes i bilag.

Samarbejderne har hver især en bestyrelse, hvor de menighedsråd, der deltager i de to samarbejder, er repræsenteret. Derudover består bestyrelserne af én medarbejderrepræsentant og særligt for disse to samarbejder gælder det også, at kirkegårdslederne deltager. Via menighedsrådenes repræsentanter i bestyrelserne, har menighedsrådene også indflydelse på prioritering af midler inden for samarbejdernes budgetrammer, hvilket bidrager til menighedsrådenes kontrol med midler i samarbejdet.

Eftersom samarbejderne er selvstændige juridiske enheder med selvstændige økonomier, har de eget cvr-nummer, momsregnskab, arbejdsgiver i FLØS og adgang til at udarbejde budget og regnskab i Økonomiportalen.

Samarbejderne udarbejder desuden budgetter, kvartalsrapporter og årsregnskaber parallelt med menighedsrådene. Begge samarbejder gør budgetter, kvartalsrapporter og årsregnskaber tilgængeligt digitalt og sendes til eller fremlægges for menighedsrådene via bestyrelserne.

4.3.1.3 Beslutningsprocedurer forhindrer intenderet forsøgspraksis

8 ud af 10 samarbejder er ikke foretaget efter den intenderede forsøgspraksis. Fælles for de otte samarbejder er, at de ikke opfylder fidelitets-kriteriet om, at beløb afsat til samarbejdet vedtages af menighedsrådene på budgetsamråd ved simpelt stemmeflertal blandt de fremmødte menighedsrådsrepræsentanter.

For 6 af de 8 samarbejder, der ikke opfylder kriteriet, gælder det, at beløbet ikke sættes til afstemning på budgetsamrådet. Budgetrammerne til samarbejderne besluttet af provstiudvalgene forud for budgetsamrådene. Fordelingen af ligningsmidler fremlægges på budgetsamråd uden efterfølgende afstemning om midlerne til samarbejderne. Dermed ligger beslutningskompetencen hvad angår beløbenes størrelser hos provstiudvalgene.

De to resterende samarbejder, der ikke opfylder kriteriet om afstemning om beløb til samarbejdet på budgetsamråd, har begge besluttende budgetsamråd, hvorved der også stemmes om beløbene afsat til samarbejderne. Imidlertid foregår afstemningerne ved vægtet stemmeflertal, hvor menighedsrådsrepræsentanterne har vægtede stemmer baseret på sognenes størrelser. Ved at benytte vægtet stemmeflertal frem for simpelt stemmeflertal, har sognene mere indflydelse jo større de er, hvorved de mindre sogne i princippet kan blive overhørt. Det går imod intensionen i forsøgsrammen, hvor det simple stemmeflertal skal sikre, at de enkelte menighedsråd har lige meget kontrol med midlerne, der afsættes til samarbejderne.

De otte samarbejder er ikke organiseret i overensstemmelse med hensigten i forsøgsrammen. Derfor kan de otte forsøg ikke anvendes til at vurdere forsøgsrammens formål eller skabe erfaringer om at fungere inden for forsøgsrammen, hvorfor de udgår af vurderingen af målfrielsen nedenfor.

Af de gennemførte interviews fremgår det, at flere af samarbejderne har været af den opfattelse, at samarbejdets økonomi skal beslattes ud fra den almindelige beslutningsprocedure omkring budgetsamråd. Dette uanset om man i provstiet har besluttende eller orienterende budgetsamråd. Forsøgslovgivningen regulerer imidlertid beslutningstagningen om samarbejdernes økonomi, således at der uanset budgetsamrådets almindelige praksis, skal foretages en beslutning om samarbejdets økonomi ved simpelt flertal. Evalueringen tyder således på, at der ikke er klarhed blandt samarbejderne om, at forsøgslovgivningen overtager reguleringen af beslutningsprocessen, og hvad det i praksis indebærer af ændringer for dem.

4.3.1.4 Behov for tættere opfølgning

På baggrund af ovenstående foreslår Folkekirkens Uddannelses- og Vidsenscenter, at Kirkeministeriet i det fremadrettede arbejde med forsøgene under forsøgsramme 3 følger tættere op på forsøgene for at sikre, at forsøgene lever op til de opstillede fidelitets-kriterier. Der er blandt

forsøgene et behov for hjælp til at få etableret korrekte beslutningsprocesser. Gennem en tættere rådgivning og opfølgning kan Kirkeministeriet sikre et større datagrundlag til den endelige evaluering.

4.3.2 Målfrielse

På næste side opsummeres målfrielsen i forsøgene.

4.3.2.1 Begrænset datagrundlag

Eftersom kun 2 ud af de 10 gennemførte forsøg er foretaget ifølge intensjonerne, er datagrundlaget for vurdering af målfrielsen begrænset. Det betyder, at erfaringerne, som beskrives neden for er udtryk for disse to forsøgs enkeltstående erfaringer og således ikke har en generaliserbarhed. Man kan med andre ord ikke nødvendigvis forvente, at disse erfaringer vil ses genskabt i andre sammenhænge, hvor tilgangen anvendes.

4.3.2.2 Forsøgsmodellen opfylder formålene

Erfaringerne fra de to forsøg, der er gennemført ifølge intensjonerne, er, at indsatsen i forsøgsramme 3 indfrier de forventede virkninger – se nedenstående tabel.

4.3.2.3 Selvstændigt regnskab skaber bedre overblik

Inden samarbejderne indtrådte i forsøgsordningen, skulle samarbejdernes økonomi konsolideres i ét af de deltagende menighedsråds sogneregnskaber. Denne praksis gjorde regnskaberne uoverskuelige, da samarbejdernes store økonomier blev sammenblandet med sognenes økonomier.

Et af formålene med forsøgsrammen er at give samarbejderne selvstændige økonomier og skabe et bedre overblik over samarbejdernes økonomi. Under forsøgspraksissen er samarbejderne blevet selvstændige juridiske enheder, der aflægger selvstændige budgetter og regnskaber i Økonomiportalen. Denne praksis har skabt et bedre overblik og gennemsigtighed for samarbejdernes økonomier. Det skyldes at samarbejdernes budgetter og regnskaber er blevet adskilt fra sognenes

Evaluering af forsøg under Lov om forsøg i folkekirken 2020

Tabel 13: Målfrielse – Forsøgsramme 3 – Ændret organisering af samarbejder som selvstændig juridisk enhed - budgetsamrådsmodellen

Evalueringsfokus	Datakilder	Herning Kirkegårde	Hørsholm Kirkegårde
Formål			
1. Placering af regnskabet aflagt i Økonomiportalen giver samlet overblik og gør det muligt for provstiudvalget at lave sammenstillinger på tværs.	Interview med menighedsråd		
2. Mere enkle rammer for økonomistyring i menighedsråd.	Interview med menighedsråd		
3. Lette menighedsrådenes administrative arbejdsvilkår ved, at der udbetales ligningsmidler direkte fra provstiudvalget til et samarbejde under særlige vilkår og under menighedsrådenes kontrol.	Interview med menighedsråd		
Evalueringsspørgsmål			
4. Virker modellen efter hensigten?	Evaluator vurderer samlet ud fra om formålene er indfriet.		

Note: Tabellen er dannet på baggrund af de enkelte forsøgsevalueringer, som kan findes i bilag.

regnskaber, og derfor er de store regnskaber blevet mere overskuelige at se på. Under forsøgsordningen kan samarbejderne selv gå ind på Økonomiportalen og få et samlet overblik over økonomien samtidigt med, at samarbejderne har mulighed for at følge økonomiens udvikling løbende uden at skulle afvente kvartalsrapporterne.

4.3.2.4 Provstiudvalgene har mulighed for sammenstillinger

Formålet med aflæggelse af regnskaber i Økonomiportalen er også at gøre det muligt for provstiudvalgene at lave sammenstillinger på tværs inden for de enkelte provstier. Provstiudvalgene har adgang til samarbejdernes regnskaber gennem Økonomiportalen. Denne adgang giver provstiudvalgene mulighed for at lave sammenstillinger på tværs af det enkelte provstis sogne og samarbejder, hvilket kan være et hjælpemiddel, når provstiudvalgene skal fordele provstiets midler. Ét af provstiudvalgene har lavet sammenstillinger på tværs flere år før forsøgsordningen trådte i kraft. I den forbindelse er erfaringerne, at det ikke er Økonomiportalen, der specifikt er afgørende. Dog er det væsentligt for modellens hensigtsmæssighed, at der er et system, hvor der kan skabes overblik og sammenstillinger. Økonomiportalen giver disse muligheder.

4.3.2.5 Lette administrative vilkår i menighedsrådene

Som en del af forsøgspraksissen udbetaler provstiudvalgene midlerne direkte til samarbejderne uden om menighedsrådenes kirkekasser. Erfaringen med denne praksis er, at det letter de administrative vilkår for de sogne, der tidligere havde samarbejdernes økonomi konsolideret i sine regnskaber. Som følge af den direkte udbetaling af ligningsmidler til samarbejderne skal menighedsrådene ikke længere tage højde for om samarbejdernes regnskaber og midler bliver blandet sammen med sogneregnskaberne, da økonomierne nu er adskilte. Det giver menighedsrådene mere enkle rammer for økonomistyring.

Praksissen sparer desuden menighedsrådene en regnskabsmæssig arbejdsgang, da de ikke længere skal være mellemlid i udbetalingen af

midler til samarbejderne. Dermed fjernes økonomien til samarbejderne fra menighedsrådenes budgetter og regnskaber, hvilket forenkler arbejdet for det enkelte menighedsråd.

4.3.2.6 Bedre balance mellem menighedsrådene i samarbejderne

Som følge af at samarbejdernes regnskaber ikke længere skal konsolideres i et af menighedsrådenes sogneregnskaber, er ansvaret og de administrative arbejdsopgaver nu fordelt mere lige mellem de menighedsråd, der indgår i samarbejderne. Det skyldes, at ét menighedsråd ikke længere er tættere på økonomien end de øvrige menighedsråd i samarbejdet. Derved har samarbejdets selvstændige juridiske status medført en mere lige balance mellem menighedsrådene.

4.3.3 Sammenfatning – forsøgsramme 3

9 af de 10 forsøg i forsøgsramme 3 opfylder baseline-kriteriet, hvorfor de har den nødvendige forskellighed mellem praksis før og under forsøget.

2 af 10 forsøg er foretaget som tiltænkt i forsøgsramme 3. De otte forsøg, der ikke er foretaget inden for rammerne af forsøgsordningen, opfylder ikke fidelitets-kriteriet om at afsættelse af midler til samarbejdet skal sættes til afstemning ved simpelt stemmeflertal blandt de fremmødte menighedsråd på budgetsamråd. Den manglende opfyldelse af fidelitets-kriteriet skyldes, at flere samarbejder har haft den forståelse, at de kunne beslutte samarbejdets økonomi ved den sædvanlige beslutningsprocedure for budgetsamråd. Det tyder derfor på, at det for samarbejderne ikke har været afklaret, at forsøgslovgivningen erstatter den hidtidige lovgivning på området, og hvilke praktiske ændringer reguleringen indebærer for budgetsamrådene. Evalueringen tyder således på, at der er et udækket behov for rådgivning og opfølgning, således at praksis sikres at foregå inden for forsøgets rammer.

De to samarbejder, der opfylder samtlige fidelitets-kriterier stemmer om afsættelse af beløb til samarbejderne ved simpelt stemmeflertal,

uafhængigt af provstiernes øvrige praksis, hvad angår orienterende eller besluttende budgetsamråd.

Forsøgsordningen har indfriet formålene med forsøgspraksissen for de to samarbejder. Det er især samarbejdernes selvstændige regnskab og udbetaling af ligningsmidler direkte fra provstiudvalget/kommunen, der har skabt bedre rammer for menighedsrådenes samarbejder. Virkningen har været et bedre overblik for alle parter over samarbejdernes økonomier, og det har i høj grad lettet regnskabsførelse og administration for de menighedsråd, der ellers har skulle varetage samarbejdernes økonomi. Derudover har den selvstændige juridiske status og den selvstændige økonomi for samarbejderne medført en mere lige balance i ansvarsfordelingen mellem menighedsrådene samtidigt med, at menighedsrådene bibeholder ansvaret for afsættelse af midler til samarbejderne gennem afstemning på budgetsamrådene.

4.4 Forsøgsramme 7 – Ny organisering af menighedsrådets arbejde – fra roller til ansvar og opgaver

Forsøgsramme 7 har til hensigt at imødekomme menighedsrådsmedlemmernes forskellige interesser og fagligheder ved at give mulighed for at ændre den interne organisering i menighedsrådene. De menighedsråd, der indgår i forsøgsramme 7, har skullet vælge én af de tre modeller for en ny organisering, hvor der lægges vægt på ansvar og opgaver frem for roller og poster:

- A) Intensionen med model A er at give menighedsrådene mere fleksible rammer for roller og poster ved, at menighedsrådene kan uddelegere nogle opgaver til menighedsrådenes ansatte. Menighedsrådene kan desuden vælge at nedlægge en række formelle poster. Dog skal formands- og næstformandsposten bibeholdes. Formålet med praksissen er at give menighedsrå-

dene nye rammer for at træffe politiske beslutninger, som tidligere kunne være besværliggjort af de mange enkeltmandsposter.

- B) I model B er intensjonen, at menighedsrådsmedlemmerne i højere grad kan beskæftige sig med de områder, som de finder mest interessante. Dette skal afstedkommes ved, at menighedsrådene opretter en række udvalg, der har ansvaret for og beskæftiger sig med opgaver for hvert sit område. Det kan fx være et økonomiudvalg og et personaleudvalg. Ved at nedsætte et udvalg bidrager flere menighedsrådsmedlemmer til opgaverne og deler ansvaret inden for et område frem for, at et enkelt menighedsrådsmedlem står med opgaverne og ansvaret alene.
- C) Intensjonen bag model C er at give de mindre menighedsråd mulighed for at forenkle organiseringen af roller og funktioner ved at samle konkrete opgaver og ansvar hos formanden og næstformanden. Derved er det to enkeltpersoner, der udfører de få opgaver i de små menighedsråd, hvis det ikke giver mening at besætte de øvrige poster. Formålet med at nedlægge bestemte roller og funktioner er at give de øvrige menighedsrådsmedlemmer mere tid til at beskæftige sig med kirkens aktiviteter og udvikling.

Overordnet set er formålet med forsøgsramme 7, at menighedsrådene kan organisere sig mere enkelt og fleksibelt, så opgaverne og ansvaret er tilpasset de lokale forhold. Derved kan menighedsrådsmedlemmerne arbejde med de områder, de interesserer sig mest for, hvilket gerne skal give flere lyst til at stille op til menighedsrådsvalg og til at sidde i menighedsrådene i længere tid.

4.4.1 Baseline og fidelitet

I nedenstående tabel fremgår en oversigt over hvilke forsøg, der opfylder baseline- og fidelitets-kriterier for forsøgsindsatsen. Fx har Hundige-Kildebrønde ikke haft en tilstrækkeligt forskellig praksis inden indtrædelse i forsøgsordningen sammenlignet med forsøgsindsatsen, hvorfor baseline farves rødt. Til gengæld har man under forsøgsindsatsen både ansat en professionel ledelse/forvaltning og har bibeholdt formands- og næstformandsposterne i menighedsrådet, ligesom den administrative ledelse har refereret til formanden for menighedsrådet. Derfor farves disse tre felter grønne.

4.4.1.1 Næsten alle forsøg har haft den nødvendige praksis inden indtrædelse i forsøgslovgivningen

7 af de 9 forsøg, der indgår i forsøgsrammen opfylder baseline-kriteriet. Det vil sige, at 7 af menighedsrådenes praksis inden indtrædelse i forsøgsordningen er tilstrækkelig forskellig fra forsøgspraksissen. Ved de forsøg, der opfylder baseline-kriteriet er det muligt at sammenligne før- og eftervirkninger af forsøget. Ved de to menighedsråd i model A, der har haft den samme praksis inden indtrædelse i forsøget som under forsøgsordningen, er det ikke muligt at evaluere på før- og eftervirkninger. Dog vil det være muligt at foretage en opsamling for de to menighedsråds erfaringer med at agere inden for rammerne af forsøgslovgivningen, såfremt indsatsen er foretaget med fidelitet.

4.4.1.2 Forsøgene er foretaget som tiltænkt

Alle menighedsrådene opfylder fidelitets-kriterierne. Det vil sige, at menighedsrådene har foretaget forsøgspraksissen inden for intensjonen af forsøgsrammen.

- *Model A - Bestyrelsesmodellen med professionel forvaltning*
Ærø, Hundige-Kildebrønde og Nordvestfalster menighedsråd indgår i model A. Menighedsrådene har valgt at nedlægge nogle af de sædvanlige poster i menighedsrådene, hvor arbejdsopgaver, der tidligere blev varetaget af de tidligere poster, er blevet

Evaluering af forsøg under Lov om forsøg i folkekirken 2020

Tabel 14: Baseline og fidelitet – Forsøgsramme 7 – Ny organisering af menighedsrådets arbejde – fra roller til ansvar og opgaver

Kriterier	Datakilder	Ærø menighedsråd	Hundige- Kildebrønde menighedsråd	Nordvestfalsters menighedsråd	Ikast menighedsråd	Nørresundby menighedsråd	Åby menighedsråd	Pedersborg menighedsråd	Assens-Gamtofte menighedsråd	Voldum og Rud menighedsråd
Baseline		7A			7B					7C
1. I dag indeholder menighedsrådsloven en meget stram styring af, hvordan menighedsråd skal organisere sig internt. Der skal vælges en formand, en næstformand, en sekretær, en kasserer og en kontaktperson. Og der skal nedsættes et kirke- og kirkegårdsudvalg (dog kan man vælge at undlade, hvis der kun er fem medlemmer i menighedsrådet). Der skal også nedsættes et præstegårdsudvalg, hvis der er flere menighedsråd i et pastorat.	Interview med menighedsråd									
2. (7A): Modellen forudsætter en professionel administrativ ledelse/forvaltning, som gennemfører menighedsrådets beslutninger.	Interview med menighedsråd									
3. (7A): Formandspost og næstformandspost bibeholdes.	Interview med menighedsråd									
4. (7A): Den administrative ledelse refererer til formanden for menighedsrådet.	Interview med menighedsråd									

Evaluering af forsøg under Lov om forsøg i folkekirken 2020

Kriterier	Datakilder	Ærø menighedsråd	Hundige- Kildebrønde menighedsråd	Nordvestfalsters menighedsråd	Ikast menighedsråd	Nørresundby menighedsråd	Åby menighedsråd	Pedersborg menighedsråd	Assens-Gamtofte menighedsråd	Voldum og Rud menighedsråd
5. (7B): Der anvendes arbejdende udvalg til at tage ansvaret for/udføre opgaver.	Interview med menighedsråd									
6. (7B): Det samlede menighedsråd fastsætter budgetrammen for de enkelte udvalg og aflægger regnskab.	Interview med menighedsråd									
7. (7C): Menighedsrådet har ansvaret for de områder, som i dag reguleres af roller/funktioner. Forenkling sker ved, at to enkeltpersoner (formand og næstformand) kan varetage de meget få opgaver, et lille menighedsråd har.	Interview med menighedsråd									

Note: Tabellen er dannet på baggrund af de enkelte forsøgsevalueringer, som kan findes i bilag.

overtaget af en administrativ ledelse. Det er fortsat menighedsrådene, der har ansvaret og beslutningskompetencerne. Desuden har menighedsrådene bibeholdt formands- og næstformandsposterne, hvor de administrative ledelser refererer til formændene.

De administrative ledelser skal desuden koordinere med de rækker af udvalg, som de tre menighedsråd alle har valgt at oprette. Udvalgene beskæftiger sig med opgaver inden for et begrænset område og har sammen med de administrative ledelser overtaget nogle af de arbejdsopgaver, de nedlagte poster tidligere havde ansvaret for. Udvalgene har dog ikke beslutningskompetence, da kompetencen fortsat ligger i menighedsrådene.

- *Model B - Bestyrelsesmodel med arbejdende udvalg*

Ikast, Nørresundby, Åby, Pedersborg og Assens-Gamtofte menighedsråd indgår i model B. De fem menighedsråd har nedsat en række arbejdende udvalg, der har ansvaret for og udfører opgaverne inden for udvalgets område. Det er de samlede menighedsråd, der beslutter budgetrammen for de enkelte udvalg samt aflægger regnskab for udvalgene. Udvalgene har forholdsvis frie rammer inden for budgettet, og det er udvalgenes ansvar, at budgetterne bliver overholdt.

De fem menighedsråd har alle et økonomi-, administrations- eller forretningsudvalg, der beskæftiger sig med økonomi og administration samt i nogle tilfælde personale. Nogle af disse udvalg står også for bygninger og har erstattet kirke- og kirkegårdsudvalgene, hvor andre har separate udvalg for disse områder. Derudover har de fem menighedsråd alle valgt at oprette et gudstjeneste- og/eller aktivitetsudvalg. Gudstjenesteudvalgene orienterer sig mod de kirkelige aktiviteter, og aktivitetsudvalgene står for de øvrige kulturelle aktiviteter som sognet tilbyder. Nogle menighedsråd har valgt at oprette yderligere

udvalg, der beskæftiger sig med mere afgrænsede områder. Fx har to menighedsråd oprettet udvalg, der orienterer sig mod børn, unge og undervisning samt et diakoniudvalg. To menighedsråd har også et musikudvalg. Derudover er der oprettet ét kirkeblads-, ét visions- og ét religionsmødeudvalg. Mange af disse områder er dækket af aktivitetsudvalgene i menighedsrådene med færre udvalg.

Selvom udvalgene under model B er ansvarlige for både beslutningstagning og udførelse på deres områder, orienterer de det øvrige menighedsråd, når det er relevant, så menighedsrådet er opdateret og kan kontakte udvalgene, hvis de har kommentarer til udvalgenes arbejde.

- *Model C - Formands/næstformandsmodellen*

Voldum-Rud menighedsråd indgår som det eneste menighedsråd i model C, hvor formanden og næstformanden for menighedsrådet varetager de opgaver, som tidligere har været varetaget af andre roller og funktioner. Voldum-Rud menighedsråd har valgt, at formanden også skal varetage kontaktpersonposten og kirkeværgeposten. Næstformanden varetager også kassererposten.

Formanden og næstformanden mødes jævnligt og gennemgår deres opgaver og ansvarsområder inden opgaverne drøftes med det øvrige menighedsråd. Formanden og næstformanden kan træffe nogle beslutninger selv, for derefter at orientere det øvrige menighedsråd, hvor andre beslutninger kræver hele menighedsrådets godkendelse.

Menighedsrådet har desuden oprettet en række udvalg, der varetager de øvrige opgaver i menighedsrådet: aktivitetsudvalg, byggeudvalg, valgudvalg og kirkegårdsudvalg.

4.4.2 Målfrielse

I nedenstående tabel ses en oversigt over, i hvilke forsøg, det tyder på, at formålene for forsøgsordningen er indfriet.

4.4.2.1 Generelle erfaringer for forsøgsramme 7

I dette afsnit fremdrages de tværgående erfaringer fra forsøgene i forsøgsramme 7. Derefter følger specifikke erfaringer for henholdsvis model A, B og C i respektive afsnit.

4.4.2.1.1 Forsøgene tyder på, at formålene indfries

I nedenstående tabel fremgår det, at 8 ud af 9 gennemførte forsøg tyder på, at modellerne afprøvet i forsøgsramme 7 virker efter hensigten. For 6 af disse 8 kan det siges, at de afprøvede modeller virker bedre end organiseringen inden forsøgsindsatsen. To af forsøgene i model A (Hundige-Kildebrønde og Nordvestfalster) har ikke haft den nødvendige baseline. Det betyder, at disse blot indikerer, at indsatsen virker efter hensigten, men at vi ikke kan vide, om modellen har givet anledning til positive forandringer. Disse to understøtter de seks øvriges erfaringer, men på et mindre evalueringsmæssigt stærkt datagrundlag.

Ét af forsøgene (Pedersborg) oplever imidlertid ikke, at forsøgsrammen imødekommer behovene i sognet. Menighedsrådet har igennem samlingen af administrative opgaver i et administrationsudvalg opnået hurtigere beslutningsprocesser, hvilket har givet mere tid på menighedsrådsmøderne til værdibaserede drøftelser. Dette har imidlertid betydet, at de øvrige menighedsrådsmedlemmer ikke længere har en tilstrækkelig nærhed på beslutningerne om den daglige drift. Desuden fortæller menighedsrådsformanden, at de værdibaserede drøftelser ikke i tilstrækkelig grad er blevet omsat til konkrete tiltag, hvorfor det ikke har givet den værdi, som man har ønsket. Menighedsrådet har på denne baggrund besluttet at træde ud af forsøget. Erfaringerne fra Pedersborg tyder således på, at forsøgsmodellen giver anledning til de ønskede forandringer, men at disse forandringer ikke for alle matcher de lokale behov.

Evaluering af forsøg under Lov om forsøg i folkekirken 2020

Tabel 15: Målfrielse – Forsøgsramme 7 – Ny organisering af menighedsrådets arbejde – fra roller til ansvar og opgaver

Evalueringsfokus	Datakilder	Ærø Menighedsråd	Hundige- Kildebrønde Menighedsråd	Nordvestfalske Menighedsråd	Ikast Menighedsråd	Nørresundby Menighedsråd	Åby Menighedsråd	Pedersborg Menighedsråd	Assens-Gamtofte Menighedsråd	Voldum og Rud Menighedsråd
Formål		7A			7B				7C	
1. At sikre, at man som menighedsrådsmedlem kan arbejde med de opgaver, som man interesserer sig for. Dette understøtter fastholdelse og rekruttering.	Interview med menighedsråd									
2. Mere fleksible vilkår for den interne organisering af menighedsrådene.	Interview med menighedsråd									
3. Menighedsrådene får større frihed til at organisere sig individuelt, sådan at måden at arbejde på passer med den praktiske virkelighed, der er i sognene.	Interview med menighedsråd									
4. (7A): At forbedre praksis i store sogne, hvor de mange enkeltmandsposter i menighedsrådet skygger for, at menighedsrådet træffer de politiske beslutninger, som gennemføres af medarbejdere.	Interview med menighedsråd									
5. (7B): At skabe mulighed for, at menighedsrådsmedlemmerne kan blive medlem af de udvalg, som de finder mest interessante og kan friholdes for specifikke opgaver, som de ikke finder interessante.	Interview med menighedsråd									
6. (7B): At skabe mulighed for, at det ikke er en enkelt kontaktperson, der sidder med en opgave men et udvalg, som hjælpes om at løse en opgave.	Interview med menighedsråd									
7. (7C): At give mulighed for, at de lovbestemte roller og dertilhørende funktionsområder frisættes og på den måde gøre ansvaret lettere at løfte og øge kvaliteten af menighedsrådets opgaver.	Interview med menighedsråd									

Evaluering af forsøg under Lov om forsøg i folkekirken 2020

Evalueringsfokus	Datakilder	Ærø Menighedsråd	Hundige- Kildebrønde Menighedsråd	Nordvestfalsters Menighedsråd	Ikast Menighedsråd	Nørresundby Menighedsråd	Åby Menighedsråd	Pedersborg Menighedsråd	Assens-Gamtofte Menighedsråd	Voldum og Rud Menighedsråd
Evaluerings spørgsmål		7A			7B				7C	
8. Virker modellen efter hensigten?	Evaluator vurderer samlet ud fra om formålene er indfriet.									

Note: Tabellen er dannet på baggrund af de enkelte forsøgsevalueringer, som kan findes i bilag.

4.4.2.1.2 Mere fleksible rammer giver bedre organisering

De nye rammer for menighedsrådenes interne organisering har givet øget mulighed for fleksibilitet, om end fleksibiliteten kommer til udtryk på forskellige måder i de enkelte modeller. Samtlige menighedsråd i forsøgsrammen har fået større frihed til at organisere sig individuelt under forsøgsordningen. Imidlertid oplever Pedersborg menighedsråd, at den nye organisering ikke passer med den praktiske virkelighed i sognet, på trods af, at menighedsrådet oplever at have fået mere fleksible vilkår. Menighedsrådet har derfor valgt at afslutte forsøget efter den 2 årige forsøgsperiode. De øvrige menighedsråd har oplevet, at forsøgsmodellerne har forbedret den praktiske virkelighed i sognene.

4.4.2.1.3 Bedre muligheder for at arbejde med interesseområder styrker fastholdelse og rekruttering

Samtlige repræsentanter for de seks menighedsråd i forsøgsramme 7, hvor både baseline og fidelitet er opfyldt, oplever, at medlemmerne har bedre mulighed for at beskæftige sig med de opgaver og områder, som de interesserer sig for, efter indtrædelse i forsøget. Det har skabt en ny og bedre balance i fordelingen mellem administrative og kirkelige opgaver for menighedsrådsmedlemmerne. Dette understøttes tillige af erfaringerne fra de to menighedsråd, hvor baseline ikke er forskellig fra forsøgsindsatsen. Her opleves både en god mulighed for at beskæftige sig med de opgaver og områder, som medlemmerne interesserer sig for, samt en god balance mellem administrative og kirkelige opgaver.

7 ud af 9 forsøg vurderer, at muligheden for, at medlemmerne i højere grad kan beskæftige sig med sine interesseområder, har en positiv indvirkning på fastholdelse af nuværende medlemmer og/eller rekruttering af nye medlemmer. Dertil fortæller nogle af de interviewede, at flere af de nuværende medlemmer i menighedsrådene formentlig vil genopstille, hvis forsøgsordningen fortsætter.

En af de interviewede menighedsrådsformænd fortæller i relation til dette, at det største problem for rekrutteringen er, at de mulige kandidater er betænkelige ved at stille op til menighedsrådsvalget, fordi de frygter, at det vil tage for meget af deres tid at indgå i menighedsrådet. Derfor vil menighedsrådet afholde informationsmøder forud for det kommende valg. Her vil de orientere om de nye tiltag under forsøgsordningen, da den nye model har mindsket menighedsrådets arbejdsbyrde og givet medlemmerne mulighed for at vælge hvilke områder, de helst vil arbejde med. Et andet menighedsråd vil tilsvarende informere om forsøgsordningen og menighedsrådets nye muligheder for organisering til et heldagsmøde, som provstiet arrangerer for de eventuelle nye menighedsrådsmedlemmer.

Imidlertid vurderer repræsentanter for to af forsøgene i model B, at forsøgsmodellen ikke vil have nogen betydelig indvirkning på fastholdelse og rekruttering. Det skyldes, at værdien af forsøgsmodellen ikke har været tilstrækkelig omfangsrig. Det er ofte bureaukrati og det administrative arbejde, der afholder potentielle kandidater fra at opstille til menighedsrådsvalg.

Erfaringerne fra forsøgene tyder således på, at menighedsrådsmedlemmerne igennem forsøgets rammer får større frihed til at beskæftige sig med det, de interesserer sig for. Desuden er der en forventning hos flere af de interviewede om, at dette vil bidrage til øget rekruttering og fastholdelse.

4.4.2.1.4 Ideer til styrket rekruttering og fastholdelse

Flere af menighedsrådene har ideer til rekruttering af nye medlemmer og fastholdelse af eksisterende.

- *Vælges for to år af gangen* - To menighedsråd er fx med i en anden forsøgsordning, hvor medlemmerne kun vælges til to år af gangen. Denne forsøgsordning kan potentielt øge fastholdelse og rekruttering, da det for nogle kan virke mere overkommeligt at forpligte sig til menighedsrådene for en kortere periode.

- *Overlappende valgperioder* - En interviewperson foreslår at indføre overlappende valgperioder. Hvis det kun er halvdelen af medlemmerne, der udskiftes af gangen, er der mindre arbejde i at videreføre viden om menighedsrådsarbejdet til de nye medlemmer. Sådan en praksis kan muligvis øge villigheden til at sidde i en valgperiode mere. Dermed er der god tid til at lære nye medlemmer op, som kan overtage formands- og næstformandsposten senere hen, hvis de ønsker.
- *Rekruttering blandt frivillige* - Et menighedsråd vil forsøge at rekruttere nye medlemmer blandt sognets frivillige, som i forvejen er tæt involverede i opgaver og idéudvikling i de arbejdende udvalg. Dog foretrækker mange af de frivillige at være frivillige frem for menighedsrådsmedlemmer, da de derved undgår det administrative arbejde i menighedsrådene.

4.4.2.2 Model A - Bestyrelsesmodellen med professionel forvaltning

Ovenfor er beskrevet de generelle erfaringer fra forsøgsramme 7. I dette afsnit fokuseres på de specifikke erfaringer fra model A.

4.4.2.2.1 Ny organisering skaber bedre balance for menighedsrådet mellem administrative og kirkelige opgaver

For det menighedsråd i model A, som har den nødvendige forskellighed mellem baseline og forsøgsindsats (Ærø), har muligheden for uddelegering af arbejdsopgaver til medarbejderne øget fleksibiliteten. Det gælder især, hvad angår, hvilke opgaver menighedsrådet skal varetage, og hvordan de skal tilrettelægges. Derved oplever Ærø menighedsråd en bedre balance mellem administrative og kirkelige opgaver. Det skyldes, at de ansatte og den administrative ledelse har overtaget en række opgaver, der tidligere lå hos de forskellige poster i menighedsrådet, som nu er nedlagt. Det har lettet medlemmernes administrative arbejdsbyrde, at medarbejderne har overtaget nogle af opgaverne, hvilket har frigivet tid til andre aktiviteter, der i højere grad har medlemmernes interesse, herunder kirkelige opgaver.

På grund af den fleksible organisering har menighedsrådet især oplevet en lettelse af de administrative arbejdsopgaver. Det relaterer sig specielt til den tidligere rolle som kontaktperson, hvor kontaktpersonens opgaver er blevet overtaget af personalet, og funktionen som kontaktperson er blevet nedlagt. Det har givet menighedsrådet tid til at prioritere andre arbejdsopgaver og har gjort opgaverne mere overkommelige for menighedsrådsmedlemmerne.

Organiseringen i denne model imødekommer behovene i den daglige drift og stemmer således med den praktiske virkelighed i menighedsrådet.

Disse erfaringer understøttes af de to menighedsråd, som ikke har haft den nødvendige forskellighed mellem baseline og forsøgsindsats. Her oplever menighedsrådene modellen som administrativt overkommelig, og at den skaber en god balance mellem administrative og kirkelige opgaver pga. en samling af opgaverne hos de ansatte medarbejdere.

4.4.2.2.2 Administrativ ledelse understøtter politiske beslutninger

Et af formålene med forsøgsrammen er at opnå bedre muligheder for, at menighedsrådene træffer politiske beslutninger gennem en samling af rollerne på færre hænder. Ærø menighedsråd har imidlertid ikke oplevet problemer med, at de mange enkeltmandsposter har stået i vejen for de politiske beslutninger, der skal træffes i menighedsrådene, hverken inden eller under forsøgsordningen. Dog har forsøgsordningen givet nye muligheder for at skabe bedre løsninger, da den administrative ledelse kan aflaste menighedsrådet i den praktiske udførelse af de politiske beslutninger. Det stiller menighedsrådet bedre i forhold til at varetage de øvrige funktioner i menighedsrådet hensigtsmæssigt.

Erfaringerne fra de to menighedsråd, der ikke opfylder baseline-kriteriet, Hundige-Kildebrønde og Nordvestfalster, understøtter erfaringerne fra Ærø Menighedsråd. Erfaringerne herfra er, at samlingen af

opgaver på en administrativ medarbejder giver gode muligheder for at fokusere på andre områder såsom kirkeligt og politisk arbejde.

4.4.2.3 Model B - Bestyrelsesmodel med arbejdende udvalg

Ligesom med model A ovenfor, analyseres i dette afsnit de specifikke erfaringer knyttet til afprøvningen af model B.

4 af 5 menighedsråd i model B har oplevet, at friheden til en mere individuel og fleksibel organisering imødekommer behovene i sognene, som følge af at modellen giver mulighed for at uddelegere beslutningskompetence til udvalgene. Det sidste menighedsråd, Pedersborg, oplever også at have fået mere frihed til individuel og fleksibel organisering, men denne nye mere fleksible organisering har ikke ført til nogen aktiviteter i sognet, hvorfor Pedersborg Menighedsråd har valgt at afslutte forsøget efter den 2-årige forsøgsperiode og gå tilbage til den almindelige organisering.

4.4.2.3.1 Besluttende udvalg medfører kortere beslutningsprocesser
Praksissen med arbejdende udvalg har medført, at der er kortere vej fra idé til handling på grund af den nye organisering i menighedsrådene. Udvalgene kan hurtigere agere, når de idéudvikler projekter, da de enkelte udvalg har beslutningskompetence inden for deres eget område og derfor ikke længere skal vente på godkendelse fra det øvrige menighedsråd.

Udvalgene har fået et større ansvar under forsøgsordningen og kan selv prioritere midlerne inden for de budgetrammer, som menighedsrådene har besluttet, hvilket gør udvalgene mere selvkvørende. Det gør beslutningsgangene kortere for både udvalgene og menighedsrådene. Til udvalgsmøderne er der færre personer end i menighedsrådet, der skal debattere sig frem til beslutningerne, hvilket er tidsbesparende.

Praksissen med udvalgsmøder mindsker ligeledes den tid, som skal bruges på at vende disse områder på menighedsrådsmøderne. Et ek-

sempel på dette er, at udvalgene sender referat til menighedsrådet inden menighedsrådsmøde, hvorfor menighedsrådsmøderne kan bruges til andre fokusområder. Derved er forretningsgangene blevet nemmere, og der er kommet en mindre arbejdsbyrde i nogle menighedsråd.

Pedersborg menighedsråd, der er udtrådt af forsøgsordningen, har oplevet en større frihed, hvad angår organisering i menighedsrådet. Samlingen af administrative opgaver i et administrationsudvalg har medført hurtigere beslutningsprocesser. Imidlertid har denne organisering givet anledning til lavere inddragelse i beslutningerne, hvilket i sidste ende har afstedkommet, at Pedersborg har valgt at trække sig fra forsøget.

4.4.2.3.2 Besluttende udvalg giver mere samarbejde om opgaveløsningen

I model B har de besluttende udvalg betydet, at flere opgaver behandles, besluttet og udføres i udvalgene. Dette betyder, at medlemmerne i de enkelte menighedsråd i højere grad samarbejder og hjælpes ad om opgaveløsningen, frem for at løse opgaverne hver for sig i kraft af de tidligere roller i menighedsrådet.

4.4.2.3.3 Udvalgenes beslutningskompetence styrker mulighed for interessebaserede ansvarsområder

De fem menighedsråd i model B oplever, at muligheden for at medlemmerne kan beskæftige sig med aktiviteter, der interesserer dem skyldes, at medlemmerne frit kan vælge, hvilket udvalg de vil sidde i. Derved kan medlemmerne vælge udvalg efter interesser og kompetencer. Medlemmerne bliver fritaget for at arbejde med områder, der ikke interesserer dem, da udvalgene har beslutningskompetence inden for deres område, hvorfor de øvrige medlemmer ikke behøver at blive involverede i samtlige beslutninger. Dog kan økonomistyringen i de enkelte udvalg ligge ud over medlemmernes interesse, hvilket i nogle situationer gør det nødvendigt at beskæftige sig med ting uden for ud-

valgsmedlemmernes interesseområde. Desuden oplever menighedsrådene, at det udførte arbejde er mere professionelt, da udvalgene hver især har forstand på de områder, de beskæftiger sig med.

Ansvarsfordelingen mellem de forskellige udvalg har desuden været med til at tydeliggøre, hvilke opgaver medlemmerne kan vælge at beskæftige sig med. Derudover har ansvarsfordelingen givet mere plads til værdibaserede samtaler og idéudvikling på menighedsrådsmøderne.

4.4.2.3.4 Udækkede behov i forhold til personaleansvar

Flere menighedsråd i model B oplever udækkede behov i forhold til personaleansvar. For at gøre deres organisering mere hensigtsmæssig har ét menighedsråd et ønske om at give ansættelsesudvalget bemyndigelse til at træffe afgørelse om ansættelse til deltidsstillinger. Det er i forvejen praksis, at ansættelsesudvalget afholder samtaler med ansøgningskandidaterne. Dog kan ansættelsesudvalget ikke give kandidaternes svar, før menighedsrådet har godkendt ansættelsesudvalgets ønskede kandidat. Dette betyder, at beslutningsgangene bliver langsomme og forhindrer modellen i at fungere optimalt.

Et andet ønske om at gøre organiseringen mere hensigtsmæssig er, at menighedsrådene skal have mindre arbejdsgiveransvar. Den interviewede menighedsrådsformand fra et menighedsråd i model B vurderer, at menighedsråd generelt ikke ved nok om HR og personaleledelse, og at ansvaret derfor burde uddelegeres til professionelle.

Det er dog væsentligt i denne sammenhæng, at intensionen med model B ikke har været at ændre på forholdene vedr. personaleansvar, hvorfor behovet ligger uden for evalueringens fokus. Folkekirken Uddannelses- og Videnscenter ser imidlertid den forbindelse en mulig løsning i at give mulighed for at kombinere model B med model A og ansætte en administrativ ledelse, der ligeledes fungerer som daglig leder for sognenes personale. Modellerne kan således muligvis tilføre hinanden noget, hvis de kombineres.

4.4.2.4 Model C - Formands/næstformandsmodellen

Der indgår kun ét forsøg i model C, hvorfor der ikke er skabt nogle tværgående erfaringer i model C. Derfor er følgende udelukkende en beskrivelse af erfaringerne fra Voldum-Rud menighedsråd. Under forsøgsordningen varetager formanden også kontaktpersonposten og kirkeværgeposten, hvor næstformanden også fungerer som kasserer.

4.4.2.4.1 Samling af opgaver skaber frihed for de øvrige medlemmer
I model C har menighedsrådet fået frigjort ressourcer til, at de øvrige medlemmer kan beskæftige sig med opgaver efter interesse, eftersom formanden og næstformanden har overtaget de bundne opgaver og roller. Derved kan de øvrige medlemmer beskæftige sig med mere bløde opgaver fx praktiske opgaver i forbindelse med gudstjenester og sognearrangementer.

Efter formanden og næstformanden har overtaget de formelle roller og ansvarsområder, herunder bundne økonomiske og administrative opgaver, har de øvrige medlemmer flere ressourcer til at sidde i udvalgene og arbejde med de kirkelige aktiviteter og arrangementer. Dette har øget kvaliteten i opgaveløsningen, som desuden foregår hurtigere. Denne organisering har passet til menighedsrådet og sognets behov.

4.4.2.4.2 Samling af opgaver giver kortere beslutningsprocesser
Samlingen af opgaver afstedkommer ligeledes, at beslutningsprocesserne bliver kortere. Eftersom det kun er formanden og næstformanden, der varetager de formelle poster i menighedsrådet, kan de to løbende drøfte diverse beslutninger, inden de skal fremlægges for menighedsrådet. Afhængigt af beslutningernes omfang og emne kan formanden og næstformanden træffe en beslutning og efterfølgende orientere menighedsrådet. Andre beslutninger skal træffes på menighedsrådsmøde.

Reduktionen i poster har ligeledes betydet, at personalet i sognet har oplevet en nemmere beslutningsproces. Tidligere skulle personalet

igennem flere menighedsrådsmedlemmer med en forespørgsel, hvor de nu kan nøjes med at gå til formanden eller næstformanden.

4.4.2.4.3 Risiko for videnstab

Erfaringerne fra Voldum-Rud er imidlertid, at det med denne organiseringsmodel kan blive svært for de øvrige medlemmer i menighedsrådet at overtage posterne som formand eller næstformand, hvis en af disse pludselig skulle blive forhindret i at fortsætte i menighedsrådet. Disse to poster varetager en stor del af de formelle ansvarsområder, og dermed er det vigtigt, at de øvrige medlemmer holdes orienteret om formanden og næstformandens arbejde undervejs for at undgå et tab af viden og erfaring.

4.4.3 Sammenfatning – forsøgsramme 7

7 af de 9 forsøg, der indgår i forsøgsramme 7 opfylder baseline-kriteriet og har dermed haft en praksis inden forsøgsordningen, der er tilstrækkelig forskellig fra forsøgspraksissen. Samtlige ni forsøg opfylder fidelitets-kriterierne og har dermed foretaget forsøgspraksissen som tiltænkt. For de syv forsøg, der både opfylder baseline- og fidelitets-kriterierne, har det været muligt at sammenligne før- og eftervirkninger af forsøget i målfrielsen.

Forsøgsordningen har indfriet formålene for 6 af de 9 forsøg. Dertil tyder det på, at forsøgsordningen understøtter formålene hos to yderligere menighedsråd – Hundige-Kildebrønde og Nordvestfalster. Dermed er det kun ét menighedsråd, der har erfaret, at forsøgsordningen ikke har passet til sognets praktiske virkelighed. De resterende otte menighedsråd har gode erfaringer med at agere under forsøgsordningen.

Overordnet set har forsøgsordningen skabt mere fleksible vilkår for den interne organisering i menighedsrådene, hvormed menighedsrådene har kunnet tilpasse organiseringen den praktiske virkelighed i sognene. Som følge heraf har menighedsrådene mindsket deres arbejdsbyrde. Menighedsrådene har oplevet, at forretningsgange er

blevet lettet, og at udvalgene sikrer en mere hensigtsmæssig opgaveløsning. Medlemmerne har fået mulighed for at beskæftige sig med de områder, der interesserer dem mest under forsøgsordningen, hvormed der er skabt en bedre balance mellem administrative og kirkelige opgaver. Det vurderer flere af formændene vil få en positiv betydning for fastholdelse og rekruttering til menighedsrådene.

Bilag

Nedenfor følger evalueringer af hvert enkelt forsøg.

Efter forsøgsevalueringerne følger interviewguides til de respektive forsøgsrammer.

Bilag 1: Evalueringer af de enkelte forsøg i forsøgsramme 1

Hedensted provsti

Tabel 16: Forsøgsevaluering – Forsøgsramme 1 – Hedensted Provsti

Baseline	
Hidtidig praksis Før indtrædelse i forsøgslovgivningen havde Hedensted Provsti fire puljer, som menighedsrådene kunne søge løbende: Kirkelivspuljen, energipuljen, anlægspuljen og kirkegårdspuljen. Forsøgslovgivningen har ikke ændret praksis, men den har legaliseret den igangværende praksis. Puljeordningen blev introduceret for flere år siden, og den har gjort, at 5%-midlerne er blevet reduceret til ca. 2% og at de enkelte menighedsråds ligningsbeløb også er væsentligt reduceret.	
Vurdering ift. baseline-kriterie I nedenstående skema vurderer Folkekirkeens Uddannelses- og Videnscenter hvorvidt praksis før forsøgets igangsættelse lever op til baseline-kriterierne.	
Baseline-kriterie	Vurdering
1. Der må ikke være oprettet puljer til afgrænsede og veldefinerede projekter hos menighedsrådene i provstiudvalgskassen som fx puljer til strategiarbejde, en generel anlægspulje eller en kirkekalkningspulje.	Nej
Hedensted Provstis praksis inden forsøgets begyndelse har ikke den nødvendige forskellighed til forsøgsindsatsen, da provstiet også havde puljeordninger før – endda de helt samme puljer.	
Fidelitet	
Forsøgspraksis Der er oprettet fire puljer: • <i>Kirkegårdspuljen</i>: Pulje til økonomisk hjælp til kirkegårdene f.eks. ved omlægning af områder til græs pga. af større efterspørgsel af urnebegravelser.	

Evaluerings af forsøg under Lov om forsøg i folkekirken 2020

- **Anlægspuljen:** Pulje til hjælp ved byggeri og renovation af anlæg. Det er den største pulje, og den giver menighedsrådene mulighed for at søge til byggeprojekter i stedet for at skulle spare op igennem mange år selv.
- **Kirkelivspuljen:** Mulighed for at få prøvet kirkelige initiativer af, man kan kun søge til nye projekter ikke til vedligeholdelse af tidligere kirkelige initiativer.
- **Energipuljen:** Et led i at spare penge i provstiet og blive mere grønne f.eks. ved at skifte al belysning til LED-pærer. Her er tilknyttet en energikonsulent.

Praksis i forsøget er den samme som tidligere år: Menighedsrådene - og i kirkelivspuljen også præsterne - kan søge puljerne hele året. Puljernes størrelse bliver fastsat på det årlige budgetsamråd, de er oprettet til konkrete formål og er fastlagt ved enighed mellem provstiudvalg og menighedsråd. Da puljerne blev oprettet for mange år siden, blev de gennemført ved stemmeflertal, hvor over halvdelen af menighedsrådene var mødt frem på det årlige budgetsamråd. Ansøgningerne til puljerne bliver drøftet på det månedlige provstiudvalgsmøde, og ansøgerne får svar umiddelbart efter mødet. Midlerne overføres efter ansøgning og godkendelse til kirkekassen. I Hedensted har Åbenrå provsti ført tilsyn med puljeordningen.

Vurdering af fidelitet

Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter vurderer i det nedenstående skema, hvorvidt forsøget har fungeret inden for fidelitets-kriterierne.

Fidelitets-kriterie	Vurdering
1. Der oprettes en eller flere formålsbestemte puljer med et konkret formål, der bestyres af provstiudvalget som en del af provstiudvalgskassen.	Ja
2. Udmøntningen til konkrete projekter kan ske på to måder: a. Midlerne overføres efter ansøgning fra menighedsrådene til kirkekassen, som afholder udgifterne. b. Udgifterne afholdes af provstiudvalgskassen.	Ja
3. Hvor menighedsrådenes rammebevilling til drift og bevillinger til anlæg fastsættes af provstiudvalget, er dette ikke tilfældet for puljen. Rammen for puljen fastsættes i stedet af menighedsrådene på budgetsamrådet med stemmeflertal (simpelt flertal) blandt de fremmødte menighedsrådsrepræsentanter. Det er en forudsætning, at mindst halvdelen af menighedsrådsrepræsentanterne er til stede.	Ja
4. Menighedsråd, som ikke deltager i puljesamarbejdet, skal således på budgetsamrådet være med til at tage stilling til puljens størrelse.	Ja
5. Det lovpligtige tilsyn i relation til de opgaver, der flyttes til provstiudvalget, skal af habilitetsmæssige årsager flyttes til et andet provstiudvalg. Tilsynspligten overgår på baggrund af en lokal aftale til et andet provstiudvalg. Såfremt en sådan aftale ikke kan indgås lokalt, udarbejder stiftet en rotationsordning mellem stiftets provstiudvalg.	Ja

Forsøget er således foretaget inden for rammerne af fidelitetskravene. Dog bør det nævnes til pkt. 4, at eftersom praksis har været implementeret over en lang periode med reduktion af 5%-midlerne, deltager alle menighedsråd i ordningen.

Samlet betyder baseline og fidelitet, at vi ikke kan konkludere noget evalueringsmæssigt om overgangen fra før og efter forsøgslovgivningen. Dermed kan der ikke konkluderes på om forsøgslovgivningen giver anledning til forbedringer i forhold til de opstillede formål nedenfor. I det følgende vil vi derfor nøjes med at beskrive erfaringerne fra Hedensted provsti vedr. det at agere inden for rammerne af forsøgslovgivningen uden dog at kunne evaluere på en før- og efter-situation.

Formål

Mere fleksible rammer for menighedsrådets opgaveløsning

Erfaringerne fra de adspurgte interviewpersoner (11 menighedsrådsformænd og 1 kasserer) peger på, at puljeordningen opleves som fleksibel. 8 ud af 12 interviewpersoner mener, at puljeordningen giver fleksibilitet, fordi menighedsrådene får deres projekter gennemført hurtigt. Ansøgningsprocessen er ligetil, og menighedsrådene får hurtigt svar på, om de får de ansøgte midler. Indtrykket fra respondenterne er, at hvis man argumenterer sagligt for sin sag, så udløser det også penge.

Menighedsråd får mulighed for at organisere sig individuelt med det som de oplever som den helt rigtige balance mellem kirkelige og administrative opgaver

Ifølge de adspurgte respondenter er der generelt meget administration forbundet med at være menighedsråd. 8 ud af 12 respondenter fortæller imidlertid, at puljeordningen har bidraget positivt til motivationen omkring løsningen af opgaverne, da menighedsrådsmedlemmerne kan se, at deres ideer bliver til noget. Ved at puljerne kan søges løbende og at man får pengene hurtigt, så kan man både starte projekter hurtigere og nå at få dem færdiggjort hurtigt og inden for sin valgperiode. Det er positivt for motivationen.

Provstiudvalg og menighedsråd får mulighed for at prioritere midler bedst muligt til de projekter, som understøtter provstiets målsætninger

Anlægs- og kirkegårdspuljerne er opstået ud af konkrete behov fra menighedsrådene i et provsti med mange middelalderkirker, mens kirkelivspuljen mere direkte afspejler provstiudvalgets ønske om flere kirkelige initiativer. Energipuljen understøtter provstiets mål om at spare penge og blive mere bæredygtigt som helhed. Puljeordningen forstås både af provsten og af 9 ud af 12 menighedsråd som et styringsredskab for provstiudvalget til at holde øje med økonomien i provstiet. Derfor er det erfaringen, at puljeordningen giver muligheder for at understøtte provstiets målsætninger.

Der sikres en fleksibel proces, når midler skal fordeles

9 ud af 12 interviewede repræsentanter for menighedsrådene mener, at der er sikret transparens og åbenhed omkring fordelingen af midler, fordi fordelingen bliver drøftet på det årlige budgetsamråd, hvor alle menighedsråd deltager. De kritiske røster går på, at selve puljeordningen ikke skal blive for omfattende, sådan at menighedsrådene i sidste ende ikke har selvbestemmelse. Teknisk set beholder puljeordningen flere midler i provstiet, så den succesfulde udførsel afhænger af en god relation mellem provsti og menighedsråd.

Evalueringsspørgsmål

Virker modellen efter hensigten?

Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter vurderer i det nedenstående skema, hvorvidt forsøgets erfaringer tyder på, at praksis inden for forsøgsrammens model bidrager til de opstillede formål.

Formål	Vurdering
1. Opnå mere fleksible rammer for menighedsrådenes opgaveløsning.	Ja
2. Menighedsrådene får mulighed for at organisere sig individuelt med det som de oplever som den helt rigtige balance mellem kirkelige og administrative opgaver.	Ja
3. Give provstiudvalg og menighedsråd mulighed for at prioritere midler bedst muligt til de projekter, som understøtter provstiets målsætninger.	Ja
4. Sikre en fleksibel proces, når midler skal fordeles.	Ja

På baggrund af erfaringerne fra Hedensted provsti, tyder det på, at når man agerer inden for rammerne af forsøgslovgivningen, så understøtter man de fire ovenstående formål.

11 ud af 12 adspurgte menighedsråd mener, at puljeordningen fungerer godt. Respondenterne vurderer, at deres motivation for at være menighedsrådsmedlemmer fastholdes med puljeordningen, fordi de kan søge om midler, modtage midlerne og færdiggøre deres projekter inden for deres fireårige valgperiode. Det betyder også, at det er nemt at hverve nye medlemmer, fordi de kan se resultaterne af deres ideer blive udført i praksis.

Tilsyn med puljeordningen fra et andet provsti fungerer ifølge provsten ikke efter hensigten, fordi 1) provstiet allerede er under tilsyn fra stiftet, 2) tilsynshvervet falder oven i det tilsynsførende provstis andre arbejdsopgaver, hvorfor et provsti ikke nødvendigvis har tiden eller midlerne til at føre et ordentligt tilsyn.

Er modellen økonomisk rentabel?

På provstiniveau er modellen økonomisk rentabel, fordi man ifølge de interviewede repræsentanter for menighedsråd og provst undgår "døde" penge, der ligger i de enkelte menighedsråds kasser. Provtiudvalget kan målrette de økonomiske ressourcer bedre ved at samle pengene i provstikassen til brug for flere menighedsråd. Hvor alternativet til puljerne kunne være, at de enkelte menighedsråds kasser sparede op til projekter og tiltag, kan menighedsrådene under puljeordningen søge om midler til at påbegynde eller afslutte projekter, når behovet opstår. Flere interviewpersoner fortæller, at puljeordningen giver en effektiv udnyttelse af midlerne i provstiet og provsten fortæller, at man igennem det mangeårige arbejde med centralisering af økonomien i fælles puljer – også før forsøgslovgivningens indførelse – har kunnet sætte kirkeskatten ned.

Opsummerende er modellen økonomisk rentabel, fordi den giver provstiet et styringsredskab til økonomien i hele provstiet.

Erfaringsopsamling
Enigheds-/frivillighedsaspektet i samarbejde mellem menighedsråd og provstiudvalg Ifølge størstedelen af de adspurgte menighedsråd og provst har der været enighed mellem menighedsrådene og provstiudvalget om puljerne ved budgetsamrådsmøderne. De forklarer, at der altid er diskussion om puljernes størrelse, og at menighedsrådene også har skullet vænne sig til at arbejde mere sammen på tværs af sognene, når de skal søge penge til projekter. Når flere midler er samlet i provstiudvalgskassen, bliver de enkelte menighedsråd også nødt til at være mere bevidste om hinandens økonomiske behov, fordi midlerne skal fordeles imellem dem. Puljeordningen har reduceret 5 procent midlerne til ca. 2 procent og de enkelte menighedsråds årlige budgetramme, derfor indgår alle menighedsråd i puljeordningen, selvom de i princippet kan vælge det fra. Puljeordningen er vedtaget ved fælles frivillighed fra et flertal af menighedsrådene.
Økonomistyring af puljerne Provsten fortæller, at forsøgsordningen har introduceret en anden økonomistyring i forhold til de puljeordninger, der eksisterede inden forsøgslovgivningen. Med forsøgslovgivningen kører puljeordningerne direkte ind i provstiets interne regnskab i stedet for at have et parallelt regnskab uden for provstiet. Det giver mangel på gennemsigtighed for menighedsrådsmedlemmer og især provstiet, der nu har sværere ved at se, hvor mange puljeordningspenge, der er tilbage i puljerne i løbet af året.
Data
Evalueringen foretages på baggrund af følgende data • 1 interview med provst • 12 interviews med repræsentanter for forskellige menighedsråd (1 kasserer, 11 menighedsrådsformænd) Provsten samt alle 21 menighedsrådsformænd er blevet kontaktet per e-mail samt ringet op telefonisk, såfremt data har været tilgængelig på sogn.dk med tilbud om at deltage i evalueringen. Af disse har 4 frabedt sig at deltage, mens 3 ikke er vendt tilbage på henvendelserne.

Aarhus Søndre provsti

Tabel 17: Forsøgs evaluering – Forsøgsramme 1 – Aarhus Søndre provsti

Baseline
Hidtidig praksis Før indtrædelse i forsøgslovgivningen havde Aarhus Søndre provsti flere puljer, som fungerede på samme måde som i forsøgslovgivningen. Forsøgslovgivningen har derfor ikke introduceret nye elementer, men den har forlænget den igangværende praksis.
Vurdering ift. baseline-kriterie I nedenstående skema vurderer Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter hvorvidt praksis før forsøgets igangsættelse lever op til baseline-kriterierne.

Baseline-kriterie	Vurdering
1. Der må ikke være oprettet puljer til afgrænsede og veldefinerede projekter hos menighedsrådene i provstiudvalgskassen som fx puljer til strategiarbejde, en generel anlægspulje eller en kirkekalknings-pulje.	Nej

Aarhus Søndre provstis praksis inden forsøgets begyndelse har ikke den nødvendige forskellighed til forsøgsindsatsen, da provstiet også havde puljeordninger før. Det betyder at det ikke er muligt at evaluere på forskellen mellem før og efter forsøgsordningens indtrædelse.

Fidelitet

Forsøgspraksis

Der er fem puljer i Aarhus Søndre provsti:

- *Anlægsprojekter*: En pulje for anlægsprojekter, som menighedsrådene kan søge løbende.
- *Fælles regnskabskontor*: Puljen er et samarbejde mellem alle menighedsråd i provstiet. Der er lavet en bestyrelse for regnskabskontoret. Kontoret sørger for økonomien og for faglig sparring omkring budgetlægning i menighedsrådene.
- *Lokal efteruddannelse af præster*: Pulje til efteruddannelse af præster fx kurser eller kortere ophold, der styrker fællesskabet mellem præsterne i provstiet.
- *Dåbstiltag*: Puljen er målrettet forkyndelsestiltag med dåb som særligt fokus. Her har man fx introduceret drop-in dåb i provstiet.
- *Samarbejder med andre provstier*: En pulje, som muliggør samarbejde med andre provstier i Aarhus om fx skole-kirke-samarbejde.

Aarhus Søndre Provsti har mange forskellige puljer. Det fælles regnskabskontor, anlægspuljen og efteruddannelse af præster er oprettet med henblik på at lette menighedsrådenes arbejde ved at samle flere ressourcer på provstiniveau, som ikke skal administreres lokalt. Samarbejder med andre provstier er en pulje, der muliggør samarbejde på tværs af provstigrænserne, noget der kan være nødvendigt, når menighedsråd og provsti er placeret sammen med andre provstier i samme by. Puljen til dåbstiltag er den eneste pulje målrettet forkyndelse og den indholdsmæssige side af kirkelivet.

Puljerne er fastsat ved stemmeflertal og enighed mellem menighedsråd og provsti på budgetsamrådet. Midlerne til puljerne går fra ligningsbeløbet til menighedsrådene. Efter ansøgning til Provstiudvalget overføres puljemidlerne til den lokale kirkekasse ved de puljer, hvor menighedsrådene ansøger om midler til fx dåbstiltag. Puljernes størrelse fastsættes på det årlige budgetsamråd. I Aarhus Søndre provsti har Aarhus Domprovsti ført tilsyn med puljeordningen.

Vurdering af fidelitet

Folkekirken Uddannelses- og Videnscenter vurderer i det nedenstående skema, hvorvidt forsøget har fungeret inden for fidelitets-kriterierne.

Evaluering af forsøg under Lov om forsøg i folkekirken 2020

Fidelitets-kriterie	Vurdering
1. Der oprettes en eller flere formålsbestemte puljer med et konkret formål, der bestyres af provstiudvalget som en del af provstiudvalgskassen.	Ja
2. Udmøntningen til konkrete projekter kan ske på to måder: - Midlerne overføres efter ansøgning fra menighedsrådene til kirkekassen, som afholder udgifterne. - Udgifterne afholdes af provstiudvalgskassen.	Ja
3. Hvor menighedsrådenes rammebevilling til drift og bevillinger til anlæg fastsættes af provstiudvalget, er dette ikke tilfældet for puljen. Rammen for puljen fastsættes i stedet af menighedsrådene på budgetsamrådet med stemmeflertal (simpelt flertal) blandt de fremmødte menighedsrådsrepræsentanter. Det er en forudsætning, at mindst halvdelen af menighedsrådsrepræsentanterne er til stede.	Ja
4. Menighedsråd, som ikke deltager i puljesamarbejdet, skal således på budgetsamrådet være med til at tage stilling til puljens størrelse.	Ja
5. Det lovpligtige tilsyn i relation til de opgaver, der flyttes til provstiudvalget, skal af habilitetsmæssige årsager flyttes til et andet provstiudvalg. Tilsynspligten overgår på baggrund af en lokal aftale til et andet provstiudvalg. Såfremt en sådan aftale ikke kan indgås lokalt, udarbejder stiftet en rotationsordning mellem stiftets provstiudvalg.	Ja

Forsøget er således foretaget inden for rammerne af fidelitetskravene.

Samlet betyder baseline og fidelitet, at vi ikke kan konkludere noget evalueringsmæssigt om overgangen fra før til efter forsøgslovgivningen. Dermed kan der ikke konkluderes på, om forsøgslovgivningen giver anledning til forbedringer i forhold til de opstillede formål nedenfor.

Formål

Mere fleksible rammer for menighedsrådets opgaveløsning

Erfaringerne fra de adspurgte 8 menighedsrådsformænd og 1 provst peger på, at puljeordningen opleves som fleksibel. De adspurgte menighedsrådsformænd mener, at puljeordningen er fleksibel, fordi de får professionel hjælp fra regnskabskontor og andre konsulenter, som er ansat af provstiet for puljemidler. Ifølge provsten er puljerne fleksible, fordi økonomien er solidarisk. Menighedsrådene låner af hinanden i puljerne, og derved frigøres der flere midler til menighedsrådenes opgaveløsning. Da der er mange forskellige puljer i Aarhus Søndre Provsti, er menighedsrådenes brug af puljerne også forskellig. Nogle tiltag er oprettet for at lette menighedsrådenes arbejde med vedligehold og uddannelse af personale, mens andre puljer er rettet mod kirkelivet. Generelt er der dog stor enighed om, at puljerne overordnet set udgør fleksible rammer.

Menighedsråd får mulighed for at organisere sig individuelt med det som de oplever som den helt rigtige balance mellem kirkelige og administrative opgaver

Ifølge 7 ud af 8 interviewede menighedsrådsformænd letter både regnskabskontor og de eksterne konsulenter det administrative arbejde for menighedsrådene. Menighedsrådene har ro til at koncentrere sig om de lokalt kirkelige opgaver, da en del af økonomistyringen og nogle af de personalemæssige arbejdsopgaver bliver varetaget eksternt.

Provstiudvalg og menighedsråd får mulighed for at prioritere midler bedst muligt til de projekter, som understøtter provstiets målsætninger

Samtlige 8 adspurgte menighedsrådsformænd forstår puljeordningerne som et tiltag, der understøtter provstiets målsætninger. Flertallet af menighedsrådsformænd er meget positivt stemte over for provstiets rolle. Flere nævner, at provstiet gør meget for at holde sig opdateret på menighedsrådenes situation, og at de er på forkant med udviklinger som f.eks. omlægning af kirkegårde. Provsten understreger, at provstiet ikke er et styrende organ med en målsætning, der er uafhængig af menighedsrådene. Provstiet fungerer mere som en administrativ enhed, der forsøger at understøtte menighedsrådenes arbejde. I det lys understreger provsten, at da puljerne understøtter menighedsrådenes arbejde, understøtter de også provstiets målsætninger.

Der sikres en fleksibel proces, når midler skal fordeles

6 ud af 8 interviewede menighedsrådsformænd mener, at processen omkring fordelingen af midler er fleksibel. I Aarhus Søndre Provsti bruger provstiudvalget en fordelingsnøgle baseret på menighedsrådenes størrelse, placering, personale og særlige bygningsmæssige forhold til at vurdere det økonomiske behov. De kritiske røster går på, at de sogne, der er vant til at bruge mange penge også søger mange penge – og at der derfor kan være en ulig fordeling af midler i puljerne imellem sognene.

Evaluerings spørgsmål

Virker modellen efter hensigten?

Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter vurderer i det nedenstående skema, hvorvidt forsøgets erfaringer tyder på, at praksis inden for forsøgsrammens model bidrager til de opstillede formål.

Formål	Vurdering
1. Opnå mere fleksible rammer for menighedsrådenes opgaveløsning.	Ja
2. Menighedsrådene får mulighed for at organisere sig individuelt med det som de oplever som den helt rigtige balance mellem kirkelige og administrative opgaver.	Ja
3. Give provstiudvalg og menighedsråd mulighed for at prioritere midler bedst muligt til de projekter, som understøtter provstiets målsætninger.	Ja
4. Sikre en fleksibel proces, når midler skal fordeles.	Ja

På baggrund af erfaringerne fra Aarhus Søndre Provsti, tyder det på, at når man agerer inden for rammerne af forsøgslovgivningen, så understøtter man de fire ovenstående formål.

8 ud af 8 adspurgte menighedsråd mener, at puljeordningen fungerer godt. Menighedsrådsformændene vurderer, at deres arbejde som menighedsråd kvalificeres af brugen af eksterne eksperter, som er ansat i hele provstiet. Puljerne styrker også samarbejdet på tværs af menighedsrådene og gør mange processer mere strømlinede og enkle, fordi der er fælles standarder for hele provstiet.

Er modellen økonomisk rentabel?

6 ud af 8 adspurgte menighedsrådsformænd mener, at modellen er økonomisk rentabel, fordi man har mindre administration i de enkelte menighedsråd ved at sammenlægge nogle funktioner på provstiniveau. Provsten fortæller, at puljeordningen dog giver en del arbejde på provstiniveau, fordi hver pulje har en separat økonomi, der skal understøttes med personale og vedtægter. Selve vedtægtsdelen giver også mere og unødigt administrativt arbejde, da der ikke er nogen klare retningslinjer for, hvordan en vedtægt til puljerne skal se ud. Generelt er puljeordningen dog økonomisk rentabel, da sammenlægningen af de tidligere spredte økonomiske ressourcer giver stordriftsfordele for provstiet og dets menighedsråd.

Erfaringsopsamling

Enigheds-/frivillighedsaspektet i samarbejde mellem menighedsråd og provstiudvalg

Ifølge samtlige de adspurgte menighedsråd og provst har der været enighed mellem menighedsrådene og provstiudvalget om de nuværende puljer ved budgetsamrådsmøderne. De forklarer, at der er en løbende diskussion af bevægelsen hen imod større centralisering på provstiniveau, og at menighedsrådene også har skullet vænne sig til at arbejde under puljerne. En foreslået pulje om at samarbejde om maskiner blev ikke vedtaget, fordi der var for få menighedsråd, der støttede forslaget. De nuværende fem ordninger er vedtaget ved flertal af menighedsrådene.

Tilsyn

Tilsyn med puljeordningen fra et andet provsti er ifølge provsten unødvendigt, fordi provstiet allerede er under tilsyn fra en ekstern revisor.

Forsøgslovgivningen generelt

Provsten vurderer, at forsøgslovgivningen i højere grad end den tidligere lovgivning lever op til den virkelighed, der er i menighedsrådene og provstierne.

Data

Evalueringen foretages på baggrund af følgende data

- 1 interview med provst
- 8 interviews med repræsentanter for følgende menighedsråd: Astrup-Tulstrup-Hvilsted, Beder, Fredens, Kolt, Malling, Skåde, Tiset og Viby

Provsten samt alle 13 menighedsrådsformænd i provstiet er blevet kontaktet per e-mail samt ringet op telefonisk med tilbud om at deltage i evalueringen, såfremt data har været tilgængelig på sogn.dk.

Af disse har 2 frabedt sig at deltage, mens 3 ikke er vendt tilbage på henvendelserne.

Evalueringen har været sendt til menighedsrådene og provsten til kommentering.

Aarhus Vestre provsti

Tabel 18: Forsøgsevaluering – Forsøgsramme 1 – Aarhus Vestre provsti

Baseline	
Hidtidig praksis Før indtrædelse i forsøgslovgivningen havde Aarhus Vestre Provsti en kirkekalkningspulje, som har eksisteret i ca. 10 år ved dispensation.	
Vurdering ift. baseline-kriterie I nedenstående skema vurderer Folkekirken Uddannelses- og Videnscenter hvorvidt praksis før forsøgets igangsættelse lever op til baseline-kriterierne.	
Baseline-kriterie	Vurdering
1. Der må ikke være oprettet puljer til afgrænsede og veldefinerede projekter hos menighedsrådene i provstiudvalgskassen som fx puljer til strategiarbejde, en generel anlægspulje eller en kirkekalkningspulje.	Nej
Aarhus Vestre Provstis praksis inden forsøgets begyndelse har ikke den nødvendige forskellighed til forsøgsindsatsen, da provstiet også havde en puljeordning før.	
Fidelitet	
Forsøgspraksis Der er oprettet 2 puljer i Aarhus Vestre Provsti:	
<i>Kirkekalkningspulje:</i> Et samarbejde omkring en årlig kirkekalkning ved en kalkningsentreprenør. <i>Fælles pulje til udviklingsprojekter:</i> En pulje, som kan søges af flere menighedsråd i fællesskab og til formål, der ligger uden for menighedsrådenes almindelige budgetter. Aktiviteterne skal gerne have et diakonalt sigte. De er tidsbegrænsede til en treårig periode.	
I Aarhus Vestre Provsti har der igennem en årrække været en kirkekalkningspulje, hvor menighedsrådene samarbejder om at få en kalkningsentreprenør ud årligt for at kalke de udvendige facader på kirkerne og eventuelle tilbygninger. Ordningen sendes i udbud hvert 4. år, og det har indtil videre resulteret i, at kirkebygninger står hvide hele året flere steder. Puljen til udviklingsprojekter er en nystartet pulje, der trådte i kraft med forsøgslovgivningen. Midlerne i denne pulje er særligt målrettet diakonale tiltag, der finder sted som et samarbejde mellem mindst to sogne eller tre pastorater. Puljen kan altså ikke søges af enkeltstående menighedsråd. Begge puljer er vedtaget på budgetsamrådsmøder ved stemmeflertal. Puljerne finansieres af provstiudvalgskassen og dækkes af menighedsrådenes ligningsmidler. Midlerne overføres efter ansøgning og godkendelse til kirkekassen. I Aarhus Vestre Provsti har Aarhus Nordre Provsti ført tilsyn med puljeordningen.	

Vurdering af fidelitet

Folkekirken Uddannelses- og Videnscenter vurderer i det nedenstående skema, hvorvidt forsøget har fungeret inden for fidelitets-kriterierne.

Fidelitets-kriterie	Vurdering
1. Der oprettes en eller flere formålsbestemte puljer med et konkret formål, der bestyres af provstiudvalget som en del af provstiudvalgskassen.	Ja
2. Udmøntningen til konkrete projekter kan ske på to måder: a. Midlerne overføres efter ansøgning fra menighedsrådene til kirkekassen, som afholder udgifterne. b. Udgifterne afholdes af provstiudvalgskassen.	Ja
3. Hvor menighedsrådenes rammebevilling til drift og bevillinger til anlæg fastsættes af provstiudvalget, er dette ikke tilfældet for puljen. Rammen for puljen fastsættes i stedet af menighedsrådene på budgetsamrådet med stemmeflertal (simpelt flertal) blandt de fremmødte menighedsrådsrepræsentanter. Det er en forudsætning, at mindst halvdelen af menighedsrådsrepræsentanterne er til stede.	Ja
4. Menighedsråd, som ikke deltager i puljesamarbejdet, skal således på budgetsamrådet være med til at tage stilling til puljens størrelse.	Ja
5. Det lovpligtige tilsyn i relation til de opgaver, der flyttes til provstiudvalget, skal af habilitetsmæssige årsager flyttes til et andet provstiudvalg. Tilsynspligten overgår på baggrund af en lokal aftale til et andet provstiudvalg. Såfremt en sådan aftale ikke kan indgås lokalt, udarbejder stiftet en rotationsordning mellem stiftets provstiudvalg.	Ja

Forsøget er således foretaget inden for rammerne af fidelitetskravene.

Samlet betyder baseline og fidelitet, at vi ikke kan konkludere noget evalueringsmæssigt om overgangen fra før og efter forsøgslovgivningen. Dermed kan der ikke konkluderes på, om forsøgslovgivningen giver anledning til forbedringer i forhold til de opstillede formål nedenfor. I det følgende vil vi derfor nøjes med at beskrive erfaringerne fra Aarhus Vestre Provsti vedr. det at agere inden for rammerne af forsøgslovgivningen uden dog at kunne evaluere på en før- og efter-situation.

Formål

Mere fleksible rammer for menighedsrådets opgaveløsning

I Aarhus Vestre Provsti har de to puljer meget forskellig karakter. Generelt opleves kirkekalkningspuljen som meget fleksibel, fordi den fungerer ligesom en forening, hvor menighedsrådene løfter en bygningsmæssig byrde i fællesskab ved at indbetale til provstiudvalgskassen og få en ensartet service retur. Puljen for udviklingsprojekter er der mere delte meninger om. Her er der flere menighedsrådsformænd, der giver udtryk for usikkerhed omkring puljens formål i forhold til at skubbe til balancen mellem provsti og menighedsråd. 3 ud af 6 formænd mener, at puljeordningen leverer fleksible rammer for opgaveløsningen, mens 2 ud af 6 ikke synes, at den giver fleksibilitet for menighedsrådene, da mere af styringen kommer til at ligge i provstiet. Erfaringerne i Aarhus Vestre Provsti er således delte og tyder på, at puljerne genstandsområde kan have betydning for om rammerne opleves som fleksible.

Menighedsråd får mulighed for at organisere sig individuelt med det som de oplever som den helt rigtige balance mellem kirkelige og administrative opgaver

Ifølge 4 ud af 6 interviewede menighedsrådsformænd giver puljerne mulighed for at organisere sig med den rigtige balance mellem kirkelige og administrative opgaver. Formændene fortæller, at kirkekalkningspuljen med den planlagte kalkning ved en ekstern ekspert giver ro til at koncentrere sig om andre ting i menighedsrådet. Med puljen for udviklingsprojekter udtaler flere formænd, at de bliver motiveret af at arbejde sammen om fælles kirkelige projekter som eksempelvis at hjælpe udsatte børn. Opsummerende mener størstedelen af de adspurgte menighedsrådsformænd, at puljeordningerne hjælper med at bibeholde en god balance mellem kirkelige og administrative opgaver.

Provstiudvalg og menighedsråd får mulighed for at prioritere midler bedst muligt til de projekter, som understøtter provstiets målsætninger

Puljeordningen forstås både af provsten og af 4 ud af 6 menighedsrådsformænd som et tiltag, der understøtter provstiets målsætninger. For provstiet giver udviklingspuljen mulighed for at øremærke midler til samarbejde mellem menighedsråd, mens kirkekalkningspuljen er en stordriftsløsning, der gør det muligt at fordele de økonomiske ressourcer på flere menighedsråd.

Der sikres en fleksibel proces, når midler skal fordeles

3 ud af 6 menighedsrådsformænd mener, at der er sikret en fleksibel proces omkring fordelingen af midler, mens 2 mener, at der ikke er sikret en fleksibel proces. Ligesom ved spørgsmålet om de fleksible rammer, er der stor forskel på de to puljer i provstiet. Ved kirkekalkningspuljen melder man sig til som menighedsråd, og derfor er der ikke en direkte og differentieret fordeling af midler på baggrund af ansøgninger, som der er ved puljen for udviklingsprojekter. Derfor går usikkerheden omkring fordelingen af midler blandt formændene på fordelingen af midler i udviklingspuljen, som stadig er så ny, at alle ikke har søgt puljen.

Evaluerings spørgsmål

Virker modellen efter hensigten?

Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter vurderer i det nedenstående skema, hvorvidt forsøgets erfaringer tyder på, at praksis inden for forsøgsrammens model bidrager til de opstillede formål.

Formål	Vurdering
1. Opnå mere fleksible rammer for menighedsrådenes opgaveløsning.	Ja
2. Menighedsrådene får mulighed for at organisere sig individuelt med det som de oplever som den helt rigtige balance mellem kirkelige og administrative opgaver.	Ja
3. Give provstiudvalg og menighedsråd mulighed for at prioritere midler bedst muligt til de projekter, som understøtter provstiets målsætninger.	Ja
4. Sikre en fleksibel proces, når midler skal fordeles.	Ja

På baggrund af erfaringerne fra Aarhus Vestre Provsti, tyder det på, at puljernes meget forskellige karakter understøtter en uens tilgang til formålene. Alle fire formål ser ud til i varierende grad at blive understøttet af forsøgsrammens model.

Generelt mener de fleste adspurgte menighedsrådsformænd dog, at puljeordningerne – og her især kirkekalkningspuljen - overordnet set fungerer godt. Menighedsrådsformændene vurderer, at deres arbejde som menighedsråd lettes af kirkekalkningspuljen, mens udviklingspuljen stadig er til diskussion på menighedsrådsniveau. Det afspejler sig i en tøven over for spørgsmålene om fleksibilitet, da puljen for udviklingsprojekter hos nogle interviewpersoner skaber usikkerhed om den fleksible proces og arbejdsfordelingen mellem menighedsråd og provsti.

Er modellen økonomisk rentabel?

5 ud af 6 adspurgte menighedsrådsformænd mener, at modellen er økonomisk rentabel, fordi man har mindre arbejde i de enkelte menighedsråd ved at sammenlægge administration af kirkekalkning på provstiniveau. Ifølge provsten er puljen til udviklingsprojekter ikke besparende, men den er oprettet med henblik på at skabe mere samarbejde i provstiet og give nye muligheder for kirkelige initiativer. Puljen for kirkekalkning er dermed besparende og økonomisk rentabel, mens puljen for udviklingsprojekter ikke er økonomisk rentabel, men måske motiverer menighedsrådsmedlemmerne. Det konkluderes derfor, at puljeordningen overordnet set ser ud til at give økonomisk rentable muligheder for menighedsrådene og især også for provstiet som helhed samtidig med at den giver muligheder for nye samarbejder på tværs.

Erfaringsopsamling

Enigheds-/frivillighedsaspektet i samarbejde mellem menighedsråd og provstiudvalg

5 ud af 6 adspurgte menighedsrådsformænd mener, at der har været enighed om puljerne, der er foreslået af provstiudvalget på et budgetsamråd og vedtaget af menighedsrådene. Alle menighedsråd bidrager til puljerne via deres ligningsmidler, men det er frivilligt at deltage. Provsten fortæller, at der i starten af kirkekalkningspuljen var flere menigheder, der ikke ville være med i puljen, men at de har meldt sig på et senere tidspunkt. Det er heller ikke alle menighedsråd, der har glæde af kirkekalkningspuljen, da nogle sognekirker ikke er kalkede.

Ifølge provsten misforstår forsøgslovgivningen den løbende dialog, der er imellem provsti og menighedsråd, ved at gøre det muligt for menighedsrådene at lægge puljemidler i provstiudvalgskassen uden om provstiet. Han fortæller, at puljerne altid er et samarbejde mellem provsti og menighedsråd, og at de derfor skal oprettes ved enighed mellem begge parter.

Data

Evalueringen foretages på baggrund af følgende data

- 1 interview med provsten fra Aarhus Vestre Provsti
- 6 interviews med menighedsrådsformænd for følgende menighedsråd: Borum, Brabrand, Hasle, Helligånds, Skjoldhøj, Sdr. Aarslev

Evaluering af forsøg under Lov om forsøg i folkekirken 2020

Provsten samt alle 11 menighedsrådsformænd er blevet kontaktet per e-mail samt ringet op telefonisk, såfremt data har været tilgængelig på sogn.dk med tilbud om at deltage i evalueringen.

Af disse har 1 frabedt sig at deltage, mens 4 ikke er vendt tilbage på henvendelserne.

Skanderborg provsti

Tabel 19: Forsøgsevaluering – Forsøgsramme 1 – Skanderborg provsti

Baseline	
Hidtidig praksis Før indtrædelse i forsøgslovgivningen havde Skanderborg provsti flere puljer, som fungerede på samme måde som i forsøgslovgivningen.	
Vurdering ift. baseline-kriterie I nedenstående skema vurderer Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter hvorvidt praksis før forsøgets igangsættelse lever op til baseline-kriterierne.	
Baseline-kriterie	Vurdering
1. Der må ikke være oprettet puljer til afgrænsede og veldefinerede projekter hos menighedsrådene i provstiudvalgskassen som fx puljer til strategiarbejde, en generel anlægspulje eller en kirkekalkningspulje.	Nej
Skanderborg provstis praksis inden forsøgets begyndelse har ikke den nødvendige forskellighed til forsøgsindsatsen, da provstiet også havde puljeordninger før. Det betyder, at det ikke er muligt at evaluere på forskellen mellem før og efter forsøgsordningens indtrædelse.	
Fidelitet	
Forsøgspraksis Der er tre puljer i forbindelse med forsøgslovgivningen i Skanderborg provsti:	
• <i>Omprioriteringspulje til forkyndelse:</i> Pulje til samarbejde mellem menighedsråd og eksterne aktører. Bestyrelsen består af provsten, to præster og fire læge menighedsrådsmedlemmer. • <i>Omprioriteringspulje til udvikling:</i> Pulje til fælles tiltag på tværs af sognene fx som kirkekalkning og regnskabskontor • <i>Omprioriteringspulje til fælles faglige og kollegiale tiltag for præster i Provstiet:</i> Pulje til kurser, provstikonventer, foredrag, internater og lignende til provstiets præster.	
Puljerne skal give mulighed for at menighedsrådene kan søge om midler til ekstraordinære tiltag, der ligger uden for den almindelige drift. I udviklingspuljen gælder dette fx en konfirmandmesse og begivenheder i forbindelse med smukfest. Puljerne bestyres af	

tre bestyrelser, der består af provstirepræsentanter, præster og menighedsrådsmedlemmer. Bestyrelsernes vedtægter er besluttet i provstiudvalget og godkendt af menighedsrådene på det endelige budgetsamråd. Puljernes størrelse justeres løbende af provstiudvalget, der sender opgørelser og beslutninger ud til menighedsrådene forud for budgetsamrådsmøderne. Der stemmes ikke om puljernes størrelse blandt menighedsrådene, men menighedsrådene har mulighed for at gøre indsigelse ved møderne. Alle menighedsråd deltager i puljeordningen. Midlerne til puljerne går fra ligningsbeløbet til menighedsrådene. Menighedsrådene sender en ansøgning til bestyrelsen for den pågældende pulje, der to gange årligt gennemgår ansøgningerne og giver besked om bevilling eller afslag. Efter ansøgning til provstiudvalget overføres puljemidlerne til den lokale kirkekasse eller udgifterne afholdes direkte af provstiudvalgskassen alt efter beløbs størrelse. I Skanderborg provsti har Favrskov provsti ført tilsyn med puljeordningen.

Vurdering af fidelitet

Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter vurderer i det nedenstående skema, hvorvidt forsøget har fungeret inden for fidelitets-kriterierne.

Fidelitets-kriterie	Vurdering
1. Der oprettes en eller flere formålsbestemte puljer med et konkret formål, der bestyres af provstiudvalget som en del af provstiudvalgskassen.	Ja
2. Udmøntningen til konkrete projekter kan ske på to måder: a. Midlerne overføres efter ansøgning fra menighedsrådene til kirke-kassen, som afholder udgifterne. b. Udgifterne afholdes af provstiudvalgskassen.	Ja
3. Hvor menighedsrådenes rammebevilling til drift og bevillinger til anlæg fastsættes af provstiudvalget, er dette ikke tilfældet for puljen. Rammen for puljen fastsættes i stedet af menighedsrådene på budgetsamrådet med stemmeflertal (simpelt flertal) blandt de fremmødte menighedsrådsrepræsentanter. Det er en forudsætning, at mindst halvdelen af menighedsrådsrepræsentanterne er til stede.	Nej
4. Menighedsråd, som ikke deltager i puljesamarbejdet, skal således på budgetsamrådet være med til at tage stilling til puljens størrelse.	Nej
5. Det lovpligtige tilsyn i relation til de opgaver, der flyttes til provstiudvalget, skal af habilitetsmæssige årsager flyttes til et andet provstiudvalg. Tilsynspligten overgår på baggrund af en lokal aftale til et andet provstiudvalg. Såfremt en sådan aftale ikke kan indgås lokalt, udarbejder stiftet en rotationsordning mellem stiftets provstiudvalg.	Ja

Man har ifølge baseline haft en puljeordning før forsøgslovgivningen blev indført. Det betyder, at evaluering af forandringen fra før til efter forsøgslovgivningens indførelse ikke kan foretages. Forsøget er desuden ikke fuldt foretaget inden for rammerne af fidelitetskravene, da puljernes størrelse ikke fastsættes ved stemmeflertal på budgetsamrådsmøderne, men i stedet fastsættes af provstiudvalget med godkendelse af menighedsrådene. Det betyder, at det ikke er muligt at evaluere, hvorfor formål og evalueringsspørgsmål udgår nedenfor.

Data

Evalueringen foretages på baggrund af følgende data

- 1 interview med provst
- 5 interviews med repræsentanter for 4 menighedsråd: Adslev, Skanderborg (2 repræsentanter), Ry og Storrिंग-Stjær

Provsten samt alle 20 menighedsrådsformænd i provstiet er blevet kontaktet per e-mail samt ringet op telefonisk med tilbud om at deltage i evalueringen, såfremt data har været tilgængelig på sogn.dk.

Evalueringen har været sendt til menighedsrådene og provsten til kommentering.

Brønderslev provsti

Tabel 20: Forsøgsevaluering – Forsøgsramme 1 – Brønderslev provsti

Baseline

Hidtidig praksis

Før indtrædelse i forsøget havde Brønderslev Provsti ikke puljer oprettet i provstiudvalgskassen. Dog anvendtes 5%-midlerne til uforudsete udgifter.

Vurdering ift. baseline-kriterie

Baseline-kriterie	Vurdering
1. Der må ikke være oprettet puljer til afgrænsede og veldefinerede projekter hos menighedsrådene i provstiudvalgskassen som fx puljer til strategiarbejde, en generel anlægspulje eller en kirkekalkningspulje.	Ja

Eftersom Brønderslev Provsti før indtrædelse i forsøget ikke havde oprettet puljer i provstiudvalgskassen, vil evaluering af overgangen til puljer kunne foretages.

Fidelitet

Forsøgspraksis

Brønderslev Provsti har oprettet to puljer:

- *Fælles anlæg*: En pulje til anlæg - dvs. bygningsmæssige projekter eller store maskiner. Puljen må ikke bruges til almindelig drift.
- *Fælles kalkningspulje*: En pulje til udvendig hvidkalkning af kirkebygninger. I puljen kan flere menighedsråd gå sammen om at indhente tilbud og derved spare på udgifterne til kalkning ved at kalke på samme tid. Man kan så søge om midlerne hos provstiudvalget. Puljen har været indført som et engangsforsøg, men med mulighed for forlængelse.

Provstiudvalget har foreslået de nuværende puljer, som blev indført ved stemmeflertal, hvor over halvdelen af menighedsrådene var mødt frem på det årlige budgetsamråd.

Puljerne er oprettet til konkrete formål og er fastlagt ved enighed mellem provstiudvalg

Evaluering af forsøg under Lov om forsøg i folkekirken 2020

og menighedsråd. Puljerne kører sideløbende med 5%-midlerne, så både puljer og 5%-midler kan søges løbende. Det er frivilligt at deltage i puljerne, da de ikke erstatter tidligere ordninger, men supplerer den nuværende ordning. Puljerne er kommet i stand, fordi man fra provstiets side fandt, at der var overskud i 5%-midlerne til at oprette nye puljer. Menighedsrådene sender en ansøgning til provstiudvalget, dernæst bliver ansøgningen behandlet på det månedlige provstiudvalgsmøde. Ansøgere får svar umiddelbart efter mødet, og midlerne overføres fra provstiudvalgs-kassen til den lokale kirkekasse. De andre menighedsråd får besked om fordelingen af midler i budgetsamrådet. I Brønderslev har Hjørring-Sønder Provsti ført tilsyn med puljeordningen.

Vurdering af fidelitet

Folkekirken Uddannelses- og Videnscenter vurderer i det nedenstående skema, hvorvidt forsøget har fungeret inden for fidelitets-kriterierne.

Fidelitets-kriterie	Vurdering
1. Der oprettes en eller flere formålsbestemte puljer med et konkret formål, der bestyres af provstiudvalget som en del af provstiudvalgs-kassen.	Ja
2. Udmøntningen til konkrete projekter kan ske på to måder: a. Midlerne overføres efter ansøgning fra menighedsrådene til kirke-kassen, som afholder udgifterne. b. Udgifterne afholdes af provstiudvalgs-kassen.	Ja
3. Hvor menighedsrådenes rammebevilling til drift og bevillinger til anlæg fast-sættes af provstiudvalget, er dette ikke tilfældet for puljen. Rammen for pul-jen fastsættes i stedet af menighedsrådene på budgetsamrådet med stem-meflertal (simpelt flertal) blandt de fremmødte menighedsrådsrepræsen-tanter. Det er en forudsætning, at mindst halvdelen af menighedsrådsrepræsen-tanterne er til stede.	Ja
4. Menighedsråd, som ikke deltager i puljesamarbejdet, skal således på budget-samrådet være med til at tage stilling til puljens størrelse.	Ja
5. Det lovpligtige tilsyn i relation til de opgaver, der flyttes til provstiudvalget, skal af habilitetsmæssige årsager flyttes til et andet provstiudvalg. Tilsynspli-gen overgår på baggrund af en lokal aftale til et andet provstiudvalg. Såfremt en sådan aftale ikke kan indgås lokalt, udarbejder stiftet en rotationsordning mellem stiftets provstiudvalg.	Ja

Forsøget er således foretaget inden for rammerne af fidelitetskravene. Eftersom både baseline-kriterie og fidelitets-kriterier er opfyldt kan der i det nedenstående evalueres på om overgangen til forsøgsindsatsen opfylder de ønskede formål.

Formål

Mere fleksible rammer for menighedsrådets opgaveløsning

Samtlige 8 adspurgte menighedsrådsformænd mener, at puljeordningen giver mere fleksible rammer for opgaveløsning i menighedsrådene. Da forsøgslovgivningen ikke erstatter nogen andre ordninger, fungerer den som en ekstra mulighed for at søge midler til anlæg og kirkekalkning hen over året. Ifølge menighedsrådsformændene giver puljerne større fleksibilitet, fordi menighedsrådene ikke behøver at planlægge alle deres udgifter lang tid i forvejen. Ansøgningsprocessen beskrives som ligetil, og menighedsrådene får hurtigt svar på, om de får de ansøgte midler. Der kan således siges at være opnået mere fleksible rammer for menighedsrådenes opgaveløsning.

Menighedsråd får mulighed for at organisere sig individuelt med det som de oplever som den helt rigtige balance mellem kirkelige og administrative opgaver

Ifølge de adspurgte menighedsrådsformænd er der generelt meget administration forbundet med at være menighedsråd. Dog mener 5 ud af 8 interviewpersoner, at puljeordningen afhjælper noget af den administrative byrde ved at tilbyde hurtige midler, når der er brug for det. Menighedsrådenes motivation til at gøre arbejdet er derfor højt på grund af puljerne, fordi menighedsrådsmedlemmerne kan se, at deres ideer bliver til noget. Den højnede motivation giver bedre forudsætninger for det kirkelige arbejde, hvilket bidrager positivt til balanceringen af kirkelige og administrative opgaver.

Provstiudvalg og menighedsråd får mulighed for at prioritere midler bedst muligt til de projekter, som understøtter provstiets målsætninger

6 ud af 8 adspurgte menighedsrådsformænd vurderer, at puljeordningen understøtter provstiets målsætninger, fordi det er provstiudvalget, der har foreslået de nuværende puljer. Ifølge provstisekretæren er puljerne lagt ud fra et 5-årigt budget, der også kommer af langsigtet planlægning fra provstiudvalget. Puljerne til anlæg er ment som en økonomisk hjælp til menighedsråd, der mangler midler til byggeri og maskiner, mens den fælles kirkekalkning er ment både som hjælp og som besparelse i hele provstiet, da der så er mulighed for at indhente billigere tilbud på kalkning ved at flere menighedsråd går sammen om at indhente et fælles tilbud. Overordnet er puljeordningerne også ment som løftestang for mere samarbejde mellem menighedsrådene fra provstiets side, noget både flere menighedsrådsformænd og provstisekretæren nævner som et resultat af forsøgsordningen. Puljeordningen understøtter således provstiets målsætninger.

Der sikres en fleksibel proces, når midler skal fordeles

8 ud af 8 interviewede menighedsrådsformænd mener, at processen omkring fordelingen af midler fungerer fint. Menighedsrådene har mulighed for at se fordelingen på det årlige budgetsamrådsmøde, og flere menighedsråd snakker sammen desuden sammen løbende, hvilket øger gennemsigtigheden. Størstedelen af menighedsrådsformændene har tillid til, at provstiudvalget fordele midlerne lige. Der kan på denne baggrund siges at være sikret en fleksibel proces, når midler skal fordeles.

Evaluerings spørgsmål

Virker modellen efter hensigten?

Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter opsamler i det nedenstående skema, hvorvidt formålene med forsøgslovgivningen er indfriet.

Formål	Vurdering
1. Opnå mere fleksible rammer for menighedsrådenes opgaveløsning.	Ja
2. Menighedsrådene får mulighed for at organisere sig individuelt med det som de oplever som den helt rigtige balance mellem kirkelige og administrative opgaver.	Ja
3. Give provstiudvalg og menighedsråd mulighed for at prioritere midler bedst muligt til de projekter, som understøtter provstiets målsætninger.	Ja

4. Sikre en fleksibel proces, når midler skal fordeles.

Ja

Erfaringerne fra Brønderslev provsti er således, at forsøgslovgivningen understøtter de intendede formål.

Generelt mener de adspurgte menighedsrådsformænd, at puljeordningen fungerer godt. Respondenterne vurderer, at puljeordningen som et nyt tiltag er et fint redskab til at understøtte de enkelte menighedsråds arbejde i forbindelse med byggeri/anlæg samt kirkekalkning.

Tilsynet med puljeordningen fra et andet provsti fungerer imidlertid ifølge provstisekretæren og provstiudvalget ikke efter hensigten, fordi tilsynet, som det er nu, ikke lever op til kriterierne for et ordentligt tilsyn. Der skal gerne være en større afstemning mellem idéen om upartisk tilsyn og den reelle udførelse, således at tilsynet ikke får karakter af ren proforma.

Er modellen økonomisk rentabel?

Puljeordningen erstatter ikke nogen anden økonomisk ordning, men repræsenterer alene to ekstra muligheder for at søge midler for menighedsrådene, fordi der har været et økonomisk overskud i 5 procents midlerne. Dertil indgår puljerne i provstiets 5-årige budget med mulighed for løbende justering af anlægspuljens størrelse ved budgetsamarrådet. Kirkekalkningspuljen er indtil videre et engangstilfælde og den er derfor ikke blevet justeret. Ifølge de adspurgte menighedsrådsformænd og provstisekretæren er puljerne med til at smidiggøre arbejdsgangen for både provsti og menighedsråd uden nogen ekstra omkostning. Derfor er modellen økonomisk rentabel.

Erfaringsopsamling

Enigheds-/frivillighedsaspektet i samarbejde mellem menighedsråd og provstiudvalg

Ifølge 7 ud af 8 adspurgte menighedsrådsformænd samt provstisekretæren har der været enighed mellem menighedsrådene og provstiudvalget om puljerne ved budgetsamarrådsmøderne. Provstiudvalget har foreslået puljerne og menighedsrådene har haft mulighed for at sige til eller fra, ligesom de har mulighed for ikke at søge puljerne, hvis de ikke ønsker det.

Data

Evalueringen foretages på baggrund af følgende data

- 1 interview med provstisekretæren fra Brønderslev Provsti
- 8 interviews med repræsentanter for følgende menighedsråd: Agersted, Asaa, Jerslev-Hellum-Mylund, Hellevad, Tolstrup, Voer, Ørum, Øster Brønderslev.

Provstisekretær samt alle 14 menighedsrådsformænd er blevet kontaktet med tilbud om at deltage i evalueringen per e-mail samt ringet op telefonisk, så vidt som det har været muligt at skaffe kontaktoplysninger.

Af disse har 3 frabedt sig at deltage, mens 3 ikke er vendt tilbage på henvendelserne.

Evalueringen har været sendt til alle provstiets menighedsråd samt provstisekretæren og derigennem Provstiudvalget til kommentering.

Viborg provsti

Tabel 21: Forsøgsevaluering – Forsøgsramme 1 – Viborg Domprovsti

Baseline	
Hidtidig praksis Før indtrædelse i forsøgslovgivningen havde Viborg Domprovsti flere formålsrettede puljer, som menighedsrådene kunne søge til bestemte begivenheder som eksempelvis et 24 timers løb ved Søndersø. Puljeordningerne kører sideløbende med 5 procents midlerne, der er en pulje øremærket til uforudsete hændelser.	
Vurdering ift. baseline-kriterie I nedenstående skema vurderes hvorvidt praksis før forsøgets igangsættelse lever op til baseline-kriterierne.	
Baseline-kriterie	Vurdering
1. Der må ikke være oprettet puljer til afgrænsede og veldefinerede projekter hos menighedsrådene i provstiudvalgskassen som fx puljer til strategiarbejde, en generel anlægspulje eller en kirkekalknings-pulje.	Nej
Viborg Domprovsti har ikke den nødvendige forskellighed til forsøgsindsatsen, da provstiet også havde puljeordninger før.	
Fidelitet	
Forsøgspraksis I forsøgsperioden har der i Viborg Domprovsti været 7 aktive puljer. Alle puljer undtagen én (det elektroniske kirkegårds kort) har eksisteret før forsøgslovgivningen trådte i kraft.	
• <i>Særlige kirkelige aktiviteter</i>: En paraplypulje, der dækker en række forskellige kirkelige aktiviteter • <i>Provstiband</i>: Band sponsoreret af provstiet for puljemidler, som menighedsrådene kan booke til at spille ved gudstjenester og lignende arrangementer. • <i>Provsti konfirmandevent</i>: En pulje til et fælles dagsarrangement for konfirmander i Viborg Domkirke • <i>Elektronisk kirkegårds kort</i>: En pulje til etablering af elektroniske kirkegårds kort • <i>Musikfestival – lokalt initiativ</i>: Hvert andet år er der musikfestivalsuge i Viborg med diverse arrangementer, som man kan søge denne pulje til • <i>Natkirke</i>: Pulje til initiativer til natkirker • <i>Energimærkning og screening</i>: Pulje til energibesparende tiltag både ved obligatorisk screening af kirker og kirkebygninger samt udbedring af eksisterende forhold som fx udskiftning af belysning til LED-pærer.	

Da Viborg Domprovsti har forskellige slags målrettede puljer, er praksis omkring brug af puljerne også forskellig. Ved provstibandet booker menighedsrådene sig ind i bandets kalender for at få en tid til koncert. Ved musikfestivalsugen er der nedsat en arbejdsgruppe for arrangementerne, som menighedsrådene henvender sig til. Energimærkning og screening har været obligatorisk for alle sogne, hvor hvert menighedsråd har fået en energiekspert ud for at screene deres kirkebygninger. Dernæst har menighedsrådene kunnet søge samme pulje til energiforbedrende tiltag. Her har de skullet sende en ansøgning til provstiudvalget inden det månedlige provstiudvalgsmøde. Natkirkepuljen er mest brugt af bykirkerne, mens puljen for særlige kirkelige aktiviteter dækker en række kirkelige initiativer. Ved konfirmandevents i provstiet kan det enkelte menighedsråd også melde sig til et fælles arrangement i domkirken med årets konfirmander med koncert og teater. Det elektroniske kirkekort er et tilbud til menighedsrådene, som i lighed med natkirkepuljen afhænger af det enkelte sogns placering og nytte af at digitalisere kirkegården.

Puljernes størrelse bliver diskuteret på det indledende budgetsamråd i marts. Dernæst er der i maj møder mellem det enkelte menighedsråd og provstiet, hvor menighedsrådene kan komme med ønsker til budgetrammen for det næste år. I september fastsættes både puljer og budgetter på det endelige budgetsamråd mellem provsti og menighedsråd, hvor menighedsrådene stemmer om puljerne. Puljerne er fastsat ved enighed mellem menighedsråd og provsti, midlerne til puljerne går fra ligningsbeløbet til menighedsrådene. Kirkekasserne afholder udgifterne hvis muligt ellers afholder provstiudvalgskassen udgiften. I Viborg Domprovsti har Viborg Østre Provsti fået til opgave at føre tilsyn med puljeordningen. Tilsynet er dog ikke blevet foretaget.

Vurdering af fidelitet

Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter vurderer i det nedenstående skema, hvorvidt forsøget har fungeret inden for fidelitets-kriterierne.

Fidelitets-kriterie	Vurdering
1. Der oprettes en eller flere formålsbestemte puljer med et konkret formål, der bestyres af provstiudvalget som en del af provstiudvalgskassen.	Ja
2. Udmøntningen til konkrete projekter kan ske på to måder: a. Midlerne overføres efter ansøgning fra menighedsrådene til kirkekassen, som afholder udgifterne. b. Udgifterne afholdes af provstiudvalgskassen.	Ja
3. Hvor menighedsrådenes rammebevilling til drift og bevillinger til anlæg fastsættes af provstiudvalget, er dette ikke tilfældet for puljen. Rammen for puljen fastsættes i stedet af menighedsrådene på budgetsamrådet med stemmeflertal (simpelt flertal) blandt de fremmødte menighedsrådsrepræsentanter. Det er en forudsætning, at mindst halvdelen af menighedsrådsrepræsentanterne er til stede.	Ja
4. Menighedsråd, som ikke deltager i puljesamarbejdet, skal således på budgetsamrådet være med til at tage stilling til puljens størrelse.	Ja
5. Det lovpligtige tilsyn i relation til de opgaver, der flyttes til provstiudvalget, skal af habilitetsmæssige årsager flyttes til et andet provstiudvalg. Tilsynspligten overgår på baggrund af en lokal aftale til et andet provstiudvalg. Såfremt	Nej

en sådan aftale ikke kan indgås lokalt, udarbejder stiftet en rotationsordning mellem stiftets provstiudvalg.

Man har ifølge baseline haft puljeordningerne før forsøgslovgivningen blev indført. Det betyder, at evaluering af forandringen fra før til efter forsøgslovgivningens indførelse ikke kan foretages. Forsøget er desuden ikke fuldt foretaget inden for rammerne af fidelitetskravene, da det lovpligtige tilsyn ikke er gennemført. Eftersom praksis imidlertid følger forsøgslovgivningens retningslinjer for *udførelsen* af puljeordninger, kan der dog godt skabes erfaringer om det at agere inden for rammerne af forsøgslovgivningen nedenfor.

Formål

Mere fleksible rammer for menighedsrådets opgaveløsning

Erfaringerne fra de 13 adspurgte menighedsrådsformænd peger på, at puljeordningerne opleves som velfungerende, da puljerne giver muligheder for at søge midler til forskellige formål og begivenheder, som kan inspirere menighedsrådenes arbejde.

Menighedsråd får mulighed for at organisere sig individuelt med det som de oplever som den helt rigtige balance mellem kirkelige og administrative opgaver

5 ud af 13 formænd svarer, at puljeordningen er med til at skabe en god balance mellem det kirkelige og det administrative arbejde, fordi der er flere tiltag, som de enkelte menighedsråd kan få glæde af som eksempelvis provstibandet. 7 ud af 13 adspurgte menighedsrådsformænd mener imidlertid ikke, at menighedsrådsarbejdet som sådan er afhængig af puljerne. Det ser således ud til at puljerne for nogle menighedsråd er med til at skabe rammerne for en god balance mellem kirkelige og administrative opgaver.

Provstiudvalg og menighedsråd får mulighed for at prioritere midler bedst muligt til de projekter, som understøtter provstiets målsætninger

7 ud af 13 adspurgte menighedsrådsformænd mener, at puljerne understøtter provstiets målsætninger, mens 6 formænd ikke ved, hvad provstiets målsætninger er. Flere puljer har også en midlertidig karakter, da de er bundet til bestemte begivenheder som fx musikfestivalsugen eller til oplevelser for konfirmander eller menighed. Derfor er der ikke umiddelbart en synlig provstimålsætning for flere af de adspurgte formænd. Dog mener hovedparten og også den adspurgte domprovst, at puljerne understøtter provstiets målsætninger.

Der sikres en fleksibel proces, når midler skal fordeles

11 ud af 13 adspurgte menighedsrådsformænd mener, at der er sikret en fleksibel proces omkring fordelingen af midler. De fleste formænd har tillid til provstiets håndtering af puljemidlerne, og flere nævner, at det går efter først-til-mølle-princippet, hvor den, der først søger, får først. Fordi menighedsråd og provsti afholder tre møder i løbet af året (indledende budgetsamråd, enkeltvis møder mellem menighedsråd og provsti og endeligt budgetsamråd) mener næsten alle formænd, at der er god dialog og transparens omkring økonomistyringen generelt såvel som af puljerne i provstiet.

Evalueringsspørgsmål

Virker modellen efter hensigten?

Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter vurderer i det nedenstående skema, hvorvidt forsøgets erfaringer tyder på, at praksis inden for forsøgsrammens model opfylder formålene.

Formål	Vurdering
1. Opnå mere fleksible rammer for menighedsrådenes opgaveløsning.	Ja
2. Menighedsrådene får mulighed for at organisere sig individuelt med det som de oplever som den helt rigtige balance mellem kirkelige og administrative opgaver.	Ja
3. Give provstiudvalg og menighedsråd mulighed for at prioritere midler bedst muligt til de projekter, som understøtter provstiets målsætninger.	Ja
4. Sikre en fleksibel proces, når midler skal fordeles.	Ja

Alle adspurgte menighedsråd mener, at puljeordningen fungerer godt, da puljerne giver mange muligheder for at få glæde af fælles tiltag som provstiband, konfirmandevent og screeningskonsulenten. Dog er det forskelligt i hvilken grad menighedsrådene benytter sig af puljerne, ligesom det ikke er alle puljer, der er relevante for alle menighedsråd. Det betyder i praksis, at nogen ikke oplever at puljerne bidrager til deres arbejde – herunder til fleksible rammer for arbejdet og balancen mellem kirkelige og administrative opgaver.

Tilsyn med puljeordningen fra et andet provsti fungerer ifølge domprovsten ikke efter hensigten, fordi provstiet allerede er under tilsyn fra en ekstern revisor.

Er modellen økonomisk rentabel?

6 ud af 13 adspurgte menighedsrådsformænd mener, at modellen for at placere puljer i provstiudvalgskassen er rentabel. Modellen sparer menighedsrådene for en del administration ved at rykke flere økonomiske ressourcer til provstiniveau, mens den ikke forøger personalet i provstiet. De mange puljer er taget fra menighedsrådenes ligningsbeløb til fordel for stordriftsbeslutninger om fx energibesparelse i hele provstiet. Det betyder, at modellen kan frigive sociale ressourcer lokalt, fordi man fra provstiets side kan tilbyde fordele ved fælles kirkelige aktiviteter eller delt fagpersonale. Dog mener flere formænd, at man skal være opmærksom på, om bevægelsen hen imod en større centralisering af midler på provstiniveau i kombination med flere fagkonsulenter kan udhule menighedsrådsarbejdet for de mange kompetente mennesker i menighedsrådet.

Erfaringsopsamling

Enigheds-/frivillighedsaspektet i samarbejde mellem menighedsråd og provstiudvalg

Da puljerne har været der længe, kunne 6 af de adspurgte menighedsrådsformænd ikke huske, om der var enighed ved oprettelsen af puljerne. 6 formænd mente, at der var enighed. Generelt fortalte langt størstedelen, at der ikke havde været stor diskussion eller strid i forbindelse med puljerne på budgetsamrådsmøderne. Provstiudvalget kom-

mer med forslag til puljer, som menighedsrådene kan tage stilling til. Domprovsten mener, at frivillighedsaspektet også skal gælde provstiet, som skal have ret til at sige nej til puljer, hvis der ikke har været en fagekspert inde over puljernes emne.

Evalueringen foretages på baggrund af følgende data

- 1 interview med provst og skriftlig korrespondance med provstisekretær
- 13 interviews med menighedsrådsformænd for følgende menighedsråd: Asmild, Houlkær, Iglsø, Mønsted, Resen, Sjørslev-Almind-Lysgård, Smøllerup, Sparkær-Gammelstrup, Stoholm, Sønder Rind, Tårup-Kvols, Vinkel, Vroue.

Provsten samt alle 25 menighedsrådsformænd er blevet kontaktet per e-mail samt ringet op telefonisk, såfremt data har været tilgængelig på sogn.dk med tilbud om at deltage i evalueringen.

Af disse har 6 frabedt sig at deltage, mens 6 ikke er vendt tilbage på henvendelserne.

Evalueringen har været sendt til alle provstiets menighedsråd samt provsten og provstisekretæren til kommentering.

Varde provsti

Tabel 22: Forsøgsevaluering – Forsøgsramme 1 – Varde provsti

Baseline

Hidtidig praksis

Før indtrædelse i forsøget havde Varde provsti ikke puljer oprettet i provstiudvalgskassen. Dog anvendtes 5%-midlerne til uforudsete udgifter.

Vurdering ift. baseline-kriterie

I nedenstående skema vurderer Folkekirken Uddannelses- og Videnscenter hvorvidt praksis før forsøgets igangsættelse lever op til baseline-kriterierne.

Baseline-kriterie	Vurdering
1. Der må ikke være oprettet puljer til afgrænsede og veldefinerede projekter hos menighedsrådene i provstiudvalgskassen som fx puljer til strategiarbejde, en generel anlægspulje eller en kirkekalkningspulje.	Ja

Eftersom Varde provsti før indtrædelse i forsøget ikke havde oprettet puljer i provstiudvalgskassen, vil evaluering af overgangen til puljer kunne foretages.

Fidelitet

Forsøgspraksis

I Varde provsti er der med forsøgsordningen oprettet én pulje:

- *Pulje for anlægs- og renoveringsopgaver:* midler til gennemførelse af anlægs- og renoveringsopgaver i provstiets sogne.

Puljen er oprettet til konkrete formål og er fastlagt ved enighed mellem provstiudvalg og menighedsråd. Puljens størrelse vedtages på budgetsamrådet ved stemmeflertal blandt alle de fremmødte menighedsrådsrepræsentanter. Puljen kører sideløbende med 5%-midlerne, så både pulje og 5%-midler kan søges løbende. Det er frivilligt at deltage i puljen, men i praksis er alle menighedsråd med. Menighedsrådene sender en ansøgning til provstiudvalget, hvorefter ansøgningen bliver behandlet på det månedlige provstiudvalgsmøde. Ansøgere får svar umiddelbart efter mødet, og midlerne overføres fra provstiudvalgskassen til den lokale kirkekasse. De andre menighedsråd får besked om fordelingen af midler i budgetsamrådet. I Varde provsti har Grene provsti ført tilsyn med puljeordningen.

Vurdering af fidelitet

Folkekirken Uddannelses- og Videnscenter vurderer i det nedenstående skema, hvorvidt forsøget har fungeret inden for fidelitets-kriterierne.

Fidelitets-kriterie	Vurdering
1. Der oprettes en eller flere formålsbestemte puljer med et konkret formål, der bestyres af provstiudvalget som en del af provstiudvalgskassen.	Ja
2. Udmøntningen til konkrete projekter kan ske på to måder: a. Midlerne overføres efter ansøgning fra menighedsrådene til kirkekassen, som afholder udgifterne. b. Udgifterne afholdes af provstiudvalgskassen.	Ja
3. Hvor menighedsrådenes rammebevilling til drift og bevillinger til anlæg fastsættes af provstiudvalget, er dette ikke tilfældet for puljen. Rammen for puljen fastsættes i stedet af menighedsrådene på budgetsamrådet med stemmeflertal (simpelt flertal) blandt de fremmødte menighedsrådsrepræsentanter. Det er en forudsætning, at mindst halvdelen af menighedsrådsrepræsentanterne er til stede.	Ja
4. Menighedsråd, som ikke deltager i puljesamarbejdet, skal således på budgetsamrådet være med til at tage stilling til puljens størrelse.	Ja
5. Det lovpligtige tilsyn i relation til de opgaver, der flyttes til provstiudvalget, skal af habilitetsmæssige årsager flyttes til et andet provstiudvalg. Tilsynspligten overgår på baggrund af en lokal aftale til et andet provstiudvalg. Såfremt en sådan aftale ikke kan indgås lokalt, udarbejder stiftet en rotationsordning mellem stiftets provstiudvalg.	Ja

Forsøget er således foretaget inden for rammerne af fidelitetskravene. Eftersom både baseline-kriterie og fidelitets-kriterier er opfyldt kan der i det nedenstående evalueres på om overgangen til forsøgsindsatsen opfylder de ønskede formål.

Formål

Mere fleksible rammer for menighedsrådets opgaveløsning

Erfaringerne fra Varde provsti peger på, at puljeordningen opleves som fleksibel. 7 ud af 10 interviewpersoner mener, at puljeordningen giver fleksibilitet, fordi menighedsrådene får deres projekter gennemført hurtigere. Ansøgningsprocessen er ligetil, og menighedsrådene får hurtigt svar på, om de får de ansøgte midler. Flere nævner, at arbejdsgangene er blevet nemmere. Derfor giver puljeordningen mere fleksible rammer for menighedsrådenes arbejde.

Menighedsråd får mulighed for at organisere sig individuelt med det som de oplever som den helt rigtige balance mellem kirkelige og administrative opgaver

6 ud af 10 menighedsråd oplever, at puljen bidrager til en god balance mellem kirkelige og administrative opgaver. Dettet styrker motivationen omkring løsningen af opgaverne, da menighedsrådsmedlemmerne kan se, at deres ideer bliver til noget.

Provstiudvalg og menighedsråd får mulighed for at prioritere midler bedst muligt til de projekter, som understøtter provstiets målsætninger

8 ud af 10 adspurgte repræsentanter for menighedsrådene siger, at puljeordningen understøtter provstiets målsætninger, da den giver bedre muligheder for at styre økonomien i provstiet på tværs af sogne. Ifølge provsten er det nemmere at leve op til de økonomiske målsætninger, når pengene er samlet i provstiet. Det gør, at man kan lave langsigtet økonomisk planlægning. Herunder fx undgå opsparing i nogle kirkekasser samtidig med låntagning i andre.

Der sikres en fleksibel proces, når midler skal fordeles

9 ud af 10 interviewede repræsentanter for menighedsråd mener, at der er sikret transparens og åbenhed omkring fordelingen af midler, fordi der er løbende dialog mellem provsti og menighedsråd. Dertil bliver fordelingen drøftet på budgetsamrådene, hvor alle menighedsråd deltager. Selvom flere nævner faren ved en forskydning af magt fra menighedsråd til provsti, har de adspurgte menighedsråd tiltro til provstiets håndtering af midlerne. Derfor er der sikret en fleksibel proces omkring fordelingen af midler.

Evaluerings spørgsmål

Virker modellen efter hensigten?

Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter vurderer i det nedenstående skema, hvorvidt modellen opfylder de opstillede formål.

Formål	Vurdering
1. Opnå mere fleksible rammer for menighedsrådenes opgaveløsning.	Ja
2. Menighedsrådene får mulighed for at organisere sig individuelt med det som de oplever som den helt rigtige balance mellem kirkelige og administrative opgaver.	Ja
3. Give provstiudvalg og menighedsråd mulighed for at prioritere midler bedst muligt til de projekter, som understøtter provstiets målsætninger.	Ja
4. Sikre en fleksibel proces, når midler skal fordeles.	Ja

Erfaringerne fra Varde Provsti er, at den forsøgte model indfrier de fire ovenstående formål.

9 ud af 10 adspurgte menighedsråd mener, at puljeordningen fungerer godt. Respondenterne vurderer, at deres motivation for at være menighedsrådsmedlem fastholdes med puljeordningen, fordi de kan søge om midler, modtage midlerne og færdiggøre deres projekter inden for en overskuelig fremtid.

Provsten nævner dog, at processen med at implementere forsøgsordningen fra Kirkeministeriets side af har været præget af overakademisk sprog og rigide rammer. Der har ikke været lyttet nok til hverken provstier eller menighedsråd, selvom selve ideen med puljeordningerne er fornuftig.

Er modellen økonomisk rentabel?

På provstiniveau er modellen økonomisk rentabel, fordi man ifølge de interviewede repræsentanter for menighedsråd og provst får pengene mere ud af arbejde ved at samle dem i provstiudvalgskassen end ved at pengene ligger ude i de lokale kirkekasser. I Varde provsti har man længe arbejdet målrettet med økonomistyring via "Varde-modellen", så det er ifølge provsten lykket at få afviklet et lån på 30 millioner i provstiet. Anlægspuljen kan forstås som endnu et led i denne økonomistyring, da den giver mulighed for at undgå lån ved at samle opsparede midler. Ved budgetsamrådene skal menighedsrådene afgive ønsker til anlæg de næste 5 år, så provstiet ved, hvad de kan forvente af udgifter. Opsummerende er modellen økonomisk rentabel, fordi den giver provstiet et styringsredskab til økonomien i hele provstiet.

Erfaringsopsamling

Enigheds-/frivillighedsaspektet i samarbejde mellem menighedsråd og provstiudvalg

Ifølge størstedelen af de adspurgte menighedsråd og provst har der været enighed mellem menighedsrådene og provstiudvalget om puljerne ved budgetsamrådsmøderne. Puljeordningen er vedtaget af et flertal af menighedsrådene. Der er løbende diskussion af midlerne på budgetsamrådene. Processen har fungeret godt, og menighedsrådene føler, at de har indflydelse på puljens størrelse og brug.

Data

Evalueringen foretages på baggrund af følgende data

- 1 interview med provst
- 10 interviews med repræsentanter for følgende menighedsråd (3 kasserere, 7 menighedsrådsformænd): Agerbæk, Billum, Blåvandshuk, Henne-Lønne, Horne, Lunde, Skovlund, Thorstrup, Ølgod og Øse

Provsten samt alle 26 menighedsrådsformænd i provstiet er blevet kontaktet per e-mail samt ringet op telefonisk med tilbud om at deltage i evalueringen, såfremt data har været tilgængelig på sogn.dk.

Af disse har 8 frabedt sig at deltage, mens 8 ikke er vendt tilbage på henvendelserne.

Evalueringen har været sendt til menighedsrådene og provsten til kommentering.

Bilag 2: Evalueringer af de enkelte forsøg i forsøgsramme 2

Silkeborg Kirkegårde og Krematorium

Tabel 23: Forsøgs evaluering – Forsøgsramme 2 – Silkeborg Kirkegårde og Krematorium

Baseline					
Hidtidig praksis Silkeborg og Mariehøj sogne havde inden forsøgsordningen et økonomisk samarbejde omkring driften af kirkegårdene og krematoriet. Regnskabet for kirkegårdene og krematoriet skulle konsolideres i regnskabet for Silkeborg sogn. Mariehøj menighedsråd havde til ansvar at godkende regnskabet for kirkegårdene og krematoriet, mens Silkeborg menighedsråd skulle godkende det konsoliderede regnskab. Samarbejdet havde ikke adgang til at aflægge selvstændigt budget og regnskab i Økonomiportalen.					
Vurdering ift. baseline-kriterie					
<table><tr><th>Baseline-kriterie</th><th>Vurdering</th></tr><tr><td>1. Eksisterende samarbejder har ikke haft adgang til at aflægge budget og regnskab i Økonomiportalen. Dette har ligget i menighedsrådet.</td><td>Ja</td></tr></table>	Baseline-kriterie	Vurdering	1. Eksisterende samarbejder har ikke haft adgang til at aflægge budget og regnskab i Økonomiportalen. Dette har ligget i menighedsrådet.	Ja	
Baseline-kriterie	Vurdering				
1. Eksisterende samarbejder har ikke haft adgang til at aflægge budget og regnskab i Økonomiportalen. Dette har ligget i menighedsrådet.	Ja				
Silkeborg og Mariehøj sogne har haft et økonomisk samarbejde inden indtrædelse i forsøget, men eftersom samarbejdet ikke har haft adgang til aflæggelse af budget og regnskab i Økonomiportalen, har sognenes praksis inden indtrædelse i forsøget den nødvendige forskellighed til forsøgsindsatsen. Derfor vil evaluering af forsøgsindsatsen være mulig.					
Fidelitet					
Forsøgspraksis Samarbejdet om Silkeborg Kirkegårde og Krematorium har en fælles kirkegårdsbestyrelse med tre repræsentanter fra hver af de to menighedsråd. Menighedsrådene har uddelegeret deres beslutningskompetence angående driften af kirkegårdene og krematoriet til kirkegårdsbestyrelsen, som har ansvaret sammen med kirkegårdslederen. Samarbejdet har adgang til Økonomiportalen, og kirkegårdsbestyrelsen udarbejder budget og årsregnskab, der skal godkendes af de to menighedsråd på et koordinerende møde. Samarbejdet udarbejder ligeledes kvartalsrapporter. Midlerne til samarbejdet afsættes direkte af provstiudvalget til samarbejdet. Derudover har menighedsrådene uddelegeret beslutningskompetencen angående kirkegårdenes personalenormering til provstiudvalget. Det betyder, at det er provstiudvalget, der fastsætter lønrammen for kirkegårdspersonalet.					
Vurdering af fidelitet I nedenstående skema vurderer Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter, om forsøget lever op til fidelitets-kriterierne.					

Evaluerings af forsøg under Lov om forsøg i folkekirken 2020

Fidelitets-kriterie	Vurdering
1. Menighedsrådene afsætter midler til et samarbejde.	Nej
2. Hvis flere menighedsråd bevilger midler til samarbejdet afholdes et eller flere koordinerende møder mellem menighedsrådene, hvor økonomien fastlægges.	Nej
3. Samarbejdet skal udarbejde budget, kvartalsrapporter og årsregnskab parallelt med menighedsrådene.	Ja

Forsøget er foretaget inden for to af de tre fidelitetskrav.

Provstiudvalget afsætter midler direkte til samarbejdet uden om sognenes kirkekasser. Dermed har menighedsrådene ikke selv beslutningskompetencen til afsættelse af midler til samarbejdet om end forslag til budget kommer fra menighedsrådene gennem repræsentanterne i kirkegårdsbestyrelsen. Konsekvensen af denne praksis er, at provstiudvalget i princippet kan ændre på midlernes størrelse eller vælge at gå imod kirkegårdsbestyrelsens budgetforslag, hvilket ikke er i overensstemmelse med forsøgets intenderede formål.

Der afholdes koordinerende møder mellem menighedsrådene, hvor økonomiudkast etableres i regi af kirkegårdsbestyrelsen. Imidlertid kan økonomien hverken siges at bevilges eller fastlægges på disse møder, da den formelle kompetence ligger i provstiudvalget. Dette er ligeledes uden for intentionen i forsøget.

Ifølge den intenderede forsøgspraksis udarbejdes i samarbejdet særskilt budget, kvartalsrapporter og årsregnskab parallelt med menighedsrådene.

Idet praksis under forsøget ikke er foretaget inden for rammerne af forsøgets intentioner, kan der ikke evalueres på, hvorvidt forsøgets intenderede indsats fungerer efter hensigterne. Det betyder, at formål og evalueringsspørgsmål ikke kan behandles, hvorfor de udgår nedenfor.

Data

Evalueringen foretages på baggrund af følgende data

- Ét interview med en repræsentant for Silkeborg provstiudvalg.
- Ét interview med en repræsentant for Silkeborg Kirkegårde og Krematorium.

Menighedsrådsformændene fra Silkeborg og Mariehøj sogne samt repræsentanten fra Silkeborg provstiudvalg er blevet kontaktet per e-mail samt ringet op telefonisk med tilbud om at deltage i evalueringen. Af disse har Silkeborg sogn henvist til kirkegårdslederen, som er interviewet som repræsentant for Silkeborg Kirkegårde og Krematorium, mens Mariehøj sogn ikke er vendt tilbage på henvendelserne.

Evalueringen har været sendt til kommentering hos de deltagende sogne samt øvrige interviewede parter.

Den fælleskirkegårdsdrift i Hillerød

Tabel 24: Forsøgsvaluering – Forsøgsramme 2 – Den fælles kirkegårdsdrift i Hillerød

Baseline	
Hidtidig praksis Inden indtrædelse i forsøget havde flere menighedsråd i provstiet et økonomisk samarbejde angående en fælles kirkegårdsdrift med en tilhørende kirkegårdsbestyrelse. Regnskabet for kirkegårdene var fordelt på de enkelte menighedsråd, som bidrog med midlerne til samarbejdet. Det var kirkegårdsbestyrelsen, der disponerede over midlerne i samarbejdet.	
Vurdering ift. baseline-kriterie	
Baseline-kriterie	Vurdering
1. Eksisterende samarbejder har ikke haft adgang til at aflægge budget og regnskab i Økonomiportalen. Dette har ligget i menighedsrådet.	Ja
De deltagende menighedsråd har haft et samarbejde inden indtrædelse i forsøget, der ligner forsøgspraksissen på enkelte områder, men eftersom samarbejdet ikke har haft adgang til aflæggelse af budget og regnskab i Økonomiportalen, vil det i udgangspunktet være muligt at evaluere overgangen til forsøgsindsatsen.	
Fidelitet	
Fem menighedsråd indgår i samarbejdet om syv kirkegårde, hvor to repræsentanter fra hvert menighedsråd sidder i kirkegårdsbestyrelsen. Menighedsrådsrepræsentanterne i kirkegårdsbestyrelsen referer tilbage til deres eget menighedsråd. Det er kirkegårdsbestyrelsen, der styrer driften af kirkegårdene. Det vil sige, at kirkegårdsbestyrelsen prioriterer midlerne i samarbejdet, og at menighedsrådene gennem deres repræsentanter i kirkegårdsbestyrelsen fortsat fastholder det overordnede ansvar for disse prioriteringer. Samarbejdet har eget CVR-nummer, momsregnskab og udarbejder et selvstændigt budget og årsregnskab i økonomiportalen samt kvartalsrapporter. Kirkegårdsbestyrelsen lægger et selvstændigt budget for samarbejdet, hvor der tages hensyn til menighedsrådenes og den ledende gravers ønsker til budgettet. Kirkegårdsbestyrelsen søger midler ved menighedsrådene, og alle menighedsråd bidrager med en procentsats til driftsrammen. Midlerne bruges til indkøb og lønninger. Der afholdes et årligt møde mellem kirkegårdsbestyrelsen, menighedsrådenes formænd og provsten. På disse møder drøftes kirkegårdenes økonomi og funktionalitet. Regnskabet bliver varetaget på det fælles regnskabskontor i Hillerød provsti. De syv kirkegårdsprotokoller er blevet til én samlet protokol. Graverne er virksomhedsoverdraget via virksomhedsoverdragelsesloven til den fælles kirkegårdsdrift, hvor de er ansat som én samlet personalegruppe. Det vil sige, at graverne arbejder sammen to og to på de forskellige kirkegårde. Én gang om ugen er graverne fordelt alene på hver af de syv kirkegårde. I samarbejdet er der pt. ansat fire gravermedhjælpere og en ledende graver. Den ledende graver står for den daglige drift, herunder gravstedsprotokoller, legater og administration.	

Evaluerings af forsøg under Lov om forsøg i folkekirken 2020

Vurdering af fidelitet

Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter vurderer i nedenstående, hvorvidt forsøget lever op til fidelitets-kriterierne.

Fidelitets-kriterie	Vurdering
1. Menighedsrådene afsætter midler til et samarbejde.	Ja
2. Hvis flere menighedsråd bevilger midler til samarbejdet afholdes et eller flere koordinerende møder mellem menighedsrådene, hvor økonomien fastlægges.	Ja
3. Samarbejdet skal udarbejde budget, kvartalsrapporter og årsregnskab parallelt med menighedsrådene.	Ja

Forsøget er foretaget inden for rammerne af fidelitetskravene. Da både baseline-kriteriet og fidelitets-kriterierne er opfyldt for samarbejdet, kan der evalueres på, hvorvidt overgangen til forsøgsordningen opfylder de opstillede formål.

Formål

Menighedsrådet har fortsat kontrol med midlerne

Beslutningskompetencen vedrørende prioriteringen af midler i samarbejdet er udlagt til kirkegårdsbestyrelsen. Dog bibeholder menighedsrådene det overordnede ansvar gennem deres repræsentanter i kirkegårdsbestyrelsen. Regnskabet for samarbejdet læses op i kirkegårdsbestyrelsen, hvorved menighedsrådene har indsigt i, hvordan midlerne forvaltes gennem deres repræsentanter. Samlet set betyder disse forhold, at menighedsrådene fortsat har kontrol med midlerne i samarbejdet.

Skabe bedre indsigt/transparens i samarbejdets økonomi gennem selvstændigt budget og regnskab i Økonomiportalen

Det selvstændige budget og regnskab i Økonomiportalen giver samarbejdet mulighed for at sammenligne økonomien for kirkegårdene, hvilket giver en større indsigt i økonomien sammenlignet med inden forsøgsordningen. Formanden for kirkegårdsbestyrelsen og det fælles regnskabskontor i Hillerød provsti har adgang til samarbejdets budget og regnskab i Økonomiportalen, og de resterende bestyrelsesmedlemmer og menighedsrådene orienteres om økonomien gennem kvartalsrapporter, referater fra kirkegårdsbestyrelsesmøder og gennem menighedsrådenes repræsentanter i kirkegårdsbestyrelsen. Samlet set har det selvstændige budget og regnskab i Økonomiportalen skabt en bedre indsigt og transparens i samarbejdets økonomi.

At lette menighedsrådenes administrative arbejdsvilkår

Det har lettet menighedsrådenes administrative arbejde, at samarbejdet har et samlet regnskab, der ikke længere er fordelt ud på de deltagende sogne. Dermed behøver menighedsrådene ikke løbende at kontrollere og samkøre økonomi mellem samarbejde og menighedsråd.

Derudover har kirkegårdsbestyrelsen og den ledende graver overtaget den daglige drift af kirkegårdene, der tidligere har været en tung administrativ post i de enkelte menig-

hedsråd. Tidligere stod kirkeværgerne i menighedsrådene med ansvaret for gravstedsprotokoller. Denne opgave har den ledende graver overtaget for alle kirkegårde. Det har medført et større overblik, at de syv kirkegårdsprotokoller således er blevet samlet til én protokol.

Ved at samarbejde om kirkegårde oplever menighedsrådene ikke længere problemer med at få dækket kirkegårdspersonalets ferie- og sygedage. Igennem samarbejdet har kirkegårde en samlet personalegruppe med egen ledelse, som står for at dækkes disse behov. Samarbejdet bidrager dermed med en øget stabilitet og fleksibilitet. Det giver desuden menighedsrådene en bedre balance mellem det administrative og det kirkelige arbejde, hvor der er mere tid til højmesser, koncerter m.m.

På tværs opleves der således på flere måder en lettelse af de administrative arbejdsvilkår i menighedsrådene.

At lette samarbejdernes administrative arbejdsvilkår

Overgangen til forsøgspraksissen har været udfordrende for den nye kirkegårdsbestyrelse, da det bl.a. har været svært at vurdere budgettet for de syv kirkegårde. Dog mener de interviewede at samarbejdets administrative arbejdsvilkår er lettet ved at menighedsrådene har udlagt ansvaret for kirkegårde til en kirkegårdsbestyrelse. Her sidder repræsentanter fra de enkelte menighedsråd, som har interesse for og indsigt i kirkegårde og deres drift. Derved kan kirkegårdsbestyrelsen foretage kompetente beslutninger på vegne af menighedsrådene. Ved at udlægge beslutningskompetencen fra fem hele menighedsråd til én kirkegårdsbestyrelse, er de administrative arbejdsvilkår for samarbejdet blevet lettet, da beslutninger kan tages på ét kirkegårdsbestyrelsesmøde frem for at drøftes i alle fem menighedsråd.

Evaluerings spørgsmål

Skabe viden om hensigtsmæssigheden af modellen

Forsøgsordningen har medført et stort arbejde for kirkegårdsbestyrelsen i overgangsperioden til forsøgsordningen. Nogle menighedsrådsmedlemmer har skullet vænne sig til den nye ordning, hvor der er kommet en større afstand mellem menighedsrådene og graverne, eftersom det er kirkegårdsbestyrelsen, der har kontakt til kirkegårdspersonalet. Derudover har nogle menighedsrådsmedlemmer et ønske om, at de tages mere med på råd angående den overordnede plejeplan for kirkegårde, som det er kirkegårdsbestyrelsen, der udarbejder i samarbejde med den ledende graver.

Imidlertid er der en generel tilfredshed med ordningen blandt interviewpersonerne, og de håber, at forsøgsordningen bliver en permanent løsning. Interviewpersonerne fremhæver professionaliseringen af de administrative opgaver og et samlet kirkegårds personale under ledelse af den ledende graver som afgørende for, at modellen fungerer hensigtsmæssigt i Hillerød. Med forsøgsordningen har samarbejdet fået en professionel personalegruppe, der administrerer visse opgaver på vegne af menighedsrådet. Uddelegeringen af opgaver til personalegruppen kan medføre en bedre kontinuitet af vidensoverdragelsen, eftersom der sker en udskiftning af medlemmer i menighedsrådet hver fjerde år. Med en ledende graver for alle kirkegårde har samarbejdet et bedre over-

Evaluering af forsøg under Lov om forsøg i folkekirken 2020

blik over kirkegårdene. Den ledende graver har ansvaret for indkøb og det daglige personaleansvar, hvilket er en lettelse for kirkegårdsbestyrelsens arbejdsvilkår, da kirkegårdsbestyrelsen ikke længere skal varetage den funktion. Under forsøgsmodellen er kirkegårdspersonalet blevet ansat som én samlet personalegruppe, hvilket har resulteret i, at kirkegårdspersonalet har et kollegaskab, hvor de kan spare fagligt med hinanden. Desuden kan større opgaver løses hurtigere, når der er behov for det, da graverne kan samarbejde om at løfte opgaverne, eksempelvis ved klipping af hæk og pålægning af gran. Det betyder også, at opgaver oftere kan løses uden afbræk, hvilket sparer tid og giver en mere hensigtsmæssig opgaveløsning. Gennem forsøgsmodellen har menighedsrådene på denne baggrund opnået en mere stabil kirkegårdsdrift.

Interviewpersonerne oplever, at kirkegårdsbestyrelsen prioriterer en mere effektiv udnyttelse af maskinpakke samt tekniske og menneskelige ressourcer. Respondenterne mener, at der kan spares midler på længere sigt, eftersom al materiel er fælles for de syv kirkegårde. Derved giver forsøgsordningen mulighed for at indkøbe nødvendigt materiel på tværs af sognene, i stedet for at indkøbe til hver af de deltagende sogne. Med den nye ordning har samarbejdet mulighed for at se, at der samlet set på tværs af sogne er midler til at indkøbe den nødvendige maskine ét år og så prioritere andre behov det næste år.

Virker modellen efter hensigten?

I nedenstående skema vurderer Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter, hvorvidt formålene med forsøgslovgivningen er indfriet.

Formål	Vurdering
1. At sikre menighedsrådet fortsat kontrol med midlerne.	Ja
2. Skabe bedre indsigt/transparens i samarbejdets økonomi gennem selvstændigt budget og regnskab i Økonomiportalen.	Ja
3. At lette menighedsrådenes administrative arbejdsvilkår – da menighedsrådene ikke behøver løbende at kontrollere og samkøre økonomi mellem samarbejde og menighedsråd gennem konsolidering af budget- og regnskabstal.	Ja
4. At lette samarbejdernes administrative arbejdsvilkår.	Ja

Forsøgsordningen har formålet at skabe nye og bedre rammer, som menighedsrådene har kunnet samarbejde inden for. Resultatet har været lettet administrative arbejdsvilkår for menighedsrådene og kirkegårdsbestyrelsen på grund af den øgede professionalisering på kirkegårdene og et bedre samlet overblik over samarbejdets økonomi samtidigt med, at menighedsrådene fastholder kontrollen med midlerne. Erfaringerne fra den fælles kirkegårdsdrift i Hillerød viser, at forsøgslovgivningen indfrier de ovenstående formål. På disse områder opleves forsøgspraksissen således som en positiv forandring.

Data

Evalueringen foretages på baggrund af følgende data

- Ét interview med provsten fra Hillerød provsti.

- Fire interviews med repræsentanter for følgende menighedsråd: Nødebo-Gadevang, Tjæreby-Alsønderup, Ullerød, Uvelse.

Alle fem menighedsrådsformænd fra de deltagende menighedsråd er blevet kontaktet per e-mail samt ringet op telefonisk med tilbud om at deltage i evalueringen. Af disse har Nørre Herlev henvist til formanden for kirkegårdsbestyrelsen, der også er repræsentant for Ullerød menighedsråd.

Evalueringen er blevet sendt til provsten og menighedsrådene til kommentering.

Fælles kirkegårdsdrift mellem Gørløse, Skævinge-Lille Lyngby og Strø

Tabel 25: Forsøgsevaluering – Forsøgsramme 2 – Fælles kirkegårdsdrift mellem Gørløse, Skævinge-Lille Lyngby og Strø

Baseline

Hidtidig praksis

Inden indtrædelse i forsøgsordningen havde Gørløse sogn og Strø sogn et samarbejde om afløsning mellem graverne, men ingen af de tre deltagende menighedsråd havde et samarbejde, hvor flere menighedsråd bidrog med økonomi. Der var ligeledes heller ikke et generelt samarbejde om drift af kirkegårdene og en fælles ledende graver.

Vurdering ift. baseline-kriterie

Baseline-kriterie	Vurdering
1. Eksisterende samarbejder har ikke haft adgang til at aflægge budget og regnskab i Økonomiportalen. Dette har ligget i menighedsrådet.	Ja

Idet der ikke har eksisteret en fælles kirkegårdsdrift mellem Gørløse, Skævinge-Lille Lyngby og Strø inden indtrædelse i forsøget, vil evaluering af overgangen til forsøgsindsatsen være mulig.

Fidelitet

Forsøgspraksis

Samarbejdet administrerer fire kirkegårde, og der er etableret et selvstændigt CVR-nummer for kirkegårdsdriften. Kirkegårdspersonalet er ansat som én samlet personalegruppe, der dækker alle fire kirkegårde. Der er ansat en ledende graver, der centralt administrerer gravsteder, vedligeholdelsesplaner og står for den daglige drift.

Der er valgt en kirkegårdsbestyrelse, der består af præster, ansatte og menighedsrådsmedlemmer fra de tre deltagende sogne. Kirkegårdsbestyrelsen udgør den øverste myndighed for kirkegårdene og kirkegårdspersonalet.

Evaluering af forsøg under Lov om forsøg i folkekirken 2020

Menighedsrådene har uddelegeret beslutningskompetencen angående kirkegårdene til kirkegårdsbestyrelsen, men de kan fremsætte ønsker for kirkegårdene til kirkegårdsbestyrelsen. Dermed kan de enkelte menighedsråd stadig have indflydelse på, hvordan deres kirkegård skal se ud, men det er kirkegårdsbestyrelsen, der står for økonomi og kontrollerer at beslutninger bliver udført. Desuden udgøres kirkegårdsbestyrelsen af repræsentanter fra sognene, hvilket yderligere bidrager til at bibeholde det overordnede ansvar i menighedsrådene.

Ligningsmidlerne bliver tildelt de enkelte kirkekasser, hvorefter midlerne til kirkegårdene løftes fra de enkelte kirkekasser over til kirkegårdskassen ved et nyt regnskabsår. Kirkegårdsbestyrelsen udarbejder herefter budget, kvartalsrapporter og årsregnskab selvstændigt efter samme principper som menighedsrådene.

Vurdering af fidelitet

I nedenstående skema vurderer Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter, om forsøget har fungeret inden for fidelitets-kriterierne.

Fidelitets-kriterie	Vurdering
1. Menighedsrådene afsætter midler til et samarbejde.	Ja
2. Hvis flere menighedsråd bevilger midler til samarbejdet afholdes et eller flere koordinerende møder mellem menighedsrådene, hvor økonomien fastlægges.	Ja
3. Samarbejdet skal udarbejde budget, kvartalsrapporter og årsregnskab parallelt med menighedsrådene.	Ja

Forsøget er foretaget inden for rammerne af fidelitetskravene. Da både baseline-kriteriet og fidelitets-kriterierne er opfyldt for samarbejdet, kan der evalueres på, hvorvidt overgangen til forsøgsordningen opfylder de opstillede formål.

Formål

Menighedsrådet har fortsat kontrol med midlerne

Menighedsrådene er repræsenteret i kirkegårdsbestyrelsen og har derfor mulighed for at kontrollere, hvad midlerne bliver brugt til gennem kirkegårdsbestyrelsen. Menighedsrådene kan gennem deres repræsentanter i kirkegårdsbestyrelsen komme med forslag til, hvordan midlerne skal forvaltes. Det kræver samarbejde, kommunikation og formelle procedurer, når kirkegårdsbestyrelsen skal prioritere, hvad midlerne skal bruges til. Budgettet udarbejdes af kirkegårdsbestyrelsen, men bliver fremlagt for menighedsrådene. Hvis der skal foretages markante forandringer på kirkegårdene, træffes beslutningerne ved et fælles menighedsrådsmøde. En respondent fremhæver desuden, at forsøgsordningen har givet anledning til bedre kontrol med midlerne i samarbejdet, da et sammenlagt budget for de fire kirkegårde giver mere fleksibilitet end fire separate kirkegårdsbudgetter. Samlet set betyder disse forhold, at menighedsrådene fortsat har kontrol med midlerne.

Skabe bedre indsigt/transparens i samarbejdets økonomi gennem selvstændigt budget og regnskab i Økonomiportalen

Formanden for kirkegårdsbestyrelsen, som desuden sidder i et af menighedsrådene, fortæller, at samarbejde mellem sognene førhen var besværliggjort af de manglende muligheder for fælles økonomi, formalisering af samarbejder og manglende indsigt i hinandens økonomi. Hvis man fx manglede en større maskine i et sogn, ville man spare op over en årrække og så indkøbe. Med den nye ordning har man mulighed for at se, at der samlet set på tværs af sogne er midler til at indkøbe den nødvendige maskine ét år og så prioritere andre behov det næste. Regnskabet er fuldt offentligt og alle referater fra bestyrelsesmøderne rundsendes til menighedsråd efter møderne. Der er således fuld transparens samtidig med at ordningen giver nye muligheder for bedre opgaveløsning.

At lette menighedsrådenes administrative arbejdsvilkår

To ud af de tre interviewede repræsentanter for menighedsrådene vurderer, at forsøgsrammen har lettet deres menighedsråds administrative arbejdsvilkår. De administrative arbejdsvilkår er blevet lettet fordi menighedsrådene ikke længere skal stå for den daglige drift af kirkegårdene og personaleadministration. Forsøgsrammen har ligeledes lettet de administrative arbejdsvilkår ved at rammerne for samarbejdet mellem sognene var udformet på forhånd, og menighedsrådene derfor ikke selv har skulle bruge administrativ arbejdstid på at formulere en rammebeskrivelse. Den tredje interviewede vurderer imidlertid, at arbejdsvilkårene for administration er de samme som før forsøgsordningen trådte i kraft. På tværs af menighedsråd opleves således flere steder en lettelse af de administrative arbejdsvilkår.

At lette samarbejdernes administrative arbejdsvilkår

To ud af tre adspurgte menighedsrådsrepræsentanter vurderer, at forsøgsrammen har lettet de administrative arbejdsvilkår for samarbejdet. De administrative arbejdsvilkår er lettet, fordi forsøgsmodellen opstiller nogle faste og gensidigt forpligtende rammer for, hvordan samarbejdet skal foregå. Menighedsrådene oplever ikke længere problemer med at få dækket kirkegårdspersonalets ferie- og sygedage. Det skyldes, at man igennem samarbejdet har etableret en samlet personalegruppe med egen ledelse, som står for at dækkes disse behov. Før ordningens indtrædelse måtte man basere sig på mindre formaliserede hensigtserklæringer om at hjælpe hinanden med at vikariere. Samarbejdets formalisering af disse behov og hensigter bidrager med en øget stabilitet og fleksibilitet. Ordningen letter på disse måder de administrative arbejdsvilkår i samarbejderne.

Evaluerings spørgsmål

Skabe viden om hensigtsmæssigheden af modellen

De interviewede repræsentanter for menighedsrådene understreger, at det er afgørende for menighedsrådene, at de fortsat har ejerskab over kirkegårdene, og at kommunikationen mellem menighedsrådene og kirkegårdsbestyrelsen fungerer godt. Derfor skal menighedsrådene fortsat inddrages i beslutninger, der har stor betydning for kirkegårdene. De adspurgte mener desuden, at der er sket en kvalitetsforbedring af kirkegårdsdriften ved oprettelsen af en kirkegårdsbestyrelse, da kirkegårdsbestyrelsen bidrager som et forum for fælles vidensudveksling.

Evaluering af forsøg under Lov om forsøg i folkekirken 2020

Under forsøgsmodellen er kirkegårdspersonalet blevet ansat som én samlet personalegruppe, hvilket har resulteret i, at kirkegårdspersonalet har et kollegaskab, hvor de kan spare fagligt med hinanden. Desuden kan større opgaver løses hurtigere, når der er behov for det, da der er flere personaler til at løfte opgaverne. Det betyder også, at opgaver oftere kan løses uden afbræk, hvilket sparer tid og giver mere hensigtsmæssig opgaveløsning.

Ifølge de adspurgte respondenter forbedrer modellen kirkegårdsmedarbejdernes trivsel og arbejdsglæde. Det skyldes både det nye kollegiale fællesskab og den mere hensigtsmæssige opgavevaretagelse.

Gennem forsøgsmodellen har menighedsrådene på denne baggrund opnået en mere stabil kirkegårdsdrift.

Som en forebyggelse mod mulige fremtidige uoverensstemmelser mellem menighedsrådene og kirkegårdsbestyrelsen, foreslår en interviewperson, at modellen indbygges en tydeligere præcisering af, hvilke områder der administrativt og økonomisk tilhører henholdsvis menighedsrådet og kirkegårdsbestyrelsen. Eksempelvis fungerer kirkegårdens personale som kirketjenere under begravelser, hvilket kan give anledning til tvivl om ansvarsfordelingen, når det er kirkegårdspersonalet, der varetager en kirkefunktion. Tilsvarende kunne det gøres mere tydeligt, hvilke bygninger på kirkegården, som henholdsvis menighedsråd og kirkegårdsbestyrelse har ansvar for.

Virker modellen efter hensigten?

I nedenstående skema vurderer Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter, om formålene med forsøgslovgivningen er indfriet.

Formål	Vurdering
1. At sikre menighedsrådet fortsat kontrol med midlerne.	Ja
2. Skabe bedre indsigt/transparens i samarbejdets økonomi gennem selvstændigt budget og regnskab i Økonomiportalen.	Ja
3. At lette menighedsrådenes administrative arbejdsvilkår – da menighedsrådene ikke behøver løbende at kontrollere og samkøre økonomi mellem samarbejde og menighedsråd gennem konsolidering af budget- og regnskabstal.	Ja
4. At lette samarbejdernes administrative arbejdsvilkår.	Ja

Erfaringerne fra den fælles kirkegårdsdrift mellem Gørløse, Skævinge-Lille Lyngby og Strø viser, at forsøgslovgivningen understøtter de ovenstående formål. Forsøgsordningen har formået at skabe nye og bedre rammer, som menighedsrådene har kunnet samarbejde inden for. Resultatet har været et lettet administrativt arbejde for menighedsrådene, bedre kirkegårdsdrift og større trivsel for medarbejderne. Ordningen opleves således på alle måder som en positiv forandring.

Data

Evalueringen foretages på baggrund af følgende data

Der er foretaget tre interviews med repræsentanter for de deltagende menighedsråd: Gørløse, Skævinge-Lille Lyngby og Strø.

Evalueringen er blevet sendt til menighedsrådene til kommentering.

Horsens Kirkegårde

Tabel 26: Forsøgsevaluering – Forsøgsramme 2 – Horsens Kirkegårde

Baseline

Hidtidig praksis

Inden indtrædelse i forsøget havde Sønderbro, Vor Frelser og Kloster sogne et samarbejde under provstiudvalget om driften af de tre sognes kirkegårde. Eftersom de tre sogne ikke har samme størrelse, bidrog de tre sogne økonomisk til samarbejdet forskelligt. Regnskabet blev fordelt ud på de tre menighedsråd. Indtægterne fra afgifter på gravstederne blev behandlet i det menighedsråd med den største kirkekasse og ført videre over i samarbejdet. De tre menighedsråd havde en fælles kirkegårdsbestyrelse, der lavede en indstilling med et forslag til budgettet for kirkegårdene. Dette skulle godkendes af menighedsrådene. Menighedsrådene skulle ligeledes godkende regnskaberne og de beslutninger som kirkegårdsbestyrelsen vedtog angående kirkegårdene. Samarbejdet havde et kirkegårds kontor med regnskabsansatte og en kirkegårdsleder. Desuden havde samarbejdet sit eget CVR-nummer.

Vurdering ift. baseline-kriterie

Baseline-kriterie	Vurdering
1. Eksisterende samarbejder har ikke haft adgang til at aflægge budget og regnskab i Økonomiportalen. Dette har ligget i menighedsrådet.	Ja

De tre deltagende menighedsråd har haft et økonomisk samarbejde inden indtrædelse i forsøget, der ligner forsøgspraksissen på mange områder, men eftersom samarbejdet ikke har haft adgang til aflæggelse af budget og regnskab i Økonomiportalen, vil evaluering af forsøgsindsatsen være mulig.

Fidelitet

Forsøgspraksis

Samarbejdet mellem de tre menighedsråd har en fælles kirkegårdsbestyrelse, som består af to læge menighedsrådsmedlemmer og én præst fra hvert menighedsråd. Samarbejdet mellem de tre menighedsråd har ligeledes et forretningsudvalg med repræsentanter fra hvert menighedsråd. Forretningsudvalget laver indstillinger til bestyrelsen, som bliver drøftet på bestyrelsesmødet. Menighedsrådene har videregivet deres beslutningskompetence angående kirkegårdene til kirkegårdsbestyrelsen, der sender en ansøgning til provstiudvalget, når de vil foretage ændringer på kirkegårdene. Samarbejdet for kirkegårdene har fortsat eget CVR-nummer. Kirkegårdsbestyrelsen har nu deres eget

Evaluering af forsøg under Lov om forsøg i folkekirken 2020

selvstændige regnskab, som ikke længere er fordelt ud på de tre menighedsråds regnskaber. Samarbejdernes midler kommer direkte fra provstiet. Økonomien for samarbejdet fastlægges på provstiudvalgets budgetsamråd, hvor de tre menighedsråd og kirkegårdsbestyrelsen også deltager. Budget og regnskab bliver ikke længere godkendt af menighedsrådene, men bliver sendt til provstiets regnskabsafdeling, hvor det godkendes ved en revisor. Samarbejdet udarbejder budget, kvartalsrapporter og årsregnskab parallelt med menighedsrådene. Disse sendes til orientering i provstiet.

Vurdering af fidelitet

I nedenstående skema vurderer Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter, hvorvidt forsøget er foretaget inden for fidelitets-kriterierne.

Fidelitets-kriterie	Vurdering
1. Menighedsrådene afsætter midler til et samarbejde.	Nej
2. Hvis flere menighedsråd bevilger midler til samarbejdet afholdes et eller flere koordinerende møder mellem menighedsrådene, hvor økonomien fastlægges.	Nej
3. Samarbejdet skal udarbejde budget, kvartalsrapporter og årsregnskab parallelt med menighedsrådene.	Ja

Forsøget er foretaget inden for to af de tre fidelitetskrav.

Da beslutning om afsættelse af midler til samarbejdet ligger i provstiudvalget, og menighedsrådene dermed ikke selv har beslutningskompetencen, kan menighedsrådene ikke længere siges at være den instans, som afsætter midlerne til samarbejdet om end forslag til budget kommer fra menighedsrådene gennem repræsentanterne i kirkegårdsbestyrelsen. Det betyder i praksis, at provstiudvalget i princippet kan ændre på midlernes størrelse eller vælge at gå imod kirkegårdsbestyrelsens budgetforslag, hvilket ikke er i overensstemmelse med forsøgets intenderede formål.

Der afholdes koordinerende møder mellem menighedsrådene, hvor økonomiudkast etableres i regi af kirkegårdsbestyrelsen. Desuagtet kan økonomien hverken siges at bevilges eller fastlægges på disse møder, da den formelle kompetence ligger i provstiudvalget. Dette er ligeledes uden for intentionen i forsøget.

Ifølge den intenderede forsøgspraksis udarbejdes i samarbejdet parallelt med menighedsrådene særskilt budget, kvartalsrapporter og årsregnskab.

Eftersom indsatsen under forsøget således ikke er foretaget inden for rammerne af forsøgets intentioner, kan der ikke evalueres på, om forsøgets intenderede indsats fungerer efter hensigterne. Det betyder, at formål og evalueringsspørgsmål ikke kan behandles, hvorfor de udgår nedenfor.

Data

Evalueringen foretages på baggrund af følgende data

- To interviews med repræsentanter for følgende menighedsråd: Kloster og Vor Frelser.
- Ét interview med Horsens Kirkegårds leder.
- Ét interview med en administrativ medarbejder fra Horsens Kirkegårdskontor.

Alle de tre deltagende menighedsrådsformænd er blevet kontaktet per e-mail samt ringet op telefonisk. Af disse har Sønderbro menighedsråd henvist til formanden for kirkegårdsbestyrelsen, som også er repræsentant for Kloster menighedsråd.

Evalueringen er blevet sendt til alle menighedsrådene samt de øvrige interviewede til kommentering.

Holstebro Kirkegårde

Tabel 27: Forsøgsevaluering – Forsøgsramme 2 – Holstebro Kirkegårde

Baseline

Hidtidig praksis

Nørreland og Holstebro sogne havde inden forsøgsordningen et økonomisk samarbejde angående driften af kirkegårdene i de to sogne. Samarbejdet havde en kirkegårdsbestyrelse med repræsentanter fra begge menighedsråd. Ligningsbeløbet for kirkegårdene var kun synligt i regnskabet for Holstebro sogn, hvor kirkegårdenes budget og regnskab blev konsolideret. Kirkegårdene sendte ligeledes deres kvartalsrapporter til Holstebro sogn. Det vil sige, at samarbejdet ikke havde et selvstændigt budget og regnskab i Økonomiportalen.

Vurdering ift. baseline-kriterie

Baseline-kriterie	Vurdering
1. Eksisterende samarbejder har ikke haft adgang til at aflægge budget og regnskab i Økonomiportalen. Dette har ligget i menighedsrådet.	Ja

Menighedsrådene har haft et økonomisk samarbejde om kirkegårdsdriften inden forsøgsordningen trådte i kraft. Idet samarbejdet ikke har haft adgang til aflæggelse af budget og regnskab i Økonomiportalen, vil evaluering af forsøgsindsatsen være mulig.

Fidelitet

Forsøgspraksis

I forsøgsperioden har Nørreland og Holstebro haft et samarbejde om driften af kirkegårdene. Der er fortsat ansat en kirkegårdsleder til at stå for den daglige drift, som refererer til en kirkegårdsbestyrelsen. Her sidder tre repræsentanter for hvert menighedsråd. På budgetsamrådet udarbejdes der et forslag til budget for kirkegårdene, hvorefter menighedsrådene og kirkegårdsbestyrelsen godkender forslaget. Hvis menighedsrådene

ønsker at ændre på budgetforslaget, skal der indkaldes til et koordinerende møde mellem menighedsrådene. Budgetterne udarbejdes ud fra en budgetprocedure, der giver menighedsrådene i fællesskab mulighed for omdisponering af midler fra kirkegårdene til andre områder, som menighedsrådene bestyrer, hvis behovet opstår. Det er menighedsrådene, der afsætter midler til samarbejdet under forsøgsordningen. Efter kirkekasserne har modtaget deres ligningsmidler, videregiver menighedsrådene midler til kirkegårdssamarbejdet. Samarbejdet for kirkegårdene har adgang til Økonomiportalen, fører selv regnskab og udarbejder kvartalsrapporter.

Vurdering af fidelitet

I nedenstående skema vurderer Folkekirken Uddannelses- og Videnscenter, hvorvidt forsøgsindsatsen har levet op til forsøgets fidelitets-kriterier.

Fidelitets-kriterie	Vurdering
1. Menighedsrådene afsætter midler til et samarbejde.	Ja
2. Hvis flere menighedsråd bevilger midler til samarbejdet afholdes et eller flere koordinerende møder mellem menighedsrådene, hvor økonomien fastlægges.	Ja
3. Samarbejdet skal udarbejde budget, kvartalsrapporter og årsregnskab parallelt med menighedsrådene.	Ja

Alle fidelitetskrav er foretaget inden for rammerne af forsøget. Eftersom både baseline-kriteriet og fidelitets-kriterierne er opfyldt, kan det evalueres, hvorvidt overgangen til forsøgsordningen opfylder de opstillede formål.

Formål

Menighedsrådet har fortsat kontrol med midlerne

Det er fortsat menighedsrådene, der tager beslutning om at afsætte midler til samarbejdet. Desuden har menighedsrådene mulighed for at omdisponere midler løbende fra kirkegårdene til andre områder, som menighedsrådene administrerer, såfremt menighedsrådene er enige om det. Derudover sidder der tre repræsentanter fra hvert menighedsråd i kirkegårdsbestyrelsen, hvilket giver yderligere kontrol med midlerne i samarbejdet og de prioriteringer, der foretages. Samlet set vurderes det, at menighedsrådene fortsat har kontrol med midlerne i samarbejdet.

Skabe bedre indsigt/transparens i samarbejdets økonomi gennem selvstændigt budget og regnskab i Økonomiportalen

Udgifterne i kirkegårdssamarbejdet dækkes af midler fra to kilder. For det første kommer der indtægter fra brugerne af kirkegårdene og for det andet tilføres ligningsmidler fra de to kirkekasser. De interviewede fortæller, at samlingen af regnskab og budgetter i samarbejdet giver et bedre overblik og indblik i økonomien og brugen af midler. Nørre-land sogn har nu bedre mulighed for at skabe sig et overblik over ligningsmidlerne i samarbejdet, da disse kun var bogført i Holstebro sogns regnskab inden forsøgsordningen. Dog fortæller en respondent at der er behov for større klarhed over hvilke midler, der anvendes til hvilke formål. Eftersom en stor del af de udførte arbejdsopgaver ikke

dækkes af takster fra brugerne af kirkegårde, kan det være svært for menighedsrådene at gennemskue hvilke områder, der skal dækkes af midler fra den fælles pulje.

Den nye budgetprocedure har givet menighedsrådene en skærpet bevågenhed med midlerne i samarbejdet, hvilket har givet anledning til debat om fordelingen af midler. Det har under forsøgsordningen været svært at gøre baggrunden for hvor mange midler, de enkelte menighedsråd skal bidrage med til samarbejdet tydelig for menighedsrådene. Dog er alle interviewpersonerne enige i, at det er blevet tydeligere, hvilke midler samarbejdet har til rådighed, da det selvstændige budget og regnskab adskiller kirkegårdenes økonomi fra økonomien i kirkekasserne. Det har givet en bedre sammenhæng og koordinering i samarbejdets økonomi. Der er således skabt en bedre indsigt og transparens i samarbejdet.

At lette menighedsrådenes administrative arbejdsvilkår

Eftersom samarbejdet har et selvstændigt budget og regnskab, skal der kun bogføres én postering om måneden for kirkegårde i regnskabet for sognene. Det foregår ved en regnskabsanvisning i forbindelse med forsøgsordningen. Denne praksis har lettet de administrative arbejdsvilkår for sognene. Fx skal Holstebros kordegn ikke længere bogføre kirkegårdens regnskab manuelt i regnskabet for Holstebro sogn. På tværs af de adspurgte opleves det ligeledes, at forsøgspraksissen har lettet det administrative arbejde for især Holstebro sogn, hvor regnskabet for samarbejdet tidligere skulle konsolideres.

Som en refleksion over forsøgslovgivningens krav om koordinerende møder mellem menighedsrådene fortæller en interviewperson, at det ikke letter de administrative arbejdsvilkår, hvis menighedsrådene skal holde flere koordinerende møder, hvor alle medlemmer af de to menighedsråd skal deltage. De involverede menighedsråd i samarbejdet har forsøgt at minimere brugen af koordinerende møder. Dette har resulteret i en praksis, hvor disse møder blot afholdes, såfremt der er uoverensstemmelse mellem samarbejdets ønsker og budgetsamrådets budgetforslag eller andre lignende behov for fælles beslutningstagning. Denne praksis opfylder intensjonen i forsøgslovgivningens krav og minimerer samtidig det administrative arbejde.

Samlet set er de administrative arbejdsvilkår for menighedsrådene lettet.

At lette samarbejdernes administrative arbejdsvilkår

To af interviewpersonerne fortæller, at forsøgspraksissen har lettet samarbejdets administrative arbejdsvilkår, da der er kommet en større gennemsigtighed i samarbejdet. Inden forsøgsordningen skulle samarbejdet videregive informationer om regnskabet til Holstebro sogn. Dette undgår man, da kirkegårdsbestyrelsen selv står for at foretage regnskabet for samarbejdet.

Imidlertid fortæller en interviewpersonen, at menighedsrådenes nye procesbeskrivelse ikke har lettet de administrative vilkår for samarbejdet. Inden forsøgsordningen lå beslutningskompetencen for samarbejdets budgetramme og prioritering af midler hos kirkegårdsbestyrelsen. Den nuværende procesbeskrivelse har flyttet beslutningskompetencen for budgettet, så budgettet skal godkendes af menighedsrådene. Beslutnings-

kompetencen for prioriteringen af midler inden for budgetrammen ligger stadig i kirkegårdsbestyrelsen. Imidlertid ønsker menighedsrådene at blive inddraget i prioriteringen af samarbejds midler, selvom denne beslutningskompetence ligger ved kirkegårdsbestyrelsen, som er sammensat af repræsentanter for menighedsrådene. Dette er ikke i overensstemmelse med forsøgets formål, da formålet for forsøget er at udlægge ansvaret for kirkegårdsdriften til repræsentanterne i kirkegårdsbestyrelsen for derved at minimere de administrative arbejdsopgaver. Dette skal bidrage til at give menighedsrådene den rigtige balance mellem de kirkelige og administrative opgaver.

Evalueringsspørgsmål

Skabe viden om hensigtsmæssigheden af modellen

De adspurgte respondenter finder modellen hensigtsmæssig, da modellen har afskaffet ekstra bogføring i forbindelse med konsolideringen af kirkegårdenes regnskab under Holstebro sogns regnskab. Det selvstændige budget har givet et bedre overblik, bedre koordinering samt større gennemsigtighed af samarbejds økonomi for menighedsrådene. Med den forsøgte model kan samarbejdet råde over midlerne med en fortsat kontrol med midlerne hos menighedsrådene gennem deres repræsentation i kirkegårdsbestyrelsen.

Med to ejersogne kan det blive vanskeligt at afholde koordinerende møder mellem alle menighedsrådsmedlemmerne. Derfor er en kirkegårdsbestyrelse en god løsning til at minimere de koordinerende møder mellem de to sogne og fortsat opretholde den demokratiske proces. Samlet set har forsøgsmodellen været hensigtsmæssig og skabt lettede administrative arbejdsvilkår for især Holstebro sogn. Modellen har ligeledes skabt et bedre indblik i samarbejds økonomi.

Virker modellen efter hensigten?

Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter vurderer i nedenstående skema, om formålene med forsøgslovgivningen er indfriet.

Formål	Vurdering
1. At sikre menighedsrådet fortsat kontrol med midlerne.	Ja
2. Skabe bedre indsigt/transparens i samarbejds økonomi gennem selvstændigt budget og regnskab i Økonomiportalen.	Ja
3. At lette menighedsrådenes administrative arbejdsvilkår – da menighedsrådene ikke behøver løbende at kontrollere og samkøre økonomi mellem samarbejde og menighedsråd gennem konsolidering af budget- og regnskabstal.	Ja
4. At lette samarbejdernes administrative arbejdsvilkår.	Ja

Erfaringerne fra den fælles kirkegårdsdrift mellem Holstebro og Nørreland sogne viser, at forsøgslovgivningen indfrier de ovenstående formål. Forsøgsordningen har formået at skabe nye og bedre rammer, som menighedsrådene har kunnet samarbejde inden for. Resultatet har været lettet administrative arbejdsvilkår for menighedsrådene og et

Evaluering af forsøg under Lov om forsøg i folkekirken 2020

bedre overblik over samarbejdets økonomi samtidigt med, at menighedsrådene fastholder ejerskabet over kirkegårdene og kontrollen med midlerne. På disse områder opleves forsøgspraksissen således som en positiv forandring.

Der er imidlertid rum for at opnå en endnu lettere administrativ ramme for samarbejdets udfoldelse i Holstebro og Nørreland, da beslutninger om prioriteringer af midler i samarbejdet udlægges til beslutning i menighedsrådene. Disse beslutninger kan inden for forsøgsrammens regler foretages i bestyrelsen.

Data

Evalueringen foretages på baggrund af følgende data

- Ét interview med provsten fra Holstebro provsti
- Ét interview med en repræsentant for Holstebro sogn
- Ét interview med en repræsentant for Holstebro Kirkegårde og Krematorium og kirkegårdsbestyrelsen

Alle menighedsrådsformænd i de to deltagende sogne er blevet kontaktet telefonisk med tilbud om at deltage i evalueringen. Af disse har Nørreland sogn frabedt sig at deltage.

Evalueringen er blevet sendt til provsten, menighedsrådene og Holstebro Kirkegårde og Krematorium til kommentering.

Ribe Kirkegårde

Tabel 28: Forsøgsevaluering – Forsøgsramme 2 – Ribe Kirkegårde

Baseline

Hidtidig praksis

Inden forsøgsordningen samarbejdede Ribe domsogn og Sct. Katherine sogn om deres to kirkegårde angående regnskaber og økonomi. Samarbejdet havde en kirkegårdsbestyrelse og eget CVR-nummer. Regnskabet for kirkegårdene blev udarbejdet af kirkegårdsbestyrelsen, men skulle konsolideres i regnskabet i Sct. Katherine sogn. Regnskabet blev lavet i Excel af en administrativ medarbejder, og regnskabet blev underskrevet af formændene for menighedsrådene, formanden for kirkegårdsbestyrelsen og kirkegårdsværgeren. Samarbejdet havde ikke adgang til at arbejde i Økonomiportalen.

Vurdering ift. baseline-kriterie

Baseline-kriterie	Vurdering
1. Eksisterende samarbejder har ikke haft adgang til at aflægge budget og regnskab i Økonomiportalen. Dette har ligget i menighedsrådet.	Ja

De to sogne har haft et samarbejde om kirkegårdene inden forsøgsordningen trådte i kraft, men eftersom samarbejdets regnskab skulle konsolideres i Sct. Katherine sogns

regnskab, havde samarbejdet ikke adgang til aflæggelse af selvstændigt budget og regnskab i Økonomiportalen. Derfor har sognenes praksis inden indtrædelse i forsøget den nødvendige forskellighed til forsøgsindsatsen.

Fidelitet

Forsøgspraksis

Samarbejdet om Ribe Kirkegårde har fortsat en kirkegårdsbestyrelse, der er sammensat af tre repræsentanter fra hvert menighedsråd og en kirkeværge. Formandskabet for kirkegårdsbestyrelsen går på skift mellem de to menighedsråd. I én valgperiode har det ene menighedsråd formandsposten, hvor det andet menighedsråd har kirkeværgeposten, og omvendt i næste periode. Kirkegårdsbestyrelsen prioriterer midlerne i samarbejdets budgetrammer. Det betyder, at menighedsrådene gennem deres repræsentanter i kirkegårdsbestyrelsen fortsat fastholder det overordnede ansvar for disse prioriteringer. Samarbejdet har eget CVR-nummer og udarbejder et selvstændigt budget og årsregnskab i Økonomiportalen samt kvartalsrapporter. Kirkegårdsbestyrelsen lægger et selvstændigt budget for samarbejdet, som skal godkendes af menighedsrådene på det årlige koordinerende møde mellem kirkegårdsbestyrelsen og menighedsrådene. På budgetsamrådet udmelder provstiet ligningsbeløb til de to menighedsråd. Provstiet har i den forbindelse disponeret et beløb i hver af kirkekasserne til samarbejdet om kirkegårdene. Midlerne overføres til sognenes kirkekasser, som efterfølgende viderekaliserer et beløb til samarbejdet. Menighedsrådene har imidlertid mulighed for at ændre beløbenes størrelser til samarbejdet, hvis menighedsrådene bliver enige herom. Dog har denne praksis endnu ikke været relevant. Det vil sige, at midlerne til samarbejdet afsættes af de to menighedsråd fra kirkekassernes ligningsmidler.

Vurdering af fidelitet

I nedenstående skema vurderer Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter, om forsøget lever op til fidelitets-kriterierne.

Fidelitets-kriterie	Vurdering
1. Menighedsrådene afsætter midler til et samarbejde.	Ja
2. Hvis flere menighedsråd bevilger midler til samarbejdet afholdes et eller flere koordinerende møder mellem menighedsrådene, hvor økonomien fastlægges.	Ja
3. Samarbejdet skal udarbejde budget, kvartalsrapporter og årsregnskab parallelt med menighedsrådene.	Ja

Forsøget er foretaget inden for rammerne af fidelitetskravene. Eftersom både baseline-kriteriet og fidelitets-kriterierne er opfyldt for samarbejdet, kan der evalueres på, om overgangen til forsøgsordningen opfylder de intendede formål.

Formål

Menighedsrådet har fortsat kontrol med midlerne

Menighedsrådene skal godkende budgettet og årsregnskabet for samarbejdet, ligeledes er det menighedsrådene, der afsætter midlerne til samarbejdet. Beslutningskompetencen vedrørende prioriteringen af midler inden for samarbejdets budgetramme er udlagt til kirkegårdsbestyrelsen, hvorved menighedsrådene bibeholder det overordnede ansvar gennem deres repræsentanter i bestyrelsen. Disse forhold taget i betragtning betyder det, at menighedsrådene fortsat har kontrol med midlerne i samarbejdet.

Skabe bedre indsigt/transparens i samarbejdets økonomi gennem selvstændigt budget og regnskab i Økonomiportalen

Samarbejdets aflæggelse af budget og regnskab i Økonomiportalen har givet et bedre indblik og transparens i samarbejdets økonomi, da Økonomiportalen giver mulighed for at sammenligne økonomien med tidligere år. Det er ligeledes blevet nemmere for kirkegårdsbestyrelsen og for sognene at gennemskue økonomien, eftersom regnskabet ikke længere skal konsolideres i Sct. Katherine sogn.

At lette menighedsrådenes administrative arbejdsvilkår

Det selvstændige budget og regnskab i Økonomiportalen har lettet menighedsrådenes administrative arbejdsvilkår, eftersom kirkegårdens regnskab ikke længere skal konsolideres i Sct. Katherine sogns regnskab. Det har været tidsbesparende for menighedsrådene og kordegnen i Sct. Katherine sogn, at samarbejdets regnskabsfører ikke længere skal have informationer om økonomien oplyst af menighedsrådene. Det har ligeledes nedsat risikoen for fejl i regnskaberne, at oplysningerne ikke skal videregives gennem flere led.

De administrative arbejdsvilkår er også blevet lettet for regnskabsføreren i Ribe domsogn, da Ribe domsogn ikke længere skal postere GIAS-betalinger, eftersom GIAS-betalinger går direkte til samarbejdets regnskabsfører under forsøgspraksissen.

Derudover har det lettet menighedsrådenes administrative arbejdsvilkår, at de skal forholde sig til færre beslutninger angående kirkegårdene, da beslutningskompetencen er udlagt til kirkegårdsbestyrelsen.

På tværs af menighedsrådene opleves der således en lettelse af de administrative arbejdsvilkår.

At lette samarbejdernes administrative arbejdsvilkår

Det har lettet samarbejdets administrative arbejdsvilkår, at de ikke længere er afhængige af menighedsrådene i forhold til aflæggelse af regnskab. Det har nedsat risikoen for fejl, og det har ligeledes givet en bedre indsigt i økonomien. Interviewpersonerne nævner ligeledes, at aflæggelsen af budget og regnskab i Økonomiportalen svarer bedre til den tekniske udvikling sammenlignet med de redskaber, som samarbejdet havde til rådighed inden forsøgsordningen.

Evaluering af forsøg under Lov om forsøg i folkekirken 2020

Desuden har det lettet det administrative arbejde, at der er færre instanser, der er afhængige af hinanden i forhold til tidsfrister, eftersom det kan være svært at samle mange mennesker inden en bestemt tidsfrist.

Evalueringsspørgsmål

Skabe viden om hensigtsmæssigheden af modellen

De interviewede er glade for forsøgsordningen, og de fremhæver det selvstændige regnskab for samarbejdet og muligheden for at kunne arbejde i Økonomiportalen som de afgørende elementer for hensigtsmæssigheden af modellen. Det selvstændige regnskab i Økonomiportalen har både skabt en bedre transparens i samarbejdets økonomi, og det har lettet de administrative arbejdsvilkår for både menighedsrådene og for samarbejdet. Det skyldes, at menighedsrådene har kunne uddelegere nogle tidligere ansvarsområder til samarbejdet, og at samarbejdet er blevet mere uafhængige af menighedsrådene i forhold til det administrative arbejde.

Menighedsrådene har gennem kirkegårdsbestyrelsen fortsat det overordnende ansvar for økonomien. Samtidigt har det lettet menighedsrådenes administrative arbejde, at de har uddelegeret beslutningskompetencen til kirkegårdsbestyrelsen angående prioriteringen af midlerne i samarbejdet.

Virker modellen efter hensigten?

Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter vurderer i nedenstående skema, hvorvidt formålene med forsøgslovgivningen er indfriet.

Formål	Vurdering
1. At sikre menighedsrådet fortsat kontrol med midlerne.	Ja
2. Skabe bedre indsigt/transparens i samarbejdets økonomi gennem selvstændigt budget og regnskab i Økonomiportalen.	Ja
3. At lette menighedsrådenes administrative arbejdsvilkår – da menighedsrådene ikke behøver løbende at kontrollere og samkøre økonomi mellem samarbejde og menighedsråd gennem konsolidering af budget- og regnskabstal.	Ja
4. At lette samarbejdernes administrative arbejdsvilkår.	Ja

Erfaringerne fra samarbejdet mellem Ribe domsogn og Sct. Katherine sogn viser, at forsøgslovgivningens ovenstående formål bliver indfriet. Forsøgsordningen har skabt nye og bedre rammer, som menighedsrådene har kunnet samarbejde inden for. Resultatet har især været lettede administrative arbejdsvilkår for menighedsrådene og for samarbejdet, samt et bedre overblik over samarbejdets økonomi samtidigt med, at menighedsrådene fastholder kontrollen med midlerne. Forsøgspraksissen opleves dermed som en positiv forandring.

Data

Evalueringen foretages på baggrund af følgende data

- Et interview med repræsentant for Sct. Katherine sogns menighedsråd.

- Et interview med repræsentant for Ribe domsogns menighedsråd samt regnskabsføreren for kirkegårdssamarbejdet.

Kirkegårdslederen for Ribe Kirkegårde er blevet kontaktet telefonisk med tilbud om at deltage i evalueringen, og henviste til regnskabsføreren for kirkegårdssamarbejdet, der er interviewet sammen med repræsentanten for Ribe domsogn.

Evalueringen har været sendt til menighedsrådene og øvrige interviewede parter til kommentering.

Kirkeadministration

Tabel 29: Forsøgsevaluering – Forsøgsramme 2 – Kirkeadministration

Baseline

Hidtidig praksis

Siden 2009 har Kirkeadministration fungeret som et samarbejde mellem en række menighedsråd. Kirkeadministration varetog regnskabsfunktioner for de menighedsråd, der var medlemmer. På grund af dispensation fra Kirkeministeriet aflagde samarbejdet selvstændigt budget og årsregnskab. Samarbejdets økonomi skulle dermed ikke konsolideres i et sogneregnskab. Dog havde samarbejdet ikke adgang til at aflægge budget og regnskab i Økonomiportalen.

De menighedsråd, der blev medlem af Kirkeadministration lige inden eller umiddelbart efter forsøgsordningen trådte i kraft, har inden deres medlemskab af Kirkeadministration haft en bogholder eller kordegn ansat til at varetage regnskabsfunktionen.

Vurdering ift. baseline-kriterie

Baseline-kriterie	Vurdering
1. Eksisterende samarbejder har ikke haft adgang til at aflægge budget og regnskab i Økonomiportalen. Dette har ligget i menighedsrådet.	Ja

Eftersom Kirkeadministration ikke har haft adgang til at aflægge samarbejdets budget og årsregnskab i Økonomiportalen har samarbejdets praksis inden indtrædelse i forsøget den nødvendige forskellighed til forsøgsindsatsen.

Fidelitet

Forsøgspraksis

Kirkeadministration er et fælles administrationskontor for de 52 menighedsråd, der indgår i samarbejdet. Kirkeadministration udarbejder og varetager budget, regnskab, løn, HR-opgaver m.m. på vegne af de deltagende menighedsråd. Menighedsrådene er indirekte repræsenteret i bestyrelsen, som består af fem medlemmer, der er valgt af og blandt repræsentanterne for de 52 menighedsråd.

Evaluering af forsøg under Lov om forsøg i folkekirken 2020

Bestyrelsen udarbejder et budgetforslag, hvorudfra menighedsrådene på et årligt repræsentantskabsmøde, afsætter midlerne til samarbejdet og godkender årsregnskaberne. Herefter er det bestyrelsen, der prioriterer midlerne inden for den økonomiske ramme. Menighedsrådene betaler hver især et bidrag til samarbejdet, der er beregnet ud fra et grundhonorar, lønberegning og sognets antal posteringer.

Samarbejdet udarbejder parallelt med menighedsrådene budget og årsregnskab i økonomiportalen, samt kvartalsrapporter.

Vurdering af fidelitet

I nedenstående skema vurderer Folkekirken Uddannelses- og Videnscenter, hvorvidt forsøgsindsatsen har levet op til fidelitets-kriterierne.

Fidelitets-kriterie	Vurdering
1. Menighedsrådene afsætter midler til et samarbejde.	Ja
2. Hvis flere menighedsråd bevilger midler til samarbejdet afholdes et eller flere koordinerende møder mellem menighedsrådene, hvor økonomien fastlægges.	Ja
3. Samarbejdet skal udarbejde budget, kvartalsrapporter og årsregnskab parallelt med menighedsrådene.	Ja

Forsøget er foretaget inden for rammerne af de tre fidelitetskrav.

Da beslutning om afsættelse af midler til samarbejdet vedtages på repræsentantskabsmødet, hvor alle menighedsråd er repræsenteret, har menighedsrådene beslutningskompetencen til afsættelse af midler til samarbejdet gennem deres repræsentanter. Denne praksis er i overensstemmelse med forsøgets intention.

Der afholdes koordinerende repræsentantskabsmøder mellem menighedsrådene, hvor bestyrelsens budgetforslag og årsregnskabet skal godkendes. Dermed fastlægges samarbejdets økonomi på koordinerende møder i overensstemmelse med forsøgets intendede praksis.

Ifølge den intendede forsøgspraksis udarbejdes i samarbejdet særskilt budget, kvartalsrapporter og årsregnskab parallelt med menighedsrådene.

Eftersom både baseline-kriteriet og fidelitets-kriterierne er opfyldt for samarbejdet, kan der evalueres på, om overgangen til forsøgsordningen opfylder de intendede formål.

Formål

Menighedsrådet har fortsat kontrol med midlerne

Menighedsrådene skal godkende budgettet og årsregnskabet for samarbejdet gennem deres repræsentanter på det koordinerende repræsentantskabsmøde. Det er ligeledes menighedsrådene, der gennem deres repræsentanter, afsætter midlerne til samarbejdet. Beslutningskompetencen vedrørende prioriteringen af midler i samarbejdet er udlagt til bestyrelsen, der udarbejder et budgetforslag. Dog bibeholder menighedsrådene

det overordnede ansvar gennem deres repræsentanter, der skal godkende prioriteringerne på det koordinerende møde. Gennem disse forhold har menighedsrådene fortsat kontrol med midlerne i samarbejdet. Især bidrager repræsentantskabsmødet til at menighedsrådene oplever at have den nødvendige kontrol med midlerne. Dertil kommer at samarbejdet gør det muligt at ansætte fagfolk til opgaveløsningen og til løbende rådgivning af menighedsrådene, hvilket nogle menighedsråd lægger vægt på giver en tryghed i deres beslutningstagning og styring af midlerne.

Skabe bedre indsigt/transparens i samarbejdets økonomi gennem selvstændigt budget og regnskab i Økonomiportalen

Inden forsøgsordningen trådte i kraft havde samarbejdet en dispensation til at aflægge selvstændigt budget og årsregnskab, der ikke skulle konsolideres i et sogneregnskab. Denne dispensation var ifølge Kirkeadministration under ophør. Hvis samarbejdet havde mistet sin dispensation, var samarbejdet blevet nødt til at konsolidere sit regnskab i et sogneregnskab, hvilket ville have medført en forringelse af gennemsigtigheden, da man så ikke ligetil ville kunne skelne samarbejdets regnskab fra sognets. Det ville ifølge Kirkeadministration have betydet, at samarbejdet sandsynligvis var ophørt.

Under forsøgslovgivningen har samarbejdet ligesom tidligere lavet eget samlet regnskab. Det er foregået i Økonomiportalen. Brugen af Økonomiportalen har hverken forbedret eller forværret transparenser og indblikket i samarbejdets økonomi fra menighedsrådenes perspektiv, eftersom det kun er bestyrelsesformanden og administrationschefen for Kirkeadministration, der har adgang til samarbejdets økonomiportal. Respondenterne fortæller dog, at de har et godt indblik i samarbejdets økonomi gennem de koordinerende møder, hvor repræsentanterne kan referere tilbage til deres menighedsråd. Derudover sender bestyrelsen referater fra bestyrelsesmøder og kvartalsrapporter til menighedsrådene. Dog nævner en interviewet, at indsigten i samarbejdets økonomi potentielt kunne forbedres, hvis menighedsrådene får kiggeadgang til Økonomiportalen.

Inden forsøgsordningen brugte samarbejdet deres egne regnskabsskemaer til aflæggelse af regnskab. Under forsøgspraksissen skal samarbejdet aflægge regnskab i de officielle regnskabsskemaer for folkekirken. Det har ikke hjulpet overskueligheden i regnskabet, eftersom bestyrelsen bliver nødt til at forklare menighedsrådene detaljerne i regnskabet, da regnskabsskemaerne er svære at gennemskue. Det ville dermed være en fordel for transparenser i samarbejdet, hvis regnskabsskemaerne var tilpasset samarbejdets behov for regnskabsaflæggelse.

At lette menighedsrådenes administrative arbejdsvilkår

Samarbejdet har ikke tidligere skulle konsolidere deres regnskab i et sogneregnskab, og derfor er menighedsrådenes administrative arbejdsvilkår hverken lettet eller besværliggjort som følge af forsøgspraksissen på dette område. Dog kunne samarbejdet have risikeret at skulle konsolidere deres regnskab i et sogneregnskab, hvis samarbejdet ikke havde indgået i forsøgsordningen. På den baggrund har menighedsrådene undgået en besværliggørelse af deres administrative arbejdsvilkår. Derudover har forsøgsordningen medført, at menighedsrådene skal meddele Kirkeministeriet, når de ind- og udmelder sig af samarbejdet, hvilket er en besværliggørende arbejdsgang.

De menighedsråd, der ikke var medlem af Kirkeadministration inden forsøgslovgivningen, og som dermed kan sammenligne med deres praksis inden de indgik i samarbejdet, fortæller om en lettelse af deres administrative arbejdsvilkår som følge af samarbejdet. Menighedsrådene oplever en tryghed ved den faglighed og ekspertise, som Kirkeadministration leverer og oplever, at regnskaber og HR-opgaver bliver udført korrekt og til tiden. Samarbejdet har givet medlemmerne en god indsigt i deres kirkekassers midler, da der for nogle menighedsråd er sket en kvalitativ forbedring af regnskabsopstillingerne, efter de er blevet medlem af Kirkeadministration. Det giver menighedsrådene en bedre kontrol med deres egen økonomi.

Kirkeadministration minder medlemmerne om tidsfrister for administrative arbejdsopgaver og hjælper med regnskabsopstillinger, mødeindkaldelse og referater. Det er især en hjælp i forhold til vidensoverlevering ved et formandsskifte og nye medlemmer i menighedsrådene, eftersom nye menighedsrådsmedlemmer ikke nødvendigvis er bekendt med alle tidsfrister og administrative opgaver.

Samarbejdet om Kirkeadministration har desuden lettet de administrative arbejdsvilkår for de folkevalgte kasserere i menighedsrådene ved at udføre regnskabsaflæggelsen. Den hjælp, kassererne kan få gennem Kirkeadministration, betyder, at den forkundskab til økonomi og regnskab, som kræves af en kasserer sænkes betydeligt.

Kirkeadministration har ligeledes lettet arbejdsvilkårene for kontaktpersonerne, da Kirkeadministration har overtaget nogle af de HR-opgaver, der kan være i sognene. Det giver menighedsrådene mulighed for at beskæftige sig med andre menighedsrådsopgaver. Derudover kan menighedsrådene spørge Kirkeadministration til råds angående juridiske spørgsmål og folkekirkens lønsystemer, der kan være komplicerede for menighedsrådene at gennemskue.

Andre administrative fordele ved samarbejdet er, at sognene er mindre sårbare i forhold til sygdom og ferieafholdelse. De sogne, der tidligere havde én ansat i sognet til bogholderi, oplever nu, at hvis deres kontaktperson i Kirkeadministration er fraværende, så er der en afløser til at overtage kontaktfunktionen i mellemtiden.

Enkelte interviewede fortæller, at deres administrative opgaver er blevet en smule mere besværliggjort ved, at de ikke længere har en regnskabsfører på samme matrikel som menighedsrådet. Dog fortæller de adspurgte, at Kirkeadministration er let tilgængelige både skriftligt og telefonisk, når menighedsrådene har spørgsmål.

At lette samarbejdernes administrative arbejdsvilkår

Samarbejdets administrative arbejdsvilkår er blevet lettet ved, at forsøgsordningen har muliggjort, at samarbejdet fortsat kan have en selvstændig økonomi, der ikke skal konsolideres i et sogneregnskab. Hvis samarbejdets økonomi skulle konsolideres i et sogneregnskab, og det pågældende sogn valgte at forlade samarbejdet, skulle samarbejdet dertil finde et nyt sogn, der ville være villigt til at lade samarbejdet konsolidere sit regnskab i sognets regnskab. Samarbejdets selvstændighed har ligeledes muliggjort, at samarbejdet har sit eget CVR-nummer. På dette område har forsøgslovgivningen hindret en besværliggørelse af samarbejdets administrative arbejdsvilkår.

På andre områder er samarbejdets administrative arbejdsvilkår blevet besværliggjort af forsøgslovgivningen, da de nye regnskabsskemaer har kompliceret bestyrelsens afrapportering til menighedsrådene angående samarbejdets økonomi, eftersom regnskabs-skemaerne er uigennemskuelige for menighedsrådene. Derudover er samarbejdet godkendt som en enhed, der er sidestillet med menighedsrådene på de administrative områder. Dog oplever samarbejdet ikke, at Digitale ArbejdsPlads leverer de nødvendige informationer. Fx modtager samarbejdet ikke mails, når der udbydes kurser fra FUV og andre relevante informationer for samarbejdets virke.

Samarbejdet har ligeledes oplevet det besværligt at få de rette informationer fra Kirkeministeriet angående forsøgslovgivningen, når samarbejdet har bedt om disse. Fx har samarbejdet behov for en tydelig procedure for, hvilke instanser i Kirkeministeriet, der skal informeres om samarbejdets medlemmer, herunder ind- og udmeldelser.

Evaluerings spørgsmål

Skabe viden om hensigtsmæssigheden af modellen

Gennem menighedsrådenes medlemskab af samarbejdet og repræsentantskabsmøderne har samarbejdet en struktur, hvor menighedsrådene stadig har indflydelse på samarbejdet. Når menighedsrådene samarbejder om at løse de administrative arbejdsopgaver gennem Kirkeadministration, giver det mulighed for, at kassererne og kontaktpersonerne kan sparre med hinanden på tværs af sogne.

Samarbejdets service styrker samtidig sognenes regnskabspraksis, da regnskabsføringen kan foregå med faguddannet personale, som er specialiseret i kirkeregnskaber. Dette giver en bedre opgaveløsning end når én bogholder fører regnskab for ét sogn og når det personale, som udfører opgaven ikke er specialiseret i denne faglighed.

Det opleves som hensigtsmæssigt, at samarbejdets økonomi ikke skal konsolideres i et sogneregnskab, da sådan en praksis ville sænke gennemskueligheden af både sognets og samarbejdets økonomi.

Derudover er det vigtigt for samarbejdet, at Kirkeadministration fortsat kan få sine egne vedtægter godkendt af Kirkeministeriet, da vedtægterne skal holdes enkle for at lette samarbejdet mellem det store antal menighedsråd.

Samarbejdet omfatter sjællandske sogne og Kirkeadministrations kontorbygning ligger ligeledes på Sjælland. Det giver menighedsrådene en logistisk fordel, da medlemmerne kan møde op på samarbejdets matrikel, hvis de har behov for det.

De interviewede fortæller, at der er et behov for, at forsøgsordningen gøres permanent, eftersom der er brug for samarbejdet. Derudover er det en utryk situation for både menighedsrådene og samarbejdets ansatte, at de ikke ved, om samarbejdet kan fortsætte.

Modellen virker således hensigtsmæssig, især fordi det er menighedsrådene, der fastholder det overordnede ansvar for afsættelse af midler til samarbejdet samtidigt med, at menighedsrådene bliver stillet en professionel ydelse til rådighed, hvor de ansatte er

Evaluerings af forsøg under Lov om forsøg i folkekirken 2020

specialister i kirkeregnskaber. Desuden ser modellen ud til at skabe bedre sparringsmuligheder på tværs af menighedsråd.

Virker modellen efter hensigten?

I nedenstående skema vurderer Folkekirken Uddannelses- og Videnscenter, om formålene med forsøgslovgivningen er indfriet.

Formål	Vurdering
1. At sikre menighedsrådet fortsat kontrol med midlerne.	Ja
2. Skabe bedre indsigt/transparens i samarbejdets økonomi gennem selvstændigt budget og regnskab i Økonomiportalen.	Ja
3. At lette menighedsrådenes administrative arbejdsvilkår – da menighedsrådene ikke behøver løbende at kontrollere og samkøre økonomi mellem samarbejde og menighedsråd gennem konsolidering af budget- og regnskabstal.	Ja
4. At lette samarbejdernes administrative arbejdsvilkår.	Ja

Erfaringerne fra samarbejdet om Kirkeadministration viser, at forsøgslovgivningen indfrier de ovenstående formål. Forsøgsordningen har formålet at sikre menighedsrådenes fortsatte kontrol med midlerne gennem repræsentantskabsmøderne og skabe en god indsigt i samarbejdets økonomi. Virkningen har været et lettet administrativt arbejde i menighedsrådene, især for kassererne og kontaktpersonerne, der med samarbejdet kan få professionel hjælp til deres arbejdsopgaver. Samarbejdets administrative arbejdsvilkår er overordnet set blevet lettet taget i betragtning af, at samarbejdet har undgået at skulle konsolidere deres regnskab i et sogneregnskab, og dermed har samarbejdet også kunnet fortsætte som en selvstændig enhed med eget budget og regnskab samt adgang til anvendelse af Økonomiportalen.

Data

Evalueringen foretages på baggrund af følgende data

- Ni interviews med repræsentanter for følgende menighedsråd: Høsterkøb, Hareskov, Bellahøj-Utterslev sogn, Nygård, Opstandelseskirken, Ølstykke, Stenløse, Præstebro og Vejby.
- Ét interview med bestyrelsesformanden for Kirkeadministration.
- Ét interview med administrationschefen for Kirkeadministration.

Data i denne evalueringsrapport bygger på erfaringer fra menighedsråd, der er blevet medlemmer af Kirkeadministration under forsøgslovgivningen i årene 2017-2019. Kirkeadministration har imidlertid eksisteret siden år 2009, hvorfor en række menighedsråd har været medlem i en længere årrække. Data fra de udvalgte menighedsråd, har givet mulighed for et sammenligningsgrundlag mellem den praksis, som menighedsrådene har haft omkring regnskabsadministration inden og efter indtrædelsen i Kirkeadministration. Alle menighedsråd, der blev medlem af Kirkeadministration i tidsrummet september 2017 til april 2019, er blevet kontaktet per e-mail samt ringet op telefonisk med tilbud om at deltage i evalueringen. Af disse er Værløse, Mårup og Veksø ikke vendt tilbage på henvendelserne.

De syv menighedsråd, der har været medlem af Kirkeadministration i mindre end ti måneder, har ikke nået at opbygge et dybtgående erfaringsgrundlag. De er derfor blevet kontaktet per e-mail og informeret om, at deres erfaringer ikke indgår i evalueringen, men at de har mulighed for at kommentere på evalueringen, hvis deres erfaringer devierer fra rapportens resultater. Det vedrører følgende menighedsråd: Pederstrup, Sølled, Sankt Lukas, Vesterbro, Oppe Sundby, Snostrup og Bethlehem.

De menighedsråd, der blev medlem af Kirkeadministration før september 2017, er blevet kontaktet med tilbud om at deltage i evalueringen. Imidlertid viste interviewene, at menighedsrådenes medlemskab af Kirkeadministration fra flere år inden, forsøgsordningen trådte i kraft, ikke gav mulighed for et sammenligningsgrundlag mellem den praksis, som menighedsrådene har haft omkring regnskabsadministration inden og efter indtrædelsen i Kirkeadministration. Derfor udgår disse interviews af datagrundlaget for evalueringen.

Evalueringen er blevet sendt til samtlige deltagende menighedsråd i samarbejdet samt bestyrelsesformand og administrationschef for Kirkeadministration til kommentering.

Folkekirkens Hus, Aalborg

Tabel 30: Forsøgsevaluering – Forsøgsramme 2 – Folkekirkens Hus, Aalborg

Baseline

Hidtidig praksis

Folkekirkens Hus blev oprettet i 2015, og er et samarbejde mellem fire provstier i Aalborg kommune: Budolfi domprovsti, Aalborg Nordre, Aalborg Østre og Aalborg Vestre provstier. Projektet blev vedtaget på budgetsamråd mellem menighedsrådene og provstiudvalgene, hvor forslaget om oprettelse af samarbejdet blev vedtaget ved mindst to tredjedele stemmeflertal. Midlerne til projektet blev løftet ud af det fælles ligningsområde i provstierne, inden der blev lagt budgetramme for de enkelte provstier. Samarbejdet købte en bygning, som skulle danne den fysiske ramme for Folkekirkens Hus. Samarbejdet havde sin egen bestyrelse og ansatte en bogholder. Bestyrelsen for Folkekirkens Hus opsatte linjerne for indholdet af og formålet med Folkekirkens Hus og samarbejdet. Folkekirkens Hus kan dermed bruges til mødeaktiviteter, kurser, koncerter m.m. Ligningsregnskabet for samarbejdet blev konsolideret i Budolfi domsogn. Bestyrelsen skulle godkende samarbejdets regnskab, og Budolfi domprovsti skulle godkende samarbejdets regnskab som en del af domprovstiets samlede regnskab. Samarbejdet havde ikke adgang til at lægge selvstændigt budget og årsregnskab i Økonomiportalen, da samarbejdets regnskab blev konsolideret i regnskabet for Budolfi sogn.

Vurdering ift. baseline-kriterie

Baseline-kriterie	Vurdering
1. Eksisterende samarbejder har ikke haft adgang til at aflægge budget og regnskab i Økonomiportalen. Dette har ligget i menighedsrådet.	Ja

Eftersom samarbejdet for Folkekirkens Hus ikke har haft adgang til at aflægge selvstændigt budget og regnskab i Økonomiportalen, har den hidtidige praksis den nødvendige forskellighed til forsøgsindsatsen.

Fidelitet

Forsøgspraksis

Efter forsøgsordningen er trådt i kraft har samarbejdet for Folkekirkens Hus fået eget CVR-nummer samt et selvstændigt budget og årsregnskab i Økonomiportalen, og samarbejdet udarbejder kvartalsrapporter. Regnskabet skal derfor ikke længere konsolideres i regnskabet for Budolfi sogn. Dermed refererer samarbejdet nu direkte til Budolfi domprovsti.

Midlerne til samarbejdet afsættes af det fælles budgetudvalg for de fire provstier, som består af de fire provster og en repræsentant fra hver af de fire provstiudvalg. Repræsentanterne fra provstiudvalgene forelægger provstiudvalgene det afsatte beløb til samarbejdet, der efterfølgende meddeler menighedsrådene i de pågældende provstier.

Midlerne til samarbejdet bliver løftet fra den overordnede ramme for de fire provstier og tildelt Budolfi provsti, der videregiver midlerne til samarbejdet. Samarbejdet om Folkekirkens Hus har resulteret i, at fordelingsnøglen mellem de fire provstier er blevet omlagt, da Budolfi domprovsti har fået ekstra udgifter til personale og drift af Folkekirkens Hus.

Hvis samarbejdet skal træffe store beslutninger for samarbejdets økonomi, indkaldes menighedsrådene til et ekstraordinært møde med provstiudvalgene, hvor forslaget vedtages ved et stemmeflertal på minimum to tredjedele.

Beslutningskompetencen angående prioritering af midler i samarbejdet ligger hos bestyrelsen for Folkekirkens Hus, som udarbejder budget for samarbejdet, og som ligeledes har stået for renoveringen af Folkekirkens Hus. Bestyrelsen for Folkekirkens Hus er sammensat af biskoppen for Aalborg stift, provsterne fra to af de fire deltagende provstier, en repræsentant fra hver af de fire provstiudvalg og en sognepræst som medarbejderrepræsentant. Desuden er formanden og kassereren fra Budolfi sogns menighedsråd fødte medlemmer af bestyrelsen.

Vurdering af fidelitet

I nedenstående skema vurderer Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter, om forsøgsindsatsen har levet op til forsøgets fidelitets-kriterier.

Evaluering af forsøg under Lov om forsøg i folkekirken 2020

Fidelitets-kriterie	Vurdering
1. Menighedsrådene afsætter midler til et samarbejde.	Nej
2. Hvis flere menighedsråd bevilger midler til samarbejdet afholdes et eller flere koordinerende møder mellem menighedsrådene, hvor økonomien fastlægges.	Nej
3. Samarbejdet skal udarbejde budget, kvartalsrapporter og årsregnskab parallelt med menighedsrådene.	Ja

Forsøget er foretaget inden for ét af de tre fidelitetskrav.

Menighedsrådene indkaldes til beslutningstagende møder, når samarbejdet skal træffe ekstraordinære beslutninger angående samarbejdets økonomi. Imidlertid afsættes midlerne til samarbejdet af det fælles budgetudvalg for de fire provstier uden om menighedsrådenes kirkekasser i sognene. Det betyder, at det ikke er menighedsrådene i de fire provstier, der har beslutningskompetencen til at afsætte midler til samarbejdet. Dette er uden for intensionen i forsøgsrammen.

Bestyrelsen for Folkekirken Hus afholder koordinerende møder, hvor økonomiudkast til samarbejdet etableres. Menighedsrådene er indirekte repræsenteret i bestyrelsen via repræsentanter fra provstiudvalgene, dog kan økonomien hverken siges at bevilges eller fastlægges på disse møder, da den formelle kompetence ligger i det fælles budgetudvalg for de fire provstier. Derfor bliver økonomien ikke fastlagt på koordinerende møder mellem menighedsrådene. Dette er således også uden for intensionen i forsøgsrammen.

Samarbejdet udarbejder selvstændigt budget, kvartalsrapporter og årsregnskab parallelt med menighedsrådene. Dette er i overensstemmelse med den intendede forsøgspraksis.

Praksis under forsøget er ikke foretaget inden for rammerne af forsøgets intentioner, eftersom menighedsrådene ikke er direkte involverede i beslutningsprocesserne for samarbejdet. Det betyder, at der ikke kan evalueres på, hvorvidt forsøgets intendede indsats fungerer efter hensigterne. Derfor kan formål og evalueringsspørgsmål ikke behandles, hvorfor de udgår nedenfor.

Data

Evalueringen foretages på baggrund af følgende data

- Tre interviews med provster fra følgende provstier: Aalborg Nordre, Aalborg Østre og Aalborg Vestre.
- Et interview med repræsentant for Budolfi domsogn.
- Et bestyrelsesmedlem fra Folkekirken Hus.
- Kommentarer på evalueringen fra provsten for Budolfi provsti.

Alle fire provster i Budolfi, Aalborg Nordre, Aalborg Østre og Aalborg Vestre provstier, menighedsrådsformand for Budolfi sogn, repræsentant for bestyrelsen for Folkekirken

Hus samt biskoppen for Aalborg stift er blevet kontaktet per e-mail samt ringet op telefonisk med tilbud om at deltage i evalueringen. Af disse er det aftalt med biskoppen for Aalborg stift, at interview ikke var nødvendigt, da informationen opnået i interviews med de deltagende provster, var tilstrækkelig.

Evalueringen har været sendt til kommentering hos de deltagende provstier og sogne samt biskoppen for Aalborg stift.

Vejle Kirkegårde

Tabel 31: Forsøgsevaluering – Forsøgsramme 2 – Vejle Kirkegårde

Baseline	
Hidtidig praksis Inden forsøgsordningen havde Skt. Johannes, Skt. Nicolai, Vor Frelser og Nørremarken sogne et økonomisk samarbejde om driften af Vejle Kirkegårde. Når menighedsrådene fik tildelt en budgetramme fra provstiudvalget, blev midlerne fordelt mellem de fire menighedsråds kirkekasser og kirkegårdene ud fra en politisk bestemt fordelingsnøgle. Regnskabet for kirkegårdene blev konsolideret i regnskabet for Skt. Nicolai sogn. Samarbejdet for kirkegårdene havde ikke mulighed for at aflægge selvstændigt budget og regnskab i Økonomiportalen.	
Vurdering ift. baseline-kriterie	
Baseline-kriterie	Vurdering
1. Eksisterende samarbejder har ikke haft adgang til at aflægge budget og regnskab i Økonomiportalen. Dette har ligget i menighedsrådet.	Ja
De fire sogne har haft et økonomisk samarbejde om kirkegårdsdriften inden forsøgsordningen trådte i kraft, men eftersom samarbejdets regnskab skulle konsolideres i et sogneregnskab, havde samarbejdet ikke adgang til aflæggelse af selvstændigt budget og regnskab i Økonomiportalen. Følgelig har samarbejdets praksis inden indtrædelse i forsøget den nødvendige forskellighed til forsøgsindsatsen.	
Fidelitet	
Forsøgspraksis De fire sogne har fortsat et økonomisk samarbejde om driften af Vejle Kirkegårde. Samarbejdet har organiseret sig i en kirkegårdsbestyrelse med to repræsentanter fra hvert menighedsråd. Samarbejdet har sit eget CVR-nummer og 18 ansatte inklusiv en kirkegårdsleder. Samarbejdet udarbejder selvstændigt budget og regnskab i Økonomiportalen samt kvartalsrapporter parallelt med menighedsrådene. Kirkegårdsbestyrelsen udarbejder budget for samarbejdet på baggrund af et oplæg fra kirkegårdslederen. Der afholdes seks møder årligt i kirkegårdsbestyrelsen. Der afholdes ligeledes ét årligt koordinerende møde mellem menighedsrådene, menighedsrådenes kasserere og kirkegårdslederen. Midlerne til samarbejdet afsættes af provstiudvalget og overføres direkte til samarbejdet.	

Vurdering af fidelitet

Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter vurderer i nedenstående skema, hvorvidt forsøget lever op til fidelitets-kriterierne.

Fidelitets-kriterie	Vurdering
1. Menighedsrådene afsætter midler til et samarbejde.	Nej
2. Hvis flere menighedsråd bevilger midler til samarbejdet afholdes et eller flere koordinerende møder mellem menighedsrådene, hvor økonomien fastlægges.	Nej
3. Samarbejdet skal udarbejde budget, kvartalsrapporter og årsregnskab parallelt med menighedsrådene.	Ja

Forsøget er foretaget inden for to af de tre fidelitetskrav.

Beslutningen om afsættelse af midler til samarbejdet ligger i provstiudvalget, eftersom midlerne afsættes direkte til samarbejdet og ikke til menighedsrådenes kirkekasser for derefter at blive tildelt samarbejdet. Menighedsrådene har dermed ikke selv beslutningskompetencen, og derfor kan menighedsrådene ikke længere siges at være den instans, som afsætter midlerne til samarbejdet om end forslag til budget kommer fra menighedsrådene gennem repræsentanterne i kirkegårdsbestyrelsen. Det betyder i praksis, at provstiudvalget i princippet kan ændre på midlernes størrelse eller vælge at gå imod kirkegårdsbestyrelsens budgetforslag, hvilket ikke er i overensstemmelse med forsøgets intenderede formål.

Der afholdes koordinerende møder mellem menighedsrådene, hvor budgetudkast etableres i regi af kirkegårdsbestyrelsen. Dog kan økonomien hverken siges at bevilliges eller fastlægges på disse møder, da den formelle kompetence ligger i provstiudvalget. Dette er uden for hensigten i forsøget.

Samarbejdet udarbejder parallelt med menighedsrådene selvstændigt budget, kvartalsrapporter og årsregnskab, som er i overensstemmelse med forsøgets intenderede praksis.

Indsatsen under forsøget er ikke foretaget inden for rammerne af forsøgets intentioner, eftersom to af de tre fidelitetskrav ikke er efterkommet i praksis. Derfor kan der ikke evalueres på, om forsøgets intenderede indsats fungerer efter hensigterne. Det betyder, at formål og evalueringsspørgsmål ikke kan behandles, hvorfor de udgår nedenfor.

Data

Evalueringen foretages på baggrund af følgende data

To interviews med repræsentanter for følgende menighedsråd: Skt. Nicolai og Vor Frelser sogne.

Menighedsrådsformændene for Skt. Nicolai, Vor Frelser, Skt. Johannes og Nørremarken sogne er blevet kontaktet per e-mail samt ringet op telefonisk med tilbud om at deltage

i evalueringen. Af disse har Nørremarken sogn henvist til kirkegårdslederen, og Skt. Johannes sogn har henvist til formanden for kirkegårdsbestyrelsen, hvoraf begge er interviewet som repræsentanter for henholdsvis Skt. Nicolai og Vor Frelser sogne.

Evalueringen har været sendt til alle menighedsrådene samt den interviewede kirkegårdsleder til kommentering.

Bilag 3: Evalueringer af de enkelte forsøg i forsøgsramme 3

Kirkekasserer Vest

Tabel 32: Forsøgsevaluering – Forsøgsramme 3 – Kirkekasserer Vest

Baseline

Hidtidig praksis

Kirkekasserer Vest blev etableret i 2008 som et fælles regnskabskontor for sognene i Aarhus Vestre provsti med ansatte, der bl.a. laver budget, regnskab, rapportering, løn, betaling og afstemning for de menighedsråd, der indgår i samarbejdet. Formålet med samarbejdet er at udvikle effektive og retvisende udformninger af ovennævnte. Derudover skal samarbejdet udvikle stordriftsfordele, der skal udmønte sig i effektivitet, kvalitetsforbedringer og besparelser for de enkelte menighedsråd sammenlignet med, hvis hvert enkelt menighedsråd skulle løse opgaverne alene.

I samarbejdets begyndelse var der 4 deltagende menighedsråd og over årene er dette tal vokset til 12. Beslutningen om at etablere samarbejdet blev foretaget på et budgetsamråd. Bestyrelsen fastsatte et kontingent for sognenes medlemskab af Kirkekasserer Vest. Dette kontingent lå til grund for det årlige budgetforslag, der blev sendt til provstiudvalget, som beskrevet i samarbejdets vedtægter. Gennem de år, samarbejdet har eksisteret forud for forsøgslovgivningen, var det sædvanlig praksis, at provstiudvalget godkendte samarbejdets budgetforslag uden revideringer. Samarbejdet fik tildelt midler fra provstiudvalget, hvor beløbet svarede til det, mellem de deltagende sogne, aftalte kontingent. Siden sin opstart har samarbejdet fungeret som en selvstændig juridisk enhed med eget cvr-nummer, vedtægter og en bestyrelse. Vedtægterne er underskrevet af provstiudvalget og godkendt af Kirkeministeriet.

I en årrække havde samarbejdet ikke adgang til at aflægge selvstændigt budget og regnskab i Økonomiportalen. Budget og regnskab for samarbejdet blev lagt i Økonomiportalen under et af medlemssognene. Imidlertid fik samarbejdet adgang til selvstændig aflæggelse af budget og regnskab i Økonomiportalen kort inden indtrædelse i forsøgsordningen.

Vurdering ift. baseline-kriterie

Baseline-kriterie	Vurdering
1. Eksisterende samarbejder har ikke haft adgang til at aflægge budget og regnskab i Økonomiportalen. Dette har ligget i menighedsrådet.	Nej

Samarbejdet har haft adgang til aflæggelse af budget og regnskab i Økonomiportalen inden forsøgsordningen trådte i kraft. Dermed har den hidtidige praksis ikke den nødvendige forskellighed til forsøget, og det vil derfor ikke være muligt at evaluere, hvorvidt forsøget opfylder de opstillede formål. Dog vil det være muligt at foretage en erfaringsopsamling, hvad angår menighedsrådenes erfaringer med at indgå i samarbejdet, såfremt forsøget i øvrigt er foregået inden for fidelitets-kriterierne.

Fidelitet

Forsøgspraksis

Tolv sogne i Aarhus Vestre provsti er tilsluttet samarbejdet om Kirkekasserer Vest. Kirkekasserer Vest har en bestyrelse bestående af kassererne fra alle menighedsråd, der indgår i samarbejdet.

Samarbejdet sikrer sig menighedsrådenes indflydelse på budgettet, da alle repræsentanterne i bestyrelsen skal godkende det årlige budgetforslag. Bestyrelsen fastsætter et kontingent for sognenes medlemskab af Kirkekasserer Vest og udarbejder et årligt budgetforslag, der sendes til provstiudvalget til viderebehandling og godkendelse. Denne proces angående udarbejdelse og godkendelse af budget for Kirkekasserer Vest står ligeledes beskrevet i samarbejdets vedtægter.

Efterfølgende holder provstiudvalget et budgetformøde med bestyrelsesformanden for Kirkekasserer Vest og den daglige leder af Kirkekasserer Vest forud for budgetsamrådet. På budgetformødet indgår provstiudvalget og repræsentanterne for Kirkekasserer Vest i en dialog om økonomien for Kirkekasserer Vest. Det har været sædvanlig praksis igennem årene, at provstiudvalget godkender samarbejdets budgetforslag uden revideringer.

På budgetsamrådet bliver de endelige driftsbevillingerne til kirkekasserne og til Kirkekasserer Vest fremlagt af provstiudvalget. Provstiudvalget gennemgår de afsatte beløb og forklarer, hvordan bevillingerne er fordelt. Bevillingen til Kirkekasserer Vest overføres herefter fra provstikassen. I Kirkekasserer Vests driftsbevilling er sognenes kontingent til Kirkekasserer Vest medregnet. Det vil sige, at de enkelte ligningsbeløb, der bliver bevilliget til menighedsrådenes kirkekasser, er fratrasket menighedsrådenes bidrag til samarbejdet. Afsættelsen af midler til samarbejdet bliver ikke sat til afstemning på budgetsamrådet. Dog indgår provstiudvalget i en dialog med menighedsrådene, hvis der er uoverensstemmelser om de afsatte beløb. Provstiudvalget og samtlige menighedsråd er repræsenteret på budgetsamrådet ved deres kasserer og formand samt eventuelle andre menige medlemmer.

Samarbejdet om Kirkekasserer Vest har eget cvr-nummer, arbejdsgiver i FLØS og adgang til at udarbejde selvstændigt budget og årsregnskab i Økonomiportalen. Dog har samarbejdet ikke mulighed for at skrive Kirkekasserer Vest og cvr-nummer på forsiden

Evaluering af forsøg under Lov om forsøg i folkekirken 2020

af budgetter og regnskaber, hvilket Økonomiportalen burde give mulighed for ved et juridisk selvstændigt samarbejde. Samarbejdet har ikke et momsregnskab, eftersom Kirkekasserer Vest ikke har noget at trække fra i moms.

Samarbejdet udarbejder parallelt med menighedsrådene budget, kvartalsrapporter og årsregnskab, som sendes til provstiudvalget. Desuden udarbejder bestyrelsen budget og årsregnskab, samt gennemgår kvartalsrapporter på de to årlige bestyrelsesmøder. Referaterne fra bestyrelsesmøderne sendes til formændene for menighedsrådene, og kassererne skal efterfølgende gennemgå referatet på det kommende menighedsrådsmøde.

Vurdering af fidelitet

I nedenstående skema vurderer Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter, hvorvidt forsøgsindsatsen lever op til forsøgets fidelitets-kriterier.

Fidelitets-kriterie	Vurdering
1. Beløb afsat til samarbejdet vedtages af menighedsrådene på budgetsamrådet ved stemmeflertal (simpelt flertal) blandt de fremmødte menighedsrådsrepræsentanter. Det er en forudsætning, at mindst halvdelen af menighedsrådsrepræsentanterne er til stede.	Nej
2. Samarbejdet er en selvstændig juridisk enhed med eget cvr-nummer, eget momsregnskab, egen arbejdsgiver i FLØS mv. og adgang til at udarbejde budget og regnskab i økonomiportalen.	Ja
3. Samarbejdet skal udarbejde budget, kvartalsrapporter og årsregnskab parallelt med menighedsrådene.	Ja
4. Budgetter, kvartalsrapporter og årsregnskaber gøres tilgængelige for de deltagende menighedsråd løbende, så de på næste budgetsamråd kan træffe en velunderbygget beslutning om samarbejdets økonomi – herunder om samarbejdet skal bruge af opsparede midler mv.	Ja

Forsøget er foretaget inden for tre af de fire fidelitetskrav.

Eftersom menighedsrådene ikke stemmer om afsættelse af midler til samarbejdet på budgetsamråd, opfyldes det første fidelitets-kriterie ikke.

Samarbejdet om Kirkekasserer Vest er etableret på en måde, hvor de deltagende menighedsråd stemmer om størrelsen på de midler, der afsættes til samarbejdet. Dette foregår imidlertid ikke på budgetsamrådet, men i samarbejdets bestyrelse. Det betyder, at afstemningen ikke foregår i det rigtige forum. Desuden betyder strukturen, at de menighedsråd, som ikke deltager i samarbejdet, er udelukket fra at deltage i beslutningstagningen, hvilket også er uden for det beskrevne i forsøgsrammen.

Erfaringerne med denne struktur er, at samarbejdet om Kirkekasserer Vest fungerer godt. Samarbejdet har ikke oplevet, at provstiudvalget har modsat sig bestyrelsens budgetforslag. Det er samarbejdets opfattelse, at provstiudvalget er lydhøre og villige til at indgå i dialog. Samarbejdet har således etableret en struktur og praksis, der opfylder

deres behov, og som i lighed med intensionerne i forsøgsrammen forsøger at sikre menighedsrådenes kontrol med midlerne. Det er imidlertid provstiudvalget, som viderebehandler og godkender de budgetforslag, som samarbejdets bestyrelse vedtager, hvilket betyder, at den formelle beslutningskraft ligger i provstiudvalget.

Budgetter, kvartalsrapporter og årsregnskaber gøres tilgængelige for de deltagende menighedsråd løbende, da repræsentanterne for menighedsrådene gennemgår budgetter, kvartalsrapporter og årsregnskab to gange årligt. Herefter sendes det til menighedsrådenes formænd, og menighedsrådenes bestyrelsesrepræsentanter fremlægger referatet på menighedsrådsmøderne. De relevante oplysninger er således tilgængelige så mulighed for at tage oplyste beslutninger om samarbejdets økonomi foreligger om end beslutningerne ikke foretages på budgetsamrådet.

På de øvrige punkter er fidelitetskravene opfyldt.

Indsatsen under forsøget er således ikke fuldt foretaget inden for rammerne af forsøgets intentioner. Det betyder, at der ikke kan evalueres på, om forsøgets intendede indsats fungerer efter hensigterne. Det medfører, at formål og evalueringsspørgsmål ikke kan behandles, hvorfor de udgår nedenfor.

Data

Evalueringen foretages på baggrund af følgende data

- Syv interviews med repræsentanter for følgende menighedsråd herunder én repræsentant, der også sidder i provstiudvalget: Skjoldhøj, Helligånd, Møllevang, Hasle, Lyngby, Fårup-Sabro og Sdr. Årslev.
- Interview med den daglige leder for Kirkekasserer Vest.
- Møde afholdt med daglig leder for Kirkekasserer Vest samt formanden for bestyrelsen for samarbejdet.

Samtlige menighedsrådsformænd for de tolv deltagende menighedsråd er blevet kontaktet telefonisk med tilbud om at deltage i evalueringen. Af disse har Tilst frabedt sig at deltage, mens Gellerup, Åby, Kasted og Brabrand ikke er vendt tilbage på henvendelserne.

Evalueringen er blevet sendt til menighedsrådene og den daglige leder for Kirkekasserer Vest til kommentering.

Sct. Olai Kirkegårdsforvaltning

Tabel 33: Forsøgevaluering – Forsøgsramme 3 – Sct. Olai Kirkegårdsforvaltning

Baseline

Hidtidig praksis

Før indtrædelse i forsøget havde Sct. Olai Kirkegårdsforvaltning eget cvr-nummer og arbejdsgiver i FLØS. Dog var samarbejdets regnskab underlagt Vor Frue sogns regnskab, hvormed samarbejdet ikke havde adgang til Økonomiportalen. Kirkegården er ikke tilknyttet en kirke, og er derfor ejet af de to kirker Vor Frue og Nyvang.

Vurdering ift. baseline-kriterie

Baseline-kriterie	Vurdering
1. Eksisterende samarbejder har ikke haft adgang til at aflægge budget og regnskab i Økonomiportalen. Dette har ligget i menighedsrådet.	Ja

Eftersom Sct. Olai før indtrædelse i forsøget ikke havde et kirkegårdssamarbejde med eget regnskab, vil evaluering af overgangen til at være en selvstændig juridisk enhed, som aflægger eget budget og regnskab i Økonomiportalen kunne foretages.

Fidelitet

Forsøgspraksis

Der er ikke besluttende budgetsamråd i Kalundborg Provsti, så udbetalingen af ligningsmidlerne sker ved en udmelding fra provstiets side. På samme vis som sognene, fremlægger kirkegårdssamarbejdet på et møde med provstiudvalget budget og ønsker, som provstiudvalget forsøger at efterleve. Beslutningsprocessen foregår altså i en dialog mellem kirkegårdsbestyrelsen og provstiudvalget, hvor provstiudvalget tager beslutningen, på baggrund af input fra kirkegårdsbestyrelsen. I god tid inden det orienterende budgetsamråd, sendes tallene ud til henholdsvis menighedsråd og kirkegårdsbestyrelsen, så de er forberedt inden budgetsamrådet. De deltagende menighedsråd samt kirkegårdsbestyrelsen deltager med repræsentanter på budgetsamrådet. Repræsentanterne har på budgetsamrådet mulighed for at komme med indsigelser. Provstiudvalget kan tage disse til efterretning, men beslutningen ligger hos provstiudvalget. Der stemmes ikke på budgetsamrådet – beslutning tages i provstiudvalget.

Samarbejdet er en selvstændig juridisk enhed, og der er nedsat en kirkegårdsbestyrelse med tre repræsentanter fra henholdsvis Vor Frue og Nyvang menighedsråd samt en kirkegårdsleder. Bestyrelsen fastholder ansvaret for prioriteringen af midler i samarbejdet, og menighedsrådsrepræsentanterne kan videregive informationer om regnskaberne til deres respektive menighedsråd, hvis de ønsker det, og ellers ligger de tilgængelige i Økonomiportalen. Samarbejdets regnskab udarbejdes selvstændigt og parallelt med menighedsrådenes.

Vurdering af fidelitet

Nedenfor vurderer Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter, hvorvidt forsøgsindsatsen har levet op til fidelitets-kriterierne.

Evaluering af forsøg under Lov om forsøg i folkekirken 2020

Fidelitets-kriterie	Vurdering
1. Beløb afsat til samarbejdet vedtages af menighedsrådene på budgetsamrådet ved stemmeflertal (simpelt flertal) blandt de fremmødte menighedsrådsrepræsentanter. Det er en forudsætning, at mindst halvdelen af menighedsrådsrepræsentanterne er til stede.	Nej
2. Samarbejdet er en selvstændig juridisk enhed med eget cvr-nummer, eget momsregnskab, egen arbejdsgiver i FLØS mv. og adgang til at udarbejde budget og regnskab i Økonomiportalen.	Ja
3. Samarbejdet skal udarbejde budget, kvartalsrapporter og årsregnskab parallelt med menighedsrådene.	Ja
4. Budgetter, kvartalsrapporter og årsregnskaber gøres tilgængelige for de deltagende menighedsråd løbende, så de på næste budgetsamråd kan træffe en velunderbygget beslutning om samarbejdets økonomi – herunder om samarbejdet skal bruge af opsparede midler mv.	Ja

Forsøget er foretaget inden for tre af de fire fidelitetskrav.

Beslutningen om afsættelse af midler til samarbejdet ligger i provstiudvalget forud for budgetsamrådet. Om end provstiudvalget er i dialog med kirkegårdsbestyrelsen og forsøger at imødekomme samarbejdets ønsker, så har menighedsrådene ikke mulighed for at stemme om det afsatte beløb. Derfor er menighedsrådene ikke den instans, som afsætter midlerne til samarbejdet. Det betyder i praksis, at provstiudvalget i princippet kan ændre på midlernes størrelse eller vælge at gå imod bestyrelsens ønsker til budget, hvilket ikke er i overensstemmelse med forsøgets intentioner.

Budgetter, kvartalsrapporter og årsregnskaber gøres tilgængelige for de deltagende menighedsråd løbende, ved at menighedsrådenes bestyrelsesrepræsentanter videregiver informationer om økonomien til menighedsrådene, og informationerne ligger tilgængelige for menighedsrådene i Økonomiportalen. Denne praksis giver menighedsrådene mulighed for at træffe velunderbyggede beslutninger om samarbejdets økonomi. Imidlertid stemmer menighedsrådene ikke om samarbejdets økonomi på budgetsamrådet.

På de øvrige punkter opfylder forsøget fidelitetskravene.

Der kan ikke evalueres på, om forsøgets intenderede indsats fungerer efter hensigterne, eftersom indsatsen under forsøget ikke er fuldt foretaget inden for rammerne af forsøgets intentioner. Det betyder, at formål og evalueringsspørgsmål ikke kan behandles, og de udgår derfor nedenfor.

Data

Evalueringen foretages på baggrund af følgende data

- Interview med provsten fra Kalundborg Provsti
- Interview med menighedsrådsformand for Vor Frue sogns menighedsråd
- Interview med kirkegårdsleder for Sct. Olai Kirkegårdsforvaltning

Provst, to menighedsrådsformænd, kirkegårdslederen samt kirkegårdsbestyrelse er blevet kontaktet per e-mail samt ringet op telefonisk med tilbud om at deltage i evalueringen.

Efter dialog er det blevet vurderet, at der ikke skulle gennemføres interview med Nyvang sogns menighedsrådsformand. Forsøgsordningen ikke har haft relevans for deres regnskab, da samarbejdets regnskab førtes under Vor Frues.

Der er desuden taget kontakt til formand for Kalundborg kirkegårdsbestyrelse, som henviser til kassereren i Vor Frue sogns menighedsråd. Efter drøftelse er det dog blevet vurderet, at interview ikke var relevant, da dette perspektiv allerede var dækket af interview med formanden for Vor Frue sogns menighedsråd.

Evalueringen har været sendt til kommentering hos de interviewede parter.

Fælles kirkegårdsdrift for Skive og Egeris menighedsråd

Tabel 34: Forsøgsevaluering – Forsøgsramme 3 – Fælles kirkegårdsdrift for Skive og Egeris menighedsråd

Baseline

Hidtidig praksis

Inden indtrædelse i forsøget havde Skive og Egeris menighedsråd et samarbejde om driften af Skive Kirkegårde. Økonomien for kirkegårdene var konsolideret i regnskabet for Skive sogns kirkekasse. Derfor afsatte Egeris sogn deres bevilling til kirkegårdene til Skive kirkekasse.

Vurdering ift. baseline-kriterie

Baseline-kriterie	Vurdering
1. Eksisterende samarbejder har ikke haft adgang til at aflægge budget og regnskab i Økonomiportalen. Dette har ligget i menighedsrådet.	Ja

Eftersom samarbejdets økonomi tidligere var konsolideret i regnskabet for Skive sogn, havde samarbejdet ikke adgang til at aflægge selvstændigt budget og regnskab i Økonomiportalen. Derfor har det eksisterende samarbejde den nødvendige forskel til forsøgspraksissen.

Fidelitet

Forsøgspraksis

Under forsøgspraksissen har Skive og Egeris menighedsråd nedsat en kirkegårdsbestyrelse, der har ansvaret for driften af kirkegårdene. Kirkegårdsbestyrelsen består af tre repræsentanter fra begge menighedsråd, hvoraf én af dem er en af præsterne. Kirkegårdslederen deltager i alle bestyrelsesmøderne.

Kirkegårdsbestyrelsen udarbejder et budgetforslag for samarbejdet, som sendes til provstiudvalget. Det er provstiudvalget, der afsætter midlerne til samarbejdet i dialog med kirkegårdsbestyrelsen og beslutningen af de afsatte midler til samarbejdet fremlægges på det orienterende budgetsamråd. Menighedsrådene stemmer ikke om det afsatte beløb til samarbejdet. Kirkegårdsbestyrelsen lægger efterfølgende budget for kirkegårdene inden for den tildelte budgetramme.

Samarbejdet fungerer som en selvstændig juridiske enhed med eget cvr-nummer, momsregnskab, arbejdsgiver i FLØS og adgang til at udarbejde budget og regnskab i Økonomiportalen. Samarbejdet udarbejder desuden budget, kvartalsrapporter og årsregnskab parallelt med menighedsrådene. Disse gøres tilgængelige for menighedsrådene gennem orienteringer fra repræsentanterne i kirkegårdsbestyrelsen.

Vurdering af fidelitet

Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter vurderer nedenfor, hvorvidt forsøgsindsatsen har levet op til fidelitets-kriterierne.

Fidelitets-kriterie	Vurdering
1. Beløb afsat til samarbejdet vedtages af menighedsrådene på budgetsamrådet ved stemmeflertal (simpelt flertal) blandt de fremmødte menighedsrådsrepræsentanter. Det er en forudsætning, at mindst halvdelen af menighedsrådsrepræsentanterne er til stede.	Nej
2. Samarbejdet er en selvstændig juridisk enhed med eget cvr-nummer, eget momsregnskab, egen arbejdsgiver i FLØS mv. og adgang til at udarbejde budget og regnskab i Økonomiportalen.	Ja
3. Samarbejdet skal udarbejde budget, kvartalsrapporter og årsregnskab parallelt med menighedsrådene.	Ja
4. Budgetter, kvartalsrapporter og årsregnskaber gøres tilgængelige for de deltagende menighedsråd løbende, så de på næste budgetsamråd kan træffe en velunderbygget beslutning om samarbejdets økonomi – herunder om samarbejdet skal bruge af opsparede midler mv.	Ja

Praksis for samarbejdet om kirkegårdsdriften opfylder tre af de fire kriterier for forsøgspraksissen.

Provstiudvalget har løbende en dialog med samarbejdet angående det afsatte beløb til samarbejdet. Dog opfylder praksis i forsøget ikke den intendede praksis, eftersom menighedsrådene ikke stemmer om de afsatte midler til samarbejdet.

Menighedsrådene bliver løbende orienteret om samarbejdets økonomi gennem repræsentanterne i kirkegårdsbestyrelsen. Dermed har menighedsrådene mulighed for at træffe underbyggede beslutninger om samarbejdets økonomi. Dog stemmer menighedsrådene ikke om midlerne til samarbejdet på budgetsamrådet.

Evaluering af forsøg under Lov om forsøg i folkekirken 2020

Samarbejdets praksis opfylder de øvrige forsøgs-kriterier. Dog kan formål og evaluerings-spørgsmål ikke behandles, fordi indsatsen i forsøget ikke er fuldt foretaget inden for for-søgets rammer. Der kan derfor ikke evalueres på, om forsøgets tilsigtede indsat funge-rer efter hensigterne, hvorfor formål og evalueringsindsats udgår nedenfor.

Data

Evalueringen foretages på baggrund af følgende data

- Interviews med repræsentanter for følgende menighedsråd: Skive og Egeris.
- Interview med provsten for Skive provsti.

Evalueringen har været sendt til provsten for Skive provsti og de to menighedsråd, der indgår i samarbejdet.

Herning Kirkegårde

Tabel 35: Forsøgs-evaluering – Forsøgsramme 3 - Herning Kirkegårde

Baseline

Hidtidig praksis

Før indtrædelse i forsøget havde de fem sogne Herning, Gullestrup, Fredens, Sct. Johan-nes og Hedeager et samarbejde omkring Herning Kirkegårde. Samarbejdet har kørt i flere år, først med selvstændig økonomi, som direkte fik tildelt ligningsmidler fra prov-stiet, men dernæst ikke selvstændigt, da det ikke var tilladt. I nogle år har samarbejdets regnskab derfor måttet konsolideres i ét af de fem sognes, hvor man valgte Herning sogn. Dette gjorde regnskabet uoverskueligt for både menighedsråd, kirkegård og prov-sti, da kirkegårdens budget på omtrent fem mio. kr. lå som en del af et almindeligt sogns kirkekasse. Samarbejdets økonomi lå derfor ikke selvstændigt i Økonomiportalen.

Vurdering ift. baseline-kriterie

Baseline-kriterie	Vurde-ring
1. Eksisterende samarbejder har ikke haft adgang til at aflægge budget og regnskab i Økonomiportalen. Dette har ligget i menighedsrådet.	Ja

Praksis før indtrædelse i forsøget har den nødvendige forskellighed til forsøgsindsatsen, så der kan evalueres.

Fidelitet

Forsøgspraksis

Under forsøgsrammerne har man nedsat en selvstændig kirkegårdsbestyrelse bestå-ende af to repræsentanter fra hvert af de fem menighedsråd samt en kirkegårdsleder og en medarbejderrepræsentant. Medlemmer til bestyrelsen vælges i forbindelse med menighedsrådsvalg, og sidder i samme periode.

Beslutningsprocessen omkring midler til samarbejdet er, at kirkegårdsbestyrelsen ind-sender budget og ønsker til provstiudvalget, som derefter beslutter den budgetmæssige

ramme. Provstiudvalget fremlægger deres budgetter på et foreløbigt budgetsamråd, hvor alle menighedsråd samt kirkegårdsbestyrelsen er repræsenteret. Den endelige beslutning fremlægges på det endelige budgetsamråd nogle måneder senere, som er et orienterende samråd. Dog stemmer menighedsrådene ved simpelt stemmeflertal om det afsatte beløb til samarbejdet. Over halvdelen af menighedsrådsrepræsentanterne har været til stede på budgetsamrådene.

Da samarbejdet nu er en selvstændig juridisk enhed, udarbejdes deres budget, kvartalsrapporter og årsregnskaber parallelt med menighedsrådenes, og disse gøres tilgængelige for de deltagende menighedsråd via Den Digitale Arbejdsplads, og/eller via bestyrelsesmedlemmerne, som fremlægger dem for deres øvrige menighedsrådsmedlemmer.

Vurdering af fidelitet

I nedenstående skema vurderer Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter, hvorvidt forsøgsindsatsen har levet op til fidelitets-kriterierne samt eventuelt dertil hørende erfaringdannelse.

Fidelitets-kriterie	Vurdering
1. Beløb afsat til samarbejdet vedtages af menighedsrådene på budgetsamrådet ved stemmeflertal (simpelt flertal) blandt de fremmødte menighedsrådsrepræsentanter. Det er en forudsætning, at mindst halvdelen af menighedsrådsrepræsentanterne er til stede.	Ja
2. Samarbejdet er en selvstændig juridisk enhed med eget cvr-nummer, eget momsregnskab, egen arbejdsgiver i FLØS mv. og adgang til at udarbejde budget og regnskab i Økonomiportalen.	Ja
3. Samarbejdet skal udarbejde budget, kvartalsrapporter og årsregnskab parallelt med menighedsrådene.	Ja
4. Budgetter, kvartalsrapporter og årsregnskaber gøres tilgængelige for de deltagende menighedsråd løbende, så de på næste budgetsamråd kan træffe en velunderbygget beslutning om samarbejdets økonomi – herunder om samarbejdet skal bruge af opsparede midler mv.	Ja

Fidelitets-kriterierne er opfyldt, eftersom kirkegårdssamarbejdet nu er en selvstændig juridisk enhed, som i egen bestyrelse udarbejder egne budgetter og regnskaber parallelt med sognene. Disse gøres tilgængeligt for de deltagende menighedsråd løbende. Dermed kan menighedsrådene foretage velunderbyggede beslutninger om samarbejdets økonomi, når menighedsrådene stemmer om beløb til samarbejdet på budgetsamråd. Det er dermed muligt at evaluere hvorvidt forsøgsindsatsen opfylder de intendede formål.

Formål

Placering af regnskabet aflagt i Økonomiportalen giver samlet overblik og gør det muligt for provstiudvalget at lave sammenstillinger på tværs

Samarbejdets regnskab kan nu aflægges i Økonomiportalen separat fra Herning sogns, og dette skaber bedre overblik og gennemsigtighed, da man bedre kan overskue kirkegårdsens budget for sig. Provstiudvalget har i flere år gjort brug af at lave sammenstillinger på tværs, så det er ikke specifikt Økonomiportalen, der er afgørende i den forbindelse. Det er dog væsentligt, at der er et system, hvor dette overblik kan skabes.

Mere enkle rammer for økonomistyring i menighedsråd

Der er blevet mere enkle rammer for økonomistyring i Herning menighedsråd, da der ikke længere skal tages højde for at kirkegårdsens regnskab blev blandet sammen med sognets eget.

At lette menighedsrådenes administrative arbejdsvilkår ved, at der udbetales ligningsmidler direkte fra provstiudvalget til et samarbejde under særlige vilkår og under menighedsrådenes kontrol

Under forsøgsordningen udbetales ligningsmidlerne direkte fra provstiudvalget til kirkegårdssamarbejdet, og dette har lettet vilkårene for Herning menighedsråds regnskabsfører, da kirkegårdenes mange midler ikke længere blandes med menighedsrådets egne.

Evalueringsspørgsmål

Skabe viden om hensigtsmæssigheden af modellen

Modellen fungerer hensigtsmæssig for alle involverede parter. For provstiet, Herning sogn samt kirkegårdsbestyrelsen er det nu mere overskueligt at se på kirkegårdenes store regnskab, da det aflægges særskilt og ikke længere som en del af Herning sogns regnskab. Dette letter desuden den regnskabsmæssige arbejdsgang betydeligt for Herning menighedsråd, da de ikke skal beskæftige sig med kirkegårdenes økonomi, som før var blandet ind i sognets egen.

Virker modellen efter hensigten?

Det vurderes i nedenstående skema, hvorvidt modellen virker efter hensigten.

Formål	Vurdering
1. Placering af regnskabet aflagt i Økonomiportalen giver samlet overblik og gør det muligt for provstiudvalget at lave sammenstillinger på tværs.	Ja
2. Mere enkle rammer for økonomistyring i menighedsråd.	Ja
3. Lette menighedsrådenes administrative arbejdsvilkår ved, at der udbetales ligningsmidler direkte fra provstiudvalget til et samarbejde under særlige vilkår og under menighedsrådenes kontrol.	Ja

At kirkegårdssamarbejdets bestyrelse selv har mulighed for at aflægge selvstændigt regnskab i Økonomiportalen, samt få tildelt ligningsmidler direkte fra provstiudvalget,

Evaluering af forsøg under Lov om forsøg i folkekirken 2020

virker efter hensigten, da det i høj grad letter vilkårene for regnskabsførelse og administration for det eller de menighedsråd, der ellers får til opgave at varetage en stor kirkegårds økonomi. Modellen giver desuden alle parter et bedre overblik over økonomien.

Data

Evalueringen foretages på baggrund af følgende data

- 1 interview med provst fra Herning Søndre Provsti
- 3 interviews med repræsentanter for følgende menighedsråd: Herning, Gullestrup og Fredens
- Sct. Johannes menighedsråd har kommenteret på evalueringen

Provsten samt de 5 menighedsrådsformænd er blevet kontaktet per e-mail samt ringet op telefonisk, med tilbud om at deltage i evalueringen. Af disse har 1 frabedt sig at deltage.

Evalueringen har været sendt til alle fem menighedsråd og provst til kommentering.

Kirkernes Hus, Fredericia

Tabel 36: Forsøgsevaluering – Forsøgsramme 3 – Kirkernes Hus, Fredericia

Baseline

Hidtidig praksis

Samarbejdet Kirkernes Hus, Fredericia har eksisteret siden 2009 som et samarbejde mellem 10 sogne. Da man i sin tid oprettede Kirkernes Hus, ansatte man nogle regnskabsfolk til at styre økonomien og samarbejdet kørte med selvstændigt regnskab. Det fandt man ud af omkring år 2015, at man ikke måtte, så samarbejdets regnskab skulle konsolideres i et af sognene, hvor man valgte Herslev. Efterfølgende har de to regnskaber været blandet sammen i 2-3 år, hvilket har været uoverskueligt. Samarbejdet havde ikke adgang til at aflægge budget og regnskab i Økonomiportalen, dette blev gjort blandet sammen med Herslev menighedsråds.

Vurdering ift. baseline-kriterie

Baseline-kriterie	Vurdering
1. Eksisterende samarbejder har ikke haft adgang til at aflægge budget og regnskab i Økonomiportalen. Dette har ligget i menighedsrådet.	Ja

Praksis før indtrædelse i forsøget har den nødvendige forskellighed til forsøgsindsatsen, så evaluering kan foretages.

Fidelitet

Forsøgspraksis

Samarbejdet har såvel i forsøgsperioden som før inkluderet opgaver med økonomi, personregistrering, kirkegårdsdrift, administration og personaleforhold for de deltagende sogne.

Under indtrædelse i forsøget er samarbejdet blevet en selvstændig juridisk enhed med adgang til Økonomiportalen. Samtlige af provstiets sogne deltager i samarbejdet. Der er derfor nedsat en bestyrelse, hvor alle menighedsråd er direkte repræsenteret ved formanden eller et andet valgt medlem af menighedsrådet. Den administrative leder af Kirkernes Hus er tilforordnet bestyrelsen. Bestyrelsen har ansvaret for prioriteringen af midlerne i samarbejdet, og dermed fastholdes det overordnede ansvar af menighedsrådene via deres repræsentantskab. Samarbejdets regnskab er tilgængeligt for de deltagende menighedsråd i Økonomiportalen, såfremt de ønsker at få indblik i disse. Regnskabsføringen varetages af ansatte i Kirkernes Hus. Dog er det samarbejdets menighedsråd, der via deres repræsentanter i bestyrelsen, godkender regnskabet og det budgetforslag, der skal fremlægges for provstiudvalget.

Fredericia provsti har orienterende budgetsamråd. På lige fod med sognene, fremlægger bestyrelsen i Kirkernes Hus deres budget for provstiudvalget, som behandler det, og beslutter hvordan ligningsmidlerne skal fordeles mellem henholdsvis sognene og samarbejdet. Dette fremlægges på budgetsamrådet, som fungerer som et gensidigt orienterende samråd, og her er repræsentanter til stede fra samtlige menighedsråd og Kirkernes Hus' bestyrelse. Der stemmes ikke om samarbejdets økonomi, beslutningen ligger hos provstiudvalget. Eftersom samtlige af provstiets menighedsråd indgår i samarbejdet, og dermed har haft indflydelse på budgetforslaget, har provstiudvalget og samarbejdets bestyrelse fundet denne løsning bedst dækkende for provstiets behov.

Vurdering af fidelitet

Fidelitets-kriterie	Vurdering
1. Beløb afsat til samarbejdet vedtages af menighedsrådene på budgetsamrådet ved stemmeflertal (simpelt flertal) blandt de fremmødte menighedsrådsrepræsentanter. Det er en forudsætning, at mindst halvdelen af menighedsrådsrepræsentanterne er til stede.	Nej
2. Samarbejdet er en selvstændig juridisk enhed med eget cvr-nummer, eget momsregnskab, egen arbejdsgiver i FLØS mv. og adgang til at udarbejde budget og regnskab i Økonomiportalen.	Ja
3. Samarbejdet skal udarbejde budget, kvartalsrapporter og årsregnskab parallelt med menighedsrådene.	Ja
4. Budgetter, kvartalsrapporter og årsregnskaber gøres tilgængelige for de deltagende menighedsråd løbende, så de på næste budgetsamråd kan træffe en velunderbygget beslutning om samarbejdets økonomi – herunder om samarbejdet skal bruge af opsparede midler mv.	Ja

Forsøget er foretaget inden for tre af de fire fidelitetskrav.

Beslutningen om afsættelse af midler til samarbejdet ligger i provstiudvalget forud for budgetsamrådet, og menighedsrådene stemmer ikke om det afsatte beløb til budget-

Evaluering af forsøg under Lov om forsøg i folkekirken 2020

samrådet. Derfor er det provstiudvalget og ikke menighedsrådene, som afsætter midlerne til samarbejdet. Det betyder i praksis, at provstiudvalget i princippet kan ændre på midlernes størrelse uden at inddrage menighedsrådene, hvilket ikke er i overensstemmelse med forsøgets intenderede formål.

Budgetter, kvartalsrapporter og årsregnskaber er tilgængelige for de deltagende menighedsråd i Økonomiportalen. Dermed har menighedsrådene mulighed for at træffe underbyggede beslutninger om samarbejdets økonomi, om end menighedsrådene ikke stemmer om den på budgetsamrådet.

Forsøget opfylder fidelitets-kriterierne på de øvrige punkter.

Der kan ikke evalueres på, om forsøgets intenderede indsats fungerer efter hensigterne, eftersom indsatsen under forsøget ikke er fuldt foretaget inden for rammerne af forsøgets intentioner. Det medfører, at formål og evalueringsspørgsmål ikke kan behandles, og de udgår derfor nedenfor.

Data

Evalueringen foretages på baggrund af følgende data

- 1 interview med provsten fra Fredericia Provsti.
- 7 interviews med repræsentanter for følgende menighedsråd: Taulov, Christians, Erritsø, Lyng, Herslev, Sct. Michaelis og Vejlbj.

Provsten samt 10 menighedsrådsformænd er blevet kontaktet per e-mail samt ringet op telefonisk med tilbud om at deltage i evalueringen. Af disse er tre ikke vendt tilbage på henvendelserne.

Evalueringen har været sendt til de ti menighedsråd samt provsten til kommentering.

Ikast Kirkegårde

Tabel 37: Forsøgsevaluering – Forsøgsramme 3 – Ikast Kirkegårde

Baseline

Hidtidig praksis

Før indtrædelse i forsøget havde menighedsrådene i henholdsvis Fønnebæk og Ikast sogn et kirkegårdssamarbejde. I flere år kørte samarbejdet som en selvstændig enhed, indtil der kom en lov, som forbød denne praksis. Derefter har samarbejdet fortsat kørt, men hvor kirkegårdens regnskab skulle godkendes af Ikast menighedsråd. Samarbejdet havde således ikke selv adgang til at aflægge budget og regnskab i Økonomiportalen.

Vurdering ift. baseline-kriterie

Baseline-kriterie	Vurdering
1. Eksisterende samarbejder har ikke haft adgang til at aflægge budget og regnskab i Økonomiportalen. Dette har ligget i menighedsrådet.	Ja

Eftersom samarbejdet opfylder baseline-kriteriet er der baggrund for at foretage en evaluering.

Fidelitet

Forsøgspraksis

Under deltagelse i forsøgsordningen, har man vendt tilbage til den praksis, man kendte fra år tilbage, da kirkegården i sin tid fungerede som selvstændig enhed. Alle parter i samarbejdet er enige om, at denne måde fungerede godt. Der er nedsat en bestyrelse med ansvar for prioritering af midler i samarbejdet med fire valgte medlemmer fra Fønnebæk menighedsråd og fire valgte medlemmer fra Ikast menighedsråd samt en kirkegårdsleder og en sekretær, som sidder med til møderne. Samarbejdet er en selvstændig juridisk enhed, og kirkegårdsbestyrelsen udarbejder budget, kvartalsrapporter og årsregnskaber parallelt med menighedsrådene, og sender disse til provstiet. Samarbejdet tildeles ligningsmidler direkte fra provstiet på samme vis som menighedsrådene får dem tildelt. Alle budgetter og regnskaber ligger tilgængelige i Økonomiportalen. Provstiudvalget bevilger midler til samarbejdet efter de ønsker, de får fra kirkegårdens bestyrelse. Processen foregår således, at kirkegårdssamarbejdet på samme vis som sognene, inden 1. marts indsender ønsker om budget til provstiudvalget. Provstiudvalgets budgetudvalg udarbejder et budget, som sendes ud i juni, og samarbejdet har her mulighed for at respondere og være i dialog med provstiudvalget frem til det endelige budgetsamråd i august/september. Her fremlægger provstiudvalget, hvordan de vil prioritere midlerne i provstiet, og her er både menighedsrådsrepræsentanter og repræsentanter fra kirkegårdsbestyrelsen til stede. Der stemmes ikke om afsættelsen af midler til samarbejdet på budgetsamrådet.

Vurdering af fidelitet

Fidelitets-kriterie	Vurdering
1. Beløb afsat til samarbejdet vedtages af menighedsrådene på budgetsamrådet ved stemmeflertal (simpelt flertal) blandt de fremmødte menighedsrådsrepræsentanter. Det er en forudsætning, at mindst halvdelen af menighedsrådsrepræsentanterne er til stede.	Nej
2. Samarbejdet er en selvstændig juridisk enhed med eget cvr-nummer, eget momsregnskab, egen arbejdsgiver i FLØS mv. og adgang til at udarbejde budget og regnskab i Økonomiportalen.	Ja
3. Samarbejdet skal udarbejde budget, kvartalsrapporter og årsregnskab parallelt med menighedsrådene.	Ja
4. Budgetter, kvartalsrapporter og årsregnskaber gøres tilgængelige for de deltagende menighedsråd løbende, så de på næste budgetsamråd kan træffe en velunderbygget beslutning om samarbejdets økonomi – herunder om samarbejdet skal bruge af opsparede midler mv.	Ja

Forsøgsindsatsen har opfyldt tre af de fire fidelitets-kriterier.

Midlerne til samarbejdet afsættes af provstiudvalget inden budgetsamråd i dialog med samarbejdet. Imidlertid stemmer menighedsrådene ikke om det afsatte beløb på budgetsamrådet, hvorfor praksissen ikke opfylder intentionerne i forsøgsordningen.

Samarbejdet udarbejder budget og regnskab i Økonomiportalen, hvilket ligger tilgængeligt for menighedsrådene. På den baggrund har menighedsrådene mulighed for at orientere sig i samarbejdets økonomi og dermed træffe velbegrundede beslutninger om samarbejdets økonomi. Dog stemmer menighedsrådene ikke om samarbejdets økonomi på budgetsamrådet.

Eftersom indsatsen i forsøget ikke er foretaget inden for forsøgets rammer, kan der ikke evalueres på, hvorvidt forsøgets intenderede indsats opfylder formålene med forsøget. Det betyder at vurderingen af formål og evaluerings spørgsmål udgår.

Data

Evalueringen foretages på baggrund af følgende data

To interviews med repræsentanter for følgende menighedsråd: Ikast og Fønnebæk.

To menighedsrådsformænd er blevet kontaktet per e-mail samt ringet op telefonisk, med tilbud om at deltage i evalueringen.

Af disse har formanden for Ikast menighedsråd deltaget, mens formanden for Fønnebæk menighedsråd henviste til et menigt medlem af menighedsrådet, som også er medlem af kirkegårdsbestyrelsen.

Evalueringen har været sendt til kommentering i de to menighedsråd.

Folkekirkens Kirkegårde i Hvidovre

Tabel 38: Forsøgsevaluering – Forsøgsramme 3 – Folkekirkens Kirkegårde i Hvidovre

Baseline

Hidtidig praksis

Samarbejdet Folkekirkens Kirkegårde i Hvidovre omfatter de to kirkegårde Hvidovre og Risbjerg og var også kørende før forsøgsordningen. Før indtrædelse i forsøget, havde kirkegårdssamarbejdet ikke mulighed for at aflægge budget og regnskab i Økonomiportalen, dette skulle derimod konsolideres i et eller flere menighedsråd, hvor man valgte at føre det ind hos Risbjerg sogn. Man havde en bestyrelse for kirkegårdsdriften med medlemmer fra de deltagende menighedsråd, som udarbejdede budget og regnskab, men ved årsregnskabet, skulle det føres ind i Risbjerg sogns, hvilket betød, at bestyrelsen yderligere var nødt til at udarbejde selvstændige regneark, hvis de ville have et overblik over deres økonomi, fordi det blev blandet sammen med Risbjergs.

Vurdering ift. baseline-kriterie

Baseline-kriterie	Vurdering
1. Eksisterende samarbejder har ikke haft adgang til at aflægge budget og regnskab i Økonomiportalen. Dette har ligget i menighedsrådet.	Ja

Praksis før indtrædelse i forsøget har den nødvendige forskellighed til forsøgsindsatsen, så evaluering kan foretages.

Fidelitet

Forsøgspraksis

Under forsøgsordningen fungerer samarbejdet som en selvstændig juridisk enhed med eget cvr-nummer, momsregnskab, arbejdsgiver i FLØS og adgang til at aflægge budget og regnskab i Økonomiportalen. Disse udarbejdes parallelt med menighedsrådene. Der er nedsat en bestyrelse, bestående af tre medlemmer fra hvert af de deltagende menighedsråd samt en kirkegårdsleder, som sidder med til møderne, og som står for den daglige drift af kirkegårdene.

Samarbejdet tildeles ligningsmidlerne direkte fra provstiudvalget via Hvidovre kommune på lige fod med sognene. På budgetsamrådet fremlægger provstiudvalget de afsatte midler til samarbejdet. Menighedsrådene stemmer ikke om det afsatte beløb til samarbejdet. De deltagende menighedsråd får via provstiudvalget adgang til alle tal inden budgetsamråd, og løbende har bestyrelsesrepræsentanterne mulighed for at rapportere til deres respektive menighedsråd om indblik i regnskabet.

Vurdering af fidelitet

Nedenfor vurderer Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter, hvorvidt forsøget er foretaget inden for fidelitets-kriterierne:

Fidelitets-kriterie	Vurdering
1. Beløb afsat til samarbejdet vedtages af menighedsrådene på budgetsamrådet ved stemmeflertal (simpelt flertal) blandt de fremmødte menighedsrådsrepræsentanter. Det er en forudsætning, at mindst halvdelen af menighedsrådsrepræsentanterne er til stede.	Nej
2. Samarbejdet er en selvstændig juridisk enhed med eget cvr-nummer, eget momsregnskab, egen arbejdsgiver i FLØS mv. og adgang til at udarbejde budget og regnskab i Økonomiportalen.	Ja
3. Samarbejdet skal udarbejde budget, kvartalsrapporter og årsregnskab parallelt med menighedsrådene.	Ja
4. Budgetter, kvartalsrapporter og årsregnskaber gøres tilgængelige for de deltagende menighedsråd løbende, så de på næste budgetsamråd kan træffe en velunderbygget beslutning om samarbejdets økonomi – herunder om samarbejdet skal bruge af opsparede midler mv.	Ja

Forsøgsindsatsen er foretaget inden for tre af de fire kriterier.

Det er provstiudvalget, der afsætter midlerne til samarbejdet, og menighedsrådene stemmer ikke om det afsatte beløb på budgetsamrådet. Denne praksis er ikke i overensstemmelse med intentionen i forsøget.

Budgetter, kvartalsrapporter og årsregnskaber gøres tilgængelige for de deltagende menighedsråd løbende via bestyrelsesrepræsentanterne, og provstiudvalget giver menighedsrådene adgang til samarbejdets økonomi forud for budgetsamrådet. Dermed har menighedsrådene mulighed for at foretage oplyste beslutninger om samarbejdets økonomi. Imidlertid foretages beslutningerne ikke på budgetsamrådet.

Samarbejdets praksis opfylder de øvrige fidelitets-kriterier.

Samarbejdet opfylder ikke alle intentionerne med forsøget, hvorfor det ikke kan evalueres, hvorvidt den intenderede forsøgspraksis opfylder hensigterne i forsøget. Det vil sige, at formål og evalueringsspørgsmål udgår nedenfor.

Data

Evalueringen foretages på baggrund af følgende data

- 1 interview med provsten fra Rødovre-Hvidovre Provsti.
- 1 interview med repræsentant for Risbjerg menighedsråd.
- 2 interviews med repræsentanter for Folkekirkens Kirkegårde i Hvidovre.

1 provst samt 4 menighedsrådsformænd er blevet kontaktet per e-mail samt ringet op telefonisk med tilbud om at deltage i evalueringen. Efter dialog med flere, viser det sig, at der har været en del udskiftning i de deltagende menighedsråd i løbet af de sidste par år, hvorfor det har været svært at finde nogen, der kunne evaluere på en før-efter-situation. Efter dialog er det besluttet ikke at gennemføre interview med to interviewpersoner, mens én ikke er vendt tilbage på henvendelserne. I stedet er der foretaget evaluering med to repræsentanter for bestyrelsen i Folkekirkens Kirkegård i Hvidovre, som har vist sig at kunne bidrage med vigtig viden.

Evalueringen har været sendt til de fire menighedsråd, provsten samt de to repræsentanter for bestyrelsen i Folkekirkens Kirkegårde i Hvidovre til kommentering.

Hørsholm Kirkegårde

Tabel 39: Forsøgsevaluering – Forsøgsramme 3 – Hørsholm Kirkegårde

Baseline

Hidtidig praksis

Samarbejdet om Hørsholm Kirkegård startede inden forsøgsordningen trådte i kraft, og har bestået af de tre menighedsråd Hørsholm, Kokkedal og Rungsted. Samarbejdet har etableret en kirkegårdsbestyrelse med repræsentanter fra de tre menighedsråd. Kirkegårdsbestyrelsen har haft ansvaret for driften af kirkegården og godkendte budgetter og regnskaber for kirkegården. Samarbejdets regnskab er blevet konsolideret i regnskab for Hørsholm sogn.

Vurdering ift. baseline-kriterie

Baseline-kriterie	Vurdering
1. Eksisterende samarbejder har ikke haft adgang til at aflægge budget og regnskab i Økonomiportalen. Dette har ligget i menighedsrådet.	Ja

De tre menighedsråd har haft et samarbejde om kirkegården inden forsøgsordningen trådte i kraft, men eftersom samarbejdets regnskab skulle konsolideres i Hørsholm sogns regnskab, havde samarbejdet ikke adgang til aflæggelse af selvstændigt budget og regnskab i Økonomiportalen. Derfor har samarbejdets praksis inden indtrædelse i forsøget den nødvendige forskellighed til forsøgsindsatsen.

Fidelitet

Forsøgspraksis

Samarbejdet mellem de tre menighedsråd har fortsat en kirkegårdsbestyrelse med repræsentanter fra hver af de tre menighedsråd, en præst fra provstiet og kirkegårdslederen. Det er fortsat kirkegårdsbestyrelsens ansvar at drive kirkegårdene.

Efter samarbejdet er blevet en selvstændig juridisk enhed ved overgangen til forsøgslovgivningen, er det provstiudvalget i Fredensborg provsti, der fordeler provstiets ligningsmidler mellem provstiets sogne og samarbejdet. Bestyrelsen for samarbejdet udarbejder budgetforslag med ønsker til det kommende budget og sender det til provstiudvalget forud for budgetsamrådet. Forud for budgetsamrådet udsender provstiudvalget materiale til menighedsrådene om de tildelte ligningsmidler. Provsten fremlægger det afsatte beløb til samarbejdet på budgetsamrådet, hvorefter menighedsrådene kan erklære sig enige eller komme med indvendinger. Provstiet har ikke oplevet andet end, at der er blevet nikket godkendende til de afsatte midler til samarbejdet. Dog ville det føre til en afstemning, hvis de fremmødte repræsentanter fra menighedsrådene ikke kan erklære sig enige i det afsatte beløb.

Samarbejdet har eget cvr-nummer, eget momsregnskab, egen arbejdsgiver i FLØS og adgang til at udarbejde budget og regnskab i Økonomiportalen. Samarbejdet udarbejder derudover budget, kvartalsrapporter og årsregnskab parallelt med menighedsrådene. Når budgetter, kvartalsrapporter og årsregnskaber er godkendte, gøres disse tilgængelige på provstiets hjemmeside. Kirkegårdsbestyrelsen sender desuden kvartalsrapporterne til menighedsrådene.

Vurdering af fidelitet

I nedenstående skema vurderer Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter, hvorvidt forsøgsindsatsen har levet op til fidelitets-kriterierne.

Evaluering af forsøg under Lov om forsøg i folkekirken 2020

Fidelitets-kriterie	Vurdering
1. Beløb afsat til samarbejdet vedtages af menighedsrådene på budgetsamrådet ved stemmeflertal (simpelt flertal) blandt de fremmødte menighedsrådsrepræsentanter. Det er en forudsætning, at mindst halvdelen af menighedsrådsrepræsentanterne er til stede.	Ja
2. Samarbejdet er en selvstændig juridisk enhed med eget cvr-nummer, eget momsregnskab, egen arbejdsgiver i FLØS mv. og adgang til at udarbejde budget og regnskab i Økonomiportalen.	Ja
3. Samarbejdet skal udarbejde budget, kvartalsrapporter og årsregnskab parallelt med menighedsrådene.	Ja
4. Budgetter, kvartalsrapporter og årsregnskaber gøres tilgængelige for de deltagende menighedsråd løbende, så de på næste budgetsamråd kan træffe en velunderbygget beslutning om samarbejdets økonomi – herunder om samarbejdet skal bruge af opsparede midler mv.	Ja

Forsøget er foretaget inden for rammerne af de fire fidelitetskrav. Eftersom både baseline-kriteriet og fidelitets-kriterierne er opfyldt for samarbejdet, kan der evalueres på, om forsøgsordningen opfylder de intendede formål.

Formål

Placering af regnskabet aflagt i Økonomiportalen giver samlet overblik og gør det muligt for provstiudvalget at lave sammenstillinger på tværs

Aflæggelse af regnskabet i Økonomiportalen giver samarbejdet et samlet overblik over økonomien, og samarbejdet har mulighed for at følge med i økonomiens udvikling uden at skulle vente på kvartalsrapporterne. Derved kan samarbejdet nå at rette op på økonomien, hvis det bliver nødvendigt.

Provstiudvalgets adgang til samarbejdets regnskaber i Økonomiportalen giver provstiudvalget mulighed for at lave sammenstillinger på tværs af regnskaberne og på baggrund af dette fordele provstiets midler.

Mere enkle rammer for økonomistyring i menighedsråd

Der har været en mærkbar forskel for økonomistyring i Hørsholm menighedsråd, eftersom samarbejdets økonomi ikke længere skal konsolideres i regnskabet for Hørsholm sogn. Det betyder, at regnskabet for Hørsholm sogn og samarbejdet nu er adskilt, hvilket gør økonomistyring i Hørsholm menighedsråd mere enkel. Ifølge de interviewede har forsøgspraksissen ikke medført nogen mærkbare ændringer for økonomistyring i de øvrige menighedsråd.

At lette menighedsrådenes administrative arbejdsvilkår ved, at der udbetales ligningsmidler direkte fra provstiudvalget til et samarbejde under særlige vilkår og under menighedsrådenes kontrol

Forsøgspraksissen har lettet de administrative arbejdsvilkår for Hørsholm menighedsråd, eftersom sognet ikke længere skal administrere samarbejdets regnskaber. Ved at

Evaluering af forsøg under Lov om forsøg i folkekirken 2020

udbetale ligningsmidler direkte fra provstiudvalget til samarbejdet undgår menighedsrådet at være ekstra mellemlid i udbetalingen af midler til samarbejdet. Menighedsrådene har stadig ansvaret for afsættelse af midler til samarbejdet gennem afstemning til budgetsamråd samtidigt med, at ansvaret og de administrative arbejdsopgaver nu er fordelt lige mellem de tre menighedsråd, der indgår i samarbejdet, eftersom samarbejdets regnskab ikke længere skal konsolideres i det ene sogn. Samarbejdets selvstændige juridiske status har dermed medført enkle og klare linjer i samarbejdet.

Evaluerings spørgsmål

Skabe viden om hensigtsmæssigheden af modellen

Modellen har fungeret hensigtsmæssigt især grundet at midlerne lignes direkte til samarbejdet, hvilket skærer et administrativt led fra, da der ikke længere skal føres regnskab i ét af menighedsrådenes regnskaber. Desuden giver dette en mere lige balance mellem de tre menighedsråd, da ét af menighedsrådene ikke længere er tættere på økonomien end de andre.

Virker modellen efter hensigten?

Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter vurderer i nedenstående skema, hvorvidt formålene med forsøgslovgivningen er opfyldt.

Formål	Vurdering
1. Placering af regnskabet aflagt i Økonomiportalen giver samlet overblik og gør det muligt for provstiudvalget at lave sammenstillinger på tværs.	Ja
2. Mere enkle rammer for økonomistyring i menighedsråd.	Ja
3. Lette menighedsrådenes administrative arbejdsvilkår ved, at der udbetales ligningsmidler direkte fra provstiudvalget til et samarbejde under særlige vilkår og under menighedsrådenes kontrol.	Ja

Erfaringerne fra samarbejdet om Hørsholm Kirkegårde viser, at forsøgslovgivningens ovenstående formål bliver indfriet.

Data

Evalueringen foretages på baggrund af følgende data

- Interview med provsten fra Fredensborg provsti.
- Interview med repræsentant Rungsted menighedsråd.
- Interview med kirkegårdslederen for Hørsholm Kirkegårde, der også er medlem af kirkegårdsbestyrelsen.

Menighedsrådsformændene for de tre involverede menighedsråd i samarbejdet, samt provsten for Fredensborg provsti og kirkegårdslederen for Hørsholm Kirkegårde er blevet kontaktet per e-mail samt ringet op telefonisk med tilbud om at deltage i evalueringen. Af disse har Hørsholm menighedsråd henvist til repræsentanten for Rungsted menighedsråd, og Kokkedal menighedsråd har henvist til kirkegårdsbestyrelsen, som kirkegårdslederen er medlem af.

Evalueringen er blevet sendt til kommentering ved provsten, menighedsrådene og kirkegårdslederen.

Gladsaxe Kirkegård

Tabel 40: Forsøgsevaluering – Forsøgsramme 3 – Gladsaxe Kirkegård

Baseline

Hidtidig praksis

Før indtrædelse i forsøget havde de 8 sogne, Bagsværd, Buddinge, Gladsaxe, Harald, Mørkhøj, Stengård, Søborggård og Søborgmagle, et samarbejde om Gladsaxe Kirkegård. Regnskabet for samarbejdet om Gladsaxe Kirkegård var integreret i Gladsaxe menighedsråds regnskab. Igennem Gladsaxe menighedsråds regnskab har det været muligt at tilgå kirkegårdsregnskabet, men ikke som et selvstændigt regnskab i Økonomiportalen.

Det bemærkes yderligere at længere tilbage i tiden, omkring år 2012 lovgives det, at kirkegårdens regnskab og budget skal høre under et sogn, i dette tilfælde Gladsaxe sogn. I en periode før 2012 var samarbejds budget og regnskab dog særskilt fra sognets økonomi og der var på dette tidspunkt også et besluttende samråd, tilsvarende den lovmæssige konstruktion samarbejdet i dag er under i det de deltager i forsøgslovgivningen.

Vurdering ift. baseline-kriterie

Baseline-kriterie	Vurdering
1. Eksisterende samarbejder har ikke haft adgang til at aflægge budget og regnskab i Økonomiportalen. Dette har ligget i menighedsrådet.	Ja

Eftersom Gladsaxe Kirkegård før indtrædelse i forsøget ikke havde et kirkegårdssamarbejde med eget regnskab og budget i Økonomiportalen, vil evaluering af overgangen til forsøgslovgivningen kunne foretages.

Fidelitet

Forsøgspraksis

I forsøgsperioden har der i samarbejdet været en kirkegårdsbestyrelse bestående af 1 repræsentant fra hvert af de 8 menighedsråd og en kirkegårdsleder.

Kirkegårdsbestyrelsen indsender budget og ønsker på lige fod med menighedsrådene til provstiudvalget. Beslutningsprocessen foregår således, at der i foråret er et budgetsamråd, hvor provstiudvalget foreslår nogle driftsrammer for både sogne og kirkegårde, som drøftes til budgetsamrådet. Driftsrammer foreslås på baggrund af budgetforslag som de 8 menighedsråd og kirkegårdsbestyrelsen har indsendt. Ud fra denne diskussion fastlægges der foreløbige driftsrammer, som igen diskuteres til efteråret hvor de endelige driftsrammer fastlægges. Inden de fastlagte driftsrammer foreligger gives der input fra de enkelte menighedsråd, såvel som fra kirkegårdsbestyrelsen. Budgetsamrådet er et besluttende budgetsamråd hvor repræsentanter fra menighedsrådene har en vægtet

Evaluering af forsøg under Lov om forsøg i folkekirken 2020

stemme baseret på størrelsen af de sogne de repræsenterer. Kirkegårdsbestyrelsen deltagere som observatører med taleret men uden stemmeret, og derved fastholdes det overordnede ansvar for prioritering af midler til samarbejdet hos menighedsrådene.

Samarbejdet er en selvstændig juridisk enhed der udarbejder deres budget, kvartalsrapporter og årsregnskaber parallelt med menighedsrådene. Kvartalsrapporter sendes til provstiet og bliver ikke sendt direkte til sognene. Men da kvartalsrapporter både præsenteres og skal godkendes på kirkegårdsbestyrelsesmøder, hvor hvert menighedsråd har et bestyrelsesmedlem, får menighedsrådene adgang til kvartalsrapporterne gennem deres repræsentanter i kirkegårdsbestyrelsen. Alle mødereferater bliver sendt til samtlige menighedsråd og årsregnskaber bliver sendt rundt i forbindelse med budgetsamråd, hvor årsregnskabet skal godkendes. Af regnskaberne fremgår opsparede midler også tydeligt.

Vurdering af fidelitet

Vurdering af, hvorvidt forsøgsindsatsen har levet op til fidelitets-kriterierne samt eventuelt dertil hørende erfaringsdannelse.

Fidelitets-kriterie	Vurdering
1. Beløb afsat til samarbejdet vedtages af menighedsrådene på budgetsamrådet ved stemmeflertal (simpelt flertal) blandt de fremmødte menighedsrådsrepræsentanter. Det er en forudsætning, at mindst halvdelen af menighedsrådsrepræsentanterne er til stede.	Nej
2. Samarbejdet er en selvstændig juridisk enhed med eget cvr-nummer, eget momsregnskab, egen arbejdsgiver i FLØS mv. og adgang til at udarbejde budget og regnskab i Økonomiportalen.	Ja
3. Samarbejdet skal udarbejde budget, kvartalsrapporter og årsregnskab parallelt med menighedsrådene.	Ja
4. Budgetter, kvartalsrapporter og årsregnskaber gøres tilgængelige for de deltagende menighedsråd løbende, så de på næste budgetsamråd kan træffe en velunderbygget beslutning om samarbejdets økonomi – herunder om samarbejdet skal bruge af opsparede midler mv.	Ja

Man har i forbindelse med samarbejdet om Gladsaxe Kirkegård formået at skabe en demokratisk proces på budgetsamrådet om vedtagelse af økonomien i samarbejdet. Der stemmes om økonomien, men flertal skabes ved vægtet stemmeflertal frem for simpelt stemmeflertal. Det vil sige, at de enkelte sogne har mere indflydelse jo større de er. Dette er imod intensionen i forsøgslovgivningen, som søger at sikre, at de enkelte menighedsråd bibeholder kontrollen med midlerne. Med en beslutningsproces baseret på vægtet flertal kan mindre sogne i princippet blive overhørt, da en større del af beslutningskompetencen ligger hos de større sogne end ved simpelt flertal.

Eftersom forsøget ikke er foretaget inden for fidelitets-kriteriernes rammer, kan der ikke dannes evalueringsrelevant erfaring ud fra forsøget. Det betyder, at formål og evalueringsspørgsmål udgår nedenfor.

Data

Evalueringen foretages på baggrund af følgende data

- 1 interviews med provst fra Gladsaxe-Herlev provsti
- 1 interview med provstisekretær fra Gladsaxe-Herlev provsti
- 4 interviews med repræsentanter for følgende menighedsråd: Bagsværd, Budinge, Gladsaxe og Søborggård
- 1 interview med kirkegårdsleder fra Gladsaxe Kirkegård

1 provst, 1 kirkegårdsleder, 1 provstisekretær samt 7 menighedsrådsformænd er blevet kontaktet per e-mail samt ringet op telefonisk med tilbud om at deltage i evalueringen. Én yderligere menighedsrådsformand er kun blevet kontaktet per e-mail, da det ikke har været muligt at finde telefonnummer. Af de 8 menighedsrådsformænd er 4 ikke vendt tilbage på vores henvendelser.

Evalueringen har været sendt til menighedsrådene til kommentering.

Herlev-Birkholm Kirkegårde

Tabel 41: Forsøgsevaluering – Forsøgsramme 3 – Herlev-Birkholm Kirkegårde

Baseline

Hidtidig praksis

Før indtrædelse i forsøget havde de 3 sogne; Herlev, Præstebro og Lindehøj, et samarbejde om Herlev-Birkholm Kirkegårde. Budget og regnskab for samarbejdet om Herlev-Birkholm Kirkegårde var integreret i Herlev sogns budget og regnskab. Praksis var tidligere sådan, at kirkegårdsbestyrelsen selv lagde et budget, som derefter skulle godkendes af Herlev sogn. Tilsvarende praksis eksisterede også for regnskabet, hvilket resulterede i dobbeltarbejde. Før indtrædelse i forsøgsrammen aflagde kirkegårdsbestyrelsen budget og regnskab i Økonomiportalen, men pga. gældende forordning foregik dette under Herlev sogn og ikke selvstændig for Herlev-Birkholm Kirkegårde.

Vurdering ift. baseline-kriterie

Baseline-kriterie	Vurdering
1. Eksisterende samarbejder har ikke haft adgang til at aflægge budget og regnskab i økonomiportalen. Dette har ligget i menighedsrådet.	Ja

Eftersom Herlev-Birkholm Kirkegårde før indtrædelse i forsøget ikke havde et kirkegårdssamarbejde med eget selvstændigt regnskab, vil evaluering af overgangen til at være en selvstændig juridisk enhed, som aflægger eget budget og regnskab i økonomiportalen kunne foretages.

Fidelitet

Forsøgspraksis

I samarbejdet har der under forsøget været en kirkegårdsbestyrelse bestående af to repræsentanter fra hvert af de 3 menighedsråd og en kirkegårdsleder. Forud for budgetsamråd indsendes budget og ønsker på lige fod med menighedsrådene. Til budgetsamrådet diskuteres Herlev-Birkholm kirkegårds økonomi og der spørges ind til, om der er ekstra behov. Budgetsamrådet er et besluttende budgetsamråd, hvor repræsentanter fra menighedsrådene har en vægtet stemme baseret på størrelsen af de sogne, de repræsenterer. Kirkegårdsbestyrelsen er repræsenteret ved budgetsamråd, hvor de har taleret men ikke stemmeret.

Samarbejdet er en selvstændig juridisk enhed, der udarbejder deres budget, kvartalsrapporter og årsregnskaber parallelt med menighedsrådene. Da kvartalsrapporter skal godkendes i kirkegårdsbestyrelsen og hvert menighedsråd er repræsenteret med 2 medlemmer i kirkegårdsbestyrelsen, får menighedsrådene adgang til kvartalsrapporter igennem disse repræsentanter. Referater fra møder sendes til både menighedsråd og provsti. Øvrige regnskaber, der er relevante for beslutninger på budgetsamrådet, sendes ud til menighedsrådene i god tid.

Vurdering af fidelitet

Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter vurderer i det nedenstående skema, hvorvidt forsøget er gennemført inden for rammerne af fidelitets-kriterierne.

Fidelitets-kriterie	Vurdering
1. Beløb afsat til samarbejdet vedtages af menighedsrådene på budgetsamrådet ved stemmeflertal (simpelt flertal) blandt de fremmødte menighedsrådsrepræsentanter. Det er en forudsætning, at mindst halvdelen af menighedsrådsrepræsentanterne er til stede.	Nej
2. Samarbejdet er en selvstændig juridisk enhed med eget cvr-nummer, eget momsregnskab, egen arbejdsgiver i FLØS mv. og adgang til at udarbejde budget og regnskab i økonomiportalen.	Ja
3. Samarbejdet skal udarbejde budget, kvartalsrapporter og årsregnskab parallelt med menighedsrådene.	Ja
4. Budgetter, kvartalsrapporter og årsregnskaber gøres tilgængelige for de deltagende menighedsråd løbende, så de på næste budgetsamråd kan træffe en velunderbygget beslutning om samarbejdets økonomi – herunder om samarbejdet skal bruge af opsparede midler mv.	Ja

Beslutningsprocesserne omkring kirkegårdssamarbejdet i Herlev-Birkholm foregår som en demokratisk proces på budgetsamrådet, hvor økonomien i samarbejdet vedtages. Beslutningerne foregår imidlertid som vægtet stemmeflertal frem for simpelt stemmeflertal. Det vil sige at store sogne har mere indflydelse end små. Dette stemmer ikke med intensjonen i forsøgslovgivningen, som sigter på at sikre, at de enkelte menighedsråd bibeholder kontrollen med midlerne. Når beslutningsproces er baseret på vægtet

flertal kan mindre sogne i princippet blive overhørt, da beslutningskompetencen i større grad ligger hos de store sogne end ved simpelt flertal.

Eftersom forsøget ikke er foretaget inden for fidelitets-kriteriernes rammer, kan der ikke dannes evalueringsrelevant erfaring ud fra forsøget. Formål og evalueringsspørgsmål udgår derfor nedenfor.

Data

Evalueringen foretages på baggrund af følgende data

- 1 interview med provst fra Gladsaxe-Herlev provsti
- 1 interview med provstisekretær fra Gladsaxe-Herlev provsti
- 2 interviews med repræsentanter for følgende menighedsråd: Præstebro sogn og Lindehøj sogn
- 1 interview med kirkegårdsleder fra Herlev-Birkholm Kirkegårde

Provst, kirkegårdsleder, samt de 3 menighedsrådsformænd er blevet kontaktet per e-mail samt ringet op telefonisk med tilbud om at deltage i evalueringen. Af disse har Herlev menighedsrådsformand frabedt sig at deltage pga. manglende kendskab til kirkegårdsamarbejdet. Dette skyldes udskiftning af formand og kasserer.

Evalueringen har været sendt til kommentering hos provst, kirkegårdsleder samt de tre menighedsråd.

Bilag 4: Evalueringer af de enkelte forsøg i forsøgsramme 7

Ærø menighedsråd

Tabel 42: Forsøgsevaluering – Forsøgsramme 7a – Ærø

Baseline

Hidtidig praksis

Inden indtrædelse i forsøget havde Ærø sogns menighedsråd en formand, en næstformand, en sekretær, en kasserer, en kontaktperson og et kirke- og kirkegårdsudvalg. Menighedsrådet havde fået tilladelse til at slå præsteudvalget sammen med kirke- og kirkegårdsudvalg af praktiske årsager. Menighedsrådet bestod af femten lægmandsmedlemmer, fire præster og én medarbejderrepræsentant.

Vurdering ift. baseline-kriterie

Baseline-kriterie	Vurdering
1. I dag indeholder menighedsrådsloven en meget stram styring af, hvordan menighedsråd skal organisere sig internt. Der skal vælges	Ja

en formand, en næstformand, en sekretær, en kasserer og en kontaktperson. Og der skal nedsættes et kirke- og kirkegårdsudvalg (dog kan man vælge at undlade, hvis der kun er fem medlemmer i menighedsrådet). Der skal også nedsættes et præstegårdsudvalg, hvis der er flere menighedsråd i et pastorat.

Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter vurderer, at baseline-kriteriet er opfyldt, da menighedsrådet har haft de intenderede roller og udvalg, eftersom kirke- og kirkegårdsudvalg varetog opgaverne for et præsteudvalg.

Fidelitet

Forsøgspraksis

Menighedsrådet indgår i forsøgsramme 7a, som indebærer en bestyrelsesmodel med professionel forvaltning. Menighedsrådet har ansat én professionel medarbejder som regnskabsfører og personaleleder, som refererer til menighedsrådsformanden. Medarbejderen har overtaget kassererens og kontaktpersonens opgaver, hvorfor de to poster er nedlagt i menighedsrådet. Menighedsrådet har fortsat en formand og næstformand.

Menighedsrådet har oprettet et økonomiudvalg og et personaleudvalg, der fungerer som bindeled mellem menighedsrådet og de ansatte på kirkekontoret. Udvalgene er oprettet for at overtage nogle arbejdsopgaver, der tidligere påhvilede kassereren og kontaktpersonen. Udvalgene har ikke beslutningskompetence, da den fortsat ligger ved menighedsrådet.

Menighedsrådet har udarbejdet vedtægter for regnskabsførerens og personalelederens arbejdsgang, hvori det fremgår, at medarbejderen med personaleleder- og regnskabsfunktionen skal holde møde med økonomi- og personaleudvalgene, som videregiver et referat til resten af menighedsrådet. Det er de professionelle medarbejderne på kirkekontoret, der skal løse arbejdsopgaverne, men det er menighedsrådet, der har ansvaret og beslutningskompetencen.

Den professionelle regnskabsfører udarbejder i samarbejde med menighedsrådets økonomiudvalg et forslag til budget og regnskab for udvalgene og sognets kirkekasse. Regnskabsføreren gennemgår økonomien med økonomiudvalget inden regnskabsføreren fremlægger økonomien på menighedsrådsmøderne, hvor beslutninger bliver taget.

Vurdering af fidelitet

Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter vurderer i det nedenstående skema, hvorvidt forsøgspraksis har fungeret inden for fidelitets-kriterierne.

Fidelitets-kriterie	Vurdering
Forsøgsindsats – 7a – Bestyrelsesmodel med professionel forvaltning	
1. Modellen forudsætter en professionel administrativ ledelse/forvaltning, som gennemfører menighedsrådets beslutninger.	Ja
2. Formandspost og næstformandspost bibeholdes.	Ja
3. Den administrative ledelse refererer til formanden for menighedsrådet.	Ja

Forsøgspraksis er foretaget inden for rammerne af fidelitetskravene. Da både baseline-kriteriet og fidelitets-kriterierne er opfyldt, kan der i det nedenstående evalueres på, om overgangen til forsøgsindsatsen opfylder de intenderede formål.

Formål
Menighedsrådsmedlemmer kan arbejde med de opgaver, som de interesserer sig for. Dette understøtter fastholdelse og rekruttering. Den professionelle personaleledelse og regnskabshåndtering har lettet menighedsrådets administrative arbejdsopgaver. Det har især lettet den tidligere kontaktpersons arbejdsopgaver, eftersom der nu er en professionel, der sikrer medarbejdernes trivsel. Den professionelle håndtering af administrative arbejdsopgaver har betydet, at menighedsrådet har fået mere tid til at deltage i kirkelige opgaver og aktiviteter, som er de opgaver, der har den største interesse. Det betyder desuden, at der har været øget interesse for at stille op til menighedsrådsvalg.
Mere fleksible vilkår for den interne organisering af menighedsrådet Forsøgsrammen har gjort det muligt at nedlægge kontaktpersonrollen og ansætte en administrativ medarbejder til at foretage nogle af de opgaver, denne før udførte. Menighedsrådet har i den forbindelse ansat en medarbejder til at varetage sognets kalender-system og vagtplaner, hvilket fratager menighedsrådet noget af det administrative arbejde.
Menighedsrådene får større frihed til at organisere sig individuelt, sådan at måden at arbejde på passer med den praktiske virkelighed, der er i sognene Man har inden forsøgsordningen haft svært ved at få rollen som kontaktperson i menighedsrådet besat. Forsøgsordningen har givet mulighed for at nedlægge denne funktion og udlægge arbejdet til professionelle, hvilket løfter det behov, som menighedsrådet har haft. På denne måde stemmer organiseringen under forsøgsrammen bedre med den praktiske virkelighed i menighedsrådet.
(7a): At forbedre praksis i store sogne, hvor de mange enkeltmandsposter i menighedsrådet skygger for, at menighedsrådet træffer de politiske beslutninger, som gennemføres af medarbejdere Forsøgspraksissen har ikke medført ændringer i forhold til de politiske beslutninger, der bliver truffet i menighedsrådet. Menighedsrådet har hverken inden eller under forsøgspraksissen oplevet det som et problem, at træffe politiske beslutninger, der efterfølgende gennemføres af medarbejderne.

Evaluering af forsøg under Lov om forsøg i folkekirken 2020

Imidlertid har problemet omkring besættelse af kontaktpersonrollen i længere tid gjort, at formanden har måttet varetage dennes funktioner ud over sine egne. Forsøgsordningen har givet mulighed for at skabe en mere varig løsning ved brug af professionelle, hvilket stiller menighedsrådet bedre i forhold til at varetage sine øvrige funktioner hensigtsmæssigt.

Evaluerings spørgsmål

Virker modellen efter hensigten?

I nedenstående skema vurderer Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter, hvorvidt opfylder de intenderede formål.

Formål	Vurdering
1. At sikre, at man som menighedsrådsmedlem kan arbejde med de opgaver, som man interesserer sig for. Dette understøtter fastholdelse og rekruttering.	Ja
2. Mere fleksible vilkår for den interne organisering af menighedsrådene.	Ja
3. Menighedsrådene får større frihed til at organisere sig individuelt, sådan at måden at arbejde på passer med den praktiske virkelighed, der er i sognene.	Ja
4. (7a): At forbedre praksis i store sogne, hvor de mange enkeltmandsposter i menighedsrådet skygger for, at menighedsrådet træffer de politiske beslutninger, som gennemføres af medarbejdere.	Ja

Erfaringerne fra forsøgspraksissen viser, at forsøgslovgivningen indfrier de ovenstående formål. Dermed vurderer Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter, at modellen virker efter hensigten i Ærø menighedsråd.

Bidrage med viden om hensigtsmæssigheden af mulighed for en mere fleksibel organisering af opgaver internt i menighedsrådene både i forhold til de nuværende enkeltmandsposter og i forhold til udvalgsstrukturen

Det interviewede menighedsrådsmedlem fortæller, at menighedsrådet under forsøgspraksissen har tid til at prioritere nye arbejdsopgaver, bl.a. fordi nogle af kontaktpersonens og andre administrative opgaver bliver varetaget af professionelt personale, mens et udvalg har påtaget sig andre af kontaktpersonens tidligere arbejdsopgaver. Denne fleksibilitet om organiseringen har gjort det mulig at tilpasse funktioner og udvalg, så de stemmer bedre med interesserne blandt menighedsrådets medlemmer.

Erfaringsopsamling

Undersøge om en ændret intern organisering kan betyde, at flere får lyst til at stille op til menighedsrådsvalg, altså om en ændret arbejdsdeling vil have en gavnlig effekt på rekruttering og fastholdelse af menighedsrådsmedlemmer

Efter den interne organisering er ændret, har flere menighedsrådsmedlemmer genopstillet til sidste menighedsrådsvalg, hvilket tyder på, at den ændrede interne organisering giver medlemmerne lyst til at blive i menighedsrådet, når de først er kommet ind. Genopstillingen til menighedsrådet inden for forsøgsperioden har kunnet lade sig gøre,

eftersom Ærø menighedsråd har været med i en forsøgspraksis, hvor valgperioden har været forkortet til to år i stedet for fire. Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter påpeger imidlertid, at det ikke kan påvises med sikkerhed, hvorvidt den øgede interesse henhører til forsøgslovgivningen eller til den forsøgte kortere valgperiode, da de to forsøg har kørt sideløbende.

Den interviewede repræsentant for menighedsrådet forslår i relation til dette, at indføre overlappende valgperioder i menighedsrådene for at understøtte fastholdelse og rekruttering af menighedsrådsmedlemmer. Hvis det kun er halvdelen af medlemmerne, der forlader menighedsrådet ad gangen, så er der mindre arbejde for de fortsatte medlemmer i at videreføre viden om menighedsrådsarbejdet. Denne praksis kan potentielt øge villigheden til at sidde i menighedsrådet en valgperiode mere.

Hvordan kan man gøre det lettere for menighedsrådene at organisere deres opgaver individuelt, så de kan opnå den for dem rigtige balance mellem kirkelige og administrative opgaver?

Interviewpersonen fortæller, at forsøgslovgivningen er et godt skridt på vejen til at opnå den rigtige balance mellem kirkelige og administrative opgaver for Ærø menighedsråd. Dette skyldes, at den professionelle håndtering af administrative arbejdsopgaver har betydet, at menighedsrådet har fået mere tid til at deltage i kirkelige opgaver og aktiviteter.

Data

Evalueringen foretages på baggrund af følgende data

Interview med repræsentant for Ærø menighedsråd.

Hundige-Kildebrønde menighedsråd

Tabel 43: Forsøgs evaluering – Forsøgsramme 7 – Hundige-Kildebrønde

Baseline

Hidtidig praksis

Før indtrædelse i forsøget havde Hundige-Kildebrønde menighedsråd en formand, en næstformand, en sekretær, en kasserer, en kontaktperson og to kirkeudvalg, det ene kaldet Hundige-udvalget og det andet Kildebrønde-udvalget. De to kirkeudvalg lavede det samme som et kirkegårdsudvalg. Man havde ikke et egentligt præstegårdsudvalg, men opgaverne, som hører under et sådant udvalg, var lagt ind under de to kirkeudvalg. Udvalget i Hundige havde også ansvaret for bygningerne i Hundige og ansvaret for præsteboligerne, hvoraf den ene ligger i Kildebrønde. Man havde seks udvalg:

- Et Kildebrønde-udvalg
- et Hundige-udvalg,
- et personaleudvalg
- et forretningsudvalg,
- et sikkerhedsudvalg
- et musikudvalg.

Evaluering af forsøg under Lov om forsøg i folkekirken 2020

Desuden ansatte man allerede for ca. ni år siden en administrationschef på halv tid, som samtidig var kasserer. I 2016 fratrådte han og blev erstattet af en ny administrationschef på fuld tid. Denne nye administrationschef har været der siden, altså også inden indtrædelsen i forsøget.

Vurdering ift. baseline-kriterie

Baseline-kriterie	Vurdering
1. I dag indeholder menighedsrådsloven en meget stram styring af, hvordan menighedsråd skal organisere sig internt. Der skal vælges en formand, en næstformand, en sekretær, en kasserer og en kontaktperson. Og der skal nedsættes et kirke- og kirkegårdsudvalg (dog kan man vælge at undlade, hvis der kun er fem medlemmer i menighedsrådet). Der skal også nedsættes et præstegårdsudvalg, hvis der er flere menighedsråd i et pastorat.	Nej

Hundige-Kildebrønde opfylder ikke baseline-kriteriet, eftersom de inden indtrædelsen i forsøgslovgivningen havde en administrationschef, der stod for udførelsen af meget af arbejdet, som ellers er tildækket menighedsrådets almindelige roller. Dermed havde deres tidligere praksis ikke den fornødne forskellighed fra forsøget.

Fidelitet

Forsøgspraksis

Praksis i forsøget er det samme som praksis inden forsøget. Hundige-Kildebrønde er fortsat med den samme administrationschef, som man ansatte inden forsøget, og menighedsrådet har fortsat en formand og en næstformand. Menighedsrådet har desuden bibeholdt flere af de øvrige sædvanlige roller; kasserer og kontaktperson. Mens administrationschefen har overtaget rollen som sekretær. Administrationschefen gennemfører alle menighedsrådets beslutninger. Han er med i samtlige udvalg, og det er ham, der koordinerer tingene, f.eks. henter tilbud hjem og derefter fortæller menighedsrådet via udvalgene, hvad han er nået frem til. Derefter er det menighedsrådet, der tager beslutningerne. Formanden leder menighedsrådsmøderne sammen med administrationschefen.

Vurdering af fidelitet

Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter vurderer i det nedenstående skema, hvorvidt forsøget har fungeret inden for fidelitets-kriterierne.

Fidelitets-kriterie	Vurdering
Forsøgsindsats – 7a – Bestyrelsesmodel med professionel forvaltning	
1. Modellen forudsætter en professionel administrativ ledelse/forvaltning, som gennemfører menighedsrådets beslutninger.	Ja
2. Formandspost og næstformandspost bibeholdes.	Ja
3. Den administrative ledelse refererer til formanden for menighedsrådet.	Ja

Praksis i Hundige-Kildebrønne udspiller sig inden for fidelitets-kriteriernes rammer samtidig med at man ikke opfylder baseline-kriteriet. Man har for ca. ni år siden ansat en administrationschef, som varetager sekretærrollen i Menighedsrådet. Desuden har man nedlagt kirkeværgefunktionen. Rollerne/funktionerne er i øvrigt bibeholdt mens udførelsen af mange af opgaverne er udlagt til administrationschefen. Denne situation har været til stede såvel før som efter forsøgslovgivningens ikrafttrædelse begyndende fra for ca. ni år siden. Eftersom modellen dermed ikke kan siges at være forskellig fra før til efter forsøgslovgivningens ikrafttrædelse, kan der ikke evalueres på overgangen til forsøgslovgivningens rammer. Der kan dog godt skabes erfaring om det at agere inden for rammerne af forsøgslovgivningen, hvilket vil blive gjort nedenfor.

Formål	
Menighedsrådsmedlemmer kan arbejde med de opgaver, som de interesserer sig for. Dette understøtter fastholdelse og rekruttering På trods af, at alle de forskellige roller fra før forsøgslovgivningen er bibeholdt, er det menighedsrådets oplevelse, at medlemmerne i tilstrækkelig grad selv kan vælge, hvad de vil beskæftige sig med. Det kan dermed siges, at menighedsrådsmedlemmerne arbejder med de opgaver, som de interesserer sig for. Menighedsrådsformanden ser ikke, at løsningen på deres rekrutteringsbehov dækkes af, at menighedsrådsmedlemmerne kan arbejde med det, de interesserer sig for. Han formoder dog, at de fleste af de nuværende medlemmer kan fastholdes med denne forsøgsmodel.	
Mere fleksible vilkår for den interne organisering af menighedsrådet Menighedsrådsmedlemmet fortæller, at der under forsøgslovgivningen er fleksible vilkår for den interne organisering af menighedsrådet. Forsøgslovgivningen legitimerer den praksis, man har haft igennem flere år med at uddelegere det udførende arbejde til en administrationschef. Det var før administrationschefens ansættelse et problem i sig selv, at kontaktpersonerne ofte sad med et alt for stort arbejde. At det med forsøgslovgivningen gøres muligt på denne måde at uddelegere det meste af det praktiske arbejde til en administrationschef, gør at arbejdsbelastningen for menighedsrådets medlemmer efter behov kan tilpasses i omfang. På denne måde ser forsøgslovgivningen ud til at understøtte behovet for fleksible vilkår for den interne organisering af menighedsrådet.	

Menighedsrådene får større frihed til at organisere sig individuelt, sådan at måden at arbejde på passer med den praktiske virkelighed, der er i sognene

Menighedsrådet oplever at muligheden for at dele det praktiske arbejde med den ansatte administrationschef skaber gode rammer for at møde behovene i den daglige drift af sognet.

(7a): At forbedre praksis i store sogne, hvor de mange enkeltmandsposter i menighedsrådet skygger for, at menighedsrådet træffer de politiske beslutninger, som gennemføres af medarbejdere

Menighedsrådet oplever det ikke som et problem med de mange enkeltmandsposter, så længe man har en administrationschef som kan aflaste i den praktiske udførelse af opgaverne og stå for at koordinere udvalgsarbejde og beslutningstagning i menighedsrådet. På denne måde tyder erfaringer fra Hundige-Kildebrønde på, at ordningen indeholder muligheder for at forbedre praksis, dog uden nødvendigvis at ændre på antallet af enkeltmandsposter.

Evalueringsspørgsmål

Virker modellen efter hensigten?

Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter vurderer i nedenstående skema om modellen ser ud til at opfylde de opstillede formål.

Formål	Vurdering
1. At sikre, at man som menighedsrådsmedlem kan arbejde med de opgaver, som man interesserer sig for. Dette understøtter fastholdelse og rekruttering.	Ja
2. Mere fleksible vilkår for den interne organisering af menighedsrådene.	Ja
3. Menighedsrådene får større frihed til at organisere sig individuelt, sådan at måden at arbejde på passer med den praktiske virkelighed, der er i sognene.	Ja
4. (7a): At forbedre praksis i store sogne, hvor de mange enkeltmandsposter i menighedsrådet skygger for, at menighedsrådet træffer de politiske beslutninger, som gennemføres af medarbejdere.	Ja

Da praksis inden forsøget gik i gang var den samme som efter forsøget, kan der ikke konkluderes i forhold til et før og et efter. Menighedsrådets erfaringer med at fungere inden for forsøgsrammen peger på, at rammen giver muligheder for en vigtig aflastning af menighedsrådet ved ansættelse af en administrativ chef. Desuden skaber ordningen en mulighed for at der er en person med indsigt i alle de aktiviteter, som foregår, og som derfor kan skabe sammenhængskraft i menighedsrådets arbejde og beslutningstagning.

Bidrage med viden om hensigtsmæssigheden af mulighed for en mere fleksibel organisering af opgaver internt i menighedsrådene både i forhold til de nuværende enkeltmandsposter og i forhold til udvalgsstrukturen

Menighedsrådsmedlemmet fortæller, at organiseringen af arbejdet med en administrationschef, som står for meget af udførelsen fungerer hensigtsmæssigt. Den ansatte administrationschef indgår i alle udvalg, varetager praktisk opgaveløsning, koordinerer arbejdet på tværs og skaber sammenhængende grundlag for beslutninger i menighedsrådet.

Erfaringsopsamling

Undersøge om en ændret intern organisering kan betyde, at flere får lyst til at stille op til menighedsrådsvalg, altså om en ændret arbejdsdeling vil have en gavnlig effekt på rekruttering og fastholdelse af menighedsrådsmedlemmer

Man ser ikke forsøgslovgivningen som en løsning på rekrutteringsbehovet, og man har i Hundige-Kildebrønde et ønske om at tiltrække flere ansøgere til menighedsrådet. Derfor vil man lave nogle tiltag, der skal appellere til flere. Provstiet vil lave et oplæg og indkalde til et heldagsmøde. En hel dag med drøftelser af muligheden for eventuelle nye menighedsrådsmedlemmer og med to foredragsholdere. Her vil Hundige-Kildebrønde menighedsråd deltage. Man har dog en formodning om, at praksis inden for forsøgslovgivningen vil fastholde de fleste af de nuværende medlemmer, da alle medlemmer af menighedsrådet kan arbejde med det, de har lyst til.

Hvordan kan man gøre det lettere for menighedsrådene at organisere deres opgaver individuelt, så de kan opnå den for dem rigtige balance mellem kirkelige og administrative opgaver?

Menighedsrådet har gennem årene arbejdet med at udarbejde detaljerede beskrivelser af, hvordan stillingerne som kirketjener, organist og ansatte på kordegnekontoret fungerer, så ansøgere til en stilling ved, hvad man skal lave i stillingen. Jobbeskrivelserne bliver opdateret, når der er brug for det. Menighedsrådet oplever, at det letter arbejdet for alle parter, fordi alle ved, hvad der forventes af hinanden.

Data

Evalueringen foretages på baggrund af følgende data

Evalueringen bygger på interview med et menighedsrådsmedlem for Hundige-Kildebrønde.

Evalueringen har været sendt til menighedsrådet til kommentering.

Nordvestfalster menighedsråd

Tabel 44: Forsøgsevaluering – Forsøgsramme 7a – Nordvestfalster

Baseline

Hidtidig praksis

Før deltagelse i forsøget havde Nordvestfalster menighedsråd syv medlemmer. Der var en formand, næstformand, sekretær, kasserer og kontaktperson. Der var ikke et kirke- og kirkegårdsudvalg, men det samlede menighedsråd varetog funktionen. Der var ikke

Evaluering af forsøg under Lov om forsøg i folkekirken 2020

et præstegårdsudvalg, men kassereren varetog funktionen. Desuden var der et personaleudvalg, et aktivitetsudvalg og et valgudvalg.

Vurdering ift. baseline-kriterie

Baseline-kriterie	Vurdering
1. I dag indeholder menighedsrådsloven en meget stram styring af, hvordan menighedsråd skal organisere sig internt. Der skal vælges en formand, en næstformand, en sekretær, en kasserer og en kontaktperson. Og der skal nedsættes et kirke- og kirkegårdsudvalg (dog kan man vælge at undlade, hvis der kun er fem medlemmer i menighedsrådet). Der skal også nedsættes et præstegårdsudvalg, hvis der er flere menighedsråd i et pastorat.	Nej

Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter vurderer, at baseline-kriteriet ikke er opfyldt eftersom der ikke har været et kirke- og kirkegårdsudvalg samt et præstegårdsudvalg.

Fidelitet

Forsøgspraksis

Under forsøget har Nordvestfalster haft en administrator, der refererer til formanden for menighedsrådet. Der er fortsat en formand og en næstformand. Administratoren varetager i øjeblikket regnskabsførerfunktionen som den eneste opgave, da han er bankuddannet og ikke har nogen kirkelig erfaring. Derfor er han under oplæring i kirke- og personaleledelse. Efterhånden som oplæringen er tilendebragt, skal han også overtage funktionerne som kirkeværge og kontaktperson. Den nye organisering har fungeret godt. Der er et godt samarbejde mellem administratoren og menighedsrådet, og administratoren har god kontakt til personalet og kassereren, som er midlertidig kirkeværge. Menighedsrådet har ligesom inden forsøget et personaleudvalg, et aktivitetsudvalg og et valgudvalg.

Vurdering af fidelitet

Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter vurderer i det nedenstående skema, hvorvidt forsøget har fungeret inden for fidelitets-kriterierne.

Fidelitets-kriterie	Vurdering
Forsøgsindsats – 7a – Bestyrelsesmodel med professionel forvaltning	
1. Modellen forudsætter en professionel administrativ ledelse/forvaltning, som gennemfører menighedsrådets beslutninger.	Ja
2. Formandspost og næstformandspost bibeholdes.	Ja
3. Den administrative ledelse refererer til formanden for menighedsrådet.	Ja

Evaluering af forsøg under Lov om forsøg i folkekirken 2020

Eftersom forsøget er foretaget inden for fidelitets-kriterierne, kan der nedenfor evalueres på hvorvidt de opstillede formål indfries.

Formål

Menighedsrådsmedlemmer kan arbejde med de opgaver, som de interesserer sig for. Dette understøtter fastholdelse og rekruttering

Menighedsrådsmedlemmerne har under forsøgsordningen kunnet arbejde med de opgaver, de har interesse for. Dette skyldes blandt andet ansættelsen af en administrator, som har påtaget sig udførelsen af noget af det administrative arbejde.

Mere fleksible vilkår for den interne organisering af menighedsrådet

Nordvestfalster oplever vilkårene som fleksible. Eftersom administratoren tager sig af meget af det administrative arbejde kan menighedsrådsmedlemmerne tilrettelægge det øvrige arbejde med større fleksibilitet og interessen som det bærende. Denne udvikling vil fortsætte i takt med, at den nye formand bliver yderligere oplært. Det betyder, at medlemmerne får mere tid til at beskæftige sig med det egentlige kirkelige arbejde. Samtidig oplever menighedsrådsformanden og provsten det som overskueligt for folk med erhvervsarbejde også at lægge en indsats i menighedsrådet.

Menighedsrådene får større frihed til at organisere sig individuelt, sådan at måden at arbejde på passer med den praktiske virkelighed, der er i sognene

Administratoren varetager nogle af de administrative opgaver, hvilket betyder, at menighedsrådet har frihed til at organisere sig efter egne behov. Menighedsrådet har desuden planer om, at menighedsrådsformanden i fremtiden også skal varetage kirkeværgfunktionen, hvilket gerne skal give menighedsrådsmedlemmerne yderligere frihed til at arbejde med de opgaver, de finder interesse for. Administratorens kompetentehåndtering af opgaverne giver frihed, fleksibilitet og tilfredshed hos menighedsrådsmedlemmerne. De oplever, at denne organisering stemmer godt med den virkelighed de står i. Desuden stemmer arbejdsbyrden med den tid, medlemmer med fuldtidsarbejde har til rådighed. Disse forhold bidrager til, at der er en god stemning i menighedsrådet.

(7a): At forbedre praksis i store sogne, hvor de mange enkeltmandsposter i menighedsrådet skygger for, at menighedsrådet træffer de politiske beslutninger, som gennemføres af medarbejdere

Samlingen af administrative opgaver hos en administrator frigør tid hos menighedsrådsmedlemmerne til at arbejde med kirkelige og politiske opgaver.

Evalueringsspørgsmål

Virker modellen efter hensigten?

I det nedenstående skema vurderer Folkekirken Uddannelses- og Videnscenter, om erfaringerne fra Nordvestfalster tyder på, at organisering inden for forsøgets rammer ser ud til at bidrage til de opstillede formål.

Evaluering af forsøg under Lov om forsøg i folkekirken 2020

Formål	Vurdering
1. At sikre, at man som menighedsrådsmedlem kan arbejde med de opgaver, som man interesserer sig for. Dette understøtter fastholdelse og rekruttering.	Ja
2. Mere fleksible vilkår for den interne organisering af menighedsrådene.	Ja
3. Menighedsrådene får større frihed til at organisere sig individuelt, sådan at måden at arbejde på passer med den praktiske virkelighed, der er i sognene.	Ja
4. (7a): At forbedre praksis i store sogne, hvor de mange enkeltmandsposter i menighedsrådet skygger for, at menighedsrådet træffer de politiske beslutninger, som gennemføres af medarbejdere.	Ja

Arbejdet i menighedsrådet har organisatorisk bevæget sig inden for forsøgets rammer. Erfaringen fra Nordvestfalster er i den forbindelse, at der under disse rammer er fleksible vilkår for organiseringen og frihed til at tilpasse organiseringen til egne behov. Dette giver anledning til at medlemmerne af menighedsrådet kan arbejde med de ting, som de finder interessante samtidig med at det udgør gode rammer for fastholdelsen og rekrutteringen af medlemmer til menighedsrådet.

Bidrage med viden om hensigtsmæssigheden af mulighed for en mere fleksibel organisering af opgaver internt i menighedsrådene både i forhold til de nuværende enkeltmandsposter og i forhold til udvalgsstrukturen

Den ansatte administrator påtager sig mange af de administrative opgaver, som menighedsrådsmedlemmerne ellers skulle varetage. Det betyder, at menighedsrådsmedlemmerne kan fokusere på kirkeligt og politisk arbejde. På denne måde tyder erfaringer fra Nordvestfalster på, at modellen fungerer hensigtsmæssigt.

Erfaringsopsamling

Undersøge om en ændret intern organisering kan betyde, at flere får lyst til at stille op til menighedsrådsvalg, altså om en ændret arbejdsdeling vil have en gavnlig effekt på rekruttering og fastholdelse af menighedsrådsmedlemmer

Både menighedsrådsformanden og provsten vurderer, at organiseringen udgør gode rammer for rekruttering til menighedsrådsvalget. Menighedsrådsmedlemmerne risikerer ikke at sidde med en post, man ikke har interesse for eller særlige målrettede kompetencer til at bestride, men kan beskæftige sig med det kirkelige og det politiske. De har ansvaret, men opgaveløsningen foretages af professionelle. De vurderer begge også, at organiseringen udgør gode rammer for fastholdelse af menighedsrådsmedlemmerne. Nogle af medlemmerne har allerede givet udtryk for, at de vil blive ved næste valg. Det skyldes blandt andet, at folk med erhvervsarbejde kan afse tid til menighedsrådsarbejde, når de ikke også skal sidde med det administrative arbejde.

Hvordan kan man gøre det lettere for menighedsrådene at organisere deres opgaver individuelt, så de kan opnå den for dem rigtige balance mellem kirkelige og administrative opgaver?

Både menighedsrådsformanden og provsten finder den forsøgte model optimal. Administratoren giver rum for, at menighedsrådsmedlemmerne kan varetage de opgaver, som de interesserer sig for. Dermed er der den rigtige balance mellem kirkelige og administrative opgaver.

Data

Evalueringen foretages på baggrund af følgende data

Evalueringen bygger på interview med menighedsrådsformanden for Nordvestfalster og provsten for Falster.

Ikast menighedsråd

Tabel 45: Forsøgsevaluering – Forsøgsramme 7b – Ikast

Baseline

Hidtidig praksis

Før indtrædelse i forsøget havde Ikast menighedsråd en formand, en næstformand, en sekretær, en kasserer, en kontaktperson, et kirkeudvalg og et præstegårdsudvalg. Desuden havde man en kirkegårdsbestyrelse, som varetog samme funktion som et kirkegårdsudvalg. Denne var fælles med nabosognet Fønnesbæk. Man havde et gudstjeneste- og aktivitetsudvalg, et undervisnings- og religionsmødeudvalg, et diakoniudvalg, et forretningsudvalg og et kor- og musikudvalg. Menighedsrådet fungerede på traditionel vis på den måde, at alt skulle besluttet i menighedsrådet, før tingene kunne sættes i værk.

Vurdering ift. baseline-kriterie

Baseline-kriterie	Vurdering
1. I dag indeholder menighedsrådsloven en meget stram styring af, hvordan menighedsråd skal organisere sig internt. Der skal vælges en formand, en næstformand, en sekretær, en kasserer og en kontaktperson. Og der skal nedsættes et kirke- og kirkegårdsudvalg (dog kan man vælge at undlade, hvis der kun er fem medlemmer i menighedsrådet). Der skal også nedsættes et præstegårdsudvalg, hvis der er flere menighedsråd i et pastorat.	Ja

Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter vurderer, at baseline-kriteriet er opfyldt, hvorfor evaluering er mulig.

Fidelitet

Forsøgspraksis

Ikast menighedsråd har under forsøget haft arbejdende udvalg, der har ansvaret for og udfører opgaverne. Det er det samlede menighedsråd, der fastsætter budgetrammen

og aflægger regnskab for udvalgene. Menighedsrådet har lavet budget for hvert udvalg, så hvert enkelt udvalg ved, hvilke midler man har til rådighed, og udvalgene har næsten frie rammer inden for budgettet. Udvalgene sender referater til menighedsrådet efter hvert udvalgsmøde, så de øvrige medlemmer af menighedsrådet kan følge med i udvalgets arbejde. De øvrige medlemmer kan gøre indsigelse eller komme med bemærkninger ligesom de kan kontakte udvalgene med spørgsmål undervejs. Men udvalgene har gjort alle forberedelser færdige inklusivt referat af de idéudvekslinger, der har været i udvalget, inden det bliver sendt til menighedsrådet.

Vurdering af fidelitet

Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter vurderer i det nedenstående skema, hvorvidt forsøget har fungeret inden for fidelitets-kriterierne.

Fidelitets-kriterie	Vurdering
Forsøgsindsats – 7b – Bestyrelsesmodel med arbejdende udvalg	
1. Der anvendes arbejdende udvalg til at tage ansvaret for/udføre opgaver.	Ja
2. Det samlede menighedsråd fastsætter budgetrammen for de enkelte udvalg og aflægger regnskab.	Ja

Forsøget er dermed foretaget inden for rammerne af fidelitetskravene. Eftersom både baseline-kriterie og fidelitets-kriterier er opfyldt, kan der i det nedenstående evalueres på, om overgangen til forsøgsindsatsen opfylder de ønskede mål.

Formål

Menighedsrådsmedlemmer kan arbejde med de opgaver, som de interesserer sig for. Dette understøtter fastholdelse og rekruttering

I Ikast kan menighedsrådsmedlemmerne komme til at sidde i det udvalg, de gerne vil. De kan også rotere efter et år i et udvalg, men det har ingen ønsket. Denne ordning betyder, at menighedsrådsmedlemmerne har mulighed for at arbejde med de opgaver, de finder mest interessante. I Ikast har mange mennesker sagt, at de helst vil arbejde med de bløde værdier i et menighedsråd. Det kan de komme til med den nye organisering, hvorfor fastholdelse og rekruttering ser ud til at blive understøttet.

Mere fleksible vilkår for den interne organisering af menighedsrådet

Menighedsrådsformanden i Ikast oplever, at den nye model har givet mere fleksible vilkår for den interne organisering af menighedsrådet, fordi der er blevet kortere vej fra idé til handling. Det giver medlemmerne mere tid til at arbejde med det, de interesserer sig mest for, og de kan agere hurtigere både med sagsbehandling i udvalgene og i forhold til eventuelt opståede muligheder for interaktion med lokalsamfundet. Menighedsrådet oplevede før forsøgslovgivningen, at beslutningsgangen generelt tog for lang tid. Samtidig oplevede udvalgsmedlemmerne, at det var besværligt, at de skulle have al ting til godkendelse, før de kunne arbejde videre med en opgave. Hvis der fx skete noget aktuelt i byen, som et udvalg gerne ville deltage i, risikerede man at begivenheden var slut, inden forslaget om deltagelse i begivenheden kunne forelægges menighedsrådet.

Menighedsrådet har etableret en arbejdsgang, hvor udvalgene løbende tager referater fra deres møder, som er tilgængelige for menighedsrådet. Dette betyder, at når menighedsrådet tager beslutninger om budgetter og økonomi, gør de det med indblik i udvalgenes idéudvekslinger. Denne arbejdsgang har sparet menighedsrådet for cirka to måneders sagsbehandling, vurderer menighedsrådsformanden. Inden forsøget tog punktet "Nyt fra udvalgene" på menighedsrådsmøderne gerne en time. Nu ligger alle referater parate inden mødet, så medlemmerne kan orientere sig på forhånd. Det betyder, at medlemmerne kan bruge mest tid på det, de interesserer sig for i deres udvalg. De forholder sig stadig til resten af arbejdet i menighedsrådet, men man undgår alle de diskussioner, der tidligere opstod. Det har afkortet menighedsrådsmøderne med ca. en time, og det har givet medlemmerne større tilfredshed med at sidde i menighedsrådet. Menighedsrådet håber at den forsøgte model bliver en permanent ordning.

Menighedsrådsmedlemmerne giver over for formanden udtryk for, at de under forsøget føler sig taget mere alvorligt i udvalget, fordi de har fået mere ansvar og tillid. De tilkendegiver samtidig, at det er blevet nemmere at gennemføre tingene, fordi de kan tage en beslutning i et udvalg og så gå direkte i gang med at udføre den uden at det øvrige menighedsråd skal involveres.

Samlet set betyder disse forhold, at den interne organisering og afvikling af arbejdet bliver mere fleksibel.

Menighedsrådene får større frihed til at organisere sig individuelt, sådan at måden at arbejde på passer med den praktiske virkelighed, der er i sognene

I Ikast er der med forsøget skabt sammenhæng i det, medlemmerne arbejder med: Medlemmerne har fået større frihed til at sætte ting i gang i udvalgene, og de har mulighed for at udføre tingene uden forsinkende beslutningsgange. Desuden kan de hurtigt gå videre med nogle forundersøgelser, hvis de får nogle idéer. Det betyder, at organisationen stemmer bedre med de behov, der er i det daglige.

(7b): At skabe mulighed for, at menighedsrådsmedlemmerne kan blive medlem af de udvalg, som de finder mest interessante og kan friholdes for specifikke opgaver, som de ikke finder interessante

Menighedsrådsmedlemmerne i Ikast kan blive medlem af de udvalg, de helst vil være med i. Det kunne de også inden forsøget. Men med forsøget er medlemmerne blevet fritaget for at skulle involvere sig så meget i andet arbejde i menighedsrådet, som de ikke interesserer sig så meget for. Et eksempel er præstegårdsudvalget, som skal tage stilling til mange ting inden for de rammer, de har. Inden forsøget skulle det godkendes i menighedsrådet hver gang de f.eks. skulle skifte et vindue i en præstebolig, og de øvrige medlemmer skulle forholde sig til emnet. Nu kan udvalget selv sætte et arbejde i værk, og de øvrige medlemmer friholdes for at beskæftige sig med det.

(7b): At skabe mulighed for, at det ikke er en enkelt kontaktperson, der sidder med en opgave men et udvalg, som hjælpes om at løse en opgave

Ingen medlemmer sidder alene med en opgave i Ikast menighedsråd, man løser opgaverne i fællesskab i et udvalg.

Evalueringsspørgsmål

Virker modellen efter hensigten?

I det nedenstående skema vurderer Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter, om modellen opfylder de opstillede formål.

Formål	Vurdering
1. At sikre, at man som menighedsrådsmedlem kan arbejde med de opgaver, som man interesserer sig for. Dette understøtter fastholdelse og rekruttering.	Ja
2. Mere fleksible vilkår for den interne organisering af menighedsrådene.	Ja
3. Menighedsrådene får større frihed til at organisere sig individuelt, sådan at måden at arbejde på passer med den praktiske virkelighed, der er i sognene.	Ja
4. (7b): At skabe mulighed for, at menighedsrådsmedlemmerne kan blive medlem af de udvalg, som de finder mest interessante og kan friholdes for specifikke opgaver, som de ikke finder interessante.	Ja
5. (7b): At skabe mulighed for, at det ikke er en enkelt kontaktperson, der sidder med en opgave men et udvalg, som hjælpes om at løse en opgave.	Ja

Idet alle formålene med forsøgsmodellen er opfyldt, vurderer Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter, at modellen virker efter hensigten i Ikast.

Bidrage med viden om hensigtsmæssigheden af mulighed for en mere fleksibel organisering af opgaver internt i menighedsrådene både i forhold til de nuværende enkeltmandsposter og i forhold til udvalgsstrukturen

Menighedsrådsformanden i Ikast mener, at den forsøgte model fungerer mere hensigtsmæssigt, da medlemmerne i udvalgene har fået mere beslutningskompetence og deres tilfredshed med arbejdsområdet i udvalgene er blevet større. Desuden har den forsøgte model betydet en mindre arbejdsbyrde for alle. Hvis det skulle være endnu mere hensigtsmæssigt, skulle man give ansættelsesudvalg bemyndigelse til at træffe afgørelse, når det gælder deltidsstillinger som fx en ny leder for besøgstjenesten, mener menighedsrådsformanden. Som det er nu, laver et ansættelsesudvalg samtaler med ansøgere, men udvalget kan ikke give ansøgerne svar, før man har haft sagen i menighedsrådet. Og da er godkendelsen faktisk en formssag ved deltidsstillinger.

Ikast menighedsråd er foruden dette forsøg med i et andet forsøg om, at kirkeværgen må sidde med i kirkegårdsbestyrelsen og kirkeudvalget. Dermed er kirkeværgen med inde over alle beslutninger. Dette fungerer også fint til alles tilfredshed og med bedre forhold for kirkeværgen, da denne er med i beslutningerne i udvalget. De to forsøg ser dermed ud til at understøtte hinanden positivt, da dette vil være med til at gøre brugen af besluttende udvalg endnu mere hensigtsmæssigt.

Erfaringsopsamling

Undersøge om en ændret intern organisering kan betyde, at flere får lyst til at stille op til menighedsrådsvalg, altså om en ændret arbejdsdeling vil have en gavnlig effekt på rekruttering og fastholdelse af menighedsrådsmedlemmer

Menighedsrådsformanden vurderer, at flere får lyst til at stille op til menighedsrådsvalg med den nye model. I Ikast hører menighedsrådet tit folk sige, at de ikke vil bruge alt for lang tid på menighedsrådsarbejdet. Ved de orienteringsmøder, de skal i gang med forud for det kommende valg, vil Ikast menighedsråd derfor fortælle om de nye tiltag, og det vurderer formanden vil give en positiv effekt, da den nye model mindsker arbejdet. Mange mennesker giver også udtryk for, at de helst vil bruge tid på de bløde værdier i et menighedsråd. Den mulighed bliver prioriteret her, da man selv kan vælge at sidde i et blødt udvalg. Det samme gælder fx byggeudvalget. De som foretrækker den slags opgaver kan vælge dét. Så slipper de andre medlemmer for at beskæftige sig med det. Menighedsrådsformanden regner også med, at den forsøgte model vil have en gavnlig effekt på fastholdelse af medlemmer, da de kan få lov til at have fokus på det, de helst vil arbejde med. Han mener imidlertid, at det er vigtigt, at al budgetlægning foregår i det samlede menighedsråd, sådan at alle er ansvarlige for det.

Hvordan kan man gøre det lettere for menighedsrådene at organisere deres opgaver individuelt, så de kan opnå den for dem rigtige balance mellem kirkelige og administrative opgaver?

Menighedsrådsformanden synes, at det kører fint i Ikast, som det kører nu under forsøgslovgivningen. Han kan ikke lige komme på nogle andre løsningsmodeller, men gør også opmærksom på, at de har det lidt atypisk i Ikast: selv om de er et lille menighedsråd, har de et kordegnkontor, og menighedsrådsformanden bliver aflastet meget i de administrative opgaver af kordegnen.

Data

Evalueringen foretages på baggrund af følgende data

Evalueringen bygger på interview med menighedsrådsformanden for Ikast.

Nørresundby menighedsråd

Tabel 46: Forsøgs evaluering – Forsøgsramme 7b – Nørresundby

Baseline

Hidtidig praksis

Før indtrædelse i forsøget havde Nørresundby MR en formand, en næstformand, en kasserer, en sekretær, en kontaktperson, et kirke- og kirkegårdsudvalg og et præstegårdsudvalg.

Vurdering ift. baseline-kriterie

Baseline-kriterie	Vurdering
1. I dag indeholder menighedsrådsloven en meget stram styring af, hvordan menighedsråd skal organisere sig internt. Der skal vælges	Ja

en formand, en næstformand, en sekretær, en kasserer og en kontaktperson. Og der skal nedsættes et kirke- og kirkegårdsudvalg (dog kan man vælge at undlade, hvis der kun er fem medlemmer i menighedsrådet). Der skal også nedsættes et præstegårdsudvalg, hvis der er flere menighedsråd i et pastorat.

Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter vurderer, at baseline-kriteriet er opfyldt.

Fidelitet

Forsøgspraksis

Nørresundby har under forsøget fortsat haft en formand, næstformand, kasserer, sekretær og kontaktperson. Dertil kommer, at der er etableret fire udvalg:

- Internt udvalg – varetager alt om personale, økonomi, PR osv.
- Sogneudvalg - har alt det kirkeligt orienterede som fx gudstjenester og alt vedr. kirker.
- Arrangementsudvalg - tager sig af alt det kulturelle, som kirken tilbyder.
- Bygningsudvalg – samler alt om bygninger og er samtidig et kirkegårdsudvalg.

Alle yderfunktioner er under de fire udvalg. Menighedsrådet lægger budgettet sådan, at de enkelte udvalg har et budget at styre efter. Udvalgene kan herefter træffe beslutninger om økonomien, så længe de holder sig inden for de fastsatte budgetter. Menighedsrådet fremlægger ét samlet regnskab.

Vurdering af fidelitet

Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter vurderer i det nedenstående skema, hvorvidt forsøget har fungeret inden for fidelitets-kriterierne.

Fidelitets-kriterie	Vurdering
Forsøgsindsats – 7b – Bestyrelsesmodel med arbejdende udvalg	
1. Der anvendes arbejdende udvalg til at tage ansvaret for/udføre opgaver.	Ja
2. Det samlede menighedsråd fastsætter budgetrammen for de enkelte udvalg og aflægger regnskab.	Ja

Forsøget er således foretaget inden for rammerne af fidelitetskravene. Eftersom både baseline-kriterie og fidelitets-kriterier er opfyldt, kan der i det nedenstående evalueres på, om overgangen til forsøgsindsatsen opfylder de ønskede formål.

Formål

Menighedsrådsmedlemmer kan arbejde med de opgaver, som de interesserer sig for. Dette understøtter fastholdelse og rekruttering

Det enkelte menighedsrådsmedlem vælger ud fra interesse, hvilket udvalg, de vil være med i. Alle sidder derved med noget, de har interesse for. De har hvert år mulighed for at skifte udvalg, hvis de vil. Tilsvarende kan der skiftes ved menighedsrådsvalg. Ingen

har dog valgt at skifte i den forgangne periode på ca. fire år. Det kan således siges, at medlemmerne arbejder med de opgaver, som de interesserer sig for. Menighedsrådsformanden har en forventning om, at mange af medlemmerne vil genopstille, da medlemmerne er meget engagerede i de fire udvalg. Ved det næste menighedsrådsvalg vil menighedsrådet desuden fortælle, hvor spændende og udviklende arbejdet i menighedsrådet er med forsøgsmodellen, hvilket forhåbentlig vil højne interessen for at stille op til menighedsrådsvalget.

Mere fleksible vilkår for den interne organisering af menighedsrådet

Nørresundby oplever, at vilkårene er mere fleksible og enkle. Et eksempel fra kirkegårdsudvalget: hvis man før skulle have lavet noget teknisk, f.eks. noget ved kapelbygningen, så skulle det ofte igennem flere udvalg, før det kunne besluttet. Nu skal det kun behandles i byggeudvalget, som erstatter kirkegårdsudvalget. Her ligger både kompetencen og muligheden for at beslutte. Det kan således siges, at menighedsrådet har fået mere fleksible vilkår for den interne organisering.

Menighedsrådene får større frihed til at organisere sig individuelt, sådan at måden at arbejde på passer med den praktiske virkelighed, der er i sognene

Menighedsrådsformanden oplever, at de har fået større frihed til at organisere sig mere hensigtsmæssigt. Han forklarer, at arbejdet er blevet nemmere, da udvalgene har deres egen økonomi og selv træffer beslutninger. Beslutningssgangen er blevet kortere. Beslutningerne i udvalgene foregår desuden ofte i dialog med de øvrige medlemmer af menighedsrådet. Alle er velkomne til at komme med gode idéer. Menighedsrådet har på denne måde formået at organisere sig mere hensigtsmæssigt i forhold til deres praktiske behov.

(7b): At skabe mulighed for, at menighedsrådsmedlemmerne kan blive medlem af de udvalg, som de finder mest interessante og kan friholdes for specifikke opgaver, som de ikke finder interessante

Nørresundbys menighedsrådsmedlemmer kan selv vælge udvalg efter interesse. Udvalgene er klart definerede som f.eks. "bygninger" eller "arrangementer". Det gør det muligt for menighedsrådsmedlemmerne både at vælge udvalg og dermed opgaver til og fra efter interesse.

(7b): At skabe mulighed for, at det ikke er en enkelt kontaktperson, der sidder med en opgave men et udvalg, som hjælpes om at løse en opgave

I Nørresundby foregår arbejdet i udvalgene, således at man hjælpes ad med opgaveløsningen. Den enkelte sidder derfor ikke alene med opgaverne.

Evalueringsspørgsmål

Virker modellen efter hensigten?

I det nedenstående skema vurderer Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter, om modellen ser ud til at opfylde de opstillede formål.

Evaluering af forsøg under Lov om forsøg i folkekirken 2020

Formål	Vurdering
1. At sikre, at man som menighedsrådsmedlem kan arbejde med de opgaver, som man interesserer sig for. Dette understøtter fastholdelse og rekruttering.	Ja
2. Mere fleksible vilkår for den interne organisering af menighedsrådene.	Ja
3. Menighedsrådene får større frihed til at organisere sig individuelt, sådan at måden at arbejde på passer med den praktiske virkelighed, der er i sognene.	Ja
4. (7b): At skabe mulighed for, at menighedsrådsmedlemmerne kan blive medlem af de udvalg, som de finder mest interessante og kan friholdes for specifikke opgaver, som de ikke finder interessante.	Ja
5. (7b): At skabe mulighed for, at det ikke er en enkelt kontaktperson, der sidder med en opgave men et udvalg, som hjælpes om at løse en opgave.	Ja

Idet alle formålene med forsøgsmodellen er opfyldt, vurderer Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter, at modellen virker efter hensigten i Nørresundby.

Bidrage med viden om hensigtsmæssigheden af mulighed for en mere fleksibel organisering af opgaver internt i menighedsrådene både i forhold til de nuværende enkeltmandsposter og i forhold til udvalgsstrukturen

Formanden fortæller, at den forsøgte model fungerer mere hensigtsmæssigt. Årsagen er, at opgaver, ansvar og kompetencer følges ad. Det betyder, at de personer, som sidder i udvalgene både får ansvaret for området, kompetencen til at tage beslutninger og også er dem, der udfører opgaverne. Det er blevet mindre bureaukratisk at sidde i udvalg. Nørresundby menighedsråd håber at kunne fortsætte frem over med den forsøgte model.

Erfaringsopsamling

Undersøge om en ændret intern organisering kan betyde, at flere får lyst til at stille op til menighedsrådsvalg, altså om en ændret arbejdsdeling vil have en gavnlig effekt på rekruttering og fastholdelse af menighedsrådsmedlemmer

Nørresundbys menighedsrådsformand fortæller, at forsøgsmodellen har givet menighedsrådsmedlemmerne et større engagement. Menighedsrådet vil til det næste valg fortælle om, at det med denne forsøgsmodel er spændende og udviklende arbejde at sidde i menighedsrådet. Menighedsrådsformanden vurderer, at nye medlemmer får lyst til at blive, når de først er kommet ind i menighedsrådet under disse nye rammer.

Hvordan kan man gøre det lettere for menighedsrådene at organisere deres opgaver individuelt, så de kan opnå den for dem rigtige balance mellem kirkelige og administrative opgaver?

Nørresundbys menighedsrådsformand vurderer, at den afprøvede ordning giver det bedst mulige rammer for at balancere kirkelige og administrative opgaver.

Data

Evalueringen foretages på baggrund af følgende data

Evalueringen bygger på interview med menighedsrådsformanden for Nørresundby.

Evalueringen har været sendt til kommentering hos menighedsrådet.

Åby menighedsråd

Tabel 47: Forsøgsevaluering – Forsøgsramme 7b – Åby

Baseline

Hidtidig praksis

Før indtrædelse i forsøget havde Åby menighedsråd en formand, en næstformand, en kasserer, en sekretær, en kontaktperson, og et bygningsudvalg, som varetog det samme som både kirke- og kirkegårdsudvalg og præstegårdsudvalg. Gennem årene har Åby desuden haft en række udvalg:

- Økonomiudvalg
- Gudstjenesteudvalg
- Kirkebladsudvalg
- Visionsudvalg
- Børn- og ungeudvalg
- Diakoniudvalg

Menighedsrådet fungerede på en ret traditionel måde, men det meste af arbejdet foregik i udvalgene, hvorfor menighedsrådet ofte blot har godkendt udvalgenes arbejde. Der var dog også debatter, når resten af menighedsrådet ikke var enige med et udvalg. Inden forsøgsperioden var udvalgene ret selvkvørende. Dog har de økonomiske prioriteringer været foretaget af det samlede menighedsråd. Hele forarbejdet til budgetlægningen blev lavet af økonomiudvalget uden at involvere udvalgene ret meget. En af grundene til at menighedsrådet gerne ville med i forsøget, var at de kunne se, at de i praksis gjorde tæt ved det samme som i forsøgsramme 7b.

Vurdering ift. baseline-kriterie

Baseline-kriterie	Vurdering
1. I dag indeholder menighedsrådsloven en meget stram styring af, hvordan menighedsråd skal organisere sig internt. Der skal vælges en formand, en næstformand, en sekretær, en kasserer og en kontaktperson. Og der skal nedsættes et kirke- og kirkegårdsudvalg (dog kan man vælge at undlade, hvis der kun er fem medlemmer i menighedsrådet). Der skal også nedsættes et præstegårdsudvalg, hvis der er flere menighedsråd i et pastorat.	Ja

Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter vurderer, at baseline-kriteriet er opfyldt, da man har haft de intenderede roller og udvalg.

Fidelitet

Forsøgspraksis

Åby har under forsøget haft en række arbejdende udvalg under menighedsrådet. Menighedsrådet har fordelt alle deres formålsskonti ud på udvalgene, så udvalgene har ansvaret for at budgettere. Det samlede menighedsråd godkender det samlede budget. Udvalgene havde allerede før forsøget ret stor autonomi. Der er imidlertid forskelle i forhold til før forsøgsordningen. Den største forskel er, at udvalgene med overgangen til forsøgslovgivningen har fået mere ansvar for økonomien inden for deres område. Det har i den forbindelse vist sig vanskeligt at lave løbende økonomiske opfølgninger, da de værktøjer, man har til rådighed til økonomistyring er tilpasset den almindelige praksis. Eftersom man er med i en fælles økonomi- og regnskabsfunktion, kaldet Kirkekasserer Vest, er det ikke muligt selv at tilpasse sine økonomistyringsværktøjer. Åby menighedsråd vil gerne på sigt, at de enkelte udvalg i den daglige praksis kan godkende bilag til bogføring, men ind til videre gør kassereren det. En anden praktisk forskel fra tiden før forsøget er, at rollen som kirkeværge er ændret. Kirkeværgen er nu både medlem af og formand for kirke- og kirkegårdsudvalget, og det betyder, at kirkeværgen har fået mere ansvar for, hvad der foregår med bygningerne. Åby har stadig alle de tidligere udvalg, og de har nu også etableret et kulturudvalg.

Vurdering af fidelitet

Folkekirken Uddannelses- og Videnscenter vurderer i det nedenstående skema, hvorvidt forsøget har fungeret inden for fidelitets-kriterierne.

Fidelitets-kriterie	Vurdering
Forsøgsindsats – 7b – Bestyrelsesmodel med arbejdende udvalg	
1. Der anvendes arbejdende udvalg til at tage ansvaret for/udføre opgaver.	Ja
2. Det samlede menighedsråd fastsætter budgetrammen for de enkelte udvalg og aflægger regnskab.	Ja

Forsøget er således foretaget inden for rammerne af fidelitetskravene. Da både baseline-kriterie og fidelitets-kriterier er opfyldt, kan der i det nedenstående evalueres på, om overgangen til forsøgsindsatsen opfylder de ønskede formål.

Formål

Menighedsrådsmedlemmer kan arbejde med de opgaver, som de interesserer sig for. Dette understøtter fastholdelse og rekruttering.

Menighedsrådsmedlemmerne kan selv vælge de udvalg, de ønsker at sidde i. Dermed kan de også vælge at arbejde med de ting, som interesserer dem. Dog kan økonomistyringen af områderne, som nu påhviler udvalgene ligge ud over interessen.

Menighedsrådsformanden vurderer, at selv om medlemmerne kan vælge at arbejde med det, som interesserer dem, vil det nok være lige så svært som før at rekruttere nye medlemmer og fastholde de, som allerede er medlemmer. Det gør han, fordi det ofte er bureaukratiet i et menighedsråd, der afholder folk fra at stille op.

Mere fleksible vilkår for den interne organisering af menighedsrådet

I Åby menighedsråd oplever man, at vilkårene er blevet mere fleksible, da man har kunnet etablere en mere praktisk funktionel kirkeværgfunktion. Hvor det inden forsøget efter reglerne var et krav, at kirkeværgen ikke måtte sidde i kirke- og kirkegårdsudvalget, er kirkeværgen med forsøgsordningen blevet medlem af og formand for udvalget, og har dermed fået mere ansvar for bygningerne. Desuden har udvalgene fået ansvar for en større del af arbejdet og for at prioritere midlerne inden for de af menighedsrådet udstukne økonomiske rammer. Det betyder, at udvalgene har fået mere indflydelse og er mere selvkvørende. Det har også betydet, at der i nogle af udvalgene foruden menighedsrådsmedlemmer sidder frivillige fra sognet. Åby sogn har en stor base af frivillige, som lægger mange timers arbejde i sognet. Uden deres indsats ville sognet ikke kunne gennemføre så mange aktiviteter, som de kan. For at honorere deres indsats og fortsat at motivere de frivillige finder menighedsrådet det væsentligt at involvere dem så tæt som muligt i arbejdet. At der sidder frivillige med i nogle udvalg giver nogle flere input og noget mere bredde i udvalget.

Menighedsrådene får større frihed til at organisere sig individuelt, sådan at måden at arbejde på passer med den praktiske virkelighed, der er i sognene

Menighedsrådsformanden oplever, at de har fået større frihed til at organisere sig individuelt. Det skyldes, at man med forsøget er kommet ud over nogle af de mere firkanterede regler, som primært har at gøre med bevilling og styring af økonomi. Hvis et udvalg inden forsøgsordningen skulle bruge nogle penge, skulle man først spørge menighedsrådet om en bevilling. Med deltagelsen i forsøget kører udvalgene mere autonomt, de er nu selv med til at lægge budgettet og dermed også med til at bestemme, hvad de budgetterer til. Så længe de holder sig til budgettet, behøver de ikke længere at spørge menighedsrådet. Det betyder, at udvalgene kan agere hurtigere, når der opstår en idé, man skal ikke spørge så mange. Desuden giver det mere økonomisk bevidsthed hos udvalgene, som ikke tidligere har beskæftiget sig så meget med økonomien. Den større frihed til at organisere sig individuelt udmønter sig også i, at man kan inddrage frivillige i udvalgsarbejde.

(7b): At skabe mulighed for, at menighedsrådsmedlemmerne kan blive medlem af de udvalg, som de finder mest interessante og kan friholdes for specifikke opgaver, som de ikke finder interessante

Eftersom menighedsrådsmedlemmerne kan vælge de udvalg, de ønsker at deltage i, giver dette gode muligheder for at komme til at arbejde, med de områder, som man interesserer sig for. Der var imidlertid allerede inden forsøgslovgivningen sådanne muligheder i Åby menighedsråd, da de allerede dengang havde oprettet en række udvalg. Derfor har man i Åby ikke oplevet den store forskel ved overgangen til forsøgslovgivningen.

(7b): At skabe mulighed for, at det ikke er en enkelt kontaktperson, der sidder med en opgave men et udvalg, som hjælpes om at løse en opgave

I Åby menighedsråd sidder ingen alene med en opgave. Det gjorde de heller ikke inden forsøget. Ud over kontaktpersonen har alle et udvalg omkring sig. Menighedsrådet har desuden mulighed for at danne ad hoc udvalg, når det er nødvendigt, og det gør man også.

Evalueringsspørgsmål

Virker modellen efter hensigten?

I det nedenstående skema vurderer Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter, om modellen ser ud til at opfylde de opstillede formål.

Formål	Vurdering
1. At sikre, at man som menighedsrådsmedlem kan arbejde med de opgaver, som man interesserer sig for. Dette understøtter fastholdelse og rekruttering.	Ja
2. Mere fleksible vilkår for den interne organisering af menighedsrådene.	Ja
3. Menighedsrådene får større frihed til at organisere sig individuelt, sådan at måden at arbejde på passer med den praktiske virkelighed, der er i sognene.	Ja
4. (7b): At skabe mulighed for, at menighedsrådsmedlemmerne kan blive medlem af de udvalg, som de finder mest interessante og kan friholdes for specifikke opgaver, som de ikke finder interessante.	Ja
5. (7b): At skabe mulighed for, at det ikke er en enkelt kontaktperson, der sidder med en opgave men et udvalg, som hjælpes om at løse en opgave.	Ja

Da alle formålene med forsøgsmodellen er opfyldt, vurderer Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter, at modellen virker efter hensigten i Åby.

Bidrage med viden om hensigtsmæssigheden af mulighed for en mere fleksibel organisering af opgaver internt i menighedsrådene både i forhold til de nuværende enkeltmandsposter og i forhold til udvalgsstrukturen

Menighedsrådsformanden i Åby mener, at den forsøgte model fungerer hensigtsmæssigt. Det skyldes, at udvalgene har fået mere indflydelse og er mere selvkvørende. Åby menighedsråds største udfordring er økonomisystemerne og opfølgningen på dem. Økonomidelen kunne fungere bedre, så udvalgsformændene lettere kunne få overblik over økonomien i deres udvalg.

Erfaringsopsamling

Undersøge om en ændret intern organisering kan betyde, at flere får lyst til at stille op til menighedsrådsvalg, altså om en ændret arbejdsdeling vil have en gavnlig effekt på rekruttering og fastholdelse af menighedsrådsmedlemmer

Menighedsrådsformanden vurderer, at det med deltagelsen i forsøget formentlig vil være lige så svært som før at rekruttere nye medlemmer. Han finder det også usikkert, om forsøget vil gavne fastholdelse af medlemmer. Han påpeger, at det ofte er bureaukratiet i et menighedsråd, der afholder folk fra at stille op. I Åby menighedsråd er man med i en ordning, hvor medlemmerne kun vælges for to år ad gangen. Menighedsrådet forventer, at ordningen vil betyde større rekruttering.

Evaluering af forsøg under Lov om forsøg i folkekirken 2020

Åby forsøger desuden at rekruttere flere medlemmer blandt de mange frivillige i sognet, som man har et godt samarbejde med. Men de frivillige vil generelt hellere fortsætte som frivillige og dermed undgå det administrative arbejde, som følger med menighedsrådsarbejdet.

Hvordan kan man gøre det lettere for menighedsrådene at organisere deres opgaver individuelt, så de kan opnå den for dem rigtige balance mellem kirkelige og administrative opgaver?

I Åby menighedsråd har man fjernet opgaverne med bogholderi og regnskab ved at deltage i økonomi- og regnskabsfunktionen Kirkekasserer Vest. Dermed opnåede man en bedre balance. Det gjorde man allerede inden deltagelsen i forsøget. De fleste medlemmer af menighedsrådet bekymrer sig ikke længere om de økonomiske og regnskabsmæssige opgaver. Det er mest formand, kasserer og kontaktperson, der beskæftiger sig med dem. Erfaringen fra Åby er således, at man ved at etablere samarbejder om økonomi og budgetlægning på tværs af sogne og provstier kan opnå bedre balance mellem kirkelige og administrative opgaver. Dog giver flere menighedsrådsmedlemmer udtryk for, at økonomi stadig fylder for meget på møderne.

Data

Evalueringen foretages på baggrund af følgende data

Evalueringen bygger på interview med formanden for Åby menighedsråd.

Evalueringen har været sendt til Åby menighedsråd til kommentering.

Pedersborg menighedsråd

Tabel 48: Forsøgevaluering – Forsøgsramme 7b – Pedersborg

Baseline

Hidtidig praksis

Før indtrædelse i forsøget bestod Pedersborg menighedsråd af syv valgte medlemmer og to præster. Der var en formand, en næstformand, en sekretær, en kasserer, en kontaktperson, en kirkeværge, en regnskabsfører, et kirke- og kirkegårdsudvalg og et præstegårdsudvalg (som var fælles med nabosognet Bromme). Kassereren og regnskabsføreren udførte de regnskabsmæssige opgaver, men kassereren havde ansvaret. Der foruden var der et musikudvalg. Menighedsrådet fungerede godt, der var ingen problemer i forhold til drift og styring.

Vurdering ift. baseline-kriterie

Baseline-kriterie	Vurdering
1. I dag indeholder menighedsrådsloven en meget stram styring af, hvordan menighedsråd skal organisere sig internt. Der skal vælges en formand, en næstformand, en sekretær, en kasserer og en kontaktperson. Og der skal nedsættes et kirke- og kirkegårdsudvalg (dog	Ja

kan man vælge at undlade, hvis der kun er fem medlemmer i menighedsrådet). Der skal også nedsættes et præstegårdsudvalg, hvis der er flere menighedsråd i et pastorat.

Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter vurderer, at baseline-kriteriet er opfyldt.

Fidelitet

Forsøgspraksis

Pedersborg har under forsøget haft de samme udvalg som før samt et nyt administrationsudvalg til at varetage den daglige drift i sognet, kirkegården og kirken. I udvalget sad formanden, kassereren, kontaktpersonen, graveren og den ene af præsterne. Udvalget tog sig af de praktiske ting for at undgå, at de øvrige medlemmer i menighedsrådet skulle bruge tid på det. Det gav plads til, at man på menighedsrådsmøderne også kunne arbejde mere kreativt med værdibaserede snakke og idéudvikling til aktiviteter. Det samlede menighedsråd har fastsat budgetrammen og aflagt regnskab for udvalgene. Det første år fungerede forsøget godt, men i forsøgets 2. år fandt man det nødvendigt at foretage nogle ændringer. Det indebar, at administrationsudvalget flyttede nogle af de driftsmæssige beslutninger tilbage i menighedsrådet igen. Og da menighedsrådet skulle slut-evaluere i september 2019, så de, at der ikke var grund til at have administrationsudvalget mere. Udvalget blev nedlagt, og forsøget blev stoppet, fordi det ikke gav det, som det skulle.

Vurdering af fidelitet

Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter vurderer i det nedenstående skema, hvorvidt forsøget har fungeret inden

Fidelitets-kriterie	Vurdering
Forsøgsindsats – 7b – Bestyrelsesmodel med arbejdende udvalg	
1. Der anvendes arbejdende udvalg til at tage ansvaret for/udføre opgaver.	Ja
2. Det samlede menighedsråd fastsætter budgetrammen for de enkelte udvalg og aflægger regnskab.	Ja

Forsøget er foretaget inden for rammerne af fidelitetskravene, men er stoppet lidt før tid. Eftersom både baseline-kriterie og fidelitets-kriterier er opfyldt, kan der imidlertid i det nedenstående evalueres på, om overgangen til forsøgsindsatsen har indfriet forsøgslovgivningens formål.

Formål

Menighedsrådsmedlemmer kan arbejde med de opgaver, som de interesserer sig for. Dette understøtter fastholdelse og rekruttering

Forsøget i Pedersborg fungerede godt i forsøgets 1. år. Administrationsudvalget tog sig af de daglige driftsopgaver, hvorved der blev plads til, at man på menighedsrådsmøderne også kunne arbejde med idéudvikling til aktiviteter og have mere værdibaserede snakke. Det var en del af motivationen for at indtræde i forsøget, at man ønskede sig dette. Men i menighedsrådet opdagede de, at der ikke rigtig kom noget ud af den snak, de havde på menighedsrådsmøderne om andre ting. Drøftelserne førte ikke til, at der

Evaluering af forsøg under Lov om forsøg i folkekirken 2020

blev skabt nye aktiviteter i tilstrækkeligt omfang. Menighedsrådsformanden fortæller, at det måske kan skyldes, at sognet har ca. 50 frivillige, som i forvejen arrangerer mange forskellige aktiviteter. Måske var der ikke brug for at finde på endnu flere ideer.

Forsøgsrammen har således givet mulighed for i højere grad at arbejde med forskellige interesseområder og nye ideer, men eftersom dette ikke har medført konkrete nye tiltag i tilstrækkeligt omfang, har værdien heraf været begrænset.

Dermed bliver styrket rekruttering og fastholdelse næppe en udløber af forsøgsordningens ændrede organisering.

Mere fleksible vilkår for den interne organisering af menighedsrådet

Med dannelsen af et administrationsudvalg, som skulle varetage den daglige drift i sognet, kirkegården og kirken, behøvede de øvrige medlemmer ikke at beskæftige sig med disse ting. Arbejdsformen betød, at menighedsrådet var mere fokuseret på at bruge tiden på noget andet til møderne, hvilket imødekom ønskerne og motivationen for at træde ind i forsøget. Forsøgsindsatsen gav således nye fleksible muligheder for den interne organisering af menighedsrådet, hvilket man benyttede sig af i starten af forsøget i Pedersborg.

Menighedsrådene får større frihed til at organisere sig individuelt, sådan at måden at arbejde på passer med den praktiske virkelighed, der er i sognene

I Pedersborg oplevede menighedsrådet en større frihed i administrationsudvalget, når det gjaldt driftsbaserede beslutninger. Samtidig oplevede man i starten af forsøget det som en lettelse, at det øvrige menighedsråd ikke længere skulle forholde sig til de driftsmæssige beslutninger. I stedet kunne man bruge tiden på menighedsrådsmøderne til mere værdibaserede drøftelser. Det viste sig dog undervejs, at denne opdeling ikke fungerede, da nogle medlemmer på denne måde blev for lidt involveret i den daglige drift. Samtidig blev værdidrøftelserne ikke i tilstrækkeligt omfang omsat til konkrete tiltag, hvilket skabte usikkerhed om værdien af omorganiseringerne. Derfor blev der taget beslutning om at udtræde af forsøget. Forsøgsrammen kan på denne baggrund siges at skabe større frihed til at organisere indsatsen, som dog ikke har vist sig at passe med de egentlige behov i Pedersborg.

(7b): At skabe mulighed for, at menighedsrådsmedlemmerne kan blive medlem af de udvalg, som de finder mest interessante og kan friholdes for specifikke opgaver, som de ikke finder interessante

Med oprettelsen af administrationsudvalget blev det muligt for menighedsrådsmedlemmerne at fravælge de administrative opgaver og koncentrere sig om arbejdet i de udvalg, som de fandt mere interessante.

(7b): At skabe mulighed for, at det ikke er en enkelt kontaktperson, der sidder med en opgave men et udvalg, som hjælpes om at løse en opgave

Under forsøget sad ingen i Pedersborg menighedsråd alene med en opgave. Man hjalp hinanden med at løse opgaverne i udvalgene.

Evalueringsspørgsmål

Virker modellen efter hensigten?

I det nedenstående skema vurderer Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter, om modellen ser ud til at opfylde de opstillede formål.

Formål	Vurdering
1. At sikre, at man som menighedsrådsmedlem kan arbejde med de opgaver, som man interesserer sig for. Dette understøtter fastholdelse og rekruttering.	Ja
2. Mere fleksible vilkår for den interne organisering af menighedsrådene.	Ja
3. Menighedsrådene får større frihed til at organisere sig individuelt, sådan at måden at arbejde på passer med den praktiske virkelighed, der er i sognene.	Nej
4. (7b): At skabe mulighed for, at menighedsrådsmedlemmerne kan blive medlem af de udvalg, som de finder mest interessante og kan friholdes for specifikke opgaver, som de ikke finder interessante.	Ja
5. (7b): At skabe mulighed for, at det ikke er en enkelt kontaktperson, der sidder med en opgave men et udvalg, som hjælpes om at løse en opgave.	Ja

Overordnet set, tyder erfaringer i Pedersborg på, at den afprøvede model giver mere fleksible vilkår for opgaveløsningen. Den skaber også muligheder for at benytte udvalgsarbejdet til at uddelegere ansvarsområder og højner dermed muligheden for at medlemmerne af menighedsrådet kan vælge at arbejde med bestemte interesseområder og undgå andre. Dette har imidlertid vist sig ikke at harmonere med behovene i Pedersborg, hvorfor man har valgt at udtræde af forsøget.

Bidrage med viden om hensigtsmæssigheden af mulighed for en mere fleksibel organisering af opgaver internt i menighedsrådene både i forhold til de nuværende enkeltmandsposter og i forhold til udvalgsstrukturen

Der har i Pedersborg været både positive og negative erfaringer med modellen. Oprettelsen af et administrationsudvalg har i tråd med intensjonen skabt mulighed for at placere det administrative arbejde på færre hænder og derved frigøre energi til at drøfte andre ting i menighedsrådsregi. Dette har imidlertid skabt det problem, at de menighedsrådsmedlemmer, som ikke sad i administrationsudvalget kunne føle sig for lidt involveret i den daglige drift. Samtidig lykkedes det ikke at omsætte de nye værdibase-rede drøftelser til konkrete initiativer. Derfor har modellen ikke vist sig entydigt hensigtsmæssig.

Erfaringsopsamling

Undersøge om en ændret intern organisering kan betyde, at flere får lyst til at stille op til menighedsrådsvalg, altså om en ændret arbejdsdeling vil have en gavnlig effekt på rekruttering og fastholdelse af menighedsrådsmedlemmer

Den forsøgte model har ikke gjort nogen forskel på rekruttering og fastholdelse af menighedsrådsmedlemmer i Pedersborg, vurderer menighedsrådsformanden. Det skyldes,

at man ikke har opnået de ønskede virkninger af overgangen til den nye organisering. Man har oplevet at få mere tid til værdibaserede drøftelser i menighedsrådet, men eftersom det ikke har givet sig udslag i konkrete tiltag, er virkningerne udeblevet. Man har i Pedersborg derfor valgt at gå tilbage til den gamle organisering, dog med et fokus på at fastholde de værdibaserede dialoger i menighedsrådet. Forsøgsordningens organisering i sig selv, kan derfor ikke siges i Pedersborg at give anledning til effekter på rekruttering og fastholdelse. Processen har dog ikke været uden gevinst, da det øgede fokus på de værdibaserede dialoger på længere sigt sandsynligvis vil komme menighedsrådet til gavn.

Hvordan kan man gøre det lettere for menighedsrådene at organisere deres opgaver individuelt, så de kan opnå den for dem rigtige balance mellem kirkelige og administrative opgaver?

Efter deltagelsen i forsøget vil menighedsrådet i Pedersborg prøve at lave plads frem over, så alle i menighedsrådet føler, at de er med i beslutningerne og samtidig får plads til at få de mere værdibaserede snakke. For personerne i administrationsudvalget var det desuden af stor værdi under forsøget, at de kunne drøfte alt så tæt sammen i det lille udvalg. Den værdi vil menighedsrådsformanden fastholde ved frem over at mødes lidt mere uofficielt med personerne fra det gamle administrationsudvalg. Via møder én til én med hvert af de tidligere medlemmer af udvalget, vil han sørge for, at der bliver noget mere dialog mellem menighedsrådsmøderne og at den uformelle snak bliver holdt ved lige. Erfaringen fra Pedersborg peger således i retning af, at der ligger muligheder i den mere uformelle del af organiseringen i forhold til at opnå bedre balance mellem kirkelige og administrative opgaver.

Data

Evalueringen foretages på baggrund af følgende data

Evalueringen bygger på interview med menighedsrådsformanden for Pedersborg.

Evalueringen har været sendt til kommentering hos menighedsrådet.

Assens-Gamtofte menighedsråd

Tabel 49: Forsøgsevaluering – Forsøgsramme 7 – Assens-Gamtofte

Baseline

Hidtidig praksis

Før indtrædelse i forsøget havde Assens-Gamtofte menighedsråd en formand, en næstformand, en sekretær, en kasserer, en kontaktperson, et kirke- og kirkegårdsudvalg og et præstegårdsudvalg (dette blev kaldt kirke- og præstegårdsudvalg).

Vurdering ift. baseline-kriterie

Baseline-kriterie	Vurdering
1. I dag indeholder menighedsrådsloven en meget stram styring af, hvordan menighedsråd skal organisere sig internt. Der skal vælges en formand, en næstformand, en sekretær, en kasserer og en kontaktperson. Og der skal nedsættes et kirke- og kirkegårdsudvalg (dog kan man vælge at undlade, hvis der kun er fem medlemmer i menighedsrådet). Der skal også nedsættes et præstegårdsudvalg, hvis der er flere menighedsråd i et pastorat.	Ja

Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter vurderer, at baseline-kriteriet er opfyldt.

Fidelitet

Forsøgspraksis

Assens-Gamtofte har under forsøget haft to arbejdende udvalg med menighedsrådet som det overordnede organ; et forretningsudvalg og et aktivitetsudvalg. Forretningsudvalget er det styrende udvalg, som har ansvaret for alt, der *skal* laves. Udvalget er maskinrummet, som får "virksomheden" til at køre professionelt, uanset om det gælder f.eks. lønforhandlinger, økonomi eller et vandrør, der er sprunget. Udvalget mødes mindst en gang om måneden og sender referater fra møderne ud til alle i menighedsrådet, som er forpligtet til at læse det og har mulighed for at kommentere på det. Aktivitetsudvalget sørger for koncerter, sogneeftermiddage, ture, samarbejde med skole og musikskole m.m. Når der skal etableres budget kommer kassereren med forslag til budget for udvalgene. Dette forelægges for forretningsudvalget, som fremlægger for hele menighedsrådet. Det er ligeledes det samlede menighedsråd, der aflægger regnskab.

Vurdering af fidelitet

Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter vurderer i det nedenstående skema, hvorvidt forsøget har fungeret inden for fidelitets-kriterierne.

Fidelitets-kriterie	Vurdering
Forsøgsindsats – 7b – Bestyrelsesmodel med arbejdende udvalg	
1. Der anvendes arbejdende udvalg til at tage ansvaret for/udføre opgaver.	Ja
2. Det samlede menighedsråd fastsætter budgetrammen for de enkelte udvalg og aflægger regnskab.	Ja

Forsøget er således foretaget inden for rammerne af fidelitetskravene. Eftersom både baseline-kriterie og fidelitets-kriterier er opfyldt, kan der i det nedenstående evalueres på, om overgangen til forsøgsindsatsen opfylder de ønskede formål.

Formål

Menighedsrådsmedlemmer kan arbejde med de opgaver, som de interesserer sig for. Dette understøtter fastholdelse og rekruttering

Hvert menighedsrådsmedlem kan frit vælge ud fra interesser og kompetencer, hvilket af de to udvalg, de vil være med i. Desuden er flere uddannet inden for det, som de beskæftiger sig med i udvalget. Opdelingen i de to udvalg gør det tydeligt, hvilke opgaver, man kan vælge at sidde med. Dette forventer menighedsrådsformanden vil betyde, at flere har lyst til at gå ind i menighedsrådet.

Mere fleksible vilkår for den interne organisering af menighedsrådet

Assens-Gamtofte oplever, at vilkårene er mere fleksible under forsøgslovgivningen. Hvert udvalg mødes en gang om måneden, og hvor det inden forsøget ofte tog lang tid at diskutere sig frem til beslutninger i menighedsrådet, er det nu blevet nemmere og hurtigere i udvalgene, fordi de ikke er så mange i hvert udvalg. De få i udvalgene har desuden forstand på det, de har med at gøre. Man har således benyttet den øgede fleksibilitet til at organisere menighedsrådet, så forretningsgangene bliver nemmere og det udførte arbejde mere professionelt.

Menighedsrådene får større frihed til at organisere sig individuelt, sådan at måden at arbejde på passer med den praktiske virkelighed, der er i sognene

Menighedsrådsformanden oplever, at de helt klart har fået større frihed til at organisere sig individuelt, hvilket har sat dem i stand til at etablere en udvalgsstruktur, som fordeler roller og ansvar på en bedre måde i sognet.

At skabe mulighed for, at menighedsrådsmedlemmerne kan blive medlem af de udvalg, som de finder mest interessante og kan friholdes for specifikke opgaver, som de ikke finder interessante

Medlemmerne af menighedsrådet vælger selv, hvilket af de to udvalg, de gerne vil sidde i. Dermed friholdes de for opgaver, som de ikke finder interessante. Det betyder at menighedsrådsmedlemmerne i højere grad kan koncentrere sig om det de er bedst til og finder størst motivation ved.

At skabe mulighed for, at det ikke er en enkelt kontaktperson, der sidder med en opgave men et udvalg, som hjælpes om at løse en opgave

Med den nye organisering under forsøgsrammen er der ikke længere personer, der sidder alene med en opgave. I udvalgene hjælpes de om at løse opgaverne.

Evaluerings spørgsmål

Virker modellen efter hensigten?

I det nedenstående skema vurderer Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter, om modellen ser ud til at opfylde de opstillede formål.

Formål	Vurdering
1. At sikre, at man som menighedsrådsmedlem kan arbejde med de opgaver, som man interesserer sig for. Dette understøtter fastholdelse og rekruttering.	Ja

Evaluering af forsøg under Lov om forsøg i folkekirken 2020

2.	Mere fleksible vilkår for den interne organisering af menighedsrådene.	Ja
3.	Menighedsrådene får større frihed til at organisere sig individuelt, sådan at måden at arbejde på passer med den praktiske virkelighed, der er i sognene.	Ja
4.	(7b): At skabe mulighed for, at menighedsrådsmedlemmerne kan blive medlem af de udvalg, som de finder mest interessante og kan friholdes for specifikke opgaver, som de ikke finder interessante.	Ja
5.	(7b): At skabe mulighed for, at det ikke er en enkelt kontaktperson, der sidder med en opgave men et udvalg, som hjælpes om at løse en opgave.	Ja

Idet alle formålene med forsøgsmodellen er opfyldt, vurderer Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter, at modellen virker efter hensigten i Assens-Gamtofte.

Bidrage med viden om hensigtsmæssigheden af mulighed for en mere fleksibel organisering af opgaver internt i menighedsrådene både i forhold til de nuværende enkeltmandsposter og i forhold til udvalgsstrukturen

Menighedsrådsformanden i Assens-Gamtofte vurderer, at den forsøgte model fungerer mere hensigtsmæssigt. Fordi medlemmerne af menighedsrådet laver det, de hver især gerne vil. Hvis det skulle være endnu mere hensigtsmæssigt, skulle kirkeministeriet beslutte, at menighedsrådene ikke skal have et arbejdsgiveransvar, fordi menighedsråd generelt ikke ved nok om den slags ting, det burde være professionelle, mener menighedsrådsformanden.

Erfaringsopsamling

Undersøge om en ændret intern organisering kan betyde, at flere får lyst til at stille op til menighedsrådsvalg, altså om en ændret arbejdsdeling vil have en gavnlig effekt på rekruttering og fastholdelse af menighedsrådsmedlemmer

Menighedsrådsformanden forventer, at flere har lyst til at gå ind i menighedsrådet med den nye model. Det skyldes, at opdelingen i de to udvalg tydeliggør hvilke opgaver, man kan vælge at sidde med. Er man således mest interesseret i økonomi og regnskab mv. kan man vælge forretningsudvalget. Er man mere interesseret i det kirkelige sociale liv, arrangementer mv. kan man vælge at sidde i aktivitetsudvalget. Menighedsrådsformanden vurderer, at medlemmerne af menighedsrådet finder arbejdet meningsfyldt. Menighedsrådsformanden vurderer samtidig, at det nok kan blive svært at få de nuværende medlemmer til at genopstille, hvis ikke forsøget får lov til at fortsætte.

Hvordan kan man gøre det lettere for menighedsrådene at organisere deres opgaver individuelt, så de kan opnå den for dem rigtige balance mellem kirkelige og administrative opgaver?

Assens-Gamtoftes menighedsrådsformand anfører, at de netop med den forsøgte model har gjort det lettere at organisere opgaverne individuelt, sådan at den rigtige balance er opnået.

Data

Evalueringen foretages på baggrund af følgende data

Evalueringen bygger på interview med menighedsrådsformanden for Assens-Gamtofte.

Voldum-Rud menighedsråd

Tabel 50: Forsøgsevaluering – Forsøgsramme 7c – Voldum-Rud

Baseline

Hidtidig praksis

Før indtrædelse i forsøget havde Voldum-Rud menighedsråd syv medlemmer og en sognepræst. Menighedsrådet bestod af et fælles menighedsråd for to sogne med to kirker med følgende funktioner: to kirkeværger, en fælles kontaktperson (som var formanden), kasserer, sekretær, en fælles formand, en fælles næstformand, et kirke- og kirkegårdsudvalg, et præstegårdsudvalg og et valgudvalg.

Vurdering ift. baseline-kriterie

Baseline-kriterie	Vurdering
1. I dag indeholder menighedsrådsloven en meget stram styring af, hvordan menighedsråd skal organisere sig internt. Der skal vælges en formand, en næstformand, en sekretær, en kasserer og en kontaktperson. Og der skal nedsættes et kirke- og kirkegårdsudvalg (dog kan man vælge at undlade, hvis der kun er fem medlemmer i menighedsrådet). Der skal også nedsættes et præstegårdsudvalg, hvis der er flere menighedsråd i et pastorat.	Ja

Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter vurderer, at baseline-kriteriet er opfyldt.

Fidelitet

Forsøgspraksis

Voldum-Rud har under forsøget haft formand og næstformand til at varetage de opgaver, som før forsøget var delt ud på forskellige roller og funktioner. Formanden er også kontaktperson og kirkeværge mens næstformanden også er kasserer. Der er følgende udvalg: aktivitetsudvalg, byggeudvalg, valgudvalg og kirkegårdsudvalg. Formanden og næstformanden mødes en gang om ugen og snakker om tingene, inden man tager den brede debat med resten af menighedsrådet. Nogle af beslutningerne kan formanden og næstformanden træffe selv for derefter at orientere de øvrige medlemmer af menighedsrådet, andre kræver at hele menighedsrådet træder sammen.

Vurdering af fidelitet

Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter vurderer i det nedenstående skema, hvorvidt forsøget har fungeret inden for fidelitets-kriterierne.

Evaluerings af forsøg under Lov om forsøg i folkekirken 2020

Fidelitets-kriterie	Vurdering
Forsøgsindsats – 7c – Formands-/næstformandsmodel	
1. Menighedsrådet har ansvaret for de områder, som i dag reguleres af roller/funktioner. Forenkling sker ved, at to enkeltpersoner (formand og næstformand) kan varetage de meget få opgaver, et lille menighedsråd har.	Ja
Forsøget er således foretaget inden for rammerne af fidelitetskravene. Eftersom både baseline-kriterie og fidelitets-kriterier er opfyldt, kan der i det nedenstående evalueres på, om overgangen til forsøgsindsatsen opfylder de ønskede formål.	
Formål	
Menighedsrådsmedlemmer kan arbejde med de opgaver, som de interesserer sig for. Dette understøtter fastholdelse og rekruttering.	
Med den forsøgte model, hvor formand og næstformand har varetaget de bundne opgaver, har menighedsrådet fået løsnet nogle kræfter til andre og mere bløde opgaver, som flere af medlemmerne har interesse for. Det er praktiske opgaver i forbindelse med gudstjenester og arrangementer. Således arbejder medlemmerne i menighedsrådet med de opgaver, som de interesserer sig for. Dette vil understøtte rekruttering og fastholdelse af medlemmer, vurderer menighedsrådsformanden.	
Mere fleksible vilkår for den interne organisering af menighedsrådet	
Vilkårene i Voldum-Rud er blevet mere fleksible. Der er blevet kortere vej fra idé til beslutning. Det betyder, at der er frigjort kræfter til, at man kan sidde i nogle af udvalgene og også har mulighed for at arbejde med aktiviteter ved kirkelige arrangementer. Dermed sikrer man, at ingen af aktiviteterne i sognet hænger på en enkelt person, men typisk løses i fællesskab med andre.	
Menighedsrådene får større frihed til at organisere sig individuelt, sådan at måden at arbejde på passer med den praktiske virkelighed, der er i sognene	
Menighedsrådsformanden oplever, at de har fået større frihed til at organisere sig individuelt. De menige menighedsrådsmedlemmer skal ikke bruge så meget tid på de bundne økonomiske og administrative opgaver, da de opgaver ligger hos formanden og næstformanden, som har interesse for netop de opgaver. Dermed kan de øvrige medlemmer koncentrere sig mest om de for dem sjovere opgaver. Denne organisering passer bedre til forholdene i menighedsrådet, hvor nogen har interesse og kompetencer i én retning, mens andre har det i en anden.	
(7c): At give mulighed for, at de lovbestemte roller og dertilhørende funktionsområder frisættes og på den måde gøre ansvaret lettere at løfte og øge kvaliteten af menighedsrådets opgaver	
Det er blevet lettere at løfte ansvaret og øge kvaliteten af menighedsrådets opgaver i Voldum-Rud menighedsråd, fordi beslutningsprocessen og tiden i sagsbehandlingen ikke er så lang som før. Hvis et medlem tidligere spurgte, om det kunne være en god idé at gøre et eller andet, kunne man tage idéen op på næste menighedsrådsmøde, som måske først fandt sted en måned efter. Eller der skulle måske undersøges lidt først, og først der efter kunne det komme for menighedsrådet. Under forsøget har formanden	

Evaluering af forsøg under Lov om forsøg i folkekirken 2020

hurtigt kunnet foretage de undersøgelser, der skulle til, drøftet det med næstformanden og dermed hurtigt kunnet svare. Formanden og næstformanden kan løbende hurtigt træffe mange af beslutningerne, da de mødes fast en gang om ugen. Især graverne i Voldum-Rud har udtrykt tilfredshed med, at beslutningsprocessen er blevet nemmere. De skulle tidligere ofte igennem kirkeværgen, kontaktpersonen og måske også menighedsrådet med en forespørgsel. Under forsøget har de for det meste kunnet få svar her og nu.

I forhold til at øge kvaliteten, så er man oftere ikke alene om at løse opgaverne, hvilket i sig selv opleves som en kvalitet.

Evalueringsspørgsmål

Virker modellen efter hensigten?

I det nedenstående skema vurderer Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter, om modellen ser ud til at opfylde de opstillede formål.

Formål	Vurdering
1. At sikre, at man som menighedsrådsmedlem kan arbejde med de opgaver, som man interesserer sig for. Dette understøtter fastholdelse og rekruttering.	Ja
2. Mere fleksible vilkår for den interne organisering af menighedsrådene.	Ja
3. Menighedsrådene får større frihed til at organisere sig individuelt, sådan at måden at arbejde på passer med den praktiske virkelighed, der er i sognene.	Ja
4. (7c): At give mulighed for, at de lovbestemte roller og dertilhørende funktionsområder frisættes og på den måde gøre ansvaret lettere at løfte og øge kvaliteten af menighedsrådets opgaver.	Ja

Idet formålene med forsøgsmodellen er opfyldt, vurderer Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter, at modellen virker efter hensigten.

Bidrage med viden om hensigtsmæssigheden af mulighed for en mere fleksibel organisering af opgaver internt i menighedsrådene både i forhold til de nuværende enkeltmandsposter og i forhold til udvalgsstrukturen

I Voldum-Rud fungerer den forsøgte model mere hensigtsmæssigt end den tidligere opdeling på mange roller og funktioner. Modellen er god for et lille menighedsråd som Voldum-Rud, hvor man ikke er så mange til at løfte opgaverne, mener menighedsrådsformanden. Der er blevet kortere fra idé til beslutning, og der er løsnet personer til andre funktioner, der kan være sjovere at beskæftige sig med for nogen af medlemmerne. Det skal være sjovt at sidde i et menighedsråd, det skal ikke være en sur pligt, fremhæver menighedsrådsformanden. Hvis det bliver en sur pligt, vil interessen for at være med i et menighedsråd dale.

Det fungerer godt, at formand og næstformand under forsøget varetager alle funktionerne i menighedsrådet. Desuden fungerer det godt, at formanden og næstformanden

mødes ugentligt og drøfter emnerne, inden de eventuelt skal i menighedsrådet. Afhængigt af hvilke beslutninger, der skal træffes, kan de to, hvis de er enige, bare orientere menighedsrådet om beslutningen, ellers tager de det op med resten af menighedsrådet. Denne sparring mellem formand og næstformand sikrer samtidig, at en formand ikke kan sidde med hele magten, pointerer menighedsrådsformanden.

Endnu en positiv effekt af den forsøgte model er, at når der skal være valg til menighedsrådet næste gang, skal Voldum-Rud ikke have nye personer til posterne som formand og næstformand. De poster er besat. Derfor får nye medlemmer god tid til at blive lært op, så de engang kan tage en af disse poster, hvis de måtte ønske det.

Menighedsrådsformanden ser dog også en ulempe ved modellen. Hvis enten formanden eller både formanden og næstformanden pludselig ikke kan være med i menighedsrådet mere, kan det blive svært for de øvrige medlemmer at overtage posterne. Men formanden fremtidssikrer denne usikkerhed ved at orientere medlemmerne om sit arbejde undervejs og peger på, at der i en sådan tænkt situation også vil være hjælp at hente i provstiet.

Erfaringsopsamling

Undersøge om en ændret intern organisering kan betyde, at flere får lyst til at stille op til menighedsrådsvalg, altså om en ændret arbejdsdeling vil have en gavnlig effekt på rekruttering og fastholdelse af menighedsrådsmedlemmer

Menighedsrådsformanden vurderer, at det bliver nemmere at værge medlemmer til menighedsrådet med den nye model, fordi nye medlemmer kan komme til at arbejde med de ting, som de interesserer sig for og kan undgå opgaver, som de ikke har interesse for eller kompetencer til at løse. Han vurderer også, at folk får lyst til at blive i menighedsrådet, når de først er kommet ind og oplever at arbejde under den nye model. Han kan ikke svare for alle, men han har hørt fra flere, at de gerne vil fortsætte.

Hvordan kan man gøre det lettere for menighedsrådene at organisere deres opgaver individuelt, så de kan opnå den for dem rigtige balance mellem kirkelige og administrative opgaver?

Med den forsøgte model er det blevet lettere for Voldum-Rud menighedsråd at organisere deres opgaver individuelt. Da formand og næstformand varetager de bundne økonomiske og administrative opgaver, giver det de øvrige medlemmer af menighedsrådet mulighed for at deltage i arbejdet omkring de udvalg og opgaver, som de interesserer sig for og har kompetencer til. Dermed har man opnået den rigtige balance mellem kirkelige og administrative opgaver.

Data

Evalueringen foretages på baggrund af følgende data

Evalueringen bygger på interview med menighedsrådsformanden for Voldum-Rud.

Bilag 5: Interviewguides

Forsøgsramme 1 – Placering af formålsbestemte puljer i provstikassen – Menighedsråd

Først vil jeg som sagt gerne spørge ind til den praksis I havde, før forsøget gik i gang.

- 1) Havde i praksis for inden I kom under forsøgslovgivningen at oprette puljer til projekter hos menighedsrådene i provstiudvalgskassen – eksempelvis puljer til strategiarbejde, en generel anlægspulje eller en kirkekalkningspulje?
 - a. Hvis ja: kan du beskrive de puljer, der var oprettet i provstiudvalgskassen, og hvad de blev brugt til?
- 2) Hvilken praksis har I nu?
- 3) Er der ifølge din vurdering opnået mere fleksible rammer for menighedsrådets opgaveløsning igennem forsøgets ændrede rammer for arbejdet?
 - a. Hvis ja: hvad er det især, der bidrager til den øgede fleksibilitet?
 - b. Hvis ja: hvad sætter det menighedsrådet i stand til?
 - c. Hvis ja: hvad var barriererne for fleksibilitet før?
 - d. Hvis nej: hvad er det i forsøgslovgivningen, der forhindrer fleksibel opgaveløsning for menighedsrådet?
 - e. Hvis nej: hvad kunne i ønske jer anderledes, eller hvordan kunne dette løses?
- 4) Oplever du, at I som menighedsråd under forsøgslovgivningen har mulighed for at organisere jer med den rigtige balance mellem kirkelige og administrative opgaver?
 - a. Hvis ja: hvad betyder det for jer som menighedsråd?
 - b. Hvis ja: hvad kan I nu, som I ikke kunne før?

- c. Hvis ja: hvad var barriererne for at finde denne balance før forsøgslovgivningen?
 - d. Hvis nej: hvad er det i forsøgslovgivningen, som forhindrer at I kan opnå den rigtige balance mellem kirkelige og administrative opgaver i menighedsrådets arbejde?
 - e. Hvis nej: hvad kunne I ønske jer anderledes, eller hvordan kunne dette løses?
- 5) Har provstiudvalget og menighedsrådene efter din vurdering med denne forsøgsramme fået mulighed for at prioritere midlerne bedst muligt til de projekter, som understøtter provstiets målsætninger?
- a. Hvis ja: er dette en forandring fra før?
 - i. Hvis ja: hvad er det i forsøgslovgivningen, som afstedkommer denne positive forandring?
 - ii. Hvis ja: hvad betyder denne forandring for jer og for provstiet?
 - b. Hvis nej: hvad er det i forsøgslovgivningen, som forhindrer dette?
 - c. Hvis nej: hvad betyder dette for jer og for provstiet?
 - d. Hvis nej: hvad skal der til for at I ville kunne prioritere midlerne bedst muligt til de projekter, som understøtter provstiets målsætninger?
- 6) Oplever du, at processen, når midlerne skal fordeles er fleksibel?
- a. Hvis ja: hvad giver den fleksible proces jer mulighed for?
 - b. Hvis ja: er dette en positiv forandring fra før forsøgslovgivningen? Beskriv.
 - c. Hvis nej: hvordan er processen ufleksibel?
 - d. Hvis nej: hvad er det i forsøgslovgivningen, som gør processen ufleksibel?

- e. Hvis nej: hvad betyder det for jer, at processen er ufleksibel?
 - f. Hvis nej: hvad kunne i ønske jer anderledes, eller hvordan kunne dette løses?
- 7) Afstedkommer denne model for at placere puljer i provstikassen nogle positive eller negative økonomiske følger?
- a. Mindskes eller øges det administrative arbejde i projekterne?
 - b. Får man billigere eller dyrere kontrakter eller tilbud på opgaver, man skal have løst?
 - c. Andet? Beskriv.
- 8) I forsøgslovgivningen har det været muligt at oprette puljer i provstiudvalgskassen enten på baggrund af en fælles enighed mellem menighedsråd og provsti eller ved at der var tilstrækkeligt mange (min. 30%) menighedsråd, som blev enige om det. Har der været enighed med provstiet om etablering af den eller de oprettede puljer?
- a. Hvis nej: hvordan har samarbejdet omkring puljerne fungeret?
 - b. Hvis nej: har det haft betydning for jer og jeres arbejde, at der ikke var enighed med provstiet?
 - c. Hvis nej: er det efter din vurdering en god idé, at der ikke nødvendigvis skal være enighed med provstiet om oprettelsen af puljer, eller burde dette laves om?
 - d. Hvis nej: ser du muligheder for en bedre model omkring enighed mellem menighedsråd og provsti i oprettelsen af sådanne puljer?
- 9) Har det i jeres provsti været muligt for MR at vælge ikke at deltage i én eller flere af de oprettede puljer?
- 10) Når nu du ser på den model, I har arbejdet under, hvordan kunne man så gøre rammerne endnu bedre for arbejdet?

- a. Processen i forhold til midlerne der skal fordeles
- b. Det administrative arbejde
- c. Den økonomiske rentabilitet

11) Det afslutter mine spørgsmål. Inden vi afslutter vil jeg dog gerne høre, om der skulle være noget, du har at tilføje, eller om du synes, vi har været godt omkring?

Forsøgsramme 1 – Placering af formålsbestemte puljer i provstikassen – Provsti

1. Var der inden igangsættelsen af forsøgsindsatsen under forsøgsramme 1 oprettet en eller flere formålsbestemte puljer, der bestyredes af provstiudvalget som en del af provstiudvalgskassen?
2. Er der ved indtrædelsen i forsøget under forsøgsramme 1 oprettet en eller flere nye formålsbestemte puljer, der bestyres af provstiudvalget som en del af provstiudvalgskassen?
3. Hvilke konkrete formål har den eller disse puljer?
4. Hvordan er udmøntningen til disse projekter sket? Er det:
 - a. Midlerne overføres efter ansøgning fra menighedsrådene til kirkekassen, som afholder udgifterne.
 - b. Udgifterne afholdes af provstiudvalgskassen.
 - c. Andre måder – beskriv
5. Hvordan er rammerne for puljen blevet fastsat:
 - a. Af menighedsrådene på budgetsamrådet med stemmeflertal (simpelt flertal) blandt de fremmødte menighedsrådsrepræsentanter? Dog under forudsætning af, at mindst halvdelen af menighedsrådsrepræsentanterne var til stede.
 - b. Anden praksis – beskriv

6. Har menighedsråd ved budgetsamrådet, som ikke deltager i puljesamarbejdet, været med til at tage stilling til puljens størrelse?
7. Er der udført tilsyn i relation til de opgaver, der er flyttet til provstiudvalget?
 - a. Hvis ja: hvem har udført tilsynet?
 - b. Hvis ja: er der i den forbindelse indgået en lokal aftale om tilsyn eller har stiftet udarbejdet en rotationsordning?
8. Hvordan igangsattes samarbejdet omkring puljerne:
 - a. Der var enighed mellem menighedsråd og provstiudvalg om at deltage i samarbejdet.
 - b. Provstiudvalget blev forpligtet til at indgå i samarbejdet uden at ønske det.
9. Giver forsøgsvilkårene bedre eller dårligere mulighed for at prioritere midlerne bedst muligt til de projekter, som understøtter provstiets målsætninger og i givet fald hvorfor/hvordan?
10. Vi vil gerne vide, om denne model er økonomisk rentabel. Med dette menes, om den er mindre omkostningstung, end den tidligere model var før forsøgslovgivningen trådte i gang. Hvad mener du er væsentligt at vurdere på, når vi skal vurdere om denne model er økonomisk rentabel?
11. I hvilken grad vurderer du, at denne model er mere eller mindre rentabel, end de tidligere lovmæssige rammer gav mulighed for og hvorfor?

12. Under forsøgslovgivningen har det været muligt at menighedsrådene har kunnet lægge puljer op i provstikassen uanset om provstiet har ment, at det var en god ide. Hvordan har denne ordning fungeret?
13. Mener du, at det på denne måde skal være frivilligt for menighedsrådene at lægge puljer op i provstikassen og hvorfor/hvorfor ikke?
14. Hvad mener du vil være den ideelle måde at tilrettelægge dette enigheds-/frivillighedsaspekt af samarbejde mellem menighedsråd og provstiudvalg og hvorfor?
15. Det afslutter mine spørgsmål. Inden vi afslutter vil jeg dog gerne høre, om der skulle være noget, du har at tilføje, eller om du synes, vi har været godt omkring?

Forsøgsramme 2 – Ændret organisering af samarbejder som selvstændig juridisk enhed - bevillingssamarbejde

Først vil jeg som sagt gerne spørge ind til den praksis I havde, før forsøget gik i gang.

- 1) Havde i inden forsøget gik i gang i 2018 kørende samarbejder, hvor flere menighedsråd bidrog med økonomi?
- 2) Kan du beskrive jeres praksis i disse samarbejder omkring aflæggelse af budget og regnskab inden indtrædelsen i forsøget?
 - a. Havde i adgang til at aflægge budget og regnskab i økonomiportalen inden I kom under forsøgslovgivningen?
- 3) Hvilke samarbejder har i etableret efter indtrædelse i forsøget?
- 4) Er det menighedsrådene, der afsætter midlerne til det eller de etablerede samarbejder under forsøgslovgivningen?

- 5) Fastholder menighedsrådene det overordnede ansvar for prioriteringen af midler til samarbejdet?
- 6) Er der flere menighedsråd, som bevilger midler til samarbejdet?
 - a. Hvis ja, afholdes der så et eller flere koordinerende møder mellem menighedsrådene, hvor økonomien fastlægges?
- 7) Udarbejder samarbejdet budget, kvartalsrapporter og årsregnskab parallelt med menighedsrådene?
- 8) Oplever du, at jeres menighedsråd stadig har kontrol med midlerne, som er lagt ud i samarbejdet - har I de samme, bedre eller dårligere muligheder for styre, hvad midlerne bliver brugt til, når du sammenligner med før forsøget?
 - a. Hvis bedre eller dårligere: Kan du forklare, hvordan det kan være?
 - b. Hvis bedre: hvad giver det jer af muligheder?
 - c. Hvis dårligere: hvad betyder det for jer?
- 9) I hvilken grad vurderer du, at det selvstændige budget og regnskab i økonomiportalen giver bedre indsigt i og gennemsigtighed af, hvad der foregår i samarbejdet?
- 10) Hvad kan eventuelt styrke jeres indsigt i og gennemsigtigheden af, hvad der foregår i samarbejdet?
- 11) Vurderer du, at forsøgslovgivningen har lettet eller besværliggjort dit menighedsråds og eventuelle andre menighedsråds administrative arbejdsvilkår?

- 12) Kan du sætte ord på, hvordan det er blevet lettere/mere besværligt og hvorfor?
- 13) Vurderer du, at forsøgslovgivningen har lettet eller besværliggjort samarbejdets administrative arbejdsvilkår?
- 14) Kan du sætte ord på, hvordan det er blevet lettere/mere besværligt og hvorfor?
- 15) Når du ser overordnet på den forsøgte model, fungerer den så hensigtsmæssigt eller mindre hensigtsmæssigt?
- 16) Hvilke elementer i modellen er særligt afgørende for hensigtsmæssigheden af modellen?
- 17) Er der noget, som vil kunne sikre en endnu mere hensigtsmæssig model?
- 18) Det afslutter mine spørgsmål. Inden vi afslutter vil jeg dog gerne høre, om der skulle være noget, du har at tilføje, eller om du synes, vi har været godt omkring?

Forsøgsramme 3 – Ændret organisering af samarbejder som selvstændig juridisk enhed - budgetsamrådsmodellen

Først vil jeg som sagt gerne spørge ind til den praksis I havde, før forsøget gik i gang.

- 1) Havde I kørende samarbejder på de samme områder, som I har i dag, før I kom under forsøgslovgivningen?
- 2) Kan du beskrive jeres praksis omkring aflæggelse af budget og regnskab i eksisterende samarbejder inden indtrædelsen i forsøget?

- a. Havde I i disse samarbejder adgang til at aflægge budget og regnskab i økonomiportalen inden I kom under forsøgslovgivningen?
- 3) Er beløb afsat til samarbejdet vedtaget af menighedsrådene på budgetsamrådet ved stemmeflertal (simpelt flertal) blandt de fremmødte menighedsrådsrepræsentanter?
 - a. Hvis nej: hvordan er det så foregået og hvorfor?
- 4) Har der altid ved vedtagelse været mindst halvdelen af menighedsrådsrepræsentanterne til stede?
 - a. Hvis nej: hvad har situationen været og hvorfor har man valgt at vedtage under disse forhold?
- 5) Fungerer samarbejdet som en selvstændig juridiske enhed med:
 - a. eget cvr-nummer?
 - b. eget momsregnskab?
 - c. egen arbejdsgiver i FLØS?
 - d. Adgang til at udarbejde budget og regnskab i økonomiportalen?
- 6) Fastholder menighedsrådene det overordnede ansvar for prioriteringen af midler til samarbejdet?
- 7) Udarbejder samarbejdet budget, kvartalsrapporter og årsregnskab parallelt med menighedsrådene?
- 8) Gøres budgetter, kvartalsrapporter og årsregnskaber tilgængelige for de deltagende menighedsråd løbende, så de på næste budgetsamråd kan træffe en velunderbygget beslutning om samarbejdets økonomi – herunder om samarbejdet skal bruge af opsparede midler?
- 9) Hvem står for samarbejdet i sin helhed? Hvilke aktører?

- 10) Er der penge fra flere steder i samarbejdet (f.eks. kommunen) og hvordan foregår regnskabsaflæggelsen i så fald?
- 11) Hvem har ansvaret for prioriteringen af midler i samarbejdet?
- 12) Hvordan får menighedsrådene indblik i budgetter, kvartalsrapporter og årsregnskaber? Foregår det løbende? Bliver samarbejdet diskuteret på budgetsamrådet?
- 13) Hvordan foregår beslutningsprocessen omkring midler til samarbejdet?
- 14) Har det nogen positive eller negative virkninger for jer, at regnskabet for samarbejdet aflægges i Økonomiportalen og i givet fald hvilke?
- 15) Gør regnskabsaflæggelsen i Økonomiportalen det muligt for provstiudvalget at lave sammenstillinger på tværs?
- 16) Laver provstiudvalget sammenstillinger på tværs og hvilken gavn giver det i så fald?
- 17) Er der med forsøget blevet mere enkle rammer for økonomistyring i menighedsrådet?
- 18) Er udbetaling af ligningsmidler sket direkte fra provstiudvalget til samarbejdet?
- 19) Letter dette menighedsrådets administrative arbejdsvilkår?
- 20) Hvordan?
- 21) Når du ser overordnet på den forsøgte model, fungerer den så hensigtsmæssigt eller mindre hensigtsmæssigt?

22) Hvilke elementer i modellen er særligt afgørende for hensigtsmæssigheden af modellen?

23) Er der noget, som vil kunne sikre en endnu mere hensigtsmæssig model?

24) Det afslutter mine spørgsmål. Inden vi afslutter vil jeg dog gerne høre, om der skulle være noget, du har at tilføje, eller om du synes, vi har været godt omkring?

Forsøgsramme 7 – Ny organisering af menighedsrådets arbejde – fra roller til ansvar og opgaver

Først vil jeg som sagt gerne spørge ind til den praksis I havde, *før* forsøget gik i gang.

- a. Hvor mange personer sad i jeres menighedsråd inden forsøget gik i gang?
- b. Vil du sige ja eller nej til om følgende funktioner fandtes i jeres organisering af menighedsrådet inden forsøget gik i gang:

Funktion	Ja	Nej	Forklaring på eventuelt nej
Formand			
Næstformand			
Sekretær			
Kasserer			
Kontaktperson			
Kirke- og kirkegårdsudvalg – dog kan dette undlades, hvis der kun er fem medlemmer i menighedsrådet.			

Præstegårdsudvalg – kun hvis flere menighedsråd i et pastorat			
---	--	--	--

- 1) Hvilken af følgende modeller har I anvendt?:
 - a. Bestyrelsesmodel med professionel forvaltning (forsøgsramme 7a)
 - b. Bestyrelsesmodel med arbejdende udvalg (forsøgsramme 7b)
 - c. Formands-/næstformandsmodel (forsøgsramme 7c)
- 1a) (Afdækning til eget brug): Kan du beskrive, hvordan det har fungeret hos jer?
- 2) (7a) Er der en professionel administrativ ledelse/forvaltning nedsat eller ansat, som gennemfører menighedsrådets beslutninger?
 - a. Hvis nej: Hvordan har I så valgt at organisere arbejdet og hvorfor?
- 3) (7a) Er der fortsat en formand og en næstformand?
 - a. Hvis nej: Hvordan har I så valgt at organisere jer og hvorfor?
- 4) (7a) Refererer den administrative ledelse til formanden for menighedsrådet?
 - a. Hvis nej: Hvordan har I så valgt at organisere jer og hvorfor?
- 5) (7b) Anvendes der arbejdende udvalg til at tage ansvaret for/udføre opgaverne?
 - a. Hvis nej: Hvordan har I så valgt at organisere jer og hvorfor?
- 6) (7b) Er det det samlede menighedsråd, der fastsætter budgetrammen og aflægger regnskab for udvalgene?

- a. Hvis nej: Hvordan har I så valgt at organisere jer og hvorfor?
- 7) (7c) Varetager formand og næstformand de opgaver, som før var reguleret af roller og funktioner?
 - a. Hvis nej: Hvordan har I så valgt at organisere jer og hvorfor?
- 8) I hvilken grad oplever du, at denne nye organisatoriske model sikrer, at man som menighedsrådsmedlem kan arbejde med de opgaver, som man interesserer sig for?
- 9) I hvilken grad sikrer dette fastholdelsen og rekrutteringen af medlemmer til menighedsrådet?
- 10) Oplever du, at den nye model har givet mere fleksible vilkår for den interne organisering af menighedsrådet?
- 11) Hvad er det især, der gør den nye model mere fleksibel?
- 12) Er det din oplevelse, at dit menighedsråd under forsøgsrammen har haft større frihed til at organisere sig, så måden at arbejde på passer med den praktiske virkelighed I står i?
- 13) Hvis ja: Kan du beskrive, hvad det er, der især har givet denne frihed?
- 14) Hvis nej: Hvad er det for nogle behov, som ikke mødes og hvordan kan de eventuelt imødekommes?
- (7a):**
 - 15) I hvilken grad oplever du, at de mange enkeltmandsposter i menighedsrådet før indtrædelsen i forsøget skyggede for, at

menighedsrådet traf politiske beslutninger, som gennemførtes af medarbejderne?

16) Oplever du, at den nye organisering under forsøgsordningen forbedrer dette?

(7b):

17) Er der med den nye organisering under forsøgsrammen skabt muligheder som ikke eksisterede før for, at menighedsmedlemmer kan blive medlem af de udvalg, som de finder mest interessante og kan friholdes for specifikke opgaver, som de ikke finder interessante?

18) Har arbejdet under forsøgsrammens nye organisering skabt mulighed for, at det ikke er en enkelt kontaktperson, der sidder med en opgave, men et udvalg, som hjælpes om at løse en opgave?

(7c):

19) Medfører frisættelsen af roller og funktionsområder, at det er lettere at løfte ansvaret og øge kvaliteten af menighedsrådets opgaver?

(7a, 7b, 7c):

20) Når du ser overordnet på den forsøgte model, fungerer den så hensigtsmæssigt eller mindre hensigtsmæssigt?

21) Hvilke elementer i modellen er særligt afgørende for om modellen fungerer?

22) Er der noget, som vil kunne sikre en endnu mere hensigtsmæssig model?

23) Kan du se nogen forskel i, om folk har lyst til at gå ind i menighedsrådet med den nye model?

- 24) Har folk også lyst til at blive, når de først er kommet ind, tror du?
- 25) Kan modellen efter din mening justeres, så den i højere grad understøtter fastholdelse og rekruttering af menighedsrådsmedlemmer?
- 26) Kan man efter din mening gøre det lettere for menighedsrådene at organisere deres opgaver individuelt, så de kan opnå den rigtige balance mellem kirkelige og administrative opgaver – og i givet fald hvordan?
- 27) Det afslutter mine spørgsmål. Inden vi afslutter vil jeg dog gerne høre, om der skulle være noget, du har at tilføje, eller om du synes, vi har været godt omkring?